COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CONTEMPORAN

ELENA
FERRANTE

Viața mincinoasă a adulților

Traducere din italiană de
Cerasela Barbone

EDITORI:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu
Magdalena Mărculescu

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Eugenia Ursu

CORECTURĂ:
Irina Mușătoiu
Oana Apostolescu

ISBN (print): 978-606-978-298-9
ISBN (PDF): 978-606-978-341-2

Titlul original: La vita bugiarda degli adulti
Autor: Elena Ferrante

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

I

1.

Cu doi ani înainte să plece de acasă, tata i-a spus mamei că sunt foarte urâtă. Fraza a fost rostită în șoaptă, în apartamentul pe care, proaspăt căsătoriți, părinții mei îl cumpăraseră în Rione Alto, la capătul străzii San Giacomo dei Capri. Totul — locurile din Napoli, lumina albastră dintr-un februarie geros, acele cuvinte — a rămas pe loc. În schimb, eu m-am prelins și continui să mă preling chiar și acum înăuntrul acestor rânduri care vor să-mi dăruiască o poveste în timp ce, în realitate, nu înseamnă nimic, nimic al meu, nimic care să fi început cu adevărat sau să fi ajuns cu adevărat la sfârșit: doar o învălmășeală despre care nimeni, nici măcar cine scrie în acest moment, nu știe dacă include firul potrivit al unei povestiri sau e numai o durere încâlcită, fără mântuire.

2.

L-am iubit mult pe tata, era un bărbat întotdeauna distins. Manierele lui fine erau perfect adaptate unui trup într-atât de plăpând, încât hainele păreau să fie cu o măsură mai mare, lucru care, în ochii mei, îi dădea un aer de eleganță incomparabilă. Chipul lui avea trăsături delicate — ochii pătrunzători cu gene lungi, nasul cu o structură impecabilă, buzele pline — și nimic nu-i strica armonia. De fiecare dată când avea ocazia, mi se adresa cu o privire veselă, oricare ar fi fost dispoziția lui sau a mea, și nu se închidea în

birou — unde studia încontinuu — dacă nu-mi smulgea măcar un zâmbet. Mai ales părul meu îl făcea fericit, dar mi-e greu să spun acum când a început să mi-l laude, poate când aveam deja doi sau trei ani. Cert e că, în copilăria mea, purtam conversații de genul ăsta:

— Ce păr frumos, ce calitate, ce strălucire, mi-l dăruiești?

— Nu, e al meu.

— Un pic de generozitate.

— Dacă vrei, pot să ți-l împrumut.

— Foarte bine, oricum n-o să ți-l mai dau înapoi.

— Îl ai deja pe al tău.

— Ăsta pe care-l am l-am luat de la tine.

— Nu-i adevărat, spui minciuni.

— Verifică: era prea frumos și ți l-am furat.

Eu verificam, dar în joacă, știam că nu mi l-ar fi furat niciodată. Și râdeam, râdeam foarte mult, mă distram mai mult cu el decât cu mama. Voia întotdeauna ceva de-al meu, o ureche, nasul, bărbia, spunea că erau desăvârșite, că nu putea să trăiască fără ele. Adoram tonul ăla, îmi dovedea mereu câtă nevoie avea de mine.

Bineînțeles, tatăl meu nu era așa cu toți. Uneori, când ceva îl interesa mult, avea tendința să pună laolaltă, surescitat, discursuri foarte subtile și emoții necontrolate. Alteori, în schimb, se întrerupea brusc și recurgea la propoziții scurte, de o precizie extremă, atât de dense, că nimeni nu mai dădea vreo replică. Erau doi tați foarte diferiți de cel pe care-l iubeam și începusem să descopăr existența lor în jurul vârstei de șapte sau opt ani, când îl auzeam discutând cu prieteni și cunoscuți care se întruneau, uneori, la noi în casă pentru discuții foarte aprinse despre probleme din care nu înțelegeam nimic. În general, stăteam împreună cu mama mea în bucătărie și nu prea mă interesa cum se certau la câțiva metri mai încolo. Dar când și când, fiindcă mama mea avea treabă și se închidea și ea în camera ei, rămâneam singură pe coridor să mă joc sau să citesc, mai ales să citesc, aș spune, pentru că tatăl meu citea foarte mult, mama mea la fel, și mie îmi plăcea să fiu ca ei. Nu eram atentă la discuții, îmi întrerupeam jocul sau cititul doar când, pe

neașteptate, se făcea liniște și își făceau apariția vocile alea ciudate ale tatălui meu. Din momentul ăla făcea pe șeful și eu așteptam să se încheie reuniunea ca să înțeleg dacă redevenise cel dintotdeauna, cu inflexiunile blânde și afectuoase ale vocii lui obișnuite.

În seara în care a spus fraza aia tocmai aflase că nu mă descurcam bine la școală. Era o noutate. Încă din clasa întâi fusesem mereu un copil silitor și doar în ultimele luni începusem să stau prost la învățătură. Dar părinții mei țineau foarte mult la succesul meu școlar și mai ales mama, la primele note mici, se alarmase.

— Ce se întâmplă?

— Nu știu.

— Trebuie să înveți.

— Eu învăț.

— Și atunci?

— Țin minte unele lucruri, pe altele nu.

— Învață până când ții minte totul.

Învățam până la epuizare, dar rezultatele continuau să fie dezamăgitoare. În după-amiaza aia, în mod special, mama se dusese să vorbească cu profesorii și se întorsese foarte necăjită. Nu mă mustrase, părinții mei nu mă mustrau niciodată. Se limitase să spună: cea mai nemulțumită e profesoara de matematică, dar a zis că dacă vrei, o să reușești. Apoi se dusese în bucătărie să pregătească cina și între timp se întorsese și tata. Din camera mea am auzit doar că-i făcea rezumatul plângerilor primite de la profesori, am înțeles că, în semn de justificare, aducea în discuție schimbările din preadolescență. Dar el a întrerupt-o și, pe un ton pe care nu-l folosea niciodată cu mine — făcând chiar și o concesie dialectului, complet interzis în casa noastră — a lăsat să-i iasă pe gură ceea ce în mod sigur n-ar fi vrut să-i iasă:

— N-are nicio legătură cu adolescența: începe să aducă la față cu Vittoria.

Dacă ar fi știut că puteam să-l aud, sunt sigură că n-ar fi vorbit niciodată în felul ăla atât de diferit de obișnuita noastră distracție frivolă. Amândoi credeau că ușa camerei mele e închisă,

o închideam mereu, și nu și-au dat seama că unul dintre ei o lăsase deschisă. Așa s-a întâmplat că, la doisprezece ani, am aflat din vocea tatălui meu, înăbușită de efortul depus să o mențină șoptită, că deveneam ca sora lui, o femeie în care — de când îmi puteam aminti îl tot auzisem spunând-o — conviețuiau la perfecție urâțenia și răutatea.

Acum cineva ar putea obiecta: poate că exagerezi, tatăl tău n-a zis literalmente: Giovanna e urâtă. E adevărat, nu era în firea lui să pronunțe cuvinte atât de brutale. Dar treceam printr-o perioadă de mare fragilitate. Îmi venise ciclul de aproape un an, sânii erau chiar prea evidenți și mi-era rușine, mă temeam că put, mă spălam încontinuu, mă duceam la culcare apatică și mă trezeam apatică. Singura mea alinare, în acea perioadă, singura mea certitudine era că el adora absolut totul la mine. Astfel că, în momentul în care m-a asemuit cu mătușa Vittoria, a fost mai rău decât dacă ar fi zis: Giovanna odată era frumoasă, acum a devenit urâtă. Numele Vittoria răsuna în casa mea ca acela al unei creaturi monstruoase care maculează și infectează pe oricine o atinge în treacăt. Despre ea nu știam mare lucru, o văzusem foarte rar, dar — și asta e problema — îmi aminteam doar dezgustul și frica din acele momente. Nu dezgustul și frica pe care mi le putea stârni ea în carne și oase, nu-mi aminteam deloc asta. Ce mă speria erau dezgustul și frica pe care le simțeau părinții mei. Tatăl meu se referise dintotdeauna în mod misterios la sora lui, ca și cum ar fi practicat ritualuri rușinoase care o spurcau pe ea și pe oricine ar fi frecventat-o. Mama, în schimb, nu o pomenea niciodată și, dimpotrivă, când intervenea în defulările soțului ei, scopul era să-l reducă la tăcere, ca și cum s-ar fi temut că Vittoria, oriunde s-ar fi aflat, poate să-i audă și imediat o să alerge în sus pe San Giacomo dei Capri, cu pași mari și iuți, deși e o stradă lungă și în pantă, și o să târască înadins după ea toate bolile spitalelor cu care ne învecinam, o să zboare până la noi acasă, la etajul al șaptelea, o să distrugă mobilierul aruncând din ochi fulgere negre și amețite de băutură, și o s-o ia la palme dacă doar încerca să protesteze.

Desigur, intuiam că în spatele acelei tensiuni trebuia să fie povestea unor nedreptăți pe care și le făcuseră reciproc, dar știam puțin, la vremea aia, despre poveștile de familie și, mai ales, nu o consideram pe mătușa aia îngrozitoare o membră a familiei. Era o sperietoare din copilărie, era o siluetă uscată și posedată de un spirit demonic, era o figură zbârlită, la pândă prin cotloanele caselor când se lasă întunericul. E posibil deci ca astfel, fără niciun preambul, să fiu nevoită să aflu că începeam să aduc la față cu ea? Eu? Eu, care până în momentul ăla mă crezusem frumoasă și consideram, grație tatălui meu, că așa o să rămân pentru totdeauna? Eu, care prin confirmarea lui neîncetată credeam că am un păr splendid, eu, care voiam să fiu foarte iubită, așa cum mă iubea el, cum mă obișnuise să mă cred, eu, care deja suferеam pentru că îi simțeam pe amândoi părinții mei, dintr-odată, nemulțumiți de mine, și nemulțumirea aia mă neliniștea, umbrind totul?

Am așteptat cuvintele mamei mele, însă reacția ei nu m-a consolat. Deși le ura pe toate rudele soțului ei și deși își detesta cumnata așa cum detești o șopârlă care ți se urcă pe piciorul gol, n-a reacționat strigându-i: ești nebun, fiica mea și sora ta nu au nimic în comun. S-a limitat în schimb la un firav, foarte scurt: ce tot spui, nici gând... Și eu, acolo în camera mea, am dat fuga să închid ușa ca să nu mai aud altceva. Apoi am plâns în tăcere și m-am oprit doar când tatăl meu a anunțat iarăși — de data asta cu vocea bună — că era gata cina.

M-am dus după ei în bucătărie cu lacrimile șterse, a trebuit să suport, ținând privirea în farfurie, o serie de sfaturi utile ca să-mi îmbunătățesc randamentul școlar. Pe urmă m-am întors să mă prefac că învăț, în timp ce ei se așezau în fața televizorului. Simțeam o durere care nu voia să înceteze și nici să se atenueze. De ce rostise tatăl meu fraza aia, de ce mama nu-l contrazisese cu tărie? Fusese o nemulțumire de-a lor datorată notelor proaste sau o neliniște care nu ținea seama de școală, care dura cine știe de când? Și el, el mai ales, rostise acele cuvinte urâte dintr-o supărare de moment pe care i-o provocasem sau, cu privirea lui ascuțită, de persoană

care știe și vede totul, identificase de ceva vreme trăsăturile unui eșec de-al meu viitor, ale unui rău care înainta și care îl descuraja și împotriva căruia el însuși nu știa cum să acționeze? În noaptea aia m-am lăsat pradă disperării. Dimineața am fost sigură că, dacă voiam să mă salvez, trebuia să merg să văd cum era, în realitate, fața mătușii Vittoria.

3.

A fost o acțiune dificilă. Tatăl meu — într-un oraș ca Napoli, locuit de familii cu numeroase ramificații, care chiar și în mijlocul certurilor, unele de-a dreptul sângeroase, nu ajungeau să rupă niciodată cu adevărat relațiile — trăia, dimpotrivă, într-o autonomie absolută, ca și cum n-ar fi avut rude de sânge, ca și cum s-ar fi autocreat. Bineînțeles, eu avusesem adesea de-a face cu părinții mamei mele și cu fratele ei. Erau toți oameni afectuoși, care-mi făceau multe cadouri și, până când au murit bunicii — mai întâi bunicul și apoi, la un an după, bunica: dispariții neașteptate care mă tulburaseră, mama mea plânsese cum plângeam noi, fetițele, când ne loveam —, până când unchiul meu nu plecase să muncească departe, avuseserăm cu ei o relație foarte apropiată și plină de bucurie. Despre părinții tatălui meu, în schimb, nu știam aproape nimic. Apăruseră în viața mea doar în rare ocazii — o nuntă, o înmormântare — și mereu într-o atmosferă de afecțiune atât de prefăcută, că nu rămăsesem decât cu disconfortul legăturilor păstrate din obligație: salută-l pe bunicul, dă-i un pupic mătușii. Pentru rubedeniile alea, așadar, nu manifestasem niciodată prea mult interes, asta și pentru că, după acele întâlniri, părinții mei erau nervoși și de comun acord le uitau ca și cum ar fi luat parte la un spectacol de proastă calitate.

Trebuie spus, apoi, că dacă rudele mamei mele locuiau într-un spațiu precis cu un nume sugestiv, Muzeul — erau bunicii de la Muzeu —, spațiul în care aveau locuința rudele tatălui

meu era nedefinit, fără nume. Aveam o singură certitudine: ca să mergi la ei, trebuia să cobori jos, mai jos, tot mai jos, la capătul capătului orașului Napoli, și călătoria era atât de lungă, că mi se părea, cu acele ocazii, că noi și rudele tatălui meu locuim în două orașe diferite. Ceea ce, pentru mult timp, mi s-a părut a fi adevărat. Noi aveam casă în partea cea mai de sus a orașului și ca să ajungem oriunde trebuia, în mod necesar, să coborâm. Tatăl meu și mama mea coborau cu plăcere doar până în cartierul Vomero sau, deja cu oarecare iritare, până la casa bunicilor de la Muzeu. Și aveau prieteni mai ales pe strada Suarez, în Piața Artiștilor, pe strada Luca Giordano, pe strada Scarlatti, pe strada Cimarosa, care-mi erau foarte cunoscute pentru că acolo locuiau și mulți colegi de-ai mei de școală. Fără să mai pun la socoteală că toate duceau la parcul Floridiana, un loc pe care-l iubeam, unde mama mă scosese la aer și la soare încă de când eram un bebeluș și în care petrecusem multe ore plăcute cu două prietene de-ale mele din copilărie, Angela și Ida. Abia după acele toponime, toate în mod fericit colorate în plante, frânturi de mare, grădini, flori, jocuri și bune maniere, începea adevărata coborâre, aceea pe care părinții mei o considerau enervantă. Pentru serviciu, pentru cumpărături, pentru nevoia pe care mai ales tatăl meu o avea de a studia, de întâlniri și de dezbateri, ei coborau zilnic, de obicei cu funicularele, până în cartierul Chiaia, până pe strada Toledo, și de acolo mergeau mai departe până la Piața Plebiscito, la Biblioteca Națională, la Port'Alba și pe strada Ventaglieri și pe strada Foria și cel mult până în Piața Carol al III-lea, unde se afla școala la care preda mama mea. Cunoșteam bine și numele alea — părinții mei le pronunțau în mod recurent —, dar nu se întâmpla prea des să mă ia cu ei și poate că de aceea nu-mi ofereau aceeași fericire. Dincolo de Vomero, orașul nu-mi prea aparținea, ba, cu cât înaintam în câmpie, cu atât se dovedea că-mi e mai necunoscut. Era firesc, așadar, ca zonele unde locuiau rudele tatălui meu să aibă, în ochii mei, trăsăturile lumilor încă sălbatice și neexplorate. Pentru mine, ele nu doar că nu aveau un nume, ci, după felul în

care erau menționate, simțeam și că nu e ușor de ajuns acolo. De fiecare dată când trebuiau să meargă, părinții mei, care de obicei erau plini de energie și bine dispuși, păreau foarte obosiți, foarte neliniștiți. Eram mică, dar încordarea lor, dialogul lor — mereu același — mi-au rămas întipărite.

— André, zicea mama mea cu vocea ei sfârșită, îmbracă-te, trebuie să mergem.

Dar el continua să citească și să sublinieze pasaje din cărți cu același creion cu care scria într-un caiet pe care-l avea alături.

— André, se face târziu, o să se supere.

— Tu ești gata?

— Sunt gata.

— Și fetița?

— Și fetița.

Tatăl meu lăsa cărți și caiete deschise pe birou, își punea o cămașă curată și costumul bun. Dar era tăcut, crispat, ca și cum ar fi repetat în minte replicile unui rol inevitabil. Mama, între timp, care nu era deloc gata, nu făcea decât să verifice înfățișarea ei, pe a mea și pe a tatălui meu, de parcă numai îmbrăcămintea adecvată ar fi putut garanta că toți trei o să ne întoarcem acasă teferi. În fine, era evident că, în toate acele ocazii, ei considerau că trebuie să se apere de locuri și de persoane despre care mie, ca să nu mă tulbure, nu-mi spuneau nimic. Dar eu simțeam oricum neliniștea anormală, adică o recunoșteam, existase dintotdeauna, era poate singura amintire angoasantă dintr-o copilărie fericită. Mă îngrijorau fraze de genul ăsta, de altfel rostite într-o italiană care părea — nu știu cum să spun — destrămată:

— Te rog, dacă Vittoria spune ceva, tu prefă-te că n-ai auzit.

— Cu alte cuvinte, dacă ea face pe nebuna, eu tac?

— Da, nu uita că e Giovanna cu noi.

— În regulă.

— Nu zice în regulă dacă pe urmă n-o să fie așa. E un efort mic. Stăm jumătate de oră și ne întoarcem acasă.

Nu-mi aminteam aproape nimic de vizitele alea. Rumoare, căldură, sărutări distrate pe frunte, voci în dialect, miros urât pe care probabil că toți îl emanau de teamă. Atmosfera asta mă convinsese, de-a lungul anilor, că rudele tatălui meu — siluete care urlă, de o dezgustătoare lipsă de bună-cuviință, mai ales a mătușii Vittoria, cea mai rea, cea mai lipsită de bună-cuviință — constituiau un pericol, chiar dacă era dificil să înțeleg în ce consta pericolul. Zona în care locuiau trebuia considerată riscantă? Erau periculoși bunicii, unchii, verii sau doar mătușa Vittoria? Singurii care păreau să aibă informații erau părinții mei, iar acum, pentru că simțeam nevoia urgentă de a ști cum era închegată mătușa mea, ce tip de persoană era, ar fi trebuit să apelez la ei ca să găsesc o soluție. Dar și dacă i-aș fi luat la întrebări, ce aș fi obținut? Ori ar fi scăpat de mine cu un refuz blând — vrei s-o vezi pe mătușa ta, vrei să mergi la ea, și de ce anume ai nevoie de asta? —, ori s-ar fi alarmat și ar fi încercat să nu-i mai rostească numele. Astfel, m-am gândit că, pentru început, trebuia să caut o poză de-a ei.

4.

Am profitat de o după-amiază în care lipseau amândoi și m-am dus să scormonesc într-un dulap din dormitorul lor unde mama mea ținea albumele în care păstra, în ordine desăvârșită, fotografiile ei, pe ale tatălui meu și pe ale mele. Cunoșteam pe de rost albumele alea, le răsfoisem deseori: documentau mai ales relația lor, cei aproape treisprezece ani din viața mea. Și știam deja că acolo, în mod misterios, rudele mamei mele erau din abundență, cele ale tatălui meu erau foarte rare și mai ales, dintre cele câteva, lipsea mătușa Vittoria. Totuși, îmi aminteam că pe undeva, în dulap, era și o veche cutie de metal în care erau păstrate, ticsite, imagini cu părinții mei așa cum fuseseră ei înainte să se cunoască. Pentru că la alea nu mă prea uitasem și întotdeauna doar împreună

cu mama mea, speram să găsesc acolo ceva fotografii cu mătușa mea.

Am scos cutia din fundul dulapului, dar înainte am decis să studiez din nou conștiincios albumele în care apăreau ei doi logodiți, ei doi căsătoriți, bosumflați, în mijlocul unei nunți cu puțini invitați, ei doi ca pereche mereu fericită și, în fine, eu, fiica lor, fotografiată de exagerat de multe ori, de la naștere până în ziua de azi. Am zăbovit mai ales asupra fotografiilor de la nuntă. Tatăl meu purta un costum negru vizibil șifonat și în fiecare cadru era încruntat; mama mea stătea alături de el îmbrăcată într-un taior crem, nu în rochie de mireasă, și pe cap avea un văl de aceeași culoare, iar expresia feței îi era vag emoționată. Printre cei treizeci de invitați, sau un pic mai mulți, știam deja că erau unii prieteni de-ai lor din cartierul Vomero, cu care încă se întâlneau, și rudele din partea mamei, bunicii buni de la Muzeu. Dar oricum, m-am uitat o dată, și încă o dată, sperând să dau de o figură, chiar și pe fundal, care să mă trimită nu știu cum la o femeie despre care nu aveam nicio amintire. Nimic. Atunci am trecut la cutie și am reușit să o deschid după multe încercări.

Am răsturnat conținutul pe pat, fotografiile erau toate alb-negru. Cele care povesteau separat perioada adolescenței lor nu aveau nicio ordine: mama mea veselă, cu colegii de școală, cu prietenele de aceeași vârstă ca ea, la mare, pe stradă, grațioasă și frumos îmbrăcată, de-a valma cu imaginea tatălui meu contemplativ, mereu solitar, niciodată în vacanță, cu pantaloni care făcuseră genunchi și geci cu mâneci prea scurte. Fotografiile din copilărie și preadolescență erau în schimb ordonate în două plicuri, cele care proveneau din familia mamei mele și cele care proveneau din familia tatălui meu. În acestea din urmă — mi-am zis — trebuie să fie, prin forța lucrurilor, mătușa mea, și am început să mă uit la ele una câte una. Nu erau mai mult de vreo douăzeci și m-a impresionat imediat că, în trei sau patru dintre acele imagini, tatăl meu, care în altele apărea copil, băiețel, împreună cu părinții lui, cu rude pe care nu le văzusem niciodată, se afla, în mod surprinzător, lângă

un dreptunghi negru trasat cu carioca. Nu mi-a luat mult timp să înțeleg că dreptunghiul ăla, foarte precis, era rezultatul muncii lui, pe cât de înverșunate, pe atât de secrete. Mi l-am închipuit în timp ce, cu rigla ținută pe birou, izola o porțiune de fotografie în acea figură geometrică, peste care apoi trecea meticulos cu carioca, fiind atent să nu depășească marginile delimitate. Ce muncă plină de răbdare, n-am avut îndoieli: dreptunghiurile ascundeau ceva, și sub acea pată neagră era mătușa Vittoria.

O vreme nu m-am putut hotărî ce să fac. În cele din urmă m-am decis, am căutat un cuțit în bucătărie și am răzuit cu delicatețe o zonă minusculă în partea fotografiei pe care tatăl meu o acoperise. Mi-am dat seama repede că apărea doar albul hârtiei. M-am simțit neliniștită, m-am oprit. Știam bine că acționam împotriva voinței tatălui meu și mă speriau gesturile care mă puteau lipsi pe urmă de afecțiunea lui. Neliniștea a sporit când am găsit pe fundul plicului singura fotografie unde el nu era copil sau adolescent, ci un tânăr care, lucru foarte rar în fotografiile dinainte s-o cunoască pe mama mea, zâmbea. Era văzut din profil, avea privirea veselă, dinții perfecți și foarte albi. Dar zâmbetul, veselia nu erau adresate nimănui. Alături avea două dreptunghiuri din alea, foarte precis conturate, două sicrie în care, într-o vreme în mod sigur diferită de cea cordială a fotografiei, izolase corpul surorii lui și pe al cine știe cui altcuiva.

M-am concentrat asupra acelei imagini foarte mult timp. Tatăl meu era pe stradă, purta o cămașă în pătrățele cu mâneci scurte, era vară probabil. În spatele lui era intrarea unui magazin, de pe panoul firmei se citea doar — RIE, era o vitrină, dar nu se înțelegea ce expune. Lângă pata întunecoasă apărea un stâlp foarte alb cu contururi reliefate. Și apoi erau umbrele, umbre lungi, una dintre ele în mod vădit a unui corp feminin. Tatăl meu, deși se ostenise să șteargă persoanele pe care le avea alături, lăsase urma lor pe trotuar.

M-am dedicat iarăși operațiunii de a răzui, încet, încet, cerneala dreptunghiului, dar m-am oprit îndată ce mi-am dat seama că și în cazul ăla apărea albul. Am așteptat un minut sau două și

apoi am luat-o de la capăt. Am muncit cu ușurință, îmi auzeam respirația în liniștea casei. Am încetat definitiv abia când tot ce am reușit să obțin din suprafața unde odată se aflase probabil capul Vittoriei a fost o mică pată din care nu se înțelegea dacă e un rest de cariocă sau un pic din buzele ei.

5.

Am pus totul la loc în ordine și am interiorizat amenințarea de a semăna cu sora pe care a șters-o tatăl meu. Între timp, am devenit tot mai distrată și a sporit, înspăimântându-mă, indiferența în fața școlii. Și totuși, îmi doream să fiu din nou silitoare cum fusesem până cu puține luni în urmă, părinții mei țineau mult la asta, m-am gândit chiar și că o să redevin frumoasă și cu un caracter frumos dacă aș fi reușit să iau din nou note foarte bune. Dar n-am reușit, în clasă eram cu mintea aiurea, acasă îmi iroseam timpul în fața oglinzii. De fapt, a devenit o obsesie să mă uit în oglindă. Voiam să înțeleg dacă mătușa mea își face într-adevăr apariția prin intermediul corpului meu, dar pentru că nu știam ce înfățișare are, am ajuns să o caut în fiecare detaliu care indica o schimbare. Astfel, trăsături cărora până cu puțin timp înainte nu le acordasem atenție, au devenit evidente: sprâncenele foarte dese, ochii prea mici și de un maro-opac, fruntea exagerat de înaltă, părul subțire — absolut deloc frumos, sau poate că nu mai era frumos acum — care mi se lipea de țeastă, urechile mari cu lobi greoi, buza de sus subțire, cu un dezgustător perișor închis la culoare, cea de jos mult mai groasă, dinții care păreau încă de lapte, bărbia ascuțită și nasul, ah, nasul, cum se lungea fără grație spre oglindă, cât se lărgea, ce tenebroase erau cavernele dintre sept și marginile nărilor. Erau deja elemente ale chipului mătușii Vittoria, sau ale mele și numai ale mele? Trebuia să mă aștept la o îmbunătățire sau la o înrăutățire? Corpul meu, gâtul ăla lung care părea că se poate rupe ca pânza de păianjen, umerii ăia drepți și osoși, sânii ăia care continuau să se

umfle și aveau sfârcuri negre, picioarele alea ale mele uscățive, care se lungeau prea mult, aproape că îmi ajungeau la subraț, toate astea eram *eu* sau anticiparea mătușii mele, în toată oroarea ei?

M-am studiat, observându-i între timp pe părinții mei. Cât fusesem de norocoasă, n-aș fi putut avea unii mai buni. Erau foarte frumoși și se iubiseră încă de când erau doar niște puști. Puținul pe care-l știam despre povestea lor tata mi-l povestise cu veșnica lui detașare distrată, iar mama cu bunăvoință emoționată. Simțiseră dintotdeauna o asemenea plăcere în a se ocupa unul de altul, încât decizia de a face un copil venise relativ târziu, dat fiind că se căsătoriseră foarte tineri. Eu mă născusem când mama mea avea treizeci de ani și tatăl meu puțin peste treizeci și doi. Fusesem concepută într-un noian de îngrijorări, exprimate de ea cu voce tare, iar de el doar gândite. Sarcina fusese dificilă, nașterea — pe 3 iunie 1979 — un chin nesfârșit, primii mei doi ani de viață - demonstrația practică a faptului că, din momentul în care venisem pe lume, viața lor se complicase. Preocupat de viitor, tatăl meu, profesor de istorie și filozofie la liceul cel mai prestigios din Napoli, intelectual destul de cunoscut în oraș, iubit de elevii lui cărora le dedica nu doar diminețile, ci întregi după-amiezi, începuse, de nevoie, să dea meditații. Preocupată, în schimb, de prezentul unor plânsete nocturne continue, iritații care mă răneau, colici, capricii feroce, mama mea, care preda latină și greacă într-un liceu din Piața Carol al III-lea și corecta șpalturi ale unor romane de dragoste fără valoare, trecuse printr-o lungă depresie, devenise o profesoară rea și un corector foarte neatent. Așa necazuri am reușit să provoc abia născută. Dar pe urmă devenisem o fetiță liniștită și ascultătoare și ei, încet, încet, își reveniseră. Se încheiase etapa în care amândoi își petreceau timpul încercând inutil să mă protejeze de relele la care sunt expuse toate ființele umane. Găsiseră un nou echilibru grație căruia, chiar dacă iubirea pentru mine era pe primul loc, pe al doilea erau din nou studiile tatălui meu și trebușoarele mamei mele. Așa că, ce pot să spun? Ei mă iubeau, eu îi iubeam. Tatăl meu mi se părea un om extraordinar, mama mea o

femeie atât de drăguță, și amândoi erau singurele figuri clare într-o lume, în rest, tulbure.

Tulburare din care făceam parte. În anumite momente îmi imaginam că înăuntrul meu se desfășoară o luptă foarte aprigă între tatăl meu și sora lui și îmi doream să câștige el. Desigur — mă gândeam —, Vittoria s-a impus deja o dată, în momentul nașterii mele, așa încât pentru o perioadă am fost, într-adevăr, o fetiță insuportabilă; dar apoi — mă gândeam ușurată — am devenit bună, deci e posibil s-o alungi. Încercam să mă liniștesc astfel și mă străduiam, ca să mă simt puternică, să-i recunosc în mine pe părinții mei. Dar, în special seara, înainte să mă bag în pat, mă priveam pentru a nu știu câta oară în oglindă și mi se părea că-i pierdusem de mult. Ar fi trebuit să am un chip care să le sintetizeze pe ale lor cât mai bine și în schimb începeam să capăt fața Vittoriei. Ar fi trebuit să am o viață fericită și în schimb începea o perioadă nefericită, fără bucuria de a mă simți cum se simțiseră și se simțeau ei.

6.

Am încercat să înțeleg, la un moment dat, dacă cele două surori, Angela și Ida, prietenele mele de încredere, își dăduseră seama de vreo înrăutățire și dacă Angela, mai ales, care era de vârsta mea (Ida avea cu doi ani mai puțin), se schimba la rândul ei în rău. Aveam nevoie de o privire care să mă cântărească, și pe ele mi se părea că pot conta. Fuseserăm crescute în același fel de părinți care erau prieteni de zeci de ani și aveau aceleași vederi. Nici una dintre noi, ca să fim bine înțeleși, nu fusese botezată, nici una dintre noi trei nu știa rugăciuni, toate trei fuseserăm de timpuriu informate despre funcționarea organismului nostru (cărți ilustrate, videouri didactice și desene animate), toate trei știam că trebuia să fim mândre că ne-am născut femei, toate trei merseserăm în clasa întâi nu la șase, ci la cinci ani, toate trei ne comportam mereu

cu bun-simț, toate trei aveam în minte o rețea densă de sfaturi pentru a evita capcanele orașului Napoli și ale lumii, toate trei puteam să ne adresăm părinților noștri în orice moment pentru a ne satisface curiozitățile, toate trei citeam foarte mult, toate trei, în fine, aveam un dispreț înțelept pentru plăcerile și gusturile fetelor de vârsta noastră chiar dacă, încurajate de înșiși educatorii noștri, eram foarte informate în legătură cu muzica, filmele, emisiunile de televiziune, cântăreții, actorii și în secret ne doream să devenim actrițe foarte celebre, să avem iubiți fabuloși împreună cu care să ne lăsăm în voia unor sărutări prelungi și atingeri între sexul nostru și al lor. Desigur, prietenia dintre mine și Angela era mai strânsă, Ida era cea mică, dar știa să ne surprindă, citea chiar mai mult decât noi și scria poezii și povestiri. Așa că, din ce îmi amintesc, între mine și ele nu existau disensiuni și chiar dacă apăreau, știam să ne vorbim cu sinceritate și să ne împăcăm. Deci, ca martore de încredere, le-am chestionat de câteva ori precaut. Dar ele n-au spus nimic neplăcut, ba au arătat că mă apreciază mult și, la rândul meu, le-am considerat tot mai grațioase. Erau bine proporționate, cizelate cu atâta grijă, încât numai văzându-le simțeam nevoie să am parte de căldura lor și le îmbrățișam și sărutam ca și cum aș fi vrut să ne contopim. Dar, într-o seară în care eram foarte deprimată, s-a întâmplat că au venit la cină sus pe San Giacomo dei Capri împreună cu părinții lor, și lucrurile s-au complicat. Nu eram binedispusă. Mă simțeam foarte nelalocul meu, lungă, slabă, palidă, grosolană în fiecare cuvânt sau gest și de aceea gata să surprind aluzii la degradarea mea chiar și când nu existau. Ida, de exemplu, a întrebat, arătând spre pantofii mei:

— Sunt noi?

— Nu, îi am de o groază de timp.

— Nu mi-i amintesc.

— Ceva nu e în regulă?

— Nu, nimic.

— Dacă i-ai observat acum, *înseamnă* că *acum* ceva nu e în regulă.

— Ba nu.

— Am picioarele prea *uscățive*?

Am continuat așa o vreme, ele încurajându-mă, eu scormonind în încurajările lor ca să înțeleg dacă vorbesc serios sau ascund în spatele bunelor maniere impresia urâtă pe care o făcusem. Mama mea a intervenit pe tonul ei firav spunând: Giovanna, ajunge, nu ai picioarele uscățive, și mi-a fost rușine, am tăcut imediat, în timp ce Constanza, mama Angelei și a Idei, sublinia: ai glezne superbe, și Mariano, tatăl lor, exclama râzând: pulpe perfecte, ar fi foarte bune la cuptor cu cartofi. Nu s-a oprit acolo, a continuat să râdă de mine, glumea încontinuu, era persoana care consideră că poate aduce veselie acolo unde e o înmormântare.

— Ce are fetița asta azi?

Am clătinat din cap ca să dau de înțeles că nu aveam nimic și am încercat să-i zâmbesc, dar n-am reușit, modul lui de a fi amuzant mă enerva.

— Ce coamă frumoasă, ce e, o mătură din paie?

Am făcut din nou semn că nu și de data asta n-am reușit să-mi ascund enervarea, mă trata ca și cum încă aș fi avut șase ani.

— E un compliment, draga mea: sorgul e o plantă grăsuță, un pic verde, un pic roșie și un pic neagră.

Am izbucnit posomorâtă:

— Nu sunt nici grăsuță, nici verde, nici roșie, nici neagră.

El m-a țintuit cu privirea perplex, a zâmbit, s-a adresat fiicelor lui.

— De ce e atât de ursuză Giovanna în seara asta?

Am zis și mai posomorâtă:

— Nu sunt ursuză.

— Ursuză nu e o jignire, e manifestarea unei stări sufletești. Știi ce înseamnă?

Am tăcut. S-a adresat din nou fiicelor lui, prefăcându-se descurajat:

— Nu știe. Ida, spune-i tu.

Mariano era genul ăsta de persoană. El și tatăl meu se cunoșteau din vremea facultății și, pentru că nu pierduseră

niciodată legătura, era prezent în viața mea dintotdeauna. Un pic masiv, complet chel, cu ochi albaștri, mă impresionase încă de mică din cauza chipului prea palid și un pic buhăit. Când apărea la noi în casă, și se întâmpla foarte des, o făcea ca să vorbească ore în șir cu prietenul lui, punând în fiecare propoziție o nemulțumire aspră care mă enerva. Preda istorie la universitate și colabora constant cu o revistă napolitană de prestigiu. El și tata discutau încontinuu și, chiar dacă noi trei, fetițele, nu înțelegeam mare lucru din ce spuneau, crescuserăm cu ideea că-și asumaseră vreo sarcină foarte dificilă care cerea studiu și concentrare. Dar Mariano nu se limita, ca tatăl meu, să studieze zi și noapte, el îi ocăra chiar și cu voce foarte ridicată pe numeroși dușmani — oameni din Napoli, din Roma și din alte orașe — care voiau să-i împiedice pe amândoi să-și facă munca așa cum trebuie. Angela, Ida și cu mine, chiar dacă nu eram în stare să luăm poziție, ne simțeam mereu de partea părinților noștri și împotriva celor care le voiau răul. Dar, la final, din toate discuțiile alea ale lor ne interesau, încă din copilărie, doar cuvintele urâte în dialect, pe care Mariano le rostea împotriva unor persoane pe atunci faimoase. Asta se întâmpla pentru că nouă — dar mai ales mie — ne era interzis nu doar să spunem cuvinte vulgare, ci, mai mult, chiar și să pronunțăm în napolitană fie și numai o silabă. Interdicție inutilă. Părinții noștri, care nu ne interziceau niciodată nimic, chiar și când ne interziceau ceva erau indulgenți. Astfel, cu voce scăzută, în joacă, repetam între noi prenumele și numele dușmanilor lui Mariano, însoțindu-le cu epitetele obscene la care trăseserăm cu urechea. Dar, în timp ce Angela și Ida considerau vocabularul tatălui lor doar amuzant, eu nu reușeam să-l separ de o impresie de răutate.

Nu se ghicea întotdeauna ostilitate în glumele lui? Nu și în seara aia? Eu eram ursuză, eu aveam fața schimonosită, eu eram o mătură din paie? Mariano se limitase să glumească sau, glumind, spusese, cu cruzime, adevărul? Ne-am așezat la masă. Adulții au început conversații plicticoase despre nu știu ce prieteni care făceau planuri să se mute la Roma, noi ne-am plictisit în tăcere sperând

ca cina să se termine repede și să ne putem refugia în camera mea. Tot timpul am avut impresia că tatăl meu nu râde deloc, iar mama mea abia zâmbește, Mariano râde foarte mult și Costanza, soția lui, nu prea mult, dar cu plăcere. Poate că părinții mei nu se distrau ca părinții Angelei și Idei, pentru că îi întristasem. Prietenii lor erau mulțumiți de fiicele lor, în timp ce ei nu mai erau. Eram ursuză, ursuză, ursuză și îi împiedica să fie veseli simpla mea prezență acolo, la masă. Ce serioasă era mama mea și ce frumoasă și fericită mama Angelei și a Idei. Tatăl meu îi turna vin acum, îi vorbea amabil și distant. Costanza preda italiană și latină, părinții ei foarte bogați îi dăduseră cea mai bună educație. Era de un asemenea rafinament, încât uneori părea că mama mea o studiază ca s-o imite, și eu aproape fără să-mi dau seama făceam la fel. Cum era posibil ca femeia aia să fi ales un soț ca Mariano? Strălucirea bijuteriilor, culorile hainelor care îi veneau mereu bine îmi luau ochii. Chiar cu o noapte înainte visasem că îmi lingea afectuos cu vârful limbii o ureche, ca o pisică. Și visul îmi oferise alinare, un fel de stare fizică bună care, pentru câteva ore, când m-am trezit, mă făcuse să mă simt în siguranță.

Acum, așezată la masă lângă ea, am sperat ca influența ei benefică să-mi alunge din cap cuvintele soțului. În schimb, ele au rezistat toată cina — am un păr care mă face să semăn cu o mătură din paie, am fața ursuză —, accentuându-mi nervozitatea. Am oscilat continuu între dorința de a mă distra spunând fraze obscene în urechea Angelei și o indispoziție care nu dispărea. Cum am terminat de mâncat desertul, i-am lăsat pe părinții noștri la discuțiile lor și ne-am închis în camera mea. Acolo am întrebat-o pe Ida, fără ocolișuri:

— Am fața schimonosită? După voi, mă urâțesc?

S-au privit, au răspuns aproape simultan:

— Sigur că nu.

— Spuneți adevărul.

Mi-am dat seama că ezitau, Angela s-a hotărât să spună:

— Un picuț, dar nu fizic.

— Fizic ești frumoasă, a subliniat Ida, ai doar un pic de urâțenie datorată îngrijorărilor.

Angela a spus sărutându-mă:

— Mi se întâmplă și mie: când mă îngrijorez, mă urâțesc, dar pe urmă trece.

7.

Legătura aia între îngrijorare și urâțenie, în mod neașteptat, m-a consolat. Există o urâțire care depinde de neliniști — spuseseră Angela și Ida —, dacă neliniștile trec, ești din nou frumoasă. Am vrut să cred și m-am străduit să petrec zile fără griji. Dar n-a funcționat să-mi impun calmul, mintea dintr-odată se încețoșa și obsesia aia o lua de la capăt. Am simțit o ostilitate crescândă față de tot, greu de anihilat cu un prefăcut aer bonom. Și am tras repede concluzia că îngrijorările nu erau deloc pasagere, poate că nici măcar nu erau îngrijorări, ci sentimente negative care mi se întindeau prin vene.

Nu că Angela și Ida m-ar fi mințit în legătură cu acea problemă, nu erau capabile de asta, fuseserăm educate să nu spunem niciodată minciuni. Ele, cu acea legătură între urâțenie și neliniști, probabil că vorbiseră despre ele, despre experiența lor, folosind cuvintele cu care Mariano — în mințile noastre erau foarte multe concepte pe care le auzeam trăgând cu urechea la părinții noștri —, în anumite împrejurări, le liniștise. Dar eu nu eram Angela și Ida. Angela și Ida nu aveau în familie o mătușă Vittoria. Tatăl lor — *tatăl lor* — nu spusese că începeau să aducă la față cu ea. Am simțit brusc, într-o dimineață, la școală, că n-o să mai fiu niciodată așa cum își doreau părinții mei, și necruțătorul Mariano și-ar fi dat seama de asta, iar prietenele mele urmau să aibă alte prietenii mai adecvate, și eu urma să rămân singură.

M-am deprimat, în zilele următoare starea proastă a recăpătat forță, singura chestie care-mi dădea o minimă senzație de ușurare

era să mă frec încontinuu între picioare ca să amețesc de plăcere. Dar ce umilitor era să uit în felul ăla de mine, după aceea eram mai nemulțumită decât înainte, uneori dezgustată. Aveam o amintire foarte plăcută a jocurilor cu Angela, pe canapeaua din casa mea când, dinaintea televizorului pornit, ne întindeam una în fața celeilalte, ne încrucișam picioarele și fără negocieri, fără reguli, în tăcere, aranjam o păpușică între pubisul de sub chiloții mei și pubisul ei, apoi ne frecam, ne zvârcoleam fără jenă, apăsând cu putere între noi păpușa care părea foarte vie și fericită. Alte vremuri, acum plăcerea nu mi se mai părea un joc vesel. După, eram toată transpirată, mă simțeam tot mai prost închegată. Astfel că, zi după zi, m-a apucat din nou dorința nebună de a-mi controla fața și am început să petrec din nou, cu și mai mare încăpățânare, mult timp în fața oglinzii.

Treaba asta a avut o evoluție surprinzătoare: tot privind ce mi se părea defectuos, mi-am dorit să mă îngrijesc. Îmi analizam trăsăturile și mă gândeam trăgând de pielea feței: uite, ar fi de ajuns să am nasul așa, ochii așa, urechile așa și aș fi perfectă. Erau ușoare alterări care mă melancolizau, mă înduioșau. Biata de tine, mă gândeam, ce ghinionistă ai fost. Și simțeam o atracție neașteptată chiar față de imaginea mea, astfel că o dată am ajuns să mă sărut pe gură exact în timp ce mă gândeam dezolată că nimeni n-o să mă sărute niciodată. În felul ăsta am început să reacționez. Am trecut, încet, încet, de la năuceala în care îmi petreceam zilele studiindu-mă, la nevoia de a mă ajusta ca și cum aș fi fost o bucată din vreun material de bună calitate, stricată de un muncitor neîndemânatic. Eram eu — oricare aș fi fost eu — și trebuia să mă ocup de chipul ăla, de corpul ăla, de gândurile alea.

Într-o duminică dimineața am încercat să-mi îmbunătățesc aspectul cu trusele de machiaj ale mamei mele. Dar când a apărut în camera mea, mi-a spus râzând: semeni cu o mască de Carnaval, trebuie să procedezi mai bine. N-am protestat, nu m-am apărat, am întrebat-o în cel mai docil mod cu putință de care eram în stare:

— Mă înveți să mă machiez cum te machiezi tu?

— Fiecare față are machiajul ei.

— Eu vreau să fiu ca tine.

A fost încântată, mi-a făcut multe complimente și a început să mă machieze cu atenție maximă. Am petrecut ore foarte frumoase, cât am glumit, cât am râs. Ea era, în general, tăcută, foarte sobră, dar cu mine — numai cu mine — gata să redevină o fetiță.

Tatăl meu a apărut, la un moment dat, cu ziarele lui, ne-a găsit jucându-ne în felul ăla și s-a înveselit.

— Ce frumoase sunteți, a spus.

— Serios? am întrebat.

— Foarte serios, niciodată n-am văzut femei așa splendide.

Și s-a dus să se închidă în camera lui, duminica citea ziarele și apoi studia. Dar imediat ce mama mea și cu mine am rămas singure, ea, ca și cum întreruperea aia de câteva minute ar fi fost un semnal, a întrebat cu vocea ei mereu un pic obosită, dar care părea să nu cunoască nici iritare, nici neliniște:

— Cum de te-ai uitat în cutia cu fotografii?

Tăcere. Își dăduse seama, deci, că scotocisem printre lucrurile ei. Își dăduse seama că încercasem să răzuiesc negrul cariocii. De cât timp? N-am reușit să nu plâng, chiar dacă am opus rezistență lacrimilor cu toate puterile mele. Mamă, am zis printre hohote, voiam, credeam, mă gândeam — dar n-am reușit să spun nimic din ce voiam, credeam, mă gândeam. Mi s-a tăiat răsuflarea, lacrimi și iar lacrimi, în timp ce ea nu reușea să mă liniștească, ba, imediat ce, zâmbind înțelegător, zicea într-o doară niște fraze — nu e nevoie să plângi, e de ajuns să-mi ceri mie sau tatei și oricum poți să te uiți la poze când vrei, de ce plângi, liniștește-te —, eu hohoteam și mai rău. În cele din urmă m-a prins de mâini și ea însăși a fost cea care a spus cu calm.

— Ce căutai? O fotografie cu mătușa Vittoria?

8.

Am înțeles în momentul ăla că părinții mei își dăduseră seama că auzisem cuvintele lor. Trebuie că vorbiseră îndelung despre asta, poate că se consultaseră și cu prietenii. În mod sigur tatăl meu regretase mult și, cel mai probabil, o delegase pe mama să mă convingă că fraza pe care o auzisem trăgând cu urechea avea un sens diferit de cel care putea să mă fi rănit. Lucrurile așa stăteau, în mod sigur, vocea mamei mele se dovedea foarte eficientă în operațiunile de a le drege. Nu avea niciodată crize de furie, nici măcar de nervi. Când, de exemplu, Costanza râdea de ea pentru tot timpul irosit în pregătirea lecțiilor, corectatul șpalturilor unor povești siropoase și uneori rescrierea unor pagini întregi, îi replica mereu încet, cu o limpezime lipsită de asprime. Chiar și în momentele în care îi spunea: Costanza, tu ai o grămadă de bani, poți face ce vrei, eu în schimb trebuie să trudesc, reușea s-o facă în câteva cuvinte blânde, fără un resentiment evident. Așa că, cine putea mai bine decât ea să îndrepte greșeala? După ce m-am liniștit, a spus cu vocea aia a ei: noi te iubim, și a repetat asta o dată sau de două ori. Apoi a început un discurs pe care până în momentul ăla nu mi-l ținuse niciodată. A spus că atât ea, cât și tatăl meu se sacrificaseră mult ca să devină ce erau. A murmurat: eu nu mă plâng, părinții mei mi-au dat ce puteau, știi ce drăguți și afectuoși erau, casa asta a fost cumpărată la vremea ei cu ajutorul lor; dar copilăria tatălui tău, adolescența, tinerețea au fost pentru el într-adevăr foarte dure, pentru că nu avea absolut nimic, a trebuit să escaladeze un munte cu mâinile și picioarele goale și asta nu s-a terminat, nu se termină niciodată, mereu e câte o furtună care te pune jos, punct și de la capăt. Apoi, în sfârșit, a ajuns la Vittoria și mi-a dezvăluit că, dincolo de metaforă, furtuna care voia să-l doboare jos de pe munte pe tatăl meu era ea.

— Ea?

— Da. Sora tatălui tău e o femeie invidioasă. Nu invidioasă cum poate fi oricine, ci invidioasă într-un mod foarte urât.

— Ce a făcut?

— Totul. Dar, mai mult decât orice altceva, n-a vrut niciodată să accepte succesul tatălui tău.

— Adică?

— Succesul în viață. Cum s-a implicat la școală și la universitate. Inteligența lui. Ce a construit. Licența. Munca lui, căsnicia noastră, lucrurile pe care le studiază, stima de care e înconjurat, prietenii pe care îi avem, pe tine.

— Nici pe mine?

— Da. Nu e lucru sau persoană care pentru Vittoria să nu fie un fel de ofensă personală. Dar ce o ofensează cel mai mult e existența tatălui tău.

— Cu ce se ocupă?

— E menajeră, ce vrei să facă, s-a oprit la clasa a cincea. Nu că e ceva rău să fii menajeră, știi ce persoană cumsecade e doamna care o ajută pe Costanza la treburile casnice. Problema e că și pentru asta îl învinovățește pe fratele ei.

— De ce?

— Nu există o explicație. Mai ales dacă te gândești că tatăl tău, în schimb, a salvat-o. Ea putea să se distrugă și mai mult. Se îndrăgostise de unul care era căsătorit și avea deja trei copii, un delincvent. Ei bine, tatăl tău, care e fratele mai mare, a intervenit. Dar ea a pus și asta pe lista lucrurilor pe care nu i le-a iertat niciodată.

— Poate că tata trebuia să-și vadă de treaba lui.

— Nimeni nu trebuie să-și vadă de treaba lui dacă o persoană are necazuri.

— Da.

— Dar a fost mereu dificil chiar și să o ajutăm, s-a revanșat făcându-ne tot răul din lume.

— Mătușa Vittoria vrea ca tata să moară?

— Nu-i frumos s-o spui, dar așa e.

— Și nu există nicio posibilitate să facă pace?

— Nu. Ca să se împace, tatăl tău, în ochii mătușii Vittoria, ar trebui să devină un om mediocru ca toți cei pe care îi cunoaște ea. Dar pentru că asta nu e posibil, a ridicat împotriva noastră toată

familia. Din vina ei, după moartea bunicilor, n-am mai putut avea relații adevărate cu nicio rudă.

N-am răspuns nimic mai plin de miez, am pronunțat doar câteva fraze prudente sau cuvinte monosilabice. Dar, în timpul acesta m-am gândit cu scârbă: deci capăt trăsăturile unei persoane care își dorește moartea tatălui meu, ruinarea familie mele, și ochii mi s-au umplut iar de lacrimi. Mama și-a dat seama și s-a străduit să le oprească. M-a îmbrățișat, a murmurat: nu e nevoie să te necăjești, e limpede acum sensul acelei fraze a tatălui tău? Am făcut un semn de negare cu privirea în jos. Atunci ea mi-a explicat încet, pe un ton dintr-odată amuzat: pentru noi, de mult timp, mătușa Vittoria nu mai e o persoană, ci doar o expresie; gândește-te că uneori, când tatăl tău e antipatic, eu îi strig în glumă: fii atent, André, că tocmai ai adus la față cu Vittoria. Și apoi m-a zgâlțâit afectuos, a subliniat: e o frază spusă în joacă.

Eu am murmurat posomorâtă:

— Nu cred, mamă, nu v-am auzit niciodată vorbind așa.

— Poate că în prezența ta nu, dar în intimitate da. E ca un semafor roșu, ne folosim de el ca să spunem: atenție, nu trebuie mult ca să pierdem tot ce ne-am dorit pentru viața noastră.

— Și pe mine?

— Nu, ce tot spui, n-o să te pierdem niciodată. Pentru noi, tu ești persoana care contează cel mai mult pe lume, ne dorim pentru viața ta toată fericirea posibilă. De aceea eu și tata insistăm atât cu învățatul. Acum ai câteva mici greutăți, dar o să treacă. O să vezi câte lucruri frumoase o să ți se întâmple.

Mi-am tras nasul, ea a vrut să mă ajute să mi-l suflu cu o batistă, ca și cum aș fi fost încă fetiță și poate că eram, dar m-am retras, am spus:

— Și dacă n-aș mai învăța?

— Ai deveni ignorantă.

— Și?

— Și ignoranța e un obstacol. Dar tu te-ai apucat din nou de învățat, nu? E un păcat să nu-ți cultivi propria inteligență.

Am exclamat:

— Eu nu vreau să fiu inteligentă, mamă, vreau să fiu frumoasă ca voi doi.

— O să te faci mult mai frumoasă.

— Nu, dacă o să aduc la față cu mătușa Vittoria.

— Ești atât de diferită, n-o să se întâmple.

— De unde știi? Cu cine mă compar ca să știu dacă se întâmplă sau nu?

— Sunt eu aici, o să fiu întotdeauna.

— Nu e de-ajuns.

— Ce propui?

Aproape am șoptit:

— Trebuie s-o văd pe mătușa mea.

Ea a tăcut o clipă, apoi a spus:

— Despre asta trebuie să vorbești cu tatăl tău.

9.

N-am luat în serios cuvintele ei. Am fost sigură că o să-i vorbească mai întâi ea și că tatăl meu, deja de a doua zi, urma să-mi spună cu vocea pe care o îndrăgeam cel mai mult: iată-ne aici, la ordine, dacă prințesica a hotărât că trebuie să mergem să o întâlnim pe mătușa Vittoria, acest biet părinte al ei, deși cu ștreangul de gât, o s-o însoțească. Apoi urma să-i telefoneze surorii lui ca să fixeze o întâlnire, sau poate i-ar fi cerut mamei mele s-o facă, nu se ocupa niciodată personal de ce îl enerva sau îl plictisea sau îl îndurera. Apoi urma să mă ducă până acasă la ea cu mașina.

Dar n-a fost așa. Au trecut orele, zilele și tatăl meu și-a făcut rareori apariția, mereu obosit, mereu împărțindu-se între școală, câteva meditații și un eseu solicitant pe care-l scria împreună cu Mariano. Ieșea dimineața și se întorcea seara, în acele zile ploua întruna, mă temeam că o să răcească, că o să facă febră și o să fie nevoit să stea la pat cine știe până când. Cum e posibil — mă

gândeam — ca un bărbat atât de mărunt, atât de delicat, să lupte toată viața cu răutatea mătușii Vittoria? Și încă și mai neverosimil mi se părea că-l înfruntase și-l alungase pe delincventul căsătorit și cu trei copii care își propunea să fie cauza distrugerii surorii lui. Am întrebat-o pe Angela:

— Dacă Ida se îndrăgostește de un delincvent căsătorit și cu trei copii, tu, care ești sora mai mare, ce faci?

Angela a răspuns fără ezitare:

— Îi spun tatei.

Dar Idei nu i-a plăcut răspunsul ăla, i-a spus surorii ei:

— Ești o spioană și tata zice că spionul e lucrul cel mai rău care există.

Angela, ofensată, a răspuns:

— Nu sunt o spioană, aș face-o numai pentru binele tău.

Am intervenit cu circumspecție, m-am adresat Idei:

— Deci dacă Angela se îndrăgostește de un delincvent căsătorit și cu trei copii, tu nu-i spui tatălui tău?

Ida, ca cititoare îndârjită de romane, s-a gândit și a spus:

— Îi spun numai dacă delincventul e urât și rău.

Iată, m-am gândit, urâțenia și răutatea cântăresc mai mult decât orice. Și, într-o după-amiază când tatăl meu ieșise la o întrunire, am început să insist din nou pe lângă mama mea.

— Ai zis că o să ne întâlnim cu mătușa Vittoria.

— Am zis că trebuia să vorbești despre asta cu tatăl tău.

— Credeam că vorbești tu cu el.

— În perioada asta e foarte ocupat.

— Să mergem noi două.

— Mai bine să se ocupe el de asta. Și apoi, suntem aproape de sfârșitul anului școlar, trebuie să înveți.

— Voi nu vreți să mă duceți. Ați hotărât deja că n-o s-o faceți.

Mama mea a căpătat un ton asemănător cu acela pe care până cu puțini ani în urmă îl folosea când, ca să fie lăsată un pic în pace, îmi propunea câte un joc pe care să-l joc singură.

— Hai să facem așa: tu știi strada Miraglia?

— Nu.
— Dar strada Stadera?
— Nu.
— Dar Santa Maria del Pianto?
— Nu.
— Dar Poggioreale?
— Nu.
— Dar Arenaccia?
— Nu.
— Dar toată zona care se numește Zona industrială?
— Nu, mamă, nu.
— Păi, trebuie să înveți, ăsta e orașul tău. Acum îți dau harta cu străzi și, după ce îți faci temele, studiezi traseul. Dacă pentru tine e atât de urgent, odată și odată o să poți merge și singură la mătușa Vittoria.

Această ultimă frază m-a dezorientat, poate că m-a rănit. Părinții mei nu mă trimiteau singură nici să iau pâine la două sute de metri de casă. Și când trebuia să mă întâlnesc cu Angela și cu Ida, tatăl meu, sau mai adesea mama mea, mă însoțeau acasă la Mariano și Costanza cu mașina și apoi veneau să mă ia. Acum, pe neașteptate, erau dispuși să mă trimită în locuri necunoscute unde ei înșiși nu se duceau de bunăvoie? Nu, nu, pur și simplu se săturaseră de văicăreala aia a mea, considerau irelevant ceea ce pentru mine era urgent, pe scurt nu mă luau în serios. Poate că în momentul ăla s-a frânt ceva în corpul meu, poate că ar trebui să încadrez acolo sfârșitul copilăriei. Cert e că m-am simțit ca și cum aș fi fost un recipient pentru semințe care în mod insesizabil cădeau din mine printr-o crăpătură minusculă. Și n-am avut îndoieli, mama mea se consultase deja cu tatăl meu și, de comun acord cu el, se pregătea să mă separe pe mine de ei și pe ei de mine, să-mi explice că trebuia să o scot la capăt singură cu nesocotința și capriciile mele. Fiind foarte atentă la ce se afla în spatele inflexiunilor ei pe cât de firave, pe atât de amabile, tocmai îmi spusese: ai devenit enervantă, îmi complici viața, nu înveți, profesorii se

plâng de tine și nu mai încetezi odată cu mătușa Vittoria, ah, câte mofturi, Giovanna, în câte feluri trebuie să-ți spun că fraza tatălui tău era afectuoasă, ajunge, du-te să te joci cu harta stradală și nu mă mai bate la cap.

Așadar, că lucrurile stăteau într-adevăr așa sau nu, atunci, oricum, am experimentat pentru prima dată privațiunea. Am simțit golul foarte dureros care în general se deschide când ceva de care ni se pare că nimic nu ne-ar putea separa, brusc ne este luat. Am rămas în tăcere. Și pentru că ea a adăugat: închide ușa, te rog, am ieșit din cameră.

Am zăbovit un pic în fața ușii închise, năucită, așteptând să-mi dea într-adevăr harta stradală. Asta nu s-a întâmplat, și astfel m-am retras aproape în vârful picioarelor în camera mea ca să învăț. Dar, bineînțeles, n-am deschis nicio carte, mintea mea a început să bată ca la o tastatură intenții până cu un minut în urmă de neconceput. Nu e nevoie să-mi dea mama harta stradală, o s-o iau singură, o s-o studiez și o să mă duc la mătușa Vittoria pe jos. O să merg zile în șir, luni în șir. Cât mă seducea gândul ăla. Soare, cald, ploaie, vânt, frig și eu mergând printre nenumărate pericole, până îmi întâlneam propriul meu viitor de femeie urâtă și perfidă. O s-o fac. Îmi rămăseseră în minte mare parte din acele nume necunoscute de străzi pe care mama le înșirase, puteam căuta imediat cel puțin una. Mi-am tot răsucit în minte mai ales strada Santa Maria del Pianto. Probabil că era un loc de mare tristețe, așadar, mătușa mea locuia într-o zonă unde simțeai durere sau unde poate că ți se provoca suferință. O stradă de chinuri, o scară, tufișuri pline de ghimpi care zgâriau picioarele, câini vagabonzi murdari de noroi cu fălci imense și băloase. M-am gândit să caut întâi de toate locul acela, pe harta stradală, și m-am dus pe coridor, acolo unde era telefonul. Am încercat să desfășor pliantul, era strivit între masivele cărți de telefon. Dar ca să fac asta, am observat deasupra agenda în care erau notate toate numerele la care recurgeau părinții mei. Cum de nu mă gândisem la asta? Probabil că numărul mătușii Vittoria se găsea în agendă și, dacă era acolo, de ce să aștept să sune

părinții mei? Aș fi putut telefona eu însămi. Am luat agenda, m-am dus la litera V, n-am găsit nicio Vittoria. Atunci m-am gândit: are numele meu, numele tatălui meu, Trada, și am căutat la litera T, era: Trada Vittoria. Scrisul un pic estompat era al tatălui meu, figura între mulți alții ca o străină.

Au fost clipe în care inima mi-a bătut cu putere, am fost foarte bucuroasă, mi s-a părut că sunt în fața intrării unui pasaj secret care urma să mă ducă fără alte obstacole la ea. M-am gândit: o sun. Imediat. Spun: sunt nepoata ta, Giovanna, trebuie să ne întâlnim. Poate că o să vină să mă ia ea însăși. O să fixăm o zi, o oră și o să ne vedem aici, în fața casei, sau jos, în Piața Vanvitelli. Am verificat ca ușa camerei mamei mele să fie închisă, m-am întors la telefon, am ridicat receptorul. Dar exact în momentul în care am terminat de format numărul și linia s-a dovedit a fi liberă, mi-a fost teamă. Era, dacă mă gândeam, după fotografii, prima inițiativă concretă pe care o luam. Ce fac. Trebuie să spun cuiva, dacă nu mamei mele, tatălui meu, unul dintre ei trebuie să-mi dea voie. Prudență, prudență, prudență. Dar ezitasem prea mult, o voce groasă ca a fumătorilor care veneau acasă la noi pentru lungile întruniri: alo. A spus-o cu o asemenea fermitate, cu o intonație atât de necuviincioasă, cu o pronunție napolitană atât de agresivă, încât a fost de-ajuns acel „alo“ ca să mă îngrozească și am închis. Abia am apucat să fac asta. Am auzit cheia care se răsucea în broască, tatăl meu se întorsese acasă.

10.

M-am îndepărtat câțiva pași de telefon chiar în timp ce el intra, după ce lăsase umbrela care șiroia pe podea, după ce își ștersese cu grijă tălpile pe covoraș. M-a salutat, dar stingherit, fără obișnuita veselie, blestemând vremea rea. Abia după ce a scăpat de impermeabil s-a ocupat de mine.

— Ce faci?

— Nimic.
— Mama?
— Lucrează.
— Ți-ai făcut temele?
— Da.
— E ceva ce n-ai înțeles și vrei să-ți explic?

Când s-a oprit lângă telefon ca să verifice, conform unui gest obișnuit, mesageria telefonică, mi-am dat seama că lăsasem agenda deschisă la litera T. A văzut-o, a trecut peste el cu un deget, l-a închis, a renunțat la ascultarea mesajelor. Am sperat să recurgă la niște fraze glumețe, dacă ar fi făcut-o, m-ar fi liniștit. În schimb m-a mângâiat pe cap cu vârful degetelor și s-a dus la mama. Contrar obiceiului, a închis cu grijă ușa în urma lui.

Am așteptat, i-am auzit discutând cu voce joasă, o șușoteală din care se auzea pe neașteptate câte o silabă: tu, nu, dar. M-am întors în camera mea, dar am lăsat ușa deschisă, am sperat să nu se certe. Au petrecut așa aproape zece minute, în sfârșit pașii tatălui meu au revenit pe coridor, dar nu în direcția camerei mele. S-a dus în camera lui, unde era un alt telefon, am auzit că vorbea la el cu voce joasă, puține cuvinte imposibil de descifrat și pauze lungi. M-am gândit — am sperat — că are probleme grave cu Mariano și trebuie să discute despre aceleași lucruri care îi erau dragi, cuvinte pe care, trăgând cu urechea, le auzeam dintotdeauna, de genul politică, valoare, marxism, criză, stat. Când conversația s-a încheiat, l-am auzit din nou pe coridor, de data asta a venit în camera mea. În general, era extrem de ceremonios, în mod ironic, înainte să intre: pot să intru, unde mă așez, deranjez, scuze; dar de data aceea s-a așezat pe pat și fără nici un preambul a spus cu cea mai rece voce:

— Mama ta ți-a explicat că nu vorbeam serios, că nu voiam să te jignesc, tu nu semeni deloc cu sora mea.

Am început imediat iarăși să plâng, m-am bâlbâit: nu e asta, tata, eu știu, te cred, dar. N-a părut impresionat de lacrimile mele, m-a întrerupt, a spus:

— Nu trebuie să te justifici. Vina e a mea, nu a ta, eu trebuie să remediez. I-am telefonat acum mătușii tale, duminică te însoțesc la ea. E bine?

Am oftat:

— Dacă tu nu vrei, nu mergem.

— Sigur că nu vreau, dar tu vrei și o să mergem. O să te las în fața casei ei, o să rămâi cât timp vrei, o să aștept afară, în mașină.

Am încercat să mă liniștesc, mi-am înăbușit lacrimile.

— Ești sigur?

— Da.

Am rămas în tăcere o clipă, apoi el s-a străduit să-mi zâmbească, mi-a șters lacrimile cu degetele. Dar n-a reușit s-o facă firesc, a alunecat într-unul dintre discursurile lui lungi, agitate, amestecând tonuri înalte și joase. Dar, a spus, ține minte, Giovanna. Mătușii tale îi place să mă rănească. Am încercat în toate modurile să discut cu ea, am ajutat-o, am încurajat-o, i-am dat toți banii pe care îi puteam da. A fost inutil, a luat ca pe un abuz de putere fiecare cuvânt de-al meu, a considerat o nedreptate fiecare ajutor de-al meu. E orgolioasă, e ingrată, e nemiloasă. Deci te avertizez: ea o să încerce să mă priveze de afecțiunea ta, o să se folosească de tine ca să mă rănească. I-a folosit deja în acest scop pe părinții noștri, pe frații noștri, pe unchii și verii noștri. Din vina ei, în familia mea nu mai am pe nimeni care să țină la mine. Și o să vezi că o să încerce să te înșface și pe tine. Această posibilitate — a spus încordat cum nu-l văzusem aproape niciodată — îmi este insuportabilă. Și m-a rugat — cu adevărat m-a rugat, și-a împreunat mâinile balansându-le înainte și înapoi — să-mi domolesc neliniștile, da, neliniști fără niciun temei, dar să n-o cred, să-mi pun ceară în urechi precum Ulise.

L-am îmbrățișat cum în ultimii doi ani, de când îmi dorisem să mă simt mare, nu se mai întâmplase, foarte strâns. Dar cu uimire, cu repulsie, am simțit un miros care nu mi s-a părut al lui, un miros cu care nu eram obișnuită. A decurs din asta un sentiment de înstrăinare care mi-a creat o suferință amestecată,

în mod incoerent, cu satisfacție. Am simțit cu claritate că dacă până în momentul ăla sperasem ca protecția lui să dureze pentru totdeauna, acum, în schimb, simțeam plăcere la gândul că el poate să devină un străin. M-am simțit euforică de parcă eventualitatea răului — acela pe care el și mama mea în jargonul de cuplu țineau să-l numească Vittoria — îmi dădea o stare de exaltare neașteptată.

11.

Am alungat sentimentul ăla, nu suportam vinovăția. Am numărat zilele care mă despărțeau de duminică. Mama mea a fost grijulie, a vrut să mă ajute să-mi fac din timp, în limitele posibilului, temele pentru luni astfel încât să pot înfrunta întâlnirea fără să fiu preocupată că trebuie să învăț. Și nu s-a limitat la asta. Într-o după-amiază a apărut la mine în cameră cu pliantul hărții stradale, s-a așezat lângă mine, mi-a arătat strada San Giacomo dei Capri și, din pătrățică în pătrățică, tot traseul până la casa mătușii Vittoria. Voia să mă facă să înțeleg că ține la mine și că ea, la fel ca tatăl meu, nu-și dorește altceva decât liniștea mea sufletească.

Dar eu nu m-am mulțumit cu acea mică lecție topografică și în zilele care au urmat m-am dedicat în secret hărților orașului. Mă mișcam cu arătătorul pe San Giacomo dei Capri, ajungeam la Piața Medaglie d'oro, mergeam în jos pe strada Suarez și pe strada Salvator Rosa, ajungeam la muzeu, parcurgeam toată strada Forio până la Piața Carol al III-lea, coteam pe Corso Garibaldi, o apucam pe strada Casanova, ajungeam în Piața Nazionale, o luam pe strada Poggioreale, apoi pe strada Stadera și, în dreptul cimitirului de pe strada Sanata Maria del Pianto, alunecam pe strada Miraglia, strada Macello, strada Pascone și așa mai departe, cu degetul care se furișa rapid în Zona industrială de culoarea teracotei. Toate acele nume de străzi, și apoi altele, au devenit în orele alea o obsesie tăcută. Le-am învățat pe de rost ca pentru școală, dar de bunăvoie, și am așteptat duminica într-o stare de neliniște crescândă. Dacă

tatăl meu nu se răzgândea, urma s-o întâlnesc în sfârșit pe mătușa Vittoria.

Dar nu încheiasem socotelile cu învălmășeala sentimentelor mele. S-a întâmplat că pe măsură ce zilele se isprăveau cu greu, cu atât mă surprindeam sperând — mai ales seara, în pat — că dintr-un motiv oarecare vizita aia o să fie amânată. Am început să mă întreb de ce îi forțasem așa pe părinții mei, de ce îmi dorisem să-i necăjesc, de ce nu acordasem importanță îngrijorărilor lor. Dat fiind că toate răspunsurile erau vagi, dorința incontrolabilă a început să-și piardă forța și s-o întâlnesc pe mătușa Vittoria mi s-a părut curând o rugăminte pe cât de exagerată, pe atât de inutilă. La ce mi-ar fi folosit să cunosc anticipat forma fizică și morală pe care, probabil, urma să le capăt? N-aș fi putut oricum să mi-o smulg de pe față, din piept și poate că nici n-aș fi vrut, aș fi fost tot eu, melancolică, nefericită, dar eu. Dorința aia de a o cunoaște pe mătușa mea trebuia probabil introdusă în categoria micilor provocări. În fond, nu fusese altceva decât al nu știu câtelea mod de a pune la încercare răbdarea părinților mei, cum făceam când mergeam la restaurant cu Mariano și Costanza și ajungeam să comand mereu, cu o atitudine de femeie trecută prin viață, zâmbind seducător mai ales Costanzei, ceea ce mama mea îmi sugerase să nu comand pentru că era prea scump. Am devenit așadar și mai nemulțumită de mine, poate că de data asta exagerasem. Mi-au revenit în minte cuvintele cu care mama îmi vorbise despre ura cumnatei, m-am gândit din nou la discursul îngrijorat al tatălui meu. În întuneric, aversiunea lor pentru femeia aia s-a cumulat cu spaima pe care mi-o provocase vocea ei la telefon, acel *alo* feroce cu intonația dialectului. Așa că sâmbătă seara i-am spus mamei mele: nu mai vreau să merg, azi-dimineață am primit foarte multe teme pentru luni. Dar ea a răspuns: întâlnirea e stabilită deja, nu știi cât s-ar supăra mătușa ta dacă nu te-ai duce, ar da vina pe tatăl tău. Și, pentru că nu mă convingea, a spus că mintea mea își imaginase prea mult și, chiar dacă acum dădeam înapoi, a doua zi o să mă răzgândesc și o s-o luăm din nou de la capăt. A conchis

râzând: du-te să vezi cum e și cine e mătușa Vittoria, așa o să faci tot posibilul să nu semeni cu ea.

După zile de ploaie, duminica s-a dovedit a fi o zi superbă cu cer albastru și câțiva nori rari, mici și albi. Tatăl meu s-a străduit să revină la relația noastră îndeobște veselă, dar devenise deja tăcut când a pornit mașina. Detesta șoseaua de centură, a ieșit repede de pe ea. A zis că prefera vechile drumuri și, pe măsură ce pătrundeam într-un alt oraș, format din șiruri de blocuri mizere, de ziduri spălăcite, de hale industriale și de barăci și șandramale mai mici sau mai mari, de porțiuni verzi care abia se zăreau de sub toată murdăria posibilă, de gropi adânci pline cu apa de ploaie căzută recent, de aer putred, a devenit tot mai mâhnit. Dar apoi a părut să decidă că nu mă putea lăsa în tăcerea aia ca și cum ar fi uitat de mine și, pentru prima dată s-a referit la originile lui. Eu m-am născut și am crescut în această zonă — a spus făcând un gest larg care îmbrățișa dincolo de parbriz ziduri de tuf, clădiri cenușii, galbene și roz, ditamai străzile pustii chiar și în zi de sărbătoare —, familia mea nu avea nici măcar ochi pentru plâns. Apoi a intrat într-o zonă și mai mizeră, s-a oprit, lehamitea l-a făcut să ofteze, mi-a arătat clădirea de culoare cărămizie din care lipseau bucăți mari de tencuială. Aici am locuit eu, a spus, și aici încă locuiește mătușa Vittoria, ușa e aia, du-te, te aștept. L-am privit foarte speriată, el și-a dat seama:

— Ce e?

— Nu pleca.

— Nu mă mișc de aici.

— Și dacă mă ține mai mult?

— Când te plictisești, îi spui: acum trebuie să plec.

— Și dacă nu mă lasă să plec?

— Atunci vin eu să te iau.

— Nu, nu te mișca, o să vin eu.

— Bine.

Am coborât din mașină, am intrat pe ușa blocului. Era un miros puternic de gunoi amestecat cu aromă de sucuri duminicale. N-am văzut ascensor. Am urcat pe scări cu trepte prost întreținute,

pe pereți se vedeau pete întinse ca niște răni albe, una era atât de adâncă, încât părea o gaură săpată pentru a ascunde ceva. Am evitat să descifrez texte și desene obscene, aveam alte urgențe. Tatăl meu fusese copil și adolescent în clădirea asta? Am numărat etajele, la al treilea m-am oprit, erau trei uși. Cea din dreapta mea era singura pe care apărea un nume, pe lemn era lipită o fâșiuță de hârtie pe care scria cu pixul: Trada. Am sunat la ușă, mi-am ținut respirația. Nimic. Am numărat încet până la patruzeci, tata îmi spusese în urmă cu câțiva ani că, de fiecare dată când te găsești într-o situație dificilă, așa trebuie să procedezi. Când am ajuns la patruzeci, am sunat din nou, al doilea semnal sonor a părut exagerat de puternic. A ajuns până la mine un strigăt în dialect, o explozie de sunete răgușite, ce dracului, te grăbești?, vin acum! Apoi niște pași hotărâți, o cheie care se răsucea de nu mai puțin de patru ori în broască. Ușa s-a deschis, a apărut o femeie îmbrăcată toată în albastru, înaltă, cu o claie de păr foarte negru prins la ceafă, slabă ca un țâr și totuși având umeri lați și un piept voluptuos. Ținea între degete o țigară aprinsă, a tușit, a spus ezitând între italiană și dialect:

— Ce se întâmplă, ți-e rău, trebuie să te piși?

— Nu.

— Și atunci de ce suni de două ori?

Am murmurat:

— Sunt Giovanna, mătușă.

— Știu că ești Giovanna, dar dacă-mi spui mătușă încă o dată, mai bine te răsucești pe călcâie și pleci.

Am făcut semn că da, eram îngrozită. I-am privit câteva secunde fața nemachiată, apoi m-am uitat țintă în podea. Vittoria mi s-a părut de o frumusețe atât de insuportabilă, încât devenea o necesitate să o consider urâtă.

II

1.

Am învățat să-i mint tot mai mult pe părinții mei. Inițial nu spuneam minciuni propriu-zise, dar pentru că nu aveam puterea de a mă opune universului lor întotdeauna bine interconectat, mă prefăceam că-l accept și între timp îmi decupam o străduță pe care s-o abandonez în grabă dacă doar se posomorau. Mă comportam așa mai ales cu tata, chiar dacă orice cuvânt de-al lui avea în ochii mei o autoritate care mă fermeca, și era enervant și dureros să încerc să-l păcălesc.

El, mai mult decât mama, fusese cel care mă tot bătuse la cap că nu trebuia niciodată să mint. Dar după vizita aia la Vittoria mi s-a părut inevitabil. Deja când am ieșit pe ușa blocului am hotărât să mă prefac ușurată și am alergat la mașină ca și cum aș fi fugit de un pericol. Tata, imediat ce am închis portiera, a pornit motorul aruncând priviri sumbre spre clădirea copilăriei lui și a demarat brusc, mișcare ce l-a determinat instinctiv să întindă un braț ca să mă ferească de izbitura cu fruntea de parbriz. A așteptat câtva timp să spun ceva liniștitor și o parte din mine nu-și dorea altceva, suferеam să-l văd agitat; totuși, m-am forțat să tac, mă temeam că e de ajuns un cuvânt greșit ca să-l fac să se enerveze. După câteva minute, pe de o parte uitându-se la drum, pe de alta uitându-se la mine, el a fost cel care a întrebat cum decursese întâlnirea. Am spus că mătușa întrebase de școală, că-mi oferise un pahar cu apă, că dorise să știe dacă aveam prietene, că voise să-i povestesc despre Angela și Ida.

— Atâta tot?
— Da.
— A întrebat de mine?
— Nu.
— Deloc?
— Deloc.
— Nici de mama ta?
— Nici.
— O oră întreagă ați vorbit numai despre prietenele tale?
— Și despre școală.
— Ce fel de muzică era aia?
— Ce muzică?
— O muzică dată foarte tare.
— N-am auzit nicio muzică.
— A fost amabilă?
— Un picuț necuviincioasă.
— Ți-a spus lucruri urâte?
— Nu, dar e antipatică.
— Te avertizasem.
— Da.
— Acum ți-a trecut curiozitatea? Ți-ai dat seama că nu-ți seamănă deloc?
— Da.
— Vino încoace, dă-mi un pupic, ești foarte frumoasă. Mă ierți pentru tâmpeniile pe care le-am spus?

Am zis că nu fusesem niciodată supărată pe el și l-am lăsat să-mi dea un sărut pe obraz chiar dacă era la volan. Dar apoi l-am respins imediat râzând, am protestat: m-ai zgâriat cu barba. Deși nu aveam niciun chef de jocurile noastre, speram să începem să glumim și să uite de Vittoria. În schimb el mi-a răspuns: imaginează-ți cum zgârie mătușa ta cu mustața ei, iar mie mi-a venit imediat în minte nu perișorul închis la culoare de deasupra buzei Vittoriei, ci cel de deasupra buzei mele.

— Ea nu are mustață, am murmurat.

— Are.

— Nu.

— Bine, nu are: asta ar mai lipsi, să-ți vină pofta de a te întoarce să vezi dacă are mustăți.

— Nu mai vreau s-o văd, am spus serios.

2.

Nici aia n-a fost chiar o minciună, mă speria s-o întâlnesc din nou pe Vittoria. Dar, în timp ce pronunțam fraza aia, știam deja în ce zi, la ce oră, în ce loc urma s-o revăd. Dimpotrivă, nu mă despărțisem deloc de ea, aveam în minte toate cuvintele ei, fiecare gest, fiecare expresie a feței și nu mi se păreau fapte ce tocmai se întâmplaseră, părea că totul e încă în desfășurare. Tata vorbea încontinuu, ca să-mi dea de înțeles că ține mult la mine, și eu între timp o vedeam și o auzeam pe sora lui, o aud și o văd chiar și acum. O văd cum apare în fața mea îmbrăcată în albastru, văd cum îmi spune în dialectul ei necioplit: închide ușa și deja îmi întoarce spatele ca și cum n-aș fi putut decât să o urmez. În vocea Vittoriei, dar pesemne și în tot corpul ei, era o nervozitate frustă, care m-a agresat într-o fracțiune de secundă, ca atunci când aprindeam focul cu chibriturile și simțeam pe mână flăcăruia ivindu-se din găurile ochiului de aragaz. Am închis ușa în urma mea, am mers după ea ca și cum m-ar fi ținut în lesă.

Am parcurs câțiva pași în atmosfera care puțea a fum, fără ferestre, singura lumină pătrundea printr-o ușă larg deschisă. Silueta ei s-a pierdut dincolo de ușă, eu m-am ținut după ea, am intrat într-o bucătărioară unde m-au izbit imediat ordinea desăvârșită și izul de chiștocuri și de mizerie.

— Vrei un suc de portocale?

— Nu vreau să deranjez.

— Vrei sau nu?

— Da, mulțumesc!

M-a obligat să mă așez pe un scaun, s-a răzgândit, a spus că era rupt, m-a obligat să iau altul. Apoi, spre surprinderea mea, n-a scos din frigider — un frigider de culoare gălbuie — un suc de portocale în cutie sau în sticlă, cum mă așteptam, ci a luat dintr-un coș câteva portocale, le-a tăiat și a început să le stoarcă într-un pahar, fără storcător, în mână, ajutându-se de o furculiță. Între timp a spus fără să mă privească:

— Nu ți-ai pus brățara.

M-am neliniștit:

— Ce brățară?

— Cea pe care ți-am făcut-o cadou când te-ai născut.

Din câte îmi aminteam, eu nu avusesem niciodată brățări. Dar am simțit că pentru ea era un obiect important și putea fi jignită că n-o purtam.

— Poate că mama mi-a pus-o la mână când eram mică, până la un an, până la doi, apoi am crescut și nu mi-a mai venit, am spus.

S-a întors să mă privească, i-am arătat încheietura mâinii ca să-i demonstrez că era prea groasă pentru o brățară de bebeluș și, pe neașteptate, a izbucnit în râs. Avea gura mare, cu dinți mari, când râdea i se vedeau gingiile.

— Ești inteligentă, a zis.

— Am spus adevărul.

— Ți-e teamă de mine?

— Un picuț.

— Faci bine că te temi. Trebuie să-ți fie teamă și când nu e nevoie, rămâi vigilentă.

Mi-a așezat în față paharul pătat de sucul prelins, pe suprafața portocalie pluteau bucăți de pulpă și semințe albe. M-am uitat la părul ei, care era pieptănat cu grijă, coafuri de felul ăla văzusem în filmele vechi la televizor și în fotografiile mamei mele de când era tânără, o prietenă de-ale ei îl purta așa. Vittoria avea sprâncene foarte dese, asemănătoare cu niște bețigașe de lemn-dulce, segmente foarte negre sub fruntea lată și deasupra cavităților adânci

unde se ascundeau ochii. Bea, a spus. Eu am luat paharul ca să n-o mâhnesc, dar mi-era silă să beau, văzusem sucul scurgându-i-se de-a lungul palmei și, în plus, mamei mele i-aș fi cerut să scoată pulpa și semințele. Bea, a repetat, că-ți face bine. Eu am luat o înghițitură, în timp ce ea se așeza pe scaunul pe care, cu câteva minute mai devreme, nu-l considerase prea solid. M-a lăudat, păstrându-și însă tonul distant: da, ești inteligentă, ai găsit imediat o scuză ca să-ți aperi părinții, ești grozavă. Dar mi-a explicat că eram pe un drum greșit, ea nu-mi dăruise o brățărică pentru fetițe, ea îmi dăruise una pentru o tânără fată, o brățară la care ținea mult. Pentru că, a subliniat, eu nu sunt ca tatăl tău, atașată de bani, atașată de lucruri; mă doare-n cur de obiecte, eu îndrăgesc oamenii și, când te-ai născut, m-am gândit: i-o dau fetiței, o s-o poarte când crește, le-am scris și într-un bilet părinților tăi — dați-i-o când o să fie mare — și am lăsat totul în cutia voastră poștală, închipuie-ți dacă urcam, tatăl tău și mama ta sunt niște bestii, m-ar fi alungat.

— Poate că au furat-o hoții, nu trebuia s-o lași în cutie, am zis.

A clătinat din cap, ochii foarte negri i-au sclipit:

— Ce hoți? Despre ce vorbești dacă nu știi nimic: bea sucul de portocale. Mama ta îți stoarce portocale?

Am făcut semn că da, dar ea n-a ținut cont. Vorbea despre cât de bun e sucul de portocale și i-am observat exagerata mobilitate a chipului. A reușit, într-o clipită, să estompeze ridurile dintre nas și gură, care o făceau să pară severă (chiar așa: severă) și fața care până cu o secundă mai devreme mi se păruse prelungă sub pomeții proeminenți — o pânză gri întinsă toată între tâmple și maxilare — a căpătat culoare, s-a îndulcit. Mama mea, Dumnezeu s-o odihnească în pace, a spus ea, când era ziua mea de naștere îmi aducea la pat ciocolată caldă, o făcea ca o cremă, era umflată ca și cum ar fi suflat înăuntru. Ție îți fac ciocolată caldă de ziua ta onomastică? Am fost tentată să spun da, chiar dacă nu se sărbătorise niciodată o zi onomastică la mine acasă, nimeni nu-mi adusese vreodată

ciocolată caldă la pat. Dar m-am temut că o să-și dea seama că mint și am făcut semn că nu. A clătinat din cap nemulțumită:

— Tatăl tău și mama ta nu respectă tradițiile, se cred cine știe cine, nu se înjosesc să facă ciocolată caldă.

— Tatăl meu face cafea cu lapte.

— Tatăl tău e un infam, știe el să prepare cafea cu lapte, cum să nu. Bunica ta știa să prepare cafea cu lapte. Și punea în ea două linguri de ou bătut. Ți-a povestit cum ne luam cafea, lapte și *zabaione*[1] când eram mici?

— Nu.

— Vezi? Așa e făcut tatăl tău. Lucrurile bune le face doar el, nu poate accepta că le-ar putea face și ceilalți. Și dacă tu îi spui că nu e adevărat, te înlătură.

A clătinat din cap nemulțumită, a vorbit pe un ton distant, dar fără să fie rece. L-a înlăturat pe Enzo al meu, a spus, omul la care țineam cel mai mult. Tatăl tău înlătură tot ce poate fi mai bun decât el, mereu a făcut asta, o făcea deja când era mic. El crede că e inteligent, dar n-a fost niciodată inteligent: eu sunt inteligentă, el e doar șmecher. Știe instinctiv să devină o persoană fără de care nu mai poți trăi. Când eram mică, soarele dispărea de pe cer dacă nu era el. Credeam că dacă nu mă comportam cum voia, o să mă lase singură și o să mor. Așa mă obliga să fac tot ce voia el, el stabilea ce era binele și ce era răul pentru mine. Așa, ca să-ți dau un exemplu, mă născusem cu muzica în sânge, voiam să fiu balerină. Știam că ăla era destinul meu și numai el ar fi fost capabil să-i convingă pe părinții noștri să-mi dea voie. Dar, pentru tatăl tău, să fiu balerină însemna ceva rău și nu m-a lăsat. După el, numai dacă te vede lumea mereu cu o carte în mână meriți să te afli pe fața pământului, pentru el, dacă nu ai studiat, ești un nimeni. Îmi spunea: ce balerină, Vittò, tu habar n-ai ce e o balerină, apucă-te iar de învățat și ține-ți gura. La vremea aia, el deja făcea niște bani cu meditațiile, deci ar fi putut să-mi plătească o școală de balet în

[1] Cremă din gălbenuș de ou, cu zahăr și vin (it.) (*N.t.*)

loc să-și cumpere încontinuu cărți. N-a făcut-o, îi plăcea să facă să pară insignifiant totul și pe toți, mai puțin pe sine și lucrurile lui. Pe Enzo al meu — a conchis mătușa mea pe neașteptate — mai întâi l-a făcut să creadă că erau prieteni și apoi a scos sufletul din el, i l-a smuls și i l-a făcut bucățele.

Mi-a spus cuvinte de genul ăsta, dar mai vulgare, cu o lipsă de pudoare care m-a dezorientat. În foarte puțin timp, fața i s-a descompus și s-a recompus, frământată de sentimente diferite: regret, aversiune, mânie, melancolie. L-a învăluit pe tatăl meu în obscenități pe care nu le auzisem niciodată. Dar când a ajuns să-l menționeze pe Enzo acela, s-a întrerupt emoționată și, cu capul plecat, ascunzându-și ostentativ ochii cu o mână, a ieșit în grabă din bucătărie.

Eu nu m-am mișcat, eram într-o stare de mare agitație. Am profitat de absența ei ca să scuip în pahar semințele de portocală pe care le ținusem în gură. A trecut un minut, au trecut două, mă rușinam că nu reacționasem când îl insultase pe tata. Trebuie să-i spun că nu e corect să vorbească în felul acela despre o persoană pe care o stimează toți, m-am gândit. Între timp a început în surdină o muzică care în decurs de câteva secunde a explodat la un volum foarte tare. Ea a urlat la mine: vino, Giannì, ce faci, dormi? M-am ridicat brusc, am ieșit din bucătărie în vestibulul întunecos.

Am făcut câțiva pași și am ajuns într-o cămăruță cu un fotoliu vechi, un acordeon lăsat într-un colț pe podea, o masă pe care se afla televizorul și un taburet cu pick-up-ul. Vittoria era în picioare în fața ferestrei, privea afară. De acolo, în mod sigur vedea mașina în care mă aștepta tata. De fapt, a zis fără să se întoarcă, referindu-se la muzică: împuțitu' ăla trebuie s-o audă, așa o să-și amintească. Mi-am dat seama că își mișca trupul pe ritm, scurte mișcări ale picioarelor, ale șoldurilor, ale umerilor. I-am privit țintă spatele, consternată.

— Prima oară când l-am văzut pe Enzo a fost la o petrecere cu dans și am dansat dansul ăsta, am auzit-o spunând.

— Cu cât timp în urmă?

— Pe 23 mai se fac șaptesprezece ani.

— A trecut mult timp.

— N-a trecut nici măcar un minut.

— Țineai la el?

S-a răsucit.

— Tatăl tău nu ți-a spus nimic?

Am ezitat, parcă încremenise, pentru prima oară mi s-a părut mai bătrână decât părinții mei, chiar dacă știam că are cu câțiva ani mai puțin.

— Știu doar că era căsătorit și avea trei copii, am răspuns.

— Nimic altceva? Nu ți-a spus că era un om rău?

Am ezitat.

— Un pic rău.

— Și mai ce?

— Un delincvent.

Ea a izbucnit:

— Tatăl tău e omul rău, el e delincventul. Enzo era polițist și era bun chiar și cu delincvenții, duminica se ducea mereu la liturghie. Gândește-te că eu nu credeam în Dumnezeu, tatăl tău mă convinsese că nu există. Dar imediat ce l-am văzut pe Enzo, m-am răzgândit. Un om mai bun și mai corect și mai sensibil n-a existat niciodată pe fața pământului. Ce voce frumoasă avea, ce bine cânta, m-a învățat să când la acordeon. Înainte de el, bărbații mă făceau să vomit, după el am alungat, de scârbă, pe oricine se apropia de mine. Părinții tăi ți-au spus numai neadevăruri.

M-am uitat jenată în podea, n-am răspuns. Ea a insistat:

— Nu crezi, așa-i?

— Nu știu.

— Nu știi pentru că te încrezi mai mult în minciuni decât în adevăruri. Giannì, tu nu crești bine. Uite ce ridicolă ești, toată în roz, pantofiorii roz, jachețica roz, agrafele roz. Pun pariu că nici nu știi să dansezi.

— Eu și prietenele mele exersăm de fiecare dată când ne vedem.

— Cum le cheamă pe prietenele tale?
— Angela și Ida.
— Și sunt ca tine?
— Da.
S-a strâmbat dezaprobator, s-a aplecat să pună discul de la capăt.
— Știi dansul ăsta?
— E un dans vechi.
Ea a tresărit, m-a prins de talie, m-a lipit de ea. Sânii ei mari emanau un miros de ace de pin ținute-n soare.
— Suie-te pe picioarele mele.
— O să te doară.
— Suie-te.
M-am urcat pe picioarele ei și m-a rotit prin cameră cu mare precizie și eleganță, până când muzica s-a terminat. În momentul ăla s-a oprit, dar nu mi-a dat drumul, a continuat să mă strângă în brațe, a spus:
— Spune-i tatălui tău că am dansat cu tine același dans pe care l-am dansat prima oară cu Enzo. Spune-i chiar așa, cuvânt cu cuvânt.
— Bine.
— Și acum gata.
M-a îndepărtat de ea cu putere și eu, lipsită brusc de căldura ei, mi-am înăbușit un țipăt, ca și cum aș fi simțit un junghi de durere pe undeva, dar mă rușinam să mă arăt slabă. Mi s-a părut foarte frumos că, după dansul ăla cu Enzo, nu-i mai plăcuse niciun bărbat. Și m-am gândit că probabil păstrase fiecare detaliu al iubirii ei irepetabile, astfel că poate, dansând cu mine, a rememorat-o moment cu moment. Lucrul ăsta mi s-a părut entuziasmant, mi-am dorit să iubesc și eu, imediat, în felul ăla deplin. În mod sigur își amintea atât de intens de Enzo, încât trupul ei osos, pieptul ei, răsuflarea îmi transmiseseră un pic de iubire în stomac.
— Cum era Enzo, ai o poză cu el? am murmurat năucită.
S-a văzut cum i s-au înveselit ochii:

— Ești grozavă, mă bucur că vrei să-l vezi. Să stabilim o întâlnire pe 23 mai și mergem la el: locuiește la cimitir.

3.

Mama a încercat cu blândețe, în zilele următoare, să ducă la capăt misiunea pe care probabil i-o încredințase tata: să înțeleagă dacă întâlnirea cu Vittoria reușise să vindece rana involuntară pe care chiar ei mi-o provocaseră. Asta m-a ținut neîncetat în stare de alertă. Nu voiam să arăt niciunuia că Vittoria nu-mi displăcuse. De aceea m-am străduit să ascund că, deși credeam în continuare în versiunea lor asupra întâmplărilor, credeam un pic și în aceea a mătușii mele. Am evitat cu grijă să spun că fața Vittoriei mi se păruse, spre marea mea surpriză, o față de o impudoare atât de intensă, încât era foarte urâtă și foarte frumoasă în același timp, astfel că acum oscilam uimită între un superlativ și altul. Am sperat mai ales ca niciunul din acele indicii incontrolabile, o sclipire a ochilor, o roșeață a feței, să nu dezvăluie întâlnirea din mai. Dar nu aveam experiența unui om care înșală, eram o fetiță bine educată și am continuat pe bâjbâite, când răspunzând la întrebările mamei mele cu o prudență exagerată, când făcând prea mult pe dezinvolta și ajungând să spun lucruri nechibzuite.

Am greșit chiar din duminica aia, pe seară, când m-a întrebat:

— Cum ți s-a părut mătușa?

— Bătrână.

— E cu cinci ani mai mică decât mine.

— Tu pari fiica ei.

— Nu-ți bate joc de mine.

— E adevărat, mamă. Sunteți două persoane foarte diferite.

— În legătură cu asta nu încape discuție. Eu și Vittoria n-am fost niciodată prietene, chiar dacă am făcut tot ce am putut ca să țin la ea. E dificil să ai o relație bună cu ea.

— Mi-am dat seama.

— Ți-a zis lucruri urâte?

— A fost distantă.

— Și apoi?

— Apoi s-a supărat un pic pentru că nu mi-am pus brățara pe care mi-a dăruit-o când m-am născut.

Am spus asta și am regretat imediat. Dar deja se întâmplase, am simțit că iau foc, am încercat imediat să înțeleg dacă o stingherise că menționasem acea bijuterie. Mama a reacționat într-un mod absolut firesc.

— O brățară de bebeluș?

— O brățară de om mare.

— Pe care ea ți-ar fi dăruit-o?

— Da.

— Eu nu știu nimic despre asta. Mătușa Vittoria nu ne-a dăruit niciodată nimic, nici măcar o floare. Dar dacă te interesează chestia asta, o să-l întreb pe tatăl tău.

Am devenit neliniștită. Acum mama o să-i relateze povestea aia, și el o să-și zică: deci nu e adevărat că au vorbit doar despre școală, despre Ida și Angela, au vorbit și despre altceva, despre multe alte lucruri pe care Giovanna vrea să ni le ascundă. Ce proastă fusesem. Am zis într-o doară că nu-mi pasă de brățară și am adăugat pe un ton dezgustat: mătușa Vittoria nu se machiază, nu se epilează, are niște sprâncene așa de groase și când am văzut-o nu purta cercei și nici măcar un lănțișor; așa că, admițând că mi-a dăruit vreodată o brățară, în mod sigur o fi fost oribilă. Dar știam că orice frază care s-o bagatelizeze era deja inutilă: din momentul acela, orice aș fi zis, mama ar fi vorbit cu tata și mi-ar fi comunicat nu atât răspunsul lui real, cât pe acela asupra căruia ar fi convenit.

Am dormit puțin și prost, la școală mi s-a reproșat deseori că eram neatentă. Despre brățară s-a vorbit din nou când deja eram convinsă că părinții mei uitaseră.

— Nici tatăl tău nu știe nimic.

— Despre ce?

— Despre brățara pe care mătușa Vittoria spune că ți-a dăruit-o.

— Cred că e o minciună.

— Cu siguranță. Oricum, dacă vrei să porți o brățară, uită-te prin lucrurile mele.

M-am dus, într-adevăr, să scotocesc prin bijuteriile ei, chiar dacă le știam pe de rost, mă jucam cu ele de când aveam trei sau patru ani. Erau obiecte fără mare valoare, mai ales cele două brățări pe care le avea: una placată cu aur și pandantive care reprezentau îngerași, cealaltă din argint cu frunze albastre și perle. Când eram mică, îmi plăcea foarte mult prima și o ignoram pe a doua. Dar în ultima vreme îmi plăcea mult cea cu frunze albastre, odată chiar Costanza o lăudase pentru cât era de bine lucrată. Astfel, ca să dau de înțeles că nu eram interesată de cadoul Vittoriei, am început s-o port pe cea din argint în casă, la școală sau când mă întâlneam cu Angela și Ida.

— Ce frumoasă e, a exclamat Ida o dată.

— E a mamei mele. Dar a spus că o pot folosi când vreau.

— Mama mea nu ne lasă să-i purtăm bijuteriile, a spus Angela.

— Și ăla? am întrebat referindu-mă la un lănțișor de aur pe care-l purta la gât.

— E un cadou de la bunica mea.

— Pe al meu, în schimb, a spus Ida, mi l-a dăruit o verișoară a tatălui meu.

Ele vorbeau adesea despre rude generoase, față de unele manifestau multă afecțiune. Eu îi avusesem doar pe bunicii afabili de la Muzeu, dar muriseră și cu greu mi-i aminteam, așa că le invidiasem adesea pentru rubedeniile lor. Dar acum, când stabilisem o relație personală cu mătușa Vittoria, mi-a venit să spun:

— Mie o mătușă mi-a dăruit o brățară mult mai frumoasă decât asta.

— Și de ce n-o porți niciodată?

— E prea prețioasă, mama nu vrea.

— Arată-ne-o.

— Da, odată, când nu e mama. Vouă vă fac ciocolată caldă?

— Mie tata mi-a dat să gust vin, a spus Angela.

— Și mie, a spus Ida.

Eu am explicat cu mândrie:

— Ciocolată caldă îmi făcea bunica când eram mică și mi-a făcut până cu puțin înainte să moară: nu ciocolată normală, a bunicii mele era o cremă foarte umflată, foarte bună.

Nu le mințisem niciodată pe Angela și pe Ida, atunci a fost prima oară. Am descoperit că îmi provoca neliniște să-i mint pe părinții mei, dar pe ele era frumos să le mint. Avuseseră întotdeauna jucării mai atrăgătoare decât ale mele, haine mai colorate, povești de familie mai surprinzătoare. Mama lor, Costanza, aparținând unui neam de bijutieri din Toledo, deținea casete pline cu bijuterii, toate de mare valoare, nenumărate coliere de aur și de perle, foarte mulți cercei și multe, multe brățări și brățărele, pe câteva nu le lăsa să le atingă, iar la una dintre ele ținea foarte mult, o purta foarte des, dar în rest — în rest le lăsase mereu să se joace cu ele și mă lăsase și pe mine. Astfel, din momentul în care pe Angela n-a mai interesat-o ciocolata caldă — adică aproape imediat — și a vrut un pic mai multe detalii despre bijuteria foarte prețioasă de la mătușa Vittoria, eu i-am descris-o amănunțit. E din aur cu rubine și smaralde, strălucitoare — am spus —, ca bijuteriile pe care le vezi la cinema și la televizor. Și chiar în timp ce vorbeam despre caracterul real al acelei brățări, n-am rezistat și am inventat și că odată mă privisem în oglindă fără nimic pe mine, doar cu cerceii mamei mele, colierul și brățara minunată. Angela m-a privit vrăjită, Ida a întrebat dacă lăsasem pe mine măcar chiloții. Am spus că nu, și minciuna mi-a dat o asemenea stare de ușurare, încât mi-am imaginat că, dacă aș fi făcut-o cu adevărat, aș fi trăit un moment de fericire deplină.

Așa, ca o încercare, într-o după-amiază am transformat minciuna în realitate. M-am dezbrăcat, am pus câteva bijuterii de-ale mamei, m-am uitat în oglindă. Dar a fost un spectacol dureros,

m-am văzut ca o plăntuță de un verde spălăcit, distrusă de prea mult soare, tristă. Chiar dacă mă machiasem cu grijă, ce chip insignifiant aveam, rujul era o pată urâtă și roșie pe o față asemănătoare cu fundul gri al unei tigăi. Am încercat să înțeleg, acum că o cunoscusem pe Vittoria, dacă existau într-adevăr punți de legătură între noi două, dar a fost o preocupare pe cât de stăruitoare, pe atât de inutilă. Ea era o femeie bătrână — cel puțin în viziunea mea de adolescentă —, eu, o puștoaică: prea multă disproporție între corpuri, prea mare intervalul de timp între chipul meu și al ei. Și apoi, unde era în mine acea energie a ei, acea căldură care-i înflăcăra ochii? Dacă într-adevăr urma să aduc la față cu Vittoria, feței mele îi lipsea esențialul, vigoarea ei. Așa s-a întâmplat că, pe valul acelui gând, în timp ce comparam sprâncenele ei cu ale mele, fruntea ei cu a mea, mi-am dat seama că-mi doresc să-mi fi dăruit cu adevărat brățara și am simțit că dacă aș fi avut-o acum și aș fi purtat-o, m-aș fi simțit mai puternică.

Ideea aia mi-a stârnit imediat o senzație de căldură ușoară care m-a încurajat, ca și cum corpul meu deprimat ar fi găsit dintr-odată medicamentul potrivit. Mi-au revenit în minte anumite cuvinte pe care Vittoria mi le spusese înainte să ne despărțim, conducându-mă la ușă. Pe tine — se înfuriase — taică-tu te-a lipsit de o familie numeroasă, de noi toți, bunici, unchi, veri, care nu suntem inteligenți și educați ca el; ne-a îndepărtat grosolan, te-a crescut izolată, de frică să nu te stricăm. Împroșca ranchiună și totuși cuvintele alea acum mă alinau, mi le-am repetat în minte. Afirmau existența unei legături puternice și pozitive, o pretindeau. Mătușa mea nu spusese: tu ai fața mea sau măcar îmi semeni un pic; mătușa mea spusese: tu nu ești numai a tatălui tău și a mamei tale, tu ești și a mea, tu ești a întregii familii din care a provenit el și cine e de partea noastră nu e niciodată singur, capătă putere. Nu datorită acelor cuvinte, după câteva ezitări, îi promisesem că pe 23 mai n-o să mă duc la școală și o s-o însoțesc la cimitir? Acum, la gândul că ea, la nouă dimineața, în ziua aia, o să mă aștepte în Piața Medaglie d'oro lângă vechiul ei Fiat Cinquecento verde

închis — am început să plâng, să râd, să mă strâmb oribil în fața oglinzii.

4.

În fiecare dimineață mergeam toți trei la școală, părinții mei să predea, eu să învăț. Mama de obicei se scula prima, avea nevoie de timp să pregătească micul dejun, să se facă frumoasă. Tata, în schimb, se ridica din pat doar când micul dejun era gata, pentru că imediat ce deschidea ochii începea să citească, își lua notițe în caietele lui, continua așa și la baie. Eu mă dădeam jos din pat ultima chiar dacă — de când începuse povestea aia — intenționam să procedez ca mama mea: să mă spăl foarte des pe păr, să mă machiez, să aleg cu grijă tot ce puneam pe mine. Rezultatul era că amândoi mă grăbeau necontenit: Giovanna, mai ai?; Giovanna, o să întârzii tu și o să întârziem și noi. Și între timp se zoreau unul pe celălalt. Tata insista: Nella, grăbește-te, am nevoie de baie, mama răspundea liniștită: e liberă de jumătate de oră, nu te-ai dus încă? Nu alea erau diminețile care-mi plăceau. Îmi plăceau zilele în care tata intra la școală la prima oră și mama la a doua sau a treia sau, și mai bine, când ea avea zi liberă. Atunci se limita să pregătească micul dejun, din când în când striga: Giovanna, grăbește-te, se dedica cu mult calm numeroaselor ei treburi domestice și poveștilor pe care le corecta și adesea rescria. În acele împrejurări totul era mai ușor pentru mine: mama se spăla ultima și aveam mai mult timp la baie; tata era mereu în întârziere și, pe lângă obișnuitele glume cu care mă ajuta să-mi păstrez veselia, se grăbea, mă lăsa la școală, o ștergea fără să mă vegheze vigilent, cum făcea mama, ca și cum aș fi fost de-acum mare și aș fi putut înfrunta orașul de una singură.

Am făcut câteva calcule și mi-am dat seama, cu un sentiment de ușurare, că dimineața de 23 ar fi fost de al doilea tip: era rândul tatălui meu să mă ducă la școală. Cu o seară înainte mi-am

pregătit hainele pentru a doua zi (am eliminat rozul), lucru pe care mama mi-l recomanda mereu, dar pe care nu-l făceam niciodată. Și dimineața m-am trezit foarte devreme, într-o stare de mare agitație. Am dat fuga la baie, m-am machiat cu cea mai mare atenție, după câteva ezitări mi-am pus brățara cu frunze albastre și perle, am apărut în bucătărie când mama tocmai se sculase. Cum de te-ai trezit deja, m-a întrebat. Nu vreau să întârzii, am spus, am lucrare la italiană și ea, văzându-mă agitată, s-a dus să-l grăbească pe tatăl meu.

Micul dejun a decurs lin, au glumit între ei ca și cum n-aș fi fost acolo și m-ar fi putut bârfi liber. Au spus că dacă nu dormeam și abia așteptam să alerg la școală, în mod sigur mă îndrăgostisem, zâmbetele mele discrete nu spuneau nici da, nici nu. Apoi tata a dispărut în baie, și de data asta am strigat eu la el: grăbește-te! El — trebuie s-o spun — n-a pierdut timpul, mai puțin când nu găsise șosete curate sau uitase cărți care îi trebuiau și se întorsese în goană în biroul lui. În fine, îmi amintesc că era exact șapte și douăzeci, tata era în capătul coridorului, cu geanta lui plină, eu tocmai o pupasem ca de obicei pe mama, când s-a auzit insistent soneria.

Era neașteptat să sune cineva la ora aia. Mama se grăbea să se închidă în baie, a făcut o grimasă contrariată, mi-a spus: deschide, vezi cine e. Am deschis, m-am trezit cu Vittoria în față.

— Bună, a spus, bine că ești deja gata, mișcă-te că întârziem.

Mi-a sărit inima din piept. Mama a văzut-o pe cumnata ei în cadrul ușii și a țipat — da, a fost chiar un țipăt: André, vino, e sora ta. El, când a văzut-o pe Vittoria, a căscat ochii surprins și, cu o expresie de uluire pe buze, a exclamat: ce faci aici? Eu, temându-mă pentru ce urma să se întâmple peste o clipă, peste un minut, m-am simțit vlăguită, m-au trecut toate nădușelile, nu știam ce să-i răspund mătușii mele, nu știam cum să mă justific față de părinții mei, am crezut că mor. Dar totul s-a terminat repede și într-un mod pe cât de surprinzător, pe atât de clarificator.

Vittoria a spus în dialect:

— Am venit să o iau pe Giannina, azi se fac șaptesprezece ani de când l-am cunoscut pe Enzo.

N-a adăugat altceva, ca și cum părinții mei ar fi trebuit să prindă din zbor motivele temeinice ale apariției ei și ar fi fost obligați să mă lase să merg fără să protesteze. Dar mama a protestat în italiană:

— Giovanna trebuie să meargă la școală.

În schimb tata, fără să se adreseze nici soției, nici surorii, m-a întrebat cu intonația lui glacială:

— Tu știai de chestia asta?

Am rămas cu capul plecat, fixând podeaua, și el a insistat, fără să-și modifice tonul:

— Aveați o întâlnire, vrei să mergi cu mătușa ta?

Mama a spus, lungind silabele:

— Ce întrebări, André, sigur că vrea să meargă, sigur că aveau o întâlnire, altfel sora ta n-ar fi aici.

În momentul ăla mi-a zis doar: dacă e așa, du-te, și din vârful degetelor i-a făcut semn surorii să se dea la o parte. Vittoria s-a dat la o parte — era o mască de impasibilitate așezată deasupra petei de culoare galbenă a unei rochii lejere — și tata, uitându-se ostentativ la ceas, a evitat ascensorul, a luat-o pe scări fără să salute pe nimeni, nici măcar pe mine.

— Când mi-o aduci înapoi? a întrebat-o mama pe cumnată.

— Când o să se plictisească.

Au negociat distant în privința programului și s-au înțeles pentru 13.30. Vittoria mi-a întins mâna ca și cum aș fi fost o fetiță, era rece. M-a strâns tare, poate că se temea că o să scap și o să mă întorc în goană în casă. Între timp, cu mâna liberă, a chemat ascensorul sub ochii mamei mele care, neclintită în prag, nu se hotăra să închidă ușa.

Așa s-a întâmplat, mai mult sau mai puțin.

5.

A doua întâlnire m-a marcat mai mult decât prima. Am descoperit, așa, pentru început, că aveam un vid interior capabil să înghită orice sentiment într-un timp foarte scurt. Povara minciunii dezvăluite, trădarea infamă, toată durerea cauzată de durerea pe care în mod sigur le-o provocasem părinților mei au durat până în momentul în care, de după grilajul de fier al ascensorului, de după ușile de sticlă, am văzut-o pe mama închizând ușa casei. Dar imediat ce am ajuns în hol și apoi în mașina Vittoriei, așezată lângă ea care imediat și-a aprins o țigară cu mâinile în mod vizibil tremurânde, mi s-a întâmplat ceea ce apoi mi s-a întâmplat foarte des în viață, simțindu-mă când ușurată, când descurajată. Legătura cu locurile cunoscute, cu sentimentele sigure, a cedat în fața curiozității pentru ce urma să mi se întâmple. Apropierea de femeia aia amenințătoare și fascinantă m-a cucerit imediat și, iată, deja îi urmăream cu atenție fiecare gest. Acum conducea o mașină infectă, care putea a fum, nu cu atitudinea fermă, hotărâtă, a tatălui meu, nici cu cea senină a mamei mele, ci în mod fie neatent, fie prea anxios, un stil alcătuit din smucituri, din scrâșnete alarmante, din frânări bruște, din porniri greșite, din care cauză motorul aproape mereu se oprea și ploua cu insultele șoferilor nerăbdători cărora ea, cu țigara între degete sau între buze, le răspundea recurgând la obscenități pe care nu le auzisem niciodată pronunțate de o femeie. În fine, pe părinții mei i-am lăsat fără efort deoparte, și nedreptatea pe care le-o făcusem înțelegându-mă cu inamica lor mi-a ieșit din minte. În decursul câtorva minute nu m-am mai considerat vinovată, n-am simțit nici îngrijorarea pentru cum urma să-i înfrunt după-amiaza, când toți trei ne-am fi întors în casa de pe strada San Giacomo dei Capri. Desigur, neliniștea a continuat să-și sape loc în capul meu. Dar certitudinea că m-ar fi iubit mereu și indiferent ce-aș fi făcut, cursa periculoasă a mașinuței verzi, orașul tot mai puțin cunoscut pe care îl traversam și cuvintele

dezordonate ale Vittoriei m-au obligat la o atenție, la o încordare care au funcționat ca un anestezic.

Am urcat pe Doganella, am parcat după o ceartă violentă cu un parcagiu abuziv care voia bani. Mătușa mea a cumpărat trandafiri roșii și margarete albe, a avut de comentat în legătură cu prețul, odată ce buchetul a fost confecționat s-a răzgândit și a obligat-o pe vânzătoare să-l desfacă și să facă două din el. Mi-a spus: pe ăsta i-l duc eu, pe ăsta tu, el o să fie bucuros. Se referea bineînțeles la Enzo al ei, despre care, încă de când urcaserăm în mașină, deși întrerupându-se de nenumărate ori, nu făcuse decât să-mi vorbească cu tandrețe, în contrast cu modul feroce cu care înfrunta orașul. A continuat să-mi vorbească despre el și când ne-am adâncit printre locúli și cavouri monumentale, vechi și noi, pe alei și scări mereu în coborâre, ca și cum ne-am fi aflat în cartierele superioare ale morților și, ca să găsim mormântul lui Enzo, ar fi trebuit în schimb să coborâm tot mai mult. M-au impresionat liniștea, cenușiul locúlilor brăzdați de rugină, mirosul de pământ putred, anumite crăpături întunecoase în formă de cruce deschise în marmură, care păreau lăsate pentru răsuflarea cui nu mai răsufla.

Nu mai fusesem până atunci într-un cimitir. Tata și mama nu mă duseseră niciodată, nici nu știam dacă ei fuseseră vreodată, în mod sigur nu o făcuseră de ziua morților. Vittoria și-a dat seama imediat și atunci a profitat ca să-l învinovățească și pentru asta pe tatăl meu. Îi e teamă, a spus, mereu a fost așa, îi e teamă de boli și de moarte: toate persoanele înfumurate, Giannì, toate cele care se cred cine știe cine, se prefac că moartea nu există. Tatăl tău — când bunica ta, Dumnezeu s-o odihnească în pace, s-a dus — nici măcar n-a apărut la înmormântare. Și la fel a făcut cu bunicul tău, a stat două minute și a fugit, pentru că e laș, n-a vrut să-i vadă morți ca să nu simtă că o să moară și el.

Eu am încercat să răspund, dar cu prudență, că tata era foarte curajos și, ca să-l apăr, am recurs la ce îmi spusese odată, și anume că morții sunt obiecte care s-au spart, ca un televizor, aparatul

de radio, blenderul, și cel mai bine e să-ți amintești de ele cum erau când funcționau, pentru că singurul mormânt acceptabil e amintirea. Dar nu i-a plăcut răspunsul și, pentru că nu mă trata ca pe o fetiță cu care trebuie să-ți măsori cuvintele, m-a dojenit, a spus că repetam papagalicește tâmpeniile tatălui meu, și mama ta face așa, chiar și eu, când eram mică, făceam la fel. Dar, de când îl cunoscuse pe Enzo, îl îndepărtase pe tatăl meu din mintea ei. În-de-păr-ta-se, a silabisit, și s-a oprit în sfârșit în fața unui zid cu locúli, mi-a arătat unul în partea de jos, care avea o mică nișă îngrădită, o candelă aprinsă și două portrete înconjurate de rame ovale. Iată, a spus, am ajuns, Enzo e cel din stânga, cealaltă e mama lui. Dar în loc să adopte o atitudine solemnă sau îndurerată, așa cum mă așteptam, s-a înfuriat pentru că în apropiere erau abandonate câteva ghemotoace de hârtie și niște flori uscate. A tras adânc aer în piept, nemulțumită, mi-a dat florile ei, a spus: așteaptă aici, nu te mișca, în locul ăsta nenorocit dacă nu te-apucă dracii, nimic nu funcționează, și m-a părăsit.

Am rămas cu cele două buchete de flori în mână privindu-l țintă pe Enzo, așa cum era înfățișat într-o fotografie alb-negru. Nu mi s-a părut frumos, și asta m-a dezamăgit. Avea un chip rotund, râdea cu niște dinți albi, ca de lup. Nasul era mare, ochii foarte agili, fruntea foarte îngustă și delimitată de păr negru ondulat. Probabil că a fost un prost, m-am gândit, acasă la mine fruntea lată — mama, tata, eu o aveam așa — era considerată un indiciu sigur de inteligență și de sentimente nobile, pe când cea îngustă — o spunea mereu tata — o trăsătură a imbecililor. Dar — mi-am zis — și ochii sunt importanți (pe asta o susținea mama): cu cât strălucesc mai mult, cu atât persoana e mai ageră, iar din ochii lui Enzo țâșneau săgeți vesele, motiv pentru care am fost confuză, privirea era în evidentă contradicție cu fruntea.

Între timp, în liniștea cimitirului, se auzea vocea ridicată a Vittoriei, care se certa cu cineva, lucru care m-a îngrijorat, mă temeam că o să fie bătută sau arestată, și eu singură n-aș fi știut să ies din locul ăla unde totul arăta la fel: foșnete, păsărele, flori

putrezite. În schimb, s-a întors repede cu un domn în vârstă care, abătut, i-a desfăcut un scaun pliant din fier și stofă în dungi, s-a apucat imediat să măture aleea. Ea l-a supravegheat cu ostilitate și, între timp, m-a întrebat:

— Ce zici de Enzo? E frumos, nu-i așa că e frumos?

— E frumos, am mințit.

— E foarte frumos, m-a corectat. Și imediat ce domnul în vârstă s-a îndepărtat, a luat florile uscate din vaze, le-a aruncat într-o parte dimpreună cu apa învechită, mi-a poruncit să merg să iau apă curată de la o mică cișmea pe care aș fi găsit-o imediat ce coteam. Pentru că mă temeam să nu mă pierd, am tergiversat plecarea, și ea m-a alungat fluturând din mână: du-te, du-te.

M-am dus, am găsit mica cișmea unde apa abia curgea. Mi-am imaginat, traversată de un fior, că fantoma lui Enzo îi șoptește Vittoriei cuvinte afectuoase din orificiile în formă de cruce. Ce mult îmi plăcea legătura aia care nu se rupsese niciodată. Apa se prelingea cu un șuierat, își întindea încet firicelul în vazele de metal. Dacă Enzo era un bărbat urât, n-avea decât, brusc urâțenia lui m-a emoționat, ba mai mult, cuvântul și-a pierdut sensul, s-a topit în gâlgâitul apei. Ce conta cu adevărat era capacitatea de a suscita iubire, chiar dacă erai urât, chiar dacă erai rău, chiar dacă erai prost. Acolo am simțit o mărinimie și am sperat ca, oricare ar fi fost fața pe care o căpătam, eu să am parte de capacitatea aia, așa cum în mod sigur avuseseră parte Enzo, Vittoria. M-am întors la mormânt cu cele două vaze pline cu apă și dorința ca mătușa mea să continue să vorbească ca și cum aș fi fost mare și să-mi povestească detaliat, în limba ei deșănțată, pe jumătate în dialect, despre iubirea aia deplină.

Dar imediat ce am cotit pe alee, m-am speriat. Vittoria stătea cu picioarele depărtate, așezată pe scăunelul pliant pe care i-l adusese bărbatul în vârstă și era aplecată, își ținea fața în mâini, coatele pe coapse. Vorbea — vorbea cu Enzo, nu era în imaginația mea, i-am auzit vocea, dar nu ce spunea. Păstra în mod serios o legătură cu el chiar și după moarte, dialogul lor m-a emoționat.

Am înaintat cât am putut de încet, lovind cu tălpile aleea neasfaltată ca să mă fac auzită. Dar a părut să nu bage de seamă prezența mea până când n-am ajuns lângă ea. În momentul ăla și-a desprins mâinile de față frecându-le încet pe piele, mi s-a părut o mișcare pe care o îndura, însă al cărei scop era să-i șteargă lacrimile și, totodată, să-mi arate, intenționat, suferința ei, fără jenă, ba chiar ca pe o podoabă. Avea ochii înroșiți și umezi în colțuri. Acasă la mine erai obligat să-ți ascunzi sentimentele, dădea impresia unei proaste educații să n-o faci. În schimb ea, după mai bine de șaptesprezece ani — mi s-a părut o eternitate —, încă se abandona disperării, plângea în fața mormântului, vorbea marmurei, se adresa unor oase pe care nici măcar nu le vedea, unui bărbat care nu mai exista. A luat numai una din vaze, a spus firav: tu aranjezi florile tale și eu pe ale mele. Am ascultat, am lăsat jos vaza mea, am despachetat florile, în timp ce ea, trăgându-și nasul, despachetând florile, bombănea:

— I-ai spus tatălui tău că ți-am povestit de Enzo? Și, ți-a vorbit despre el? A spus adevărul? Ți-a spus că mai întâi a făcut pe prietenul — voia să știe totul despre Enzo, povestește-mi, îi spunea — și apoi mi l-a făcut să sufere, mi l-a distrus? Ți-a zis cum ne-am sfâșiat pentru casă, casa părinților noștri, nenorocirea aia de casă unde acum locuiesc eu?

Am făcut semn că nu, și aș fi vrut să-i explic că nu mă interesau deloc poveștile lor cu certuri, îmi doream numai să-mi povestească despre iubire, nu cunoșteam pe nimeni care să-mi poată vorbi ca ea. Dar Vittoria își dorea mai ales să-l vorbească de rău pe tatăl meu și-mi pretindea să stau și să ascult, voia să înțeleg bine de ce era supărată pe el. Astfel — ea pe scăunel aranjând florile ei, eu făcând același lucru stând pe vine, la mai puțin de un metru — a început cu povestea luptei pentru casă, singurul bun lăsat de părinți moștenire celor cinci copii.

A fost o relatare lungă și mi-a făcut rău. Tatăl tău — a spus — nu voia să cedeze. Insista: asta e casa noastră, a tuturor fraților, e casa tatei și a mamei, au răscumpărat-o ei cu banii lor și

doar eu i-am ajutat și, ca să-i ajut, am pus banii mei. Răspundeam: e adevărat, André, dar voi toți sunteți aranjați, de bine, de rău aveți un loc de muncă, eu în schimb n-am nimic, și ceilalți frați sunt de acord să mi-o lase mie. Dar el a spus că trebuia să vândă casa și să împartă între noi cinci ce lua pe ea. Dacă ceilalți frați nu voiau partea lor, bravo lor, dar el o voia pe a lui. A fost o discuție care a durat luni în șir: tatăl tău de o parte, iar eu și ceilalți trei frați de cealaltă. Dat fiind că la un anumit moment nu se găsea nicio soluție, a intervenit Enzo — uită-te la el, cu fața aia, cu ochii ăia, cu zâmbetul ăla. Marea noastră poveste de iubire n-o știa nimeni pe atunci, doar tatăl tău, care era prietenul lui, fratele meu și sfătuitorul nostru. Enzo m-a apărat, a spus: André, sora ta nu te poate despăgubi, de unde să ia banii. Și tatăl tău i-a răspuns: taci, ești un nimeni, nu știi să înșiri patru cuvinte unul după altul, ce legătură ai tu cu treburile mele și ale surorii mele? Enzo a fost tare mâhnit, a spus: bine, să evaluăm casa, și-ți dau din buzunarul meu cota parte. Dar tatăl tău a început să blesteme, a urlat la el: ce-mi dai tu, nenorocitule, ești un caporal de poliție, unde găsești banii, dacă îi ai, înseamnă că ești un pungaș, un pungaș în uniformă. Și tot așa, ai înțeles? Tatăl tău a ajuns să-i spună — ascultă bine, pare un om fin, dar e un bădăran — că el, Enzo, nu doar că se futea cu mine, dar voia să se fută și cu casa părinților noștri. Atunci Enzo i-a spus că dacă va continua așa, o să scoată pistolul și o să-l împuște. A spus *te împușc* într-un mod atât de serios, încât tatăl tău s-a albit de frică, a tăcut și a plecat. Dar acum, Giannì — moment în care mătușa mea și-a suflat nasul, și-a șters ochii umezi, a început să-și schimonosească gura ca să-și rețină emoția și furia — trebuie să asculți bine ce a făcut tatăl tău: s-a dus direct la soția lui Enzo și, în fața celor trei copii, a spus: Margherì, soțul tău se fute cu sora mea. Asta a făcut, și-a asumat această responsabilitate și ne-a băgat în belea pe mine, pe Enzo, pe Margherita și acele biete creaturi care erau mici.

Acum razele soarelui ajunseseră pe răzoare și florile străluceau în vaze mult mai mult decât candela: lumina zilei făcea atât de

strălucitoare culorile, încât lumina morților mi s-a părut inutilă, părea stinsă. M-am simțit tristă, tristă pentru Vittoria, pentru Enzo, pentru soția lui, Margherita, pentru cei trei copii mici. Era posibil ca tatăl meu să se fi comportat în felul ăla? Nu-mi venea să cred, îmi spusese întotdeauna: lucrul cel mai rău, Giovanna, e să denunți. El, în schimb, după cum zicea Vittoria, o făcuse, și chiar dacă avusese probabil motive bune — eu eram sigură de asta —, nu era ceva caracteristic pentru el, nu, era exclus. Dar n-am îndrăznit să-i spun Vittoriei, mi s-a părut foarte ofensator să susțin că, la a șaptesprezecea comemorare a iubirii lor, mințea în fața mormântului lui Enzo. Așa că am tăcut, chiar dacă eram nefericită pentru că, din nou, nu-mi apăram tatăl, și am privit-o nesigură, în timp ce ea, cumva parcă să se liniștească, curăța cu batista umedă de lacrimi sticlele ovale care protejau fotografiile. În momentul ăla am simțit povara tăcerii și am întrebat-o:

— Cum a murit Enzo?

— De o boală foarte urâtă.

— Când?

— La câteva luni după ce se terminase totul între noi.

— A murit de durere?

— Da, de durere. Tatăl tău l-a făcut să se îmbolnăvească, el a fost cauza despărțirii noastre. Mi l-a omorât.

— Și atunci, tu de ce nu te-ai îmbolnăvit și n-ai murit? Nu ai simțit durerea?

Ea s-a uitat fix în ochii mei, așa că am lăsat imediat privirea în jos.

— Eu, Giannì, am suferit, încă sufăr. Dar durerea nu m-a omorât, în primul rând ca să mă pot gândi în continuare mereu la Enzo; în al doilea rând, din dragoste pentru copiii lui și pentru Margherita, pentru că eu sunt o femeie bună și am simțit datoria să o ajut să-și crească copiii, pentru ei am făcut și fac pe menajera în casele bogaților din jumătate de Napoli, de dimineața până seara, în al treilea rând, din ură, ură pentru tatăl tău, ură care te face să supraviețuiești și când nu mai vrei să supraviețuiești.

— Și cum de Margherita nu s-a supărat când i-ai luat soțul, ba, dimpotrivă, s-a lăsat ajutată de tine, care i-l furaseși? am insistat.

Și-a aprins o țigară, a tras cu nesaț din ea. Dacă tatăl meu și mama mea rămâneau impasibili în fața întrebărilor mele, dar apoi o dădeau cotită când se simțeau stânjeniți și uneori se consultau înainte să-mi răspundă, Vittoria, în schimb, se enerva, ocăra, își manifesta fără probleme nemulțumirea, îmi răspundea, în mod explicit, cum nicio persoană adultă nu făcuse niciodată cu mine. Vezi că am dreptate, a spus, ești inteligentă, o curviștină inteligentă ca mine, dar atât de dobitoacă, faci pe sfânta, dar îți place să învârți cuțitul în rană. I-am furat soțul, exact, ai dreptate, asta am făcut. Pe Enzo l-am furat pentru mine, i l-am luat Margheritei și copiilor și aș fi vrut mai degrabă să mor decât să-l dau înapoi. Ăsta, a exclamat, e un lucru urât, dar dacă iubirea e foarte puternică, uneori e nevoie s-o faci. Tu nu alegi, îți dai seama că fără lucrurile urâte nu există cele frumoase și acționezi așa pentru că nu te poți lipsi de ele. În privința Margheritei, da, s-a supărat, l-a luat înapoi pe soțul ei urlând și lovind cu ciomagul, dar când, pe urmă și-a dat seama că Enzo era bolnav, suferind de o boală care-i izbucnise înăuntru în decurs de câteva săptămâni de furie, a fost deprimată, i-a spus: pleacă, întoarce-te la Vittoria, îmi pare rău, dacă știam că te îmbolnăveai, te trimiteam mai repede la ea. Dar de-acum era târziu și, astfel, boala lui am trăit-o împreună, eu și ea, până în ultimul minut. Ce om e Margherita, o femeie extraordinară, sensibilă, vreau să o cunoști. Imediat ce a înțeles cât îl iubeam pe soțul ei și cât sufeream, a spus: de acord, am iubit amândouă același bărbat și eu te înțeleg, cum să nu ții la Enzo? Așa că, ajunge, pe copiii ăștia i-am făcut cu Enzo, dacă vrei să ții și tu la ei, eu nu am nimic împotrivă. Ai înțeles? Ai înțeles câtă generozitate? Tatăl tău, mama ta, prietenii lor, toate persoane importante, au această mărinimie, au această generozitate?

N-am știut ce să răspund, am murmurat doar:

— Ți-am stricat comemorarea, îmi pare rău, nu trebuia să-ți cer să povestești.

— Nu mi-ai stricat nimic, dimpotrivă, mi-ai făcut o bucurie. Am vorbit de Enzo și, de fiecare dată când vorbesc despre el, nu-mi amintesc doar durerea, dar și cât am fost de fericiți.

— Despre asta vreau să știu mai mult.

— Despre fericire?

— Da.

În ochii ei am văzut și mai multă înflăcărare.

— Știi ce se întâmplă între bărbați și femei?

— Da.

— Spui da, dar nu știi nimic. Se fut. Cunoști cuvântul ăsta?

Am tresărit.

— Da.

— Eu și Enzo am făcut chestia aia de unsprezece ori în total. Apoi el s-a întors la soția lui, și eu n-am mai făcut-o cu nimeni. Enzo mă săruta și mă atingea și mă lingea pe tot corpul, la fel făceam și eu, îl atingeam și îl sărutam până la degetele de la picioare și îl mângâiam și îl lingeam și-l sugeam. Apoi el își băga pula atât de adânc în mine și mă ținea de cur cu amândouă mâinile, una aici și una dincoace, și se izbea de mine cu asemenea putere, că mă făcea să țip. Dacă tu, chestia asta, în toată viața ta, nu o faci cum am făcut-o eu, cu pasiunea cu care am făcut-o eu, cu iubirea cu care am făcut-o eu, și nu zic chiar de unsprezece ori, dar măcar o dată, e inutil să rămâi în viață. Spune-i asta tatălui tău: Vittoria a zis că dacă nu mă fut cum s-a futut ea cu Enzo, e inutil să rămân în viață. Trebuie să-i spui chiar așa. El crede că m-a privat de ceva cu ce mi-a făcut. Dar nu m-a privat de nimic, eu am avut totul, eu *am* totul. Tatăl tău e cel care nu are nimic.

N-am mai reușit să uit cuvintele astea ale ei. Au venit pe neașteptate, nu mi-aș fi imaginat niciodată că mi le poate spune. Desigur, mă trata ca pe un om mare și eram bucuroasă că încă din primul moment renunțase să se conformeze modului în care i se vorbește unei fetițe de treisprezece ani. Dar frazele au venit

oricum atât de brusc, încât am fost tentată să-mi pun mâinile peste urechi. N-am făcut-o, am rămas nemișcată, și n-am reușit nici măcar să mă feresc de privirea ei, care căuta pe chipul meu efectul cuvintelor. A fost, în fine, din punct de vedere fizic — da, fizic — tulburător să-mi vorbească în felul ăla, acolo, la cimitir, în fața portretului lui Enzo, fără să-și facă griji că o poate auzi careva. Ah, ce poveste, ah, să învăț să vorbesc în felul ăla, dincolo de toate convențiile din casa mea. Până în momentul ăla nimeni nu manifestase de față cu mine — chiar de față cu mine — o participare la plăcere atât de disperat de carnală, eram năucită. Simțisem o căldură în burtă, mult mai intensă decât atunci când Vittoria mă luase la dans. Nu se compara cu ea nici senzația călduță pe care o aveam în urma anumitor discuții secrete pe care le purtam cu Angela, cu vlăguiala pe care mi-o provocau anumite îmbrățișări ale noastre recente, când ne închideam în baia din casa ei sau din casa mea. Ascultând-o pe Vittoria, mi-am dorit nu doar desfătarea pe care ea spunea că o simțise, dar mi s-a părut și că desfătarea aia ar fi fost imposibilă dacă n-ar fi fost urmată imediat de durerea pe care încă o simțea și de fidelitatea ei inepuizabilă. Pentru că nu spuneam nimic, mi-a aruncat priviri neliniștite, bălmăjind:

— Să mergem, e târziu. Dar să nu uiți lucrurile astea: ți-au plăcut?

— Da.

— Știam: eu și cu tine suntem la fel.

S-a ridicat înviorată, a pliat scăunelul, apoi a fixat pentru o clipă cu privirea brățara cu frunze albastre.

— Ți-am dăruit una mult mai frumoasă, a spus.

6.

A devenit curând un obicei să mă întâlnesc cu Vittoria. Părinții mei, surprinzându-mă — dar poate că, dacă mă gândesc, într-un mod complet coerent cu alegerile lor de viață și cu educația

pe care mi-o dăduseră —, nu mi-au reproșat nimic, nici împreună, nici separat. Au evitat să-mi spună: trebuia să ne anunți că aveai o întâlnire cu mătușa Vittoria. Au evitat să-mi spună: ai uneltit să chiulești de la școală și să ții secret față de noi, e un lucru foarte rău, te-ai comportat în mod stupid. Au evitat să-mi spună: orașul e foarte periculos, nu poți să te plimbi în felul ăsta, la vârsta ta ți se poate întâmpla orice. Mai ales au evitat să-mi spună: uit-o pe femeia aia, știi că ne urăște, n-o s-o mai vezi niciodată. Au făcut, în schimb, opusul, mai ales mama. Au vrut să știe dacă dimineața fusese interesantă. M-au întrebat ce impresie îmi făcuse cimitirul. Au zâmbit imediat ce am început să povestesc cât de prost conducea Vittoria. Chiar și când tatăl meu m-a întrebat — dar aproape indiferent — despre ce vorbiserăm și eu m-am referit — dar aproape neintenționat — la cearta pentru moștenirea casei și la Enzo, el nu s-a agitat, a răspuns în mod concis: da, ne-am certat, nu-i împărtășeam alegerile, era clar că Enzo ăsta voia să pună mâna pe apartamentul părinților noștri, pe sub uniformă era un delincvent, a ajuns să mă amenințe cu pistolul și deci, ca să încerc să împiedic ruinarea surorii mele, a trebuit să-i spun totul soției lui. Cât o privește pe mama, în legătură cu chestia aia a adăugat doar că, în ciuda caracterului urât, cumnata ei era o femeie naivă și, decât să te superi pe ea, mai degrabă trebuia s-o compătimești, pentru că își distrusese viața cu naivitatea ei. Oricum — mi-a zis apoi, când eram doar noi două — tatăl tău și cu mine avem încredere în tine și în bunul tău simț, nu ne dezamăgi. Și pentru că îi spusesem că aș fi vrut să-i cunosc și pe ceilalți unchi la care Vittoria se referise și, eventual, și pe veri, care aveau probabil vârsta mea, mama m-a luat pe genunchi, s-a declarat bucuroasă că eram curioasă și a conchis: dacă vrei să te întâlnești iarăși cu Vittoria, fă-o, important e să ne spui.

Am luat în discuție, în momentul ăla, alte posibile întâlniri, și am căpătat pe loc un ton chibzuit. Am spus că trebuia să învăț, că fusese o greșeală să chiulesc de la școală, că dacă chiar trebuia să mă întâlnesc cu mătușa mea, aș fi făcut-o duminica. Bineînțeles,

nu m-am referit deloc la felul în care îmi vorbise Vittoria despre iubirea ei pentru Enzo. Am intuit că dacă aş fi spus chiar şi numai unul dintre acele cuvinte, s-ar fi înfuriat amândoi.

Astfel a început o perioadă cu mai puţine necazuri. La şcoală, lucrurile se îmbunătăţiseră spre sfârşitul anului, am fost promovată cu media şapte, a început vacanţa. Am petrecut, conform unui vechi obicei, cincisprezece zile din iulie la mare, în Calabria, împreună cu Mariano, Costanza, Angela, Ida. Şi tot în compania lor am petrecut primele zece zile din august la Villetta Barrea, în Abruzzo. Timpul a zburat, a început noul an şcolar, am intrat în clasa a patra de gimnaziu, nu la liceul unde preda tatăl meu sau în acela unde preda mama mea, ci la un liceu din cartierul Vomero. Relaţia cu Vittoria nu s-a stins în acest timp ci, dimpotrivă, s-a consolidat. Deja înainte de vacanţa de vară am început s-o sun, simţeam nevoia să-i aud vocea răguşită, îmi plăcea să fiu tratată ca şi cum am fi fost de-o vârstă. În timpul şederii la mare şi la munte, nu făceam decât s-o aduc în discuţie imediat ce Angela şi Ida se lăudau cu bunicii bogaţi şi alte rude înstărite. Şi, în septembrie, cu permisiunea tatălui meu şi a mamei mele, ne-am şi văzut de câteva ori. Toamna, în fine, pentru că n-au fost tensiuni deosebite acasă la mine, întâlnirile noastre au devenit o obişnuinţă.

Într-un prim moment am crezut că, datorită mie, ar fi avut loc o reapropiere între cei doi fraţi, am ajuns să mă conving că sarcina mea era să-i conduc spre o reconciliere. Dar asta nu s-a întâmplat. În schimb, a prins rădăcini ritualul celor mai distante atitudini. Mama mă însoţea acasă la cumnata ei, dar îşi aducea de citit sau de corectat şi aştepta în maşină; sau Vittoria venea să mă ia de pe San Giacomo dei Capri, dar nu bătea la uşa noastră pe neaşteptate, aşa cum făcuse prima oară, în schimb eu eram cea care mă duceam după ea, pe stradă. Mătuşa mea n-a spus niciodată: întreab-o pe mama ta dacă vrea să urce, îi fac o cafea. Tata a avut mare grijă să nu spună cu un aer degajat: spune-i să urce, să ia loc un pic, să schimbăm două vorbe şi pe urmă plecaţi. Ura lor reciprocă a rămas intactă şi eu însămi am renunţat repede la orice

încercare de mediere. Am început în schimb să-mi spun explicit că ura aia îmi convenea: dacă tatăl meu și sora lui s-ar fi împăcat, întâlnirile mele cu Vittoria n-ar mai fi fost speciale, poate că aș fi fost declasată la gradul de nepoată, în mod sigur aș fi pierdut rolul de prietenă, confidentă, complice. Uneori simțeam că dacă ar fi încetat să se urască, eu însămi aș fi făcut astfel încât să înceapă din nou.

7.

Odată, fără nicio înștiințare prealabilă, mătușa mea m-a dus să-i cunosc pe ceilalți frați ai ei și ai tatălui meu. Ne-am dus la unchiul Nicola, care era muncitor la căile ferate. Vittoria îi spunea fratele cel mare, ca și cum tatăl meu, care era primul născut, nu ar fi venit niciodată pe lume. Am mers la mătușa Anna și la mătușa Rosetta, casnice. Prima era căsătorită cu un tipograf de la *Il Mattino*, a doua cu un funcționar la poștă. A fost un fel de explorare a consangvinității, Vittoria însăși, în dialect, a numit acea preumblare: mergem să cunoaștem sângele tău. Ne-am deplasat prin Napoli în Fiatul ei Cinquecento verde, mai întâi pe strada Cavone, unde locuia mătușa Anna, apoi la Campi Flegrei, unde locuia unchiul Nicola, pe urmă la Pozzuoli, unde avea casa mătușa Rosetta.

Mi-am dat seama că abia mi le aminteam pe acele rude, poate că nici nu știusem cu adevărat numele lor. Am încercat să ascund chestia asta, dar Vittoria și-a dat seama și a început imediat să vorbească urât despre tatăl meu care mă privase de afecțiunea unor oameni, sigur, fără studii, fără meliță, dar cu un suflet mare. Ce mult prețuia ea sufletul, în gesturile ei acesta coincidea cu țâțele ei mari, peste care se lovea cu o mână lată, cu degete noduroase. În acele împrejurări a început să-mi sugereze: tu privește cum suntem noi și cum sunt tatăl tău și mama ta, apoi îmi spui. A insistat mult cu povestea aia cu privitul. Zicea că am apărători de ochi precum

caii, priveam, dar nu vedeam tot ce mă putea tulbura. Privește, privește, privește, m-a bătut la cap.

Într-adevăr, n-am lăsat nimic să-mi scape. Acele persoane, copiii lor puțin mai mari decât mine sau de-o vârstă cu mine, au fost o noutate plăcută. Vittoria m-a târât în casele lor fără să-i înștiințeze și totuși unchi, nepoți m-au primit cu mare familiaritate, ca și cum m-ar fi cunoscut bine și n-ar fi avut altceva de făcut, de-a lungul anilor, decât să aștepte vizita mea. Apartamentele erau mici, cenușii, mobilate cu obiecte pe care eram învățată să le judec drept grosolane, dacă nu vulgare. Nicio carte, doar în casa mătușii Anna am văzut niște romane polițiste. Mi-au vorbit toți într-un dialect cordial amestecat cu italiană și eu m-am străduit să fac la fel, sau cel puțin am făcut puțin loc în italiana mea hipercorectă unor inflexiuni napolitane. Nimeni n-a făcut aluzie la tatăl meu, nimeni n-a întrebat ce făcea, nimeni nu m-a însărcinat să-i transmit salutări, semne evidente de ostilitate, dar au încercat în toate modurile să mă facă să înțeleg că pe mine nu erau supărați. Mi-au spus Giannina, cum îmi spunea Vittoria, și cum ai mei nu-mi spuseseră niciodată. I-am iubit pe toți, nu m-am simțit niciodată atât de dispusă să simt afecțiune ca în acea împrejurare. Și am fost atât de dezinvoltă și amuzantă, încât am început să mă gândesc că numele atribuit mie de Vittoria — Giannina — făcuse în mod miraculos să se nască din corpul meu o altă persoană, mai agreabilă, sau în orice caz diferită de Giovanna, cu care le eram cunoscută alor mei, Angelei, Idei, colegilor de școală. Au fost pentru mine ocazii fericite și cred că și pentru Vittoria care, în loc să-și etaleze laturile agresive ale caracterului ei, s-a comportat, în cursul acelor vizite, în mod afabil. Mi-am dat seama mai ales că frați, surori, cumnați, nepoți o tratau cu blândețe, cum faci cu o persoană fără de noroc la care ții foarte mult. Unchiul Nicola, în special, a fost extrem de amabil, și-a amintit că-i plăcea înghețata de căpșune și, imediat ce a aflat că îmi plăcea și mie, l-a trimis pe unul dintre copii să cumpere pentru toți. Când am plecat, m-a sărutat pe frunte și a spus:

— Bine că n-ai luat nimic de la tatăl tău.

Între timp, am învățat tot mai mult să le ascund părinților mei ce se întâmpla. Sau, mai bine zis, mi-am perfecționat modul de a minți, spunând adevărul. Bineînțeles, nu o făceam cu inima ușoară, sufeream. Când eram acasă și îi auzeam mișcându-se prin camere cu mersul lor obișnuit, pe care-l iubeam, când luam micul dejun împreună, prânzul, cina, iubirea mea pentru ei predomina, eram mereu pe punctul de a urla: tată, mamă, aveți dreptate, Vittoria vă detestă, e răzbunătoare, vrea să mă despartă de voi ca să vă facă rău, opriți-mă, interziceți-mi să o mai văd. Dar imediat ce începeau cu frazele lor hipercorecte, cu tonul lor reținut, ca și cum, într-adevăr, fiecare cuvânt ar fi tăinuit altele mai adevărate, din care mă excludeau, îi telefonam în secret Vittoriei, stabileam întâlniri.

De-acum, numai mama era cea care investiga cu delicatețe în legătură cu ce mi se întâmpla.

— Unde ați fost?

— Acasă la unchiul Nicola, vă salută.

— Cum ți s-a părut?

— Cam tont.

— Nu se vorbește așa de unchiul tău.

— Râde încontinuu fără motiv.

— Da, îmi amintesc că așa face.

— Nu seamănă niciun pic cu tata.

— E adevărat.

În curând, am fost implicată într-o altă vizită importantă. Mătușa mea m-a dus — tot neanunțată — la Margherita, care locuia nu foarte departe de casa ei. Toată zona aia îmi readucea la viață angoasele din copilărie. Mă nelinișteau pereții coșcoviți, clădirile joase care păreau goale, culorile cenușii-albastre sau galben-deschis, câinii fioroși care alergau lătrând o bucată de drum după Fiatul Cinquecento, mirosul de gaz. Vittoria a parcat, s-a îndreptat spre o curte mare, înconjurată de bloculețe de un azuriu pal, a intrat pe o ușă mică și, abia când a pornit în sus pe scări, s-a întors să-mi spună: aici locuiește soția lui Enzo, cu copiii.

Am ajuns la etajul al treilea și, în loc să sunăm — prima surpriză —, Vittoria a descuiat cu o cheie de-a ei. A spus cu voce tare: noi suntem, și s-a auzit imediat un țipăt entuziasmat în dialect — *oh, ce bucuroasă sunt* — care a anunțat apariția unei femei scunde, dolofane, îmbrăcată toată în negru, cu un chip frumos care, împreună cu ochii albaștri, părea înecat într-un cerc de grăsime rozalie. Ne-a invitat să luăm loc într-o bucătărie întunecoasă, m-a prezentat copiilor, doi băieți spre douăzeci de ani, Tonino și Corrado, și o fată, Giuliana, care putea să aibă vreo optsprezece ani. Era zveltă, foarte frumoasă, brunetă, cu ochii foarte machiați, probabil că așa fusese și mama ei în tinerețe. Și Tonino, cel mai mare, era frumos, emana forță, dar mi s-a părut foarte timid, s-a înroșit doar strângându-mi mâna și n-a vorbit aproape deloc cu mine. Corrado, în schimb, singurul expansiv, mi s-a părut leit bărbatul pe care-l văzusem în fotografia de la cimitir: același păr ondulat, aceeași frunte îngustă, aceiași ochi agili, același zâmbet. Când am văzut, pe un perete din bucătărie, o fotografie a lui Enzo în uniformă de polițist, cu pistolul într-o parte, o fotografie mult mai mare decât cea din cimitir — era în mod fastuos înrămată și în fața ei ardea o candelă roșie — și am observat că fusese un bărbat cu trunchi prelung și picioare scurte, fiul mi s-a părut fantoma lui vie. În mod domol, fermecător, nu știu câte mi-a zis glumind, o rafală de complimente ironice, și eu m-am distrat, eram bucuroasă că mă așază în centrul atenției. Dar Margherita l-a considerat nepoliticos, a bombănit de mai multe ori: Currà, ești bădăran, lasă fata în pace, și i-a poruncit în dialect să înceteze. Corrado a tăcut fixându-mă cu ochii înflăcărați, în timp ce mama lui mă îndopa cu dulciuri, frumoasa Giuliana, cea cu forme voluptuoase, în culori vii, mă lingușea în fel și chip cu voce răsunătoare, Tonino mă trata cu multă amabilitate mută.

În timpul acelei vizite s-a întâmplat deseori ca, fie Margherita, fie Vittoria să arunce priviri bărbatului din ramă. Tot atât de frecvent l-au adus în discuție, cu jumătăți de fraze ca: știi cât s-ar fi distrat Enzo, știi cât s-ar fi înfuriat, știi cât i-ar fi plăcut. Probabil

de douăzeci de ani se comportau în felul ăla, o pereche de femei care își aminteau același bărbat. Le-am privit, le-am studiat. Mi-am imaginat-o pe Margherita tânără, cu înfățișarea Giulianei, și pe Enzo cu a lui Corrado și pe Vittoria cu fața mea și pe tatăl meu — chiar și pe tatăl meu — ca în fotografia care stătea închisă în cutia de metal, aceea unde pe fundal se citea RIE. În mod sigur pe străzile alea fuseseră o patiserie, o mezelărie, o croitorie, cine știe, și ei trecuseră iar și iar până ce se și fotografiaseră, poate înainte ca tânăra prădătoare Vittoria să-i ia prea frumoasei și blândei Margherita soțul cu dinți de lup, sau poate chiar și după, în timpul relației lor secrete, și niciodată pe urmă, când tatăl meu făcuse denunțul și nu avuseseră parte decât de durere și mânie. Dar timpul trecuse peste timp. Acum mătușa mea și Margherita aveau amândouă un ton calm, liniștit și totuși n-am reușit să nu mă gândesc că bărbatul din fotografie îi strânsese probabil fesele Margheritei exact cum i le strânsese mătușii mele când ea îl furase, cu aceeași forță abilă. Gândul m-a făcut să mă înroșesc într-atât încât Corrado a spus: te gândești la ceva frumos și eu aproape am zbierat: nu, dar n-am reușit să scap de imaginile alea și am continuat să fantazez că acolo, în bucătăria întunecoasă, cele două femei își povestiseră cine știe de câte ori, amănunțit, gesturi și cuvinte ale bărbatului pe care-l împărțiseră și că probabil nu le fusese ușor înainte să găsească un echilibru între sentimentele bune și cele rele.

Nici împărțirea copiilor n-o fi decurs complet în liniște. Probabil că nu se întâmpla nici acum. Mi-am dat seama repede, într-adevăr, de cel puțin trei lucruri: primul, Corrado era preferatul Vittoriei, și pe ceilalți doi îi irita asta; al doilea, Margherita se supunea voinței mătușii mele, vorbea și între timp o urmărea să vadă dacă era de acord cu ea și, dacă nu era de acord, retracta imediat ce spusese; al treilea, toți trei copiii își iubeau mama, uneori păreau s-o apere de Vittoria și totuși aveau pentru mătușa mea un fel de devoțiune înspăimântată, o respectau ca și cum ar fi fost zeitatea tutelară a existenței lor și se temeau de ea. Natura relațiilor dintre ei mi s-a limpezit complet când, nu știu cum, a ieșit la iveală

că Tonino avea un prieten, un anume Roberto, care crescuse acolo, pe *via* del Pascone, și care în jurul vârstei de cincisprezece ani se mutase la Milano cu familia, dar acum acest tânăr ar fi sosit pe seară, și Tonino îl invitase să doarmă la ei. Chestia asta a înfuriat-o pe Margherita.

— Cum de ți-a trecut prin minte, unde îl primim?

— Nu puteam să-i spun nu.

— De ce? Ai vreo obligație față de el? Ce favoare ți-a făcut?

— Niciuna.

— Și atunci?

S-au certat o vreme: Giuliana s-a dat de partea lui Tonino, Corrado de a mamei. Toți — am înțeles — îl cunoșteau de mult timp pe băiat, el și Tonino fuseseră colegi de școală, Giuliana a subliniat cu pasiune că era un om bun, modest, atât de inteligent. Doar Corrado îl detesta. Mi s-a adresat, corectând-o pe soră:

— Să nu crezi nimic, e o pacoste.

— Spală-te la gură când vorbești despre el, s-a enervat Giuliana, în timp ce Tonino i-a spus agresiv:

— Tot mai bine decât prietenii tăi.

— Prietenii mei îi rup curul dacă zice iarăși lucrurile pe care le-a spus data trecută, a reacționat Corrado.

A fost o clipă de tăcere. Margherita, Tonino, Giuliana s-au întors spre Vittoria, chiar și Corrado s-a întrerupt cu aerul cuiva care ar vrea să retracteze. Mătușa mea a mai stat o clipă, apoi a intervenit pe un ton pe care nu i-l știam încă, amenințător și totodată suferind, ca și cum ar fi durut-o stomacul:

— Cine sunt prietenii ăștia ai tăi? Să auzim.

— Nimeni, a spus Corrado zâmbind nervos.

— Vorbești de fiul avocatului Sargente?

— Nu.

— Vorbești de Rosario Sargente?

— Am zis că nu vorbesc despre nimeni.

— Currà, tu știi că-ți rup oasele dacă acestui „nimeni“ îi spui numai și bună ziua.

A urmat o asemenea tensiune, că Margherita, Tonino și Giuliana mi s-au părut pe punctul de a atenua ei înșiși conflictul cu Corrado, doar ca să evite furia mătușii mele asupra lui. Dar Corrado a fost cel care nu s-a lăsat, a vorbit din nou de rău despre Roberto.

— Oricum, ăla a plecat la Milano și n-are dreptul să ne spună cum trebuie să ne comportăm aici.

În acest moment, Giuliana, dat fiind că fratele ei nu ceda și astfel era incorect și față de mătușa mea, s-a enervat din nou:

— Tu ești cel care trebuie să tacă, eu pe Roberto aș sta să-l ascult mereu.

— Pentru că ești cretină.

— Gata, Currà, l-a dojenit mama lui, Roberto e un băiat de aur. Dar Tonì, de ce trebuie să doarmă tocmai aici?

— Pentru că l-am invitat, a spus Tonino.

— Așa, și? Îi zici că ai greșit, că e o casă mică și că nu e loc.

— Ba spune-i, s-a băgat din nou Corrado, că nu trebuie să apară deloc prin cartier, e mai bine pentru el.

În acest moment, Tonino și Giuliana, exasperați, s-au întors spre Vittoria în același timp, ca și cum ar fi fost rândul ei să aranjeze lucrurile într-un fel sau altul. Și m-a impresionat că Margherita însăși i se adresa parcă voind să spună: Vittò, ce să fac? Vittoria a spus pe un ton scăzut: mama voastră are dreptate, nu e loc, Corrado vine să doarmă la mine, așa facem. Puține cuvinte, ochii Margheritei, ai lui Tonino, ai Giulianei s-au luminat de recunoștință. În schimb, Corrado a răbufnit, a încercat din nou să zică ceva împotriva oaspetelui, dar mătușa mea a șuierat: gura. Băiatul a schițat gestul ridicării brațelor în aer, în semn că se predă, dar împotriva voinței lui. Apoi, ca și cum ar fi înțeles că-i datorează Vittoriei un gest mai evident de supunere, s-a dus în spatele ei și a pupat-o de mai multe ori, zgomotos, pe gât și pe un obraz. Ea, așezată lângă masa din bucătărie, a făcut pe enervata, a spus în dialect: Sfântă Fecioară, Currà, ce lipicios ești. Erau, cumva, și acei trei tineri sânge din sângele ei, deci și din al meu? Tonino,

Giuliana, Corrado mi-au plăcut, mi-a plăcut și Margherita. Ce păcat să fii ultima sosită, să nu ai limbajul pe care-l aveau ei, să nu ai cu ei nicio intimitate autentică.

8.

Vittoria, ca și cum ar fi sesizat că mă simțeam străină, în anumite momente părea că vrea să mă ajute să depășesc acea senzație, în altele o accentua ea însăși intenționat. Maică Sfântă, exclama, uite, avem mâini identice, și le apropia de ale mele și degetul mare se lovea de degetul mare, lovitura mă emoționa, aș fi vrut să o îmbrățișez cu putere sau să mă întind alături de ea cu capul pe umărul ei, să-i simt răsuflarea, vocea necizelată. Dar mai adesea, cum spuneam ceva care i se părea greșit, mă dojenea, exclamând: așa tată, așa fiică; sau râdea de mine din cauza felului în care mă îmbrăca mama: ești mare, uite ce țâțe ai, nu poți ieși din casă îmbrăcată ca o fetiță, trebuie să te revolți, Giannì, ei te distrug. Apoi începea cu refrenul ei: privește-i pe părinții tăi, privește-i atent, nu te lăsa păcălită.

Era un lucru la care ținea mult și de fiecare dată când ne întâlneam insista să-i spun cum își petreceau zilele. Dar pentru că mă limitam la informații generice, curând îi sărea muștarul, își bătea joc de mine cu răutate, sau râdea zgomotos, deschizând larg gura ei mare. O exaspera că mă limitam să-i povestesc cât studia tatăl meu, cât era de respectat și că-i fusese publicat un articol într-o revistă renumită și că mama îl adora pentru cât era de frumos și inteligent și că amândoi erau buni profesioniști, ea corecta și adesea refăcea povești de dragoste scrise special pentru femei, știa totul, era atât de delicată. Tu ții la ei, îmi spunea Vittoria neagră de ciudă, pentru că sunt părinții tăi, dar dacă nu știi să-ți dai seama că sunt oameni de rahat, devii rahat ca ei, și eu nu mai vreau să te văd.

Ca s-o fac fericită, odată i-am spus că tata avea multe inflexiuni ale glasului pe care le folosea în funcție de împrejurări. Avea

glasul iubirii, glasul imperios, glasul indiferent, toate într-o italiană foarte frumoasă, dar avea și glasul disprețului, tot în italiană, dar uneori și în dialect, și îl folosea cu toți cei care-l enervau, mai ales cu vânzătorii escroci, cu șoferii care nu știau să conducă, cu oamenii necivilizați. Despre mama, în schimb, i-am povestit că era cam supusă voinței unei prietene de-ale ei pe care o chema Costanza și uneori se înfuria pe soțul ei, Mariano, legat printr-o prietenie frățească de tatăl meu, care făcea glume răutăcioase. Dar Vittoria n-a apreciat nici acele confidențe mai detaliate, ba chiar a spus că erau flecăreli fără miez. Pe Mariano, am aflat, și-l amintea, l-a definit drept un cretin, de orice era capabil mai puțin de o prietenie frățească. S-a enervat din cauza acelei comparații. Andrea, a spus pe un ton foarte aspru, nu știe ce înseamnă frate. Îmi amintesc că stăteam în casa ei, în bucătărie, și afară, pe strada mizeră, ploua. Probabil că am făcut o față dezolată, ochii mi s-au umezit și asta, spre surpriza și plăcerea mea, a înduioșat-o cum nu se întâmplase niciodată. Mi-a zâmbit, m-a tras aproape de ea, m-a pus să mă așez pe genunchii ei și m-a sărutat apăsat pe obraz, mușcându-mă în joacă. Apoi a șoptit în dialect: scuze, nu sunt supărată pe tine, ci pe tatăl tău; apoi și-a strecurat o mână pe sub fusta mea, lovindu-mă ușor, de mai multe ori, cu palma, pe coapsă și fesă. Mi-a zis la ureche, încă o dată: privește-i atent pe părinții tăi, altfel nu te salvezi.

9.

S-au înmulțit acele explozii neașteptate de afecțiune dinăuntrul unei tonalități mai tot timpul arțăgoase și asta a făcut să-mi fie tot mai necesară. Timpul mort dintre întâlnirile noastre trecea cu o lentoare insuportabilă și, în perioada în care n-o vedeam sau nu reușeam să-i telefonez, simțeam nevoia să vorbesc cu ea. Am ajuns, astfel, să mă confesez tot mai mult Angelei și Idei, după ce le cerusem drastic să-mi jure că păstrează secretul. Erau singurele față de care mă puteam lăuda cu relația pe care o aveam cu mătușa

mea, dar la început m-au ascultat puțin, voiau imediat să-mi spună povestioare și anecdote despre rudele lor bizare. Însă au trebuit să cedeze repede, rudele despre care-mi vorbeau nici măcar nu erau comparabile cu Vittoria care — așa cum o descriam eu — era complet străină de experiența lor. Mătușile și verișoarele și bunicile lor erau niște doamne înstărite din cartierul Vomero, din cartierul Posillipo, de pe strada Manzoni, de pe strada Tasso. În schimb, eu o plasam în mod fantezist pe sora tatălui meu într-o zonă cu cimitire, cu inundații, cu câini fioroși, cu incendii de la scurgerile de gaz, cu schelete de clădiri abandonate și spuneam: a avut o singură iubire nefericită, el a murit de durere, dar ea o să-l iubească pentru totdeauna.

Odată, le-am mărturisit cu voce foarte scăzută: când mătușa Vittoria vorbește despre cum se iubeau, folosește verbul „a fute", mi-a povestit cât și cum se futeau ea și Enzo. Pe Angela a impresionat-o mai ales acest ultim subiect, m-a chestionat mult timp și poate că am exagerat în răspunsuri, am făcut-o pe Vittoria să spună lucruri în legătură cu care aveam eu de mult fantezii. Dar nu m-am simțit vinovată, partea esențială era asta, că mătușa mea îmi vorbise chiar așa. Voi nu știți — am spus emoționându-mă — ce prietenie frumoasă avem ea și cu mine: ne simțim atât de apropiate, mă îmbrățișează, mă sărută, îmi spune adesea că suntem leite. Am omis, bineînțeles, certurile pe care le avusese cu tatăl meu, discuțiile pentru moștenirea unei cocioabe mizerabile, denunțul care rezultase din asta, nu mi s-au părut chestiuni suficient de demne. Am povestit în schimb despre cum trăiseră Margherita și Vittoria după moartea lui Enzo într-un spirit de colaborare admirabilă și se ocupaseră de copii ca și cum i-ar fi născut pe rând, un pic una, un pic cealaltă. Imaginea aia, trebuie să spun, mi-a venit din întâmplare, dar am pus-o mai bine la punct în povestirile următoare, până când am crezut și eu că pe Tonino, Giuliana și Corrado îi făcuseră în mod miraculos amândouă. În special cu Ida, aproape fără să-mi dau seama, puțin a lipsit să nu le înzestrez pe cele două femei cu capacitatea de a zbura pe cerul nopții sau de

a inventa poțiuni magice, adunând ierburi din parcul cartierului Capodimonte. În mod cert i-am spus că Vittoria vorbea cu Enzo la cimitir și el îi dădea sfaturi.

— Vorbesc cum vorbim eu și cu tine? a întrebat Ida.

— Da.

— Deci el a vrut ca mătușa ta să fie și ea mama copiilor lui.

— Asta în mod sigur. Era polițist, putea face ce voia, avea și pistol.

— Adică e ca și cum mama mea și mama ta ar fi mamele noastre, ale tuturor trei?

— Da.

Ida a rămas foarte tulburată, dar și Angela a devenit pasionată. Cu cât eu spuneam și tot spuneam poveștile alea îmbogățindu-le, cu atât ele exclamau: ce frumos, îmi vin lacrimi în ochi. Interesul lor, oricum, a crescut în mod deosebit când am început să vorbesc despre cât de amuzant era Corrado, cât de frumoasă era Giuliana, despre farmecul lui Tonino. Eu însămi m-am minunat de căldura cu care l-am descris pe ultimul. A fost o noutate și pentru mine că-mi plăcuse, pe moment nu-mi făcuse o impresie grozavă, dimpotrivă, mi se păruse cel mai insipid dintre cei trei frați. Dar am vorbit atât de mult despre el, l-am inventat atât de bine, încât Ida, expertă în romane, mi-a spus: tu te-ai îndrăgostit; am recunoscut — mai ales ca să văd cum reacționa Angela — că era adevărat, îl iubeam.

S-a creat astfel o situație în care prietenele mele îmi cereau încontinuu detalii noi despre Vittoria, despre Tonino, despre Corrado, despre Giuliana și despre mama lor și eu nu mă lăsam rugată. Până la un anumit moment, totul a decurs bine. Apoi s-a întâmplat că au început să mă roage să-i cunoască măcar pe mătușa Vittoria și pe Tonino. Am zis imediat nu, era ceva doar al meu, o plăsmuire a imaginației mele care mă făcea să mă simt bine atât timp cât dura: mersesem prea departe, realitatea ar fi făcut o impresie proastă. Și apoi intuiam că liniștea părinților mei era prefăcută, deja făceam un efort mare să mențin totul în echilibru.

Ar fi fost de ajuns o mișcare greșită — mamă, tată, pot să le duc pe Angela și pe Ida la mătușa Vittoria? — și iată-ne într-o clipită asistând la izbucnirea sentimentelor negative. Dar Angela și Ida erau curioase, insistau. Am petrecut o toamnă dezorientată, prinsă între presiunile făcute de prietene mele și de Vittoria. Primele voiau să verifice că lumea care mi se deschidea în fața ochilor e într-adevăr mai emoționantă decât cea în care locuiam; a doua părea foarte aproape să mă îndepărteze de lumea aia, de lângă ea, dacă nu admiteam că eram de partea ei și nu de partea tatălui meu și a mamei mele. Astfel, mă simțeam de-acum lipsită de personalitate cu ai mei, cu Vittoria, fără o fizionomie sinceră cu prietenele mele. În acea atmosferă, aproape fără să-mi dau seama, am început în mod serios să-mi spionez părinții.

10.

Tot ce am verificat în legătură cu tata a fost o slăbiciune nebănuită pentru bani. Am surprins de mai multe ori că el, cu voce scăzută, dar în mod stăruitor, o acuza pe mama că ar cheltui prea mult și pe lucruri inutile. În rest, viața lui era cea dintotdeauna: școală dimineața, studiu după-amiaza, întruniri seara, fie la noi acasă, fie la alții. În ce-o privește pe mama, în chestiunea banilor am auzit-o adesea răspunzând, tot cu voce scăzută: sunt bani pe care-i câștig eu, ceva pentru mine oi putea totuși să cheltui. Dar noutatea a fost că ea, deși ironizase întotdeauna cu delicatețe întrunirile tatălui meu pe care, mai ales ca să facă mișto de Mariano, le numea „comploturi de îndreptat lumea“, a început dintr-odată să participe la ele. Nu o făcea doar când se țineau la noi acasă, ci, spre enervarea oarecum explicită a tatălui meu, și când se țineau acasă la alții, astfel că eu adesea petreceam serile la telefon fie cu Angela, fie cu Vittoria.

De la Angela am aflat că mama ei, Costanza, nu avea aceeași curiozitate ca a mamei mele pentru întruniri și că prefera să iasă

sau cel mult să se uite la televizor sau să citească chiar și atunci când se țineau la ea acasă. Vittoriei, în schimb, am ajuns să-i relatez — deși cu ceva îndoieli — atât despre certurile pentru bani, cât și despre curiozitatea neașteptată a mamei mele pentru activitățile serale ale tatălui meu. Ea, în mod neașteptat, m-a lăudat:

— Ți-ai dat seama, în sfârșit, cât de mult ține tatăl tău la bani.

— Da.

— Din cauza banilor mi-a distrus viața.

N-am răspuns, eram deja bucuroasă că găsisem în sfârșit o informație care o mulțumea. Ea a insistat:

— Ce-și cumpără mama ta?

— Haine, chiloți. Și multe creme.

— Ce dobitoacă, a exclamat bucuroasă.

Am înțeles că Vittoria pretindea evenimente și comportamente de genul acela, nu doar drept confirmare a faptului că ea se afla de partea dreptății și tatăl meu și mama mea de partea nedreptății, ci și ca semn că eu însămi învățam să privesc dincolo de aparențe, să înțeleg.

M-am simțit încurajată, în fond, că se mulțumea cu astfel de delațiuni. Nu voiam să încetez, cum părea ea să ceară, să fiu fiica lor, legătura cu părinții mei era puternică și excludeam eventualitatea ca atenția tatălui meu față de bani sau față de micile cheltuieli nechibzuite ale mamei mele să mă facă să nu-i mai iubesc. Riscul era mai degrabă ca, având puțin sau nimic de povestit, eu, ca să-i fac totuși pe plac Vittoriei și să consolidez încrederea dintre noi, să încep aproape pe neașteptate să inventez. Dar, măcar atât, minciunile care-mi veneau în minte erau exagerate, atribuiam crime atât de neverosimile familiei mele, încât mă înfrânam, mă temeam că Vittoria o să spună: ești o mincinoasă. Am ajuns de aceea să caut doar mici anomalii reale și să le umflu puțin. Dar chiar și așa mă simțeam neliniștită. Nu eram cu adevărat fiică iubitoare și nu eram cu adevărat spioană devotată.

Într-o seară, ne-am dus la cină acasă la Mariano și Costanza. Coborând pe strada Cimarosa, se abătuseră asupra mea, ca un fel de

presimțire rea, niște nori negri și deși, care-și întindeau degetele răsfirate. În apartamentul mare al prietenelor mele am simțit imediat că mi-e frig, caloriferele nu erau încă pornite, ținusem pe mine o jachetă de lână pe care mama o considera foarte elegantă. Deși acasă la gazdele noastre se mâncau întotdeauna lucruri bune — aveau o menajeră tăcută care gătea foarte bine, o priveam și mă gândeam la Vittoria, care făcea menaj în apartamente ca acelea —, am gustat doar puțin din mâncare, de teamă să nu-mi murdăresc jacheta, mama mă sfătuise să n-o țin pe mine. Ida, Angela și cu mine ne-am plictisit, ca să ajungem la desert a fost nevoie de o eternitate înțesată cu pălăvrăgelile lui Mariano. În sfârșit, a venit momentul să întrebăm dacă puteam să ne ridicăm, și Costanza ne-a dat voie. Am ieșit pe coridor, ne-am așezat pe podea, Ida a început să arunce o minge de cauciuc roșie ca să ne enerveze pe mine și pe Angela, care între timp începuse să mă întrebe când o să mă decid să le las s-o cunoască pe mătușa mea. Era deosebit de sâcâitoare, a spus:

— Vrei să știi ceva?

— Ce?

— După părerea mea, mătușa ta nu există.

— Sigur că există.

— Atunci, dacă există, nu e cum o descrii tu. De asta nu ne lași să o cunoaștem.

— E chiar mai bine față de cum v-o descriu eu.

— Atunci du-ne la ea, a spus Ida și a aruncat mingea cu putere în mine. Eu, ca să mă feresc, m-am aruncat în spate pe podea și m-am trezit întinsă între perete și ușa deschisă larg a sufrageriei. Masa în jurul căreia încă zăboveau părinții noștri era dreptunghiulară, așezată în mijlocul încăperii. De unde eram, îi vedeam pe toți patru din profil. Mama stătea în fața lui Mariano, Costanza în fața tatălui meu, discutau nu prea știu despre ce. Tata a spus ceva, Costanza a râs, Mariano a replicat. Eram întinsă pe jos și vedeam mai degrabă contururile picioarelor și tălpilor decât chipurile lor. Mariano și le întinsese pe sub masă, vorbea cu tatăl meu și între timp strângea între glezne o gleznă a mamei mele.

M-am ridicat în grabă cu o senzație necunoscută de rușine și am aruncat cu putere mingea spre Ida. Dar am rezistat doar câteva minute, apoi m-am întins din nou pe podea. Mariano continua să țină întinse picioarele sub masă, dar acum mama le retrăsese pe ale ei și era întoarsă cu tot corpul spre tatăl meu. Spunea: e noiembrie, dar încă e cald.

Ce faci, a întrebat Angela, și între timp s-a așezat și ea cu prudență peste mine, încet, încet, spunând: până cu puțin timp în urmă ne potriveam perfect și acum, vezi, te-ai lungit mai mult decât mine.

11.

Tot restul serii nu i-am pierdut niciodată din vedere pe mama și pe Mariano. Ea a participat puțin la conversație, n-a schimbat cu el nici măcar o privire, s-a uitat țintă la Costanza sau la tata, dar ca și cum ar fi avut gânduri urgente și nu i-ar fi văzut. Mariano, în schimb, n-a reușit să-și desprindă niciodată ochii de la ea. Se uita când la picioarele ei, când la un genunchi, când la o ureche, cu o privire îmbufnată, melancolică, care contrasta cu tonalitatea obișnuită a trăncănitului lui invaziv. De cele câteva ori când și-au adresat cuvântul, mama a răspuns monosilabic, Mariano i-a vorbit fără motiv cu voce scăzută și într-un mod mângâietor, pe care nu i-l auzisem niciodată. În scurt timp, Angela a început să insiste să rămân să dorm la ele, o făcea mereu cu acele ocazii și în general mama era de acord, după câteva fraze despre deranjul pe care l-aș fi creat, în timp ce tata era mereu, implicit, de acord. Dar rugămintea de data aceea n-a fost primită imediat, mama a tergiversat lucrurile. Atunci a intervenit Mariano care, după ce a subliniat că a doua zi era duminică, că nu era zi de școală, a asigurat-o că o să mă aducă el însuși la San Giacomo dei Capri înainte de prânz. I-am auzit discutând inutil, era sigur că o să rămân să dorm și am bănuit că în dialogul lor — în cuvintele mamei mele era o rezistență firavă,

în cuvintele lui Mariano o rugăminte stăruitoare — își spuneau altceva ce lor le era limpede și nouă ne scăpa. Când mama a fost de acord să dorm cu Angela, Mariano a luat un aer serios, aproape emoționat, ca și cum de rămasul meu peste noapte ar fi depins, ce știu eu, cariera lui universitară sau soluția gravelor probleme despre care el și tatăl meu se ocupau de decenii.

Cu puțin înainte de ora douăzeci și trei, după multe ezitări, părinții mei s-au hotărât să plece.

— Nu ai pijama, a spus mama.

— Își pune una de-a mea, a spus Angela.

— Și periuța de dinți?

— O are pe a ei, a lăsat-o aici data trecută și am pus-o deoparte.

Costanza a intervenit cu o împunsătură de ironie pentru acea rezistență nefirească în privința unui lucru complet obișnuit. Când Angela rămâne la voi, a spus, nu-și pune o pijama de-a Giovannei, nu are o periuță de dinți a ei? Da, sigur, a capitulat mama stânjenită și a spus: Andrea, să mergem, e târziu. Tata s-a ridicat de pe canapea cu un aer ușor plictisit, a vrut sărutul meu de noapte bună. Mama era cu mintea distrată și nu mi l-a cerut, în schimb, a sărutat-o zgomotos pe Costanza pe amândoi obrajii, sunet pe care nu-l scotea niciodată și care mi s-a părut dictat de nevoia de a sublinia vechiul lor pact de prietenie. Avea o privire agitată, m-am gândit: ce are, nu se simte bine. A vrut să se ducă spre ușă, dar, ca și cum și-ar fi amintit pe neașteptate că Mariano era chiar în spatele ei și nu-l salutase, aproape că și-a abandonat spinarea pe pieptul lui, parcă leșinând, și din poziția aia — în timp ce tata o saluta pe Costanza lăudând a nu știu câta oară cina — a întors capul întinzând gura spre el. A durat o clipă, eu cu inima în gât am crezut că o să se sărute ca la cinema. În schimb, el i-a atins ușor un obraz cu buzele și ea a făcut la fel.

Imediat ce părinții mei au ieșit din apartament, Mariano și Costanza au început să strângă masa și ne-au obligat să ne pregătim de culcare. Dar eu nu reușeam să mă concentrez. Ce se

întâmplase sub ochii mei, ce văzusem: o glumă nevinovată de-ale lui Mariano, o acțiune de-a lui clandestină premeditată, o acțiune clandestină de-a amândurora? Mama era mereu atât de sinceră: cum putuse să tolereze contactul acela pe sub masă și cu un bărbat mult mai puțin atrăgător decât tatăl meu? Nu-l simpatiza pe Mariano — ce prost e, spusese de câteva ori în prezența mea — și nici cu Costanza nu se abținuse, o întrebase adesea, pe tonul glumei răsuflate, cum de suportă o persoană care nu reușea niciodată să tacă. Ce semnificație avea, așadar, glezna ei între gleznele lui? De cât timp erau în poziția aia? De câteva secunde, de un minut, de zece? De ce mama nu-și trăsese imediat piciorul? Și aiureala aia care urmase? Mă simțeam tulburată.

M-am spălat pe dinți prea mult timp, astfel că Ida a spus cu ostilitate: ajunge, ți-i tocești. Se întâmpla mereu așa, imediat ce ne închideam în camera ei și a Angelei, ea devenea agresivă. În realitate, se temea că noi două mai mari o să stăm separat și de aceea se bosumfla preventiv. Din acest motiv a anunțat imediat, pe un ton impulsiv, că voia să doarmă și ea în patul Angelei și nu singură în al ei. Cele două surori s-au certat o vreme — stăm înghesuite, du-te, nu, stăm foarte bine —, dar Ida n-a cedat, în acele momente nu ceda niciodată. Astfel, Angela mi-a făcut cu ochiul, i-a spus: dar imediat ce adormi *eu* mă duc să dorm în patul tău. Foarte bine, a spus Ida exaltată și, mulțumită nu neapărat că urma să doarmă cu mine toată noaptea, ci mai degrabă că nu avea să facă asta sora ei, a încercat să dea startul unei bătăi cu perne. Noi am contraatacat apatice, ea s-a oprit, s-a instalat între noi două și a stins lumina. Pe întuneric a spus foarte veselă: plouă, ce-mi place că stăm împreună, nu mi-e somn, vă rog, să vorbim toată noaptea. Dar Angela i-a zis să tacă, a spus că ei în schimb îi era somn și, după câteva hlizeli, a rămas doar zgomotul ploii lovindu-se de geamuri.

Mi-am amintit imediat de glezna mamei mele între gleznele lui Mariano. Am încercat să îndepărtez imaginea atât de clară, am vrut să mă conving că nu însemna nimic, că era doar o glumă între prieteni. N-am reușit. Dacă nu înseamnă nimic, mi-am zis,

povestește-i Vittoriei. Mătușa mea sigur ar fi știut să-mi spună ce importanță trebuia să atribui acelei scene, nu mă îndemnase ea să-i spionez pe părinții mei? Privește, privește cu atenție, spusese. Acum privisem și ceva văzusem. Ar fi fost de ajuns să o ascult pe ea cu mai multă stăruință ca să aflu dacă era vorba despre o prostie sau nu. Dar mi-am dat seama imediat că niciodată niciodată niciodată nu i-aș fi spus ce văzusem. Chiar dacă nu era nimic rău, Vittoria ar fi găsit răul. Văzusem în acțiune — mi-ar fi explicat — dorința de a fute și nu dorința de a fute din cărticelele educative pe care mi le dăruiseră părinții mei, cu personaje foarte colorate, explicații elementare și elegante, ci ceva respingător și totodată ridicol, ca o gargară când te doare în gât. Asta n-aș fi reușit să suport. Dar între timp mătușa mea, doar evocând-o, deja îmi invada mintea cu lexicul ei dezagreabil de excitant și i-am văzut clar, în întuneric, pe Mariano și pe mama mea încolăciți în moduri pe care vocabularul ei le sugera. Era posibil ca ei doi împreună să fie în stare să simtă aceeași plăcere extraordinară pe care Vittoria spunea că o cunoscuse și de care, dimpotrivă, îmi urase să am parte ca de unicul dar adevărat pe care viața ar putea să mi-l rezerve? Numai ideea că, dacă aș fi denunțat, ea ar fi folosit cuvintele la care recursese pentru ea și Enzo, dar înjosindu-le, ca s-o înjosească pe mama mea și prin ea pe tatăl meu, m-a convins apoi că lucrul cel mai bun era să nu-i vorbesc niciodată despre scena aia.

— Doarme, a spus Angela în șoaptă.

— Să dormim și noi.

— Da, dar în patul ei.

Am simțit-o mișcându-se precaut în întuneric. A apărut pe partea mea, m-a luat de mână, eu m-am extras cu prudență, am urmat-o în patul mic. Am tras peste noi păturile, era frig. M-am gândit la Mariano și la mama, m-am gândit la tatăl meu când urma să descopere secretul lor. Am știut clar că acasă la mine totul s-ar fi schimbat în mai rău, în curând. Mi-am zis: chiar și dacă nu-i spun, Vittoria o să afle; sau poate că deja știe și doar m-a îndemnat ca să văd cu ochii mei. Angela a murmurat:

— Vorbește-mi de Tonino.
— E înalt.
— Și mai cum?
— Are ochi negri și profunzi.
— Vrea într-adevăr să fiți împreună?
— Da.
— Dacă o să fiți împreună, o vă sărutați?
— Da.
— Cu limba?
— Da.

M-a îmbrățișat strâns, și eu am îmbrățișat-o pe ea așa cum făceam când dormeam împreună. Am stat așa, străduindu-ne să ne lipim cât mai mult una de alta, eu cu brațele în jurul gâtului ei, ea în jurul șoldurilor mele. Am simțit ușor un miros de-al ei pe care-l cunoșteam bine, era intens și totodată suav, oferea căldură. Mă strângi prea tare, am murmurat, și ea, înăbușind-și râsul în pieptul meu, mi-a spus Tonino. Am oftat, am spus: Angela. Ea a repetat, de data asta fără să râdă: Tonino, Tonino, Tonino și a adăugat: jură că mi-l prezinți, altfel nu mai suntem prietene. I-am jurat și ne-am sărutat cu săruturi foarte lungi, mângâindu-ne. Deși ne era somn, nu reușeam să încetăm. Era o plăcere senină, alunga angoasa și de aceea ni se părea că nu există niciun motiv să renunțăm.

III

1.

Am urmărit-o pe mama zile în șir. Dacă țârâia telefonul și ea alerga să răspundă cu prea mare promptitudine și vocea, la început ridicată, îi devenea un șușotit, eu bănuiam că interlocutorul e Mariano. Dacă își petrecea prea mult timp având grijă de înfățișarea ei și dădea de o parte o rochie și apoi alta și apoi încă una și chiar ajungea să mă cheme ca să-mi dau cu părerea în legătură cu care îi venea mai bine, eu eram foarte sigură că trebuia să meargă la o întâlnire secretă cu amantul ei, limbaj pe care îl învățasem răsfoind, uneori, șpalturile romanelor de dragoste.

Am aflat, cu acea ocazie, că puteam să devin în mod incurabil geloasă. Până în acel moment fusesem sigură că mama îmi aparține și că dreptul de a o avea mereu la dispoziția mea e indiscutabil. În scenariul din capul meu, tata era al meu și, în mod legitim, și al ei. Dormeau împreună, se sărutau, mă concepuseră conform modalităților care îmi fuseseră explicate deja în jurul vârstei de șase ani. Relația lor era pentru mine o stare de fapt și tocmai de aceea nu mă tulburase niciodată în mod conștient. Dar pe mama, în afara acelei relații, în mod neadecvat, o simțeam indivizibilă și inviolabilă, îmi aparținea doar mie. Consideram al meu corpul ei și al meu era mirosul ei, ale mele chiar și gândurile care — fusesem sigură de asta de când îmi puteam aminti — nu puteau fi ocupate decât de mine. În schimb acum, pe neașteptate, devenise plauzibil — și aici utilizam din nou expresii învățate din romanele la care

lucra ea — ca mama să se ofere unuia din afara pactelor familiale, pe ascuns. Celălalt se considera îndreptățit să-i strângă pe sub masă glezna între gleznele lui și cine știe prin ce locuri își lăsa saliva, în gura ei, îi sugea sfârcurile pe care i le supsesem eu și — cum spunea Vittoria cu o inflexiune dialectală pe care n-o aveam, dar pe care acum mai mult ca niciodată aș fi vrut s-o am — o apuca de o fesă, o apuca de cealaltă. Când se întorcea acasă cu sufletul la gură pentru că o sâcâiau nenumărate sarcini de serviciu și casnice, îi vedeam ochii foarte luminoși, îi simțeam pe sub haine urmele mâinilor lui Mariano, percepeam pe tot corpul ei, care nu fuma, mirosul de fum ale degetelor lui, galbene de nicotină. Chiar și numai s-o ating în treacăt a început în curând să mă dezguste și totuși nu suportam să fi pierdut plăcerea de a mă așeza pe genunchii ei, de a mă juca cu lobii urechilor ei ca s-o enervez și să aud cum spune încetează, îmi învinețești urechile și să râdem împreună. De ce face asta, mă frământam. Nu vedeam un singur motiv bun care să justifice trădarea ei și de aceea încercam să înțeleg cum să acționez ca s-o aduc din nou la momentul dinaintea acelui contact de sub masa din sufragerie și să o am din nou așa cum era când nici măcar nu-mi dădeam seama cât țin la ea și, dimpotrivă, mi se părea evident că e acolo pentru mine și că o să fie mereu.

2.

În perioada aia am evitat să o sun pe Vittoria și să o văd. Mă justificam gândind așa: astfel e mai ușor să le spun Angelei și Idei că ea e foarte ocupată și că nu are timp să se întâlnească nici măcar cu mine. Dar motivul era altul. Îmi venea încontinuu să plâng și știam deja că numai lângă mătușa mea aș fi putut să o fac în deplină libertate, urlând, hohotind. O, da, voiam un moment de defulare, fără cuvinte, fără confidențe, doar să scot din mine suferința. Dar cine mă asigura că, în momentul în care aș fi izbucnit în lacrimi, nu aș fi învinovățit-o, n-aș fi urlat cu toată

furia de care mă simțeam în stare că da, făcusem cum îmi spusese ea, privisem exact cum îmi spusese să privesc și acum știam că n-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit în niciun caz, pentru că descoperisem că cel mai bun prieten al tatălui meu — în definitiv un om dezgustător — strângea între gleznele lui, în timpul cinei, glezna mamei mele și că mama nu sărea în sus indignată, nu striga: cum îți permiți, ci îl lăsa să i-o strângă? Mă temeam că, dând frâu liber lacrimilor, o să cedeze brusc și decizia mea de a tăcea și asta nu voiam cu niciun chip. Știam foarte bine că imediat ce m-aș fi confesat, Vittoria ar fi ridicat receptorul și i-ar fi spus totul tatălui meu, de bucurie că-l poate răni.

Și, în fond, la ce bun? Încet, încet, m-am liniștit. Am analizat din nou, pentru a nu știu câta oară, ce văzusem în realitate, am alungat cu forța fanteziile, zi după zi am încercat să îndepărtez impresia că familiei mele e pe cale să i se întâmple ceva foarte grav. Simțeam nevoia de companie, voiam să-mi distrag atenția. Așa că m-am întâlnit cu Angela și Ida și mai mult ca în trecut, lucru care a intensificat rugămintea lor de a o întâlni pe mătușa mea. M-am gândit, în cele din urmă: ce mă costă, ce e rău în asta? De aceea, într-o după-amiază m-am hotărât să o întreb pe mama: dacă într-o duminică le-aș duce pe Angela și pe Ida la mătușa Vittoria?

Dincolo de obsesiile mele, ea în perioada aia era în mod obiectiv foarte ocupată. Alerga la școală, se întorcea acasă, ieșea din nou, se întorcea, se închidea în camera ei să lucreze până noaptea târziu. Am fost sigură că o să răspundă în mod distrat: bine. În schimb, n-a părut bucuroasă.

— Ce legătură au Angela și Ida cu mătușa Vittoria?

— Sunt prietenele mele, vor să o cunoască.

— Știi că mătușa Vittoria nu o să facă o impresie bună.

— De ce?

— Pentru că nu e o femeie prezentabilă.

— Adică?

— Ajunge, nu am timp acum de discuții. După mine, și tu ar trebui să încetezi să o mai vezi.

M-am enervat, am spus că voiam să vorbesc cu tata despre asta. Și între timp mi s-a ivit brusc în minte, împotriva voinței mele: *tu* nu ești prezentabilă, nu mătușa Vittoria; acum o să-i spun tatei ce faci cu Mariano și o să plătești. Așadar, fără să aștept obișnuita ei acțiune de mediere, m-am dus în goană în biroul tatălui meu, simțind — eram uimită de mine însămi, eram îngrozită, nu reușeam să mă înfrânez — că o să fiu într-adevăr capabilă să revărs asupra lui ce văzusem, adăugând și ce intuisem. Dar când am intrat în cameră și aproape am urlat ca și cum ar fi fost o chestiune de viață sau de moarte că voiam să i le prezint Vittoriei pe Angela și pe Ida, el a ridicat privirea din hârtiile lui și mi-a zis afectuos: nu e nevoie să zbieri, ce se întâmplă?

M-am simțit imediat ușurată. Mi-am înghițit denunțul care-mi stătea pe vârful limbii, l-am sărutat apăsat pe un obraz, i-am spus de rugămintea Angelei și Idei, m-am plâns de poziția rigidă a mamei mele. El a păstrat tonul conciliant și nu mi-a interzis inițiativa, dar a subliniat aversiunea față de sora lui. A spus: Vittoria e o problemă de-a ta, o curiozitate de-a ta personală, și eu nu vreau să mă bag, dar o să vezi că Angela și Ida n-o s-o placă.

În mod surprinzător, și Costanza, care n-o văzuse pe mătușa mea în viața ei, a manifestat aceeași ostilitate, ca și cum s-ar fi sfătuit cu mama mea. Fiicele ei au trebuit să se lupte mult timp ca să le dea voie, mi-au comunicat că le propusese: invitați-o aici, la noi, sau întâlniți-vă, ce știu eu, într-o cafenea din Piața Vanvitelli, cât să faceți cunoștință cu ea și Giovanna să fie mulțumită și pe urmă plecați. În ce-l privește pe Mariano, n-a fost mai prejos: ce nevoie e să petreceți cu această doamnă o duminică, și apoi, Dumnezeule, să vă duceți până acolo, un loc oribil, nu e nimic interesant de văzut. Dar el în ochii mei nu avea nici măcar dreptul să răsufle și de aceea i-am explicat Angelei, mințind, că mătușa mea spusese că ori mergeam la ea, acasă la ea, ori nu se întâmpla nimic. În cele din urmă, Costanza și Mariano au capitulat, dar au organizat detaliat traseul împreună cu ai mei: Vittoria urma să treacă să mă ia pe mine la nouă și treizeci de minute; apoi urma

să mergem împreună, la zece, să le luăm pe Angela și pe Ida; în fine, la întoarcere, pe prietenele mele urma să le lase acasă la ele la ora paisprezece și pe mine, la paisprezece și treizeci de minute, acasă la mine.

Ajunși în acel punct, i-am telefonat Vittoriei și am făcut-o, trebuie s-o spun, cu îngrijorare, până atunci nici măcar nu mă consultasem cu ea. A fost aspră ca de obicei, m-a mustrat că de ceva vreme nu mai dădeam niciun semn, dar pe scurt a părut bucuroasă că vreau să le iau cu mine și pe prietenele mele. A spus: tot ce-ți face plăcere ție îmi face plăcere și mie și a acceptat orarul scrupulos care ne fusese impus, chiar dacă pe tonul cuiva care crede: da, cum să nu, eu fac cum vreau.

3.

Așa s-a întâmplat că într-o duminică, când în vitrine deja apăreau ornamentele de Crăciun, Vittoria a trecut punctuală pe la mine pe acasă. Eu, foarte încordată, o așteptam deja de un sfert de oră la ușa de intrare în bloc. Mi s-a părut veselă, a coborât cu Fiatul Cinquecento în viteză până pe strada Cimarosa, fredonând și obligându-mă și pe mine să cânt. Acolo am găsit-o pe Costanza așteptând cu fiicele ei, erau toate trei frumoase și elegante ca în reclamele de la televizor. Pentru că mi-am dat seama imediat că mătușa mea nici nu oprise bine mașina în dreptul trotuarului și deja, cu țigara între buze, observa eleganța extremă a Costanzei cu o privire batjocoritoare, am spus neliniștită:

— Nu coborî, le rog pe prietenele mele să urce și plecăm.

Dar ea nici nu m-a auzit, a râs, a bombănit în dialect:

— Asta a dormit așa sau se duce la o recepție dimineața devreme?

Apoi s-a dat jos din mașină și a salutat-o pe Costanza cu o amabilitate atât de exagerată, încât era evident prefăcută. Am încercat să ies și eu, dar portiera avea mecanismul de deschidere

defect și, în timp ce mă luptam cu el, am observat-o foarte agitată pe Costanza, care zâmbea amabilă cu Angela de o parte și Ida de cealaltă, în timp ce Vittoria spunea ceva făcând gesturi ample cu mâna prin aer. Mi-am dorit să nu recurgă la cuvinte urâte și între timp am reușit să deschid portiera. Am alergat la timp să aud că mătușa mea, pe jumătate în italiană, pe jumătate în dialect, le făcea complimente prietenelor mele:

— Frumoase, frumoase, frumoase. Ca mama.

— Mulțumesc, a spus Costanza.

— Și cerceii ăștia?

A început să laude cerceii Costanzei — i-a atins ușor cu degetele —, apoi a trecut la colier, la rochie, a atins totul câteva secunde, ca și cum s-ar fi aflat în fața unui manechin dichisit. M-am temut, la un moment dat, că o să ridice o margine a rochiei să studieze mai bine dresul, să se uite la chiloții ei, ar fi fost în stare. În schimb, s-a potolit brusc, ca și cum un laț invizibil ar fi prins-o de gât ca să-i semnaleze că trebuia să fie mai cuviincioasă și a zăbovit cu o expresie foarte serioasă asupra brățării pe care Costanza o avea la încheietura mâinii, o brățară pe care o știam bine, era cea la care mama Angelei și Idei ținea foarte mult, din aur alb, cu o floare cu petale din briliante și rubine, strălucitoare tocmai în sensul că emana lumină, și mama mea i-o invidia.

— Ce frumoasă e, a spus Vittoria ținând mâna Costanzei și între timp atingând ușor bijuteria cu buricele degetelor într-un mod care mi s-a părut sincer admirativ.

— Da, și mie îmi place.

— Țineți mult la ea?

— O iubesc, o am de mulți ani.

— *Allora statevi attenta ca è accusi bello ca passa' nu mariuolo e ve l'arrubba.*[2]

---

[2] Atunci fiți atentă că e atât de frumoasă, că trece un hoț și v-o fură (în dialect napolitan). (*N.t.*)

Apoi i-a lăsat mâna, ca și cum laudele ar fi fost înlocuite de o neașteptată senzație de scârbă și s-a întors către Angela și Ida. A spus în mod prefăcut că erau mult mai prețioase decât toate brățările din lume și ne-a pus să urcăm în mașină, în timp ce Costanza dădea sfaturi: fetelor, să fiți cuminți, să nu mă faceți să mă îngrijorez, vă aștept aici la ora două, și eu, dat fiind că mătușa mea nu răspundea, ba chiar se așezase la volan fără să salute și cu una dintre cele mai încruntate expresii ale ei, strigam de la fereastră în mod prefăcut veselă: da, Costanza, la ora două, nu-ți face griji.

4.

Am plecat, și Vittoria, cu șofatul ei ca de obicei nepriceput și totuși nu foarte periculos, ne-a dus pe șoseaua de centură și apoi până pe via del Pascone. N-a fost amabilă cu prietenele mele, pe drum le-a dojenit adesea că vorbeau prea tare. Zbieram și eu, motorul făcea multă gălăgie și îți venea natural să ridici vocea, dar ea s-a supărat doar pe ele. Am încercat să ne controlăm, s-a enervat oricum, a spus că o durea capul, ne-a poruncit nici măcar să nu răsuflăm. Am intuit că ceva i se păruse dezagreabil, poate că cele două fete nu-i plăcuseră, greu de spus. Am parcurs destul de mult drum fără să scoatem un cuvânt, eu lângă ea, Angela și Ida pe bancheta din spate, cea foarte incomodă. Până când, dintr-odată, mătușa mea a fost cea care a rupt tăcerea, dar i-a ieșit o voce răgușită, rea, le-a întrebat pe prietenele mele:

— Nici voi nu sunteți botezate?

— Nu, a spus Ida prompt.

— Dar, a adăugat Angela, tata a spus că, dacă vrem, putem să ne botezăm când o să fim mari.

— Și dacă muriți între timp? Știți că vă așteaptă limbul?

— Limbul nu există, a spus Ida.

— Și nici paradisul, purgatoriul și infernul, a adăugat Angela.

— Cine a spus asta?

— Tata.

— Și, după el, unde îi așază Dumnezeu pe cei care păcătuiesc și pe cei care nu păcătuiesc?

— Nici Dumnezeu nu există, a spus Ida.

— Și nu există nici păcatul, a lămurit Angela.

— Asta v-a spus tot tata?

— Da.

— Tata e un dobitoc.

— Nu se vorbește așa urât, a dojenit-o Ida.

Am intervenit pentru a evita ca Vittoria să-și piardă definitiv răbdarea:

— Păcatul există: e atunci când nu există prietenie, nu există iubire și se irosește un lucru frumos.

— Vedeți? a spus Vittoria. Giannina înțelege și voi nu.

— Nu e adevărat, înțeleg și eu, s-a enervat Ida, păcatul e o amărăciune. Noi spunem *ce păcat* când un lucru care ne place cade jos și se sparge.

A așteptat să fie lăudată, dar lauda n-a apărut, mătușa mea a spus doar atât: o amărăciune, hm? Și eu am considerat că e nedreaptă să se poarte așa cu prietena mea, era mai mică, dar foarte isteață, devora cărți importante, mie îmi plăcuse observația. De aceea am repetat o dată sau de două ori ce păcat, voiam ca Vittoria să audă bine, ce păcat, ce păcat. Între timp neliniștea mea a sporit, dar fără un motiv anume. Poate că m-am gândit la cum devenise totul friabil, chiar înainte de fraza aia urâtă a tatălui meu despre fața mea, când îmi venise ciclul, când mi se umflase pieptul, cine știe. Ce era de făcut. Dădusem prea multă importanță cuvintelor care mă răniseră, ținusem prea mult cont de această mătușă, ah, să fiu din nou mică, șase, șapte, poate opt ani, sau chiar mai devreme, și să șterg etapele care mă purtaseră la gleznele lui Mariano și ale mamei mele, la a sta acum închisă în această mașină în condiții jalnice, riscând mereu să ne izbim de alte mașini, să ieșim de pe carosabil, astfel că în câteva minute poate că o să mor sau o să-mi pierd un braț, un picior sau o să rămân oarbă pentru tot restul vieții.

— Unde mergem? am întrebat și știam că era o încălcare a regulilor, în trecut îndrăznisem o singură dată să pun o întrebare de genul ăla, și Vittoria replicase iritată: știu eu unde. În schimb, în acea împrejurare a părut să răspundă bucuroasă. Nu s-a uitat la mine, s-a uitat la Angela și Ida în oglinda retrovizoare și a spus:

— La biserică.

— Nu știm nicio rugăciune, am avertizat-o eu.

— Rău faceți, trebuie să învățați, sunt lucruri necesare.

— Dar momentan nu le știm.

— Acum nu face nimic. De data asta nu mergem să spunem rugăciuni, mergem la micul târg al parohiei. Dacă nu știți să vă rugați, cu siguranță știți să ajutați la vânzare.

— Da, a exclamat Ida bucuroasă, eu mă pricep.

M-am simțit ușurată.

— Tu l-ai organizat? am întrebat-o pe Vittoria.

— Toată parohia, dar mai ales copiii mei.

I-a numit pentru prima oară în prezența mea *ai ei* pe cei trei copii ai Margheritei și a făcut-o cu mândrie.

— Și Corrado? am întrebat.

— Corrado e un nenorocit, dar face ce-i spun eu, altfel îi rup picioarele.

— Și Tonino?

— Tonino e cuminte.

Angela n-a reușit să se abțină și a scos un chiot de entuziasm.

5.

Intrasem rar în biserică și numai când tata voia să-mi arate unele biserici care după părerea lui erau deosebit de frumoase. Bisericile din Napoli, în opinia lui, aveau o arhitectură rafinată, erau bogate în opere de artă și nu trebuiau lăsate în starea de abandon în care se găseau. Într-o anumită împrejurare — cred că eram la San Lorenzo, dar n-aș băga mâna în foc — mă certase

pentru că începusem să alerg prin naos și apoi, dat fiind că nu-l mai găseam, îl strigasem cu un țipăt îngrozit. După el, persoanele care nu cred în Dumnezeu, cum, tocmai, eram el și cu mine, trebuie totuși, din respect față de cei care cred, să se comporte în mod educat: e în regulă să nu-ți umezești degetele în agheasmatar, e în regulă să nu-ți faci semnul crucii, dar trebuie să-ți scoți pălăria chiar dacă anotimpul e rece, să eviți să vorbești cu voce tare, să nu-ți aprinzi țigara, nici să intri fumând. Vittoria, în schimb, cu țigara aprinsă între buze, ne-a târât într-o biserică de un alb murdar pe afară, întunecoasă în interior, spunând cu voce tare: faceți-vă semnul crucii. Noi nu l-am făcut, ea și-a dat seama și, una după alta — Ida prima, eu ultima — ne-a luat mâna și ne-a condus-o pe frunte, pe piept și pe umeri spunând țâfnos: în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Apoi, tot indispusă, ne-a târât de-a lungul unei nave prost luminate, bombănind: m-ați făcut să întârzii. Ajunse în fața unei uși al cărei mâner era exagerat de strălucitor, a deschis-o fără să bată și a închis-o în urma ei, lăsându-ne singure.

— Mătușa ta nu e simpatică și e foarte urâtă, mi-a șoptit Ida.

— Nu e adevărat.

— E adevărat, a spus Angela pe un ton grav.

Am simțit că mi se umpleau ochii de lacrimi, m-am luptat să le opresc.

— Ea spune că suntem leite.

— Dar de unde, a spus Angela, tu nu ești nici urâtă și nici antipatică.

Ida a specificat:

— Ești doar câteodată, dar puțin.

Vittoria a reapărut în compania unui bărbat tânăr, scund, cu un chip frumos și prietenos. Avea un pulover negru, pantaloni gri și o cruce din lemn, fără corpul lui Iisus, atârnată la gât de o sforicică din piele.

— Asta e Giannina și astea sunt cele două prietene, a spus mătușa mea.

— Giacomo, s-a prezentat tânărul, care avea o voce fină, fără inflexiuni dialectale.

— Don Giacomo, l-a corectat Vittoria enervată.

— Ești preotul? a întrebat Ida.

— Da.

— Noi nu spunem rugăciunile.

— Nu face nimic. Te poți ruga și fără să spui rugăciunile.

Am devenit curioasă.

— Cum?

— E de ajuns să fii sincer. Îți împreunezi mâinile și spui: Doamne, te rog, apără-mă, ajută-mă etc.

— Te poți ruga doar în biserică?

— Oriunde.

— Și Dumnezeu te ascultă chiar dacă nu știi nimic despre el și, mai mult, chiar de nu crezi nici măcar că există?

— Dumnezeu îi ascultă pe toți, a răspuns cu amabilitate preotul.

— Imposibil, a spus Ida, ar fi o asemenea zarvă, că nu s-ar înțelege nimic.

Mătușa mea i-a dat o palmă ușoară, cu vârful degetelor, și a țipat la ea că lui Dumnezeu nu-i puteai spune: e imposibil, pentru el totul era posibil. Don Giacomo a surprins mâhnirea în ochii Idei și a mângâiat-o chiar acolo unde o lovise Vittoria, în timp ce aproape murmurând a zis că toți copiii pot spune și face ce vor, oricum rămân inocenți. Apoi, surprinzându-mă, l-a adus în discuție pe un anume Roberto care — am înțeles imediat — era același despre care se vorbise cu ceva timp în urmă acasă la Margherita, adică băiatul originar din zona aia și care acum trăia și studia la Milano, prietenul lui Tonino și al Giulianei. Don Giacomo i-a spus *Roberto al nostru* și l-a menționat cu afecțiune pentru că el îl făcuse să observe că a te arăta ostil copiilor e lucru des întâlnit, și sfinții apostoli o făcuseră, ei nu înțeleg că trebuie să fii mic ca să intri în Împărăția Cerurilor, și Iisus, de fapt, îi ceartă, spune: ce faceți, nu îndepărtați copiii, lăsați-i să vină la mine. Aici

i s-a adresat în special mătușii mele — nemulțumirea noastră nu trebuie să-i atingă niciodată pe copii, a spus, și eu m-am gândit că poate și preotul percepuse la Vittoria o stare proastă diferită de indispozițiile ei obișnuite — continuând să țină o mână pe capul Idei. Apoi au urmat câteva fraze îndurerate despre copilărie, inocență, tinerețe, pericolele străzii.

— Nu ești de acord? a întrebat-o împăciuitor pe mătușa mea, și ea s-a făcut stacojie la față de parcă el ar fi surprins-o cu mintea aiurea.

— Cu cine?

— Cu Roberto.

— A vorbit bine, dar fără să se gândească la consecințe.

— Vorbești bine tocmai când nu te gândești la consecințe.

Angela, curioasă, mi-a șoptit:

— Cine e acest Roberto?

Despre Roberto nu știam nimic. Aș fi vrut să spun: îl cunosc foarte bine, e de treabă; sau să zic într-o doară, folosind cuvintele lui Corrado: dar nu, e o pacoste. În schimb i-am făcut semn să tacă, enervată așa cum mă enervam întotdeauna când apartenența mea la lumea mătușii mele se dovedea superficială. Angela a tăcut ascultătoare, dar Ida nu, l-a întrebat pe preot:

— Cum e Roberto?

Don Giacomo a râs, a spus că Roberto avea frumusețea și inteligența cuiva care are credință. Data viitoare când vine — ne-a promis — o să vi-l prezint, dar acum trebuie să mergem să vindem, haideți, că altfel cei săraci se plâng. Astfel am trecut printr-o mică ușă într-un fel de curte unde, sub un portic în L împodobit cu ghirlande aurii și luminițe multicolore, erau tarabele pline cu obiecte folosite, și, decorând și organizând totul, Margherita, Giuliana, Corrado, Tonino și alții pe care nu-i cunoșteam, care-i întâmpinau cu veselie evidentă pe posibilii cumpărători veniți la târgul caritabil, oameni — când îi vedeai — cu o înfățișare abia, abia mai puțin sărăcăcioasă față de cum mi-i imaginam eu pe cei săraci.

6.

Margherita le-a lăudat pe prietenele mele, le-a spus frumoase domnișoare, le-a prezentat copiilor care le-au întâmpinat cu prietenie. Giuliana a ales-o pe Ida ca ajutor, Tonino pe Angela, eu am rămas să ascult flecăreala lui Corrado care încerca să glumească cu Vittoria, dar ea se purta foarte urât cu el. Am rezistat puțin, oricum nu mă puteam concentra, așa că folosind scuza că voiam să văd marfa, m-am plimbat printre tarabe atingând distrată când una, când alta, multe prăjituri și prăjiturele făcute în casă, dar mai ales ochelari, pachete de cărți de joc, un telefon vechi, pahare, cești, tăvi, cărți, o cafetieră, toate obiecte foarte uzate, atinse de-a lungul anilor de mâini care probabil erau mâini de morți, sărăcie care vindea în pierdere sărăcie.

Între timp veneau oameni și am auzit că cineva folosea în conversația cu preotul cuvântul văduvă — e și văduva, spuneau — și pentru că se uitau spre tarabele supravegheate de Margherita, de copiii ei, de mătușa mea, m-am gândit o vreme că se referă la Margherita. Dar, încet, încet, mi-am dat seama că așa îi spuneau Vittoriei. E văduva, spuneau, azi se cântă și se dansează. Și n-am înțeles dacă pronunțau văduvă cu batjocură sau cu respect: am fost surprinsă, desigur, că o asociază pe mătușa mea, care era nemăritată, atât cu văduvia, cât și cu distracția.

Am privit-o cu atenție, de departe. Stând dreaptă în spatele uneia dintre tejghele, bustul ei zvelt cu sâni mari părea că dă buzna din grămezile de obiecte prăfuite. Nu am avut impresia că e urâtă, nu voiam să fie, și totuși Angela și Ida spuseseră că era. Poate e așa din cauză că azi ceva n-a fost cum se aștepta, m-am gândit. Ochii ei erau neliniștiți, gesticula în felul ei agresiv sau, brusc, scotea un țipăt și se mișca pentru câteva clipe în ritmul muzicii care se auzea de la un vechi pick-up. Mi-am zis: da, e furioasă din cauza unor chestiuni ale ei pe care nu le cunosc, sau e îngrijorată pentru Corrado. Noi două suntem alcătuite așa, cu gândurile frumoase devenim frumoase, dar ne urâțim cu cele urâte, trebuie să ni le smulgem din minte.

Am rătăcit fără niciun chef prin curte. Îmi dorisem să scap de starea de neliniște, petrecând dimineața în felul ăla, dar iată, nu reușeam. Mama și Mariano erau o povară prea mare, mă dureau oasele de parcă aș fi avut gripă. Angela, când mă uitam la ea, arăta foarte veselă, era frumoasă, râdea cu Tonino. Toți, în momentul ăla, mi se păreau foarte frumoși și buni și onești, mai ales don Giacomo îi întâmpina pe enoriași cu amabilitate, strângându-le mâinile, nu se ferea de îmbrățișări, stătea în bătaia soarelui. Era posibil ca sumbre și încordate să fim numai Vittoria și cu mine? Acum și ochii îmi ardeau, aveam gura foarte amară, mă temeam să nu-mi simtă Corrado respirația încărcată — mă întorsesem lângă el pe de o parte ca să-l ajut cu vânzarea, pe de alta, să caut alinare. Poate că mirosul acid și totodată dulceag nu venea din fundul gâtlejului meu, ci de la obiectele de pe tarabe. M-am simțit foarte tristă. Și tot timpul cât a durat târgul de Crăciun a fost deprimant să mă oglindesc în mătușa mea care fie îi întâmpina pe enoriași cu o vivacitate artificială, fie privea în gol cu ochii ieșiți din orbite. Da, se simțea cel puțin la fel de rău ca și mine. Corrado i-a spus: ce e, Vittò, ești bolnavă, arăți rău la față, și ea a răspuns: da, mi-e inima bolnavă, mi-e sufletul bolnav, mi-e burta bolnavă, arăt foarte rău la față. Și s-a străduit să surâdă cu gura largă, dar n-a reușit, astfel că la un moment dat l-a rugat, foarte palidă: adu-mi un pahar cu apă.

M-am gândit, în timp ce Corrado se ducea să-i aducă apă: e bolnavă pe dinăuntru și eu sunt exact ca ea, e persoana de care mă simt cel mai apropiată. Dimineața trecea, urma să mă întorc la mama și la tata, și nu știam cât o să mai rezist dezordinii de acasă. Astfel, cum se întâmplase deja când mama mi se împotrivise și dădusem fuga la tata ca s-o reclam, mi s-a iscat pe neașteptate în piept o nevoie foarte urgentă să-mi descarc sufletul. Era intolerabil ca Mariano s-o îmbrățișeze și s-o strângă în brațe pe mama în timp ce purta hainele pe care le cunoșteam, în timp ce-și purta podoabele, cercei și alte bijuterii cu care mă jucam când eram mică și pe care uneori mi le puneam eu însămi. Gelozia s-a intensificat,

producând imagini respingătoare. Nu suportam intruziunea acelui străin perfid și la un moment dat n-am mai rezistat, am luat o hotărâre fără să-mi dau seama că o luasem, am spus impetuos, cu o voce ca de geam care se sparge: mătușă (chiar dacă ea îmi poruncise să nu-i spun niciodată așa), mătușă, trebuie să-ți povestesc ceva, dar e un secret pe care nu trebuie să-l spui nimănui, jură că nu-l spui. Ea a replicat vlăguită că nu făcea jurăminte, niciodată, singurul jurământ pe care-l făcuse era jurământul de a-l iubi pe Enzo pentru totdeauna și pe ăla o să-l țină până la moarte. M-a cuprins disperarea, i-am spus că dacă nu jura, nu puteam vorbi. Du-te naibii atunci, a bombănit, lucrurile urâte pe care nu le spui nimănui devin ca niște câini care-ți halesc capul noaptea în timp dormi. Așa încât eu, speriată de imaginea aia, având nevoie de consolare, deja o clipă mai târziu am tras-o deoparte și i-am povestit despre Mariano, despre mama, despre ceea ce văzusem amestecat cu ce-mi imaginasem. Apoi am implorat-o:

— Te rog, nu-i spune tatei.

Ea m-a țintuit îndelung cu privirea, apoi a răspuns în dialect, cu răutate, inexplicabil de ironică:

— Tatei? Și tu crezi că-i pasă vreun pic tatei de ce fac Mariano și Nella cu picioarele pe sub masă?

7.

Timpul a trecut foarte încet, m-am uitat încontinuu la ceas. Ida se distra cu Giuliana, Tonino părea complet în largul lui cu Angela, eu mă simțeam ratată, ca o prăjitură cu ingredientele greșite. Ce făcusem? Ce urma să se întâmple acum? Corrado s-a întors cu apa pentru Vittoria, fără grabă, apatic. Îl găseam plictisitor, dar în momentul ăla mă simțeam pierdută și am sperat să se ocupe încă un pic de mine. N-a făcut-o, dimpotrivă, n-a așteptat nici măcar să termine de băut mătușa mea, a dispărut printre enoriași. Vittoria l-a urmărit cu privirea, uitase că eram acolo,

lângă ea, așteptând lămuriri, sfaturi. Era posibil să fi judecat drept insignifiant chiar și acel fapt atât de grav pe care i-l povestisem? Am urmărit-o, era ocupată să ceară nervos de la o doamnă grasă la vreo cincizeci de ani o sumă exagerată pentru o pereche de ochelari de soare și între timp nu-l pierdea din vedere pe Corrado, era ceva în atitudinea tânărului care — am avut impresia — i se părea mai grav decât ce îi dezvăluisem eu. Uită-te la el, mi-a zis, e prea sociabil, exact ca tatăl lui. Și l-a strigat pe neașteptate: Currà, și pentru că băiatul nu auzea sau se prefăcea că nu aude, a lăsat-o pe doamna grasă căreia îi ambala ochelarii și, strângând foarfeca cu care tăia panglica pentru confecționat pachete mici și mari, m-a prins cu mâna stângă, târându-mă după ea prin curte.

Corrado stătea la taclale cu trei sau patru tineri, dintre care unul era lungan, slab, cu dinții atât de ieșiți în afară, încât dădea impresia că râde și când nu era nimic de râs. Mătușa mea, aparent calmă, i-a poruncit fiului ei vitreg — azi asta mi se pare definiția potrivită pentru cei trei copii — să se întoarcă imediat la tarabă. El, pe un ton glumeț, i-a răspuns: două minute și vin, și băiatul cu dinții proeminenți a părut că râde. Mătușa mea atunci i s-a adresat brusc acestuia din urmă și i-a spus că o să-i taie cocoșelul — a folosit chiar acest termen, în dialect, cu voce liniștită, agitând foarfeca — dacă mai râde. Dar băiatul a părut că nu vrea să înceteze și am perceput toată furia care era în Vittoria, stătea să izbucnească. M-am îngrijorat, nu înțelegea, cred, că dinții prea ieșiți în afară îl împiedicau pe băiat să țină gura închisă, nu înțelegea că ăla ar fi râs și în timpul unui cutremur. Așa că a urlat pe neașteptate la el:

— Tu râzi, Rosà, tu îți permiți să râzi?

— Nu.

— Da, tu râzi pentru că tu crezi că tatăl tău te apără, dar te înșeli, de mine nu te apără nimeni. Trebuie să mi-l lași în pace pe Corrado, ai înțeles?

— Da.

— Nu, tu nu ai înțeles, tu ești sigur că eu nu-ți pot face nimic, dar ia uite aici.

A îndreptat vârful foarfecii spre el și, sub ochii mei, în fața câtorva enoriași care deveniseră curioși din cauza vocilor dintr-odată ridicate, l-a înțepat pe băiat într-un picior, astfel că ăla a sărit în spate și, cu o uimire plină de groază în privire, a stricat masca inflexibilă a râsului.

Mătușa mea a insistat, amenința să-l înțepe din nou.

— Acum ai înțeles, Rosà, i-a spus, sau trebuie să continui? Mie chiar nu-mi pasă că ești fiul avocatului Sargente.

Tânărul, pe care-l chema Rosario și era, în mod evident, fiul acelui avocat pe care eu nu-l cunoșteam, a ridicat o mână în semn că se predă, s-a retras, a șters-o împreună cu prietenii lui.

Atunci Corrado, indignat, a vrut să pornească după ei, dar Vittoria i s-a pus în față cu foarfeca, spunând:

— Nu te mișca, pentru că eu, dacă mă scoți din sărite, pe asta o folosesc și cu tine.

Am tras-o de un braț.

— Băiatul ăla, am spus speriată, nu reușește să închidă gura.

— Și-a permis să-mi râdă în față, a răspuns Vittoria, acum gâfâia, și mie nu-mi râde nimeni în față.

— Râdea, dar fără s-o facă intenționat.

— Intenționat sau nu, râdea.

Corrado a răbufnit, a spus:

— Las-o baltă, Giannì, cu ea e inutil să vorbești.

Mătușa mea a scos un țipăt, a zbierat la el cu răsuflarea tăiată:

— Tacă-ți gura, nu vreau să aud nici măcar un cuvânt.

Strângea în mână foarfeca, mi-am dat seama că îi era greu să se controleze. Capacitatea de a fi afectuoasă probabil că se epuizase de mult, probabil odată cu moartea lui Enzo, dar capacitatea ei de a urî — mi s-a părut — n-avea limite. Tocmai văzusem cum se comportase cu bietul Rosario Sargente și ar fi fost în stare să-i facă rău și lui Corrado: să ne închipuim deci ce i-ar fi făcut mamei mele și mai ales tatălui meu acum, când îi povestisem de Mariano. La gândul ăla mi-a venit din nou să plâng. Fusesem nechibzuită, cuvintele mi se revărsaseră din gură fără să vreau.

Sau poate că nu, poate că o parte din mine hotărâse de mult să-i povestesc Vittoriei ce văzusem, mă hotărâsem deja când cedasem presiunii prietenelor mele și organizasem întâlnirea aia. Nu mai reușeam să fiu inocentă, în spatele gândurilor erau alte gânduri, copilăria se încheiase. Mă străduiam, și totuși inocența se eschiva, aceleași lacrimi pe care le simțeam permanent în ochi erau cu totul altceva decât dovada nevinovăției. Noroc că a venit don Giacomo, conciliant, și asta m-a împiedicat să plâng. Hai, hai, i-a spus lui Corrado, punându-i un braț în jurul umerilor, să n-o enervăm pe Vittoria, azi nu se simte bine, ajut-o să aducă prăjiturile. Mătușa mea a oftat ranchiunoasă, a lăsat foarfeca pe marginea uneia dintre tejghele, a aruncat o privire spre stradă, dincolo de curte, poate ca să controleze dacă Rosario și ceilalți erau încă acolo, apoi a spus cu răutate: nu vreau să fiu ajutată, și a dispărut dincolo de mica ușă care dădea în biserică.

8.

S-a întors în scurt timp cu două tăvi mari, pline cu prăjituri de migdale cu dungi albastre și roz și o bombonică argintie pe fiecare. Enoriașii s-au bătut pe ele, mie mi-a fost de ajuns să mănânc una ca să mă îngrețoșeze, aveam stomacul încordat, îmi simțeam inima bătându-mi în gât. Între timp, don Giacomo a adus un acordeon, îl ținea cu ambele mâini ca și cum ar fi fost o fetiță alb cu roșu. M-am gândit că știe să cânte la el și, în schimb, i l-a dat cu un gest ușor caraghios Vittoriei, care l-a luat fără să protesteze — era același pe care îl văzusem într-un colț al casei ei? — a stat foarte îmbufnată pe un scaun și a cântat cu ochii închiși, strâmbând din gură.

Angela a venit în spatele meu și a spus foarte veselă: mătușa ta — o vezi — e foarte urâtă. În momentul ăla era chiar adevărat, Vittoria, în timp ce cânta, își schimonosea fața ca o diavoliță și chiar dacă era pricepută și enoriașii o aplaudau, dădea un spectacol

dezgustător. Își agita umerii, își încrețea buzele, își încrunta fruntea, își lăsa bustul pe spate atât de mult, încât părea că-l are mult mai lung decât picioarele, depărtate așa cum nu trebuie să le ții. A fost bine că la un moment dat a înlocuit-o un tip cu părul alb și a început el să cânte. Mătușa mea tot nu s-a liniștit, s-a dus la Tonino, l-a prins de braț și l-a obligat să danseze, luându-l de lângă Angela. Acum părea veselă, dar poate că era doar preaplinul de ferocitate pe care îl avea în corp și pe care voia să-l elimine prin dans. Când au văzut-o, au început să danseze și ceilalți, bătrâni și tineri, chiar și don Giacomo. Eu am închis ochii, ca să uit totul. M-am simțit abandonată și, pentru prima oară în viața mea, împotriva întregii educații pe care o primisem, am încercat să mă rog. Doamne — am spus —, Doamne, te rog, dacă poți într-adevăr totul, fă ca mătușa mea să nu-i spună nimic tatălui meu, și am strâns foarte tare pleoapele, ca și cum asta mi-ar fi folosit să concentrez în rugăciune forța suficientă ca să o înalț până la Dumnezeu în Împărăția Cerurilor. Apoi m-am rugat și pentru ca mătușa mea să înceteze cu dansul și să ne ducă la timp înapoi la Costanza, rugăciune care a fost în mod miraculos împlinită. Pe neașteptate, în ciuda prăjiturilor, a muzicii, a cântecelor, a dansurilor interminabile, am plecat la timp ca să lăsăm în urmă încețoșata Zonă industrială și să ajungem foarte punctuale în cartierul Vomero, pe strada Cimarosa, în dreptul casei Angelei și a Idei.

A fost punctuală și Costanza, a apărut cu o rochie și mai frumoasă decât cea de dimineață. Vittoria s-a dat jos din Fiatul Cinquecento, i le-a încredințat pe Angela și Ida și a lăudat-o din nou, i-a admirat din nou toate lucrurile. I-a admirat rochia, coafura, machiajul, cerceii, colierul, brățara, pe care a atins-o, aproape a mângâiat-o, întrebându-mă: îți place, Giannì?

Mie, tot timpul ăla, mi s-a părut că îi face acele complimente ca să râdă de ea mai rău decât de dimineață. Armonia dintre noi probabil că ajunsese într-un asemenea punct, încât mi s-a părut că-i aud în cap, cu o energie distructivă, vocea perfidă, cuvintele slobode: la ce-ți trebuie, dobitoaco, toată această dichisire, soțul

tău oricum o fute pe mama nepoatei mele, Giannina, ha, ha, ha. De aceea m-am rugat din nou la Dumnezeu, mai ales când Vittoria s-a urcat în mașină și am pornit. M-am rugat tot drumul până pe strada San Giacomo dei Capri, o călătorie interminabilă în timpul căreia Vittoria n-a rostit un cuvânt și eu n-am îndrăznit s-o rog din nou: nu-i spune nimic tatălui meu, te implor; dacă vrei să faci ceva pentru mine, ceart-o pe mama, dar păstrează secretul față de tata. L-am implorat în schimb pe Dumnezeu, chiar dacă nu exista: Doamne, fă ca Vittoria să nu spună vin sus cu tine, trebuie să vorbesc cu tatăl tău.

Spre marea mea uimire, am fost din nou în mod miraculos ascultată. Ce frumoase erau miracolele și cât de hotărâtoare: Vittoria m-a lăsat în dreptul casei fără nicio aluzie la mama, la Mariano, la tata. A spus doar, în dialect: Giannì, nu uita că ești nepoata mea, că eu și cu tine suntem la fel și că dacă tu suni, dacă spui: Vittoria, vino, eu vin îndată, n-o să te las niciodată singură. Chipul ei, după acele cuvinte, mi s-a părut mai liniștit și am vrut să cred că dacă Angela ar fi văzut-o acum, ar fi considerat-o frumoasă exact cum mi se părea mie în momentul ăla. Dar imediat ce am rămas singură, acasă — în timp ce, închisă în camera mea, mă uitam în oglinda dulapului și constatam că niciun miracol n-ar fi reușit niciodată să șteargă de pe față ce începea să apară — am cedat și în sfârșit am plâns. Mi-am propus să nu-mi mai spionez părinții, să n-o mai văd niciodată pe mătușa mea.

9.

Când mă străduiesc să atribui niște etape fluxului neîntrerupt al vieții care m-a traversat până în ziua de azi, sunt sigură că am devenit în mod definitiv alta când, într-o după-amiază, Costanza a venit în vizită fără fiicele ei și — sub privirea mamei, care de câteva zile avea ochii umflați și fața roșie din vina, spunea ea, vântului rece care bătea dinspre mare și făcea să vibreze geamurile ferestrelor

și balustradele balcoanelor — mi-a dat, cu un chip aspru, gălbejit, brățara de aur alb.

— De ce mi-o dăruiești? am întrebat uimită.

— Nu ți-o dăruiește, a spus mama, ți-o dă înapoi.

Gura frumoasă a Costanzei s-a poticnit o secundă foarte lungă înainte să poată spune:

— Credeam că e a mea, dar de fapt era a ta.

N-am înțeles, n-am vrut să înțeleg. Am preferat să mulțumesc și să încerc să mi-o pun la mână, dar n-am reușit. Într-o tăcere absolută m-a ajutat Costanza cu degetele care-i tremurau.

— Cum îmi stă? am întrebat-o pe mama interpretând rolul unei tipe frivole.

— Bine, a spus ea fără să zâmbească și a ieșit din cameră, urmată de Costanza care din momentul ăla nu s-a mai întors niciodată în casa noastră.

Și Mariano a dispărut de pe strada San Giacomo dei Capri și, în consecință, întâlnirile cu Angela și Ida au devenit mai rare. La început ne telefonam, niciuna dintre noi trei nu înțelegea ce se întâmplă. Cu câteva zile înainte de vizita Costanzei, Angela mi-a zis că tatăl meu și tatăl ei se certaseră în apartamentul de pe strada Cimarosa. Inițial, discuția păruse foarte asemănătoare cu cele pe care le aveau pe temele obișnuite, politica, marxismul, sfârșitul istoriei, economia, statul, dar apoi devenise surprinzător de violentă. Mariano strigase: acum tu ieși imediat din casa mea, nu vreau să te mai văd niciodată; și tatăl meu, renunțând pe neașteptate la imaginea lui de prieten răbdător, începuse să zbiere la rândul lui cuvinte foarte urâte în dialect. Angela și Ida se speriaseră, dar nimănui nu-i păsase de asta, nici Costanzei care, la un moment dat, nu mai suportase să audă urletele și spusese că iese să ia un pic de aer. Iar Mariano zbierase, la rândul lui, în dialect: da, cară-te, târfă, să nu te mai întorci, și Costanza trântise ușa cu o asemenea putere, că se deschisese din nou, Mariano fusese nevoit să o închidă cu un șut, tatăl meu o deschisese din nou ca să alerge după Costanza.

În zilele următoare n-am făcut decât să vorbim la telefon despre cearta aia. Nici Angela, nici Ida nu reușeau să înțeleagă de ce marxismul și celelalte lucruri despre care părinții noștri discutau pătimaș înainte ca noi să ne naștem cauzaseră, dintr-odată, atâtea probleme. În realitate, din motive diferite, atât eu cât și ele înțelegeam din scena aia mult mai mult decât ne spuneam. Intuiam, de exemplu, că avea legătură cu actul sexual mai mult decât cu marxismul, dar nu cu actul sexual care ne făcea curioase și ne amuza cu fiecare ocazie; noi simțeam, complet neașteptat, că dădea buzna în viețile noastre un act sexual neatrăgător, care, dimpotrivă, chiar ne dezgusta, pentru că, în mod confuz, percepeam că se referă nu la corpurile noastre, nu la corpurile celor de vârsta noastră sau ale actorilor și cântăreților, ci la ale părinților noștri. Actul sexual — ne imaginam — îi făcuse complici într-un mod vâscos, respingător, cu totul diferit de cel cu care ei înșiși ne îndoctrinaseră educându-ne. După Ida, cuvintele urlate de Mariano și de tatăl meu lăsau impresia de flegme febrile, de secreții mucoase care mânjeau totul și mai ales dorințele noastre cele mai secrete. De asta poate că prietenele mele — foarte dispuse să vorbească despre Tonino, despre Corrado și despre cât le plăcuseră băieții ăia doi — se întristaseră și au început să ocolească discuțiile despre acel tip de sex. În privința mea, ei bine, știam mult mai mult decât Angela și Ida despre afacerile secrete ale familiilor noastre, așa că efortul de a evita să înțeleg ce se întâmpla cu tatăl meu, cu mama mea, cu Mariano, cu Costanza s-a dovedit mult mai mare și m-a istovit. De fapt, eu am fost cea care m-am retras prima foarte îngrijorată și am renunțat și la confidențele telefonice. Simțeam poate mai mult decât Angela, mai mult decât Ida, că un singur cuvânt greșit ar fi dus la o legătură periculoasă cu realitatea faptelor.

În perioada aia, minciuna și rugăciunea au pătruns în mod statornic în viața mea de zi cu zi și din nou m-au ajutat mult. Minciunile mi le-am spus de obicei mie însămi. Eram nefericită și mă prefăceam chiar prea veselă la școală și acasă. O vedeam dimineața pe mama cu un chip care părea pe punctul de a-și pierde

trăsăturile, fața înroșită în jurul nasului, deformată de mâhnire, și îi spuneam pe un ton de constatare veselă: ce bine arăți azi. În privința tatălui meu — care încetase brusc să studieze imediat ce deschidea ochii, îl găseam deja gata să iasă dimineața devreme, sau cu privirea stinsă, foarte palid, seara —, îi arătam încontinuu exerciții de făcut pentru școală, chiar dacă nu erau complicate, ca și cum n-ar fi fost evident că avea mintea în altă parte și niciun chef să mă ajute.

În același timp, deși continuând să nu cred în Dumnezeu, mă dedicam rugăciunii ca și cum aș fi crezut. Doamne — imploram —, fă ca tatăl meu și Mariano să se fi certat cu adevărat din cauza marxismului și a sfârșitului istoriei, fă să nu se fi întâmplat asta pentru că Vittoria i-a telefonat tatălui meu și i-a relatat ce i-am povestit. Într-un prim moment mi s-a părut că Domnul mă ascultă încă o dată. Din ce știam, Mariano fusese cel care se năpustise asupra tatălui meu și nu invers, așa cum, în schimb, în mod sigur s-ar fi întâmplat dacă Vittoria ar fi folosit denunțul meu ca să facă, la rândul ei, un denunț. Dar am înțeles repede că ceva nu se potrivea. De ce începuse tatăl meu să-l ocărască pe Mariano într-un dialect pe care nu-l folosea niciodată? De ce plecase Costanza de acasă trântind ușa? De ce tatăl meu, nu soțul ei, alergase după ea?

În spatele minciunilor mele dezinvolte, în spatele rugăciunilor mele, trăiam într-o stare de neliniște. Probabil că Vittoria îi spusese tatălui meu totul și tatăl meu dăduse fuga acasă la Mariano să se certe cu el. Costanza, grație acelei confruntări, aflase că soțul ei ținea, sub masă, gleznele mamei mele între ale lui și făcuse, la rândul ei, o scenă. Probabil că așa decurseseră lucrurile. Dar de ce urlase Mariano la soția lui, în timp ce ea, dezolată, părăsea apartamentul din strada Cimarosa: da, cară-te, târfă, să nu te mai întorci? Și de ce alergase tatăl meu după ea?

Simțeam că era ceva ce-mi scăpa, ceva spre care îmi îndreptam uneori atenția ca să-i prind sensul și apoi, imediat ce sensul începea să se ivească, mă retrăgeam. Atunci reveneam mereu la unele întâmplări mai neclare: vizita Costanzei, de exemplu, cea

care urmase certei; chipul mamei mele, atât de epuizat, și ochii ei vineții care aruncau priviri, pe neașteptate imperative, către o veche prietenă căreia îi era, în general, supusă; înfățișarea de penitentă a Costanzei și gestul pocăit cu care mi se păruse că ar vrea să-mi facă un cadou, când, de fapt — mama mea precizase —, nu era un cadou, ci un obiect pe care mi-l înapoia; degetele tremurânde cu care mama Angelei și a Idei mă ajutase să-mi pun la mână brățara de aur alb la care ținea; chiar brățara pe care acum o purtam zi și noapte. Of, despre acele întâmplări care au avut confirmarea în camera mea, despre acel țesut dens de priviri, gesturi, cuvinte în jurul unei bijuterii care, fără explicații, îmi fusese încredințată fiind definită drept a mea, eu știam în mod sigur mai mult decât reușeam să-mi spun. Așa că mă rugam, mai ales noaptea, când mă trezeam speriată de ce mă temeam că e pe cale să se întâmple. Doamne, șopteam, Doamne, știu că e vina mea, n-ar fi trebuit să-mi doresc întâlnirea cu Vittoria, n-ar fi trebuit să acționez împotriva voinței părinților mei; dar deja s-a întâmplat, pune din nou totul în ordine, te rog. Speram ca Dumnezeu într-adevăr să o facă, pentru că dacă n-ar fi făcut-o, s-ar fi surpat totul. San Giacomo dei Capri s-ar fi prăvălit peste Vomero și Vomero peste întregul oraș și întregul oraș s-ar fi scufundat în mare.

În întuneric muream de teamă. Simțeam o asemenea presiune pe stomac, că mă ridicam în plină noapte să mă duc să vomit. Făceam zgomot intenționat, aveam în inimă, în minte, sentimente ascuțite care mă răneau adânc, speram ca părinții mei să apară și să mă ajute. Dar asta nu se întâmpla. Și totuși, erau treji, o fâșie de lumină zgâria întunericul chiar în dreptul dormitorului lor. Deduceam că nu mai aveau chef să se ocupe de mine, așa că nu întrerupeau niciodată, din niciun motiv, șușoteala lor nocturnă. Cel mult sunete mai puternice și mai neașteptate rupeau monotonia, o silabă, jumătate de cuvânt pe care mama îl pronunța ca vârful unui cuțit zgâriind pe un geam, tata ca un tunet îndepărtat. Dimineața îi vedeam descompuși. Luam micul dejun în tăcere, cu ochii în pământ, nu mai suportam. Mă rugam: Doamne, ajunge, fă să se

întâmple ceva, orice, bun sau rău, nu contează: fă-mă să mor, de exemplu, asta ar trebui să-i zguduie, să-i reconcilieze, și pe urmă înviază-mă într-o familie din nou fericită.

Într-o duminică, la prânz, s-a întâmplat că o energie interioară foarte agresivă mi-a pus brusc în mișcare capul și limba. Am spus pe un ton vesel, arătând brățara:

— Tati, pe asta mi-o dăruise mătușa Vittoria, nu-i așa?

Mama a luat o înghițitură de vin, tata n-a ridicat privirea din farfurie, a spus:

— Într-un anume sens, da.

— Și tu de ce i-ai dat-o Costanzei?

De data asta a ridicat ochii, m-a țintuit cu o privire indiferentă, fără să spună nimic.

— Răspunde-i, i-a poruncit mama, dar el n-a ascultat. Atunci ea aproape că a urlat:

— Tatăl tău, de cincisprezece ani încoace, are o altă soție.

Pete de roșeață îi ardeau fața, în ochi i se citea disperarea. Am intuit că probabil o considera o dezvăluire îngrozitoare, regreta deja că mi-o făcuse. Dar eu n-am fost mirată, nici nu mi s-a părut cine știe ce vină, ba am avut impresia că o știusem dintotdeauna și pentru o clipă am fost sigură că totul se poate remedia. Dacă povestea dura de cincisprezece ani, putea dura pentru totdeauna, era suficient ca toți trei să spunem e bine așa și ar fi fost din nou pace, mama în camera ei, tata în biroul lui, întrunirile, cărțile. De aceea, parcă voind să-i ajut să meargă înspre acea conciliere, am spus adresându-mă mamei:

— Și tu, oricum, ai un alt soț.

Mama a pălit, apoi a murmurat:

— Eu nu, te asigur, nu e adevărat.

A negat cu o asemenea disperare, încât mie, poate fiindcă toată suferința aia îmi făcea prea rău, mi-a venit să repet în falset: te asigur, te asigur, și am râs. Râsul mi-a scăpat fără să vreau, am văzut indignarea în ochii tatălui meu și mi-a fost frică, m-am simțit rușinată. Aș fi vrut să-i explic: nu a fost un râs adevărat, tati, ci o

grimasă pe care n-am putut s-o evit, se întâmplă, am văzut-o de curând pe fața unui băiat pe care-l cheamă Rosario Sargente. Dar între timp râsul nu voia să dispară, mi s-a transformat într-un surâs încremenit, îl simțeam pe față și nu reușeam să scap de el.

Tatăl meu s-a ridicat încet, a dat să plece de la masă.

— Unde te duci? s-a alarmat mama mea.

— Să dorm, a spus el.

Era două după-amiaza: de obicei la ora aia, mai ales duminica, sau când avea o zi liberă de la școală, se închidea să studieze și continua așa până la ora cinei. În schimb, acum a căscat zgomotos ca să ne facă să înțelegem că îi era într-adevăr somn.

— Vin și eu să dorm, a spus mama.

El a clătinat din cap și amândouă i-am citit pe chip că îi devenise insuportabil să stea întinși unul lângă altul în același pat, cum erau obișnuiți. Înainte să iasă din bucătărie a spus adresându-mi-se, pe un ton de capitulare care pentru el era ceva destul de rar:

— Nu-i nimic de făcut, Giovanna, ești exact ca sora mea.

IV

1.

Părinților mei le-a luat aproape doi ani ca să ia hotărârea de a se despărți, chiar dacă de fapt au trăit sub același acoperiș doar pentru perioade scurte de timp. Tata dispărea săptămâni întregi fără să anunțe, lăsându-mă cu teama că-și luase viața în vreun loc întunecos și mizer din Napoli. Am aflat abia după aceea că se ducea să stea, fericit, într-o casă frumoasă din Posillipo, pe care părinții Costanzei i-o dăduseră fiicei lor, aflată de-acum într-o ceartă constantă cu Mariano. De fiecare dată când își făcea din nou apariția era afectuos, politicos, părea că vrea să se împace cu mama și cu mine. Dar, după câteva zile de reconciliere, părinții mei începeau din nou să se certe în legătură cu orice, mai puțin în legătură cu un lucru asupra căruia au fost mereu de acord: pentru binele meu, nu trebuia s-o mai văd niciodată pe Vittoria.

Eu n-am avut obiecții, eram de aceeași părere. Și, pe de altă parte, mătușa mea, începând din momentul în care izbucnise criza, nu se mai făcuse văzută sau auzită. Intuiam că se aștepta ca eu s-o caut: ea, menajera, credea că mă are pentru totdeauna la dispoziția ei. Dar eu îmi jurasem din nou să nu-i mai fac pe plac. Eram extenuată, se lăsase pe umerii mei cu toată ființa ei, dușmăniile ei, nevoia ei de răzbunare, vocabularul ei, și îmi doream ca, din amestecul de teamă și fascinație pe care-l simțisem în legătură cu ea, cel puțin fascinația să dispară de-acum înainte.

Numai că într-o după-amiază Vittoria a început din nou să mă ispitească. A țârâit telefonul, am răspuns și am auzit-o la

celălalt capăt spunând: alo, Giannina e acasă?, vreau să vorbesc cu Giannina. Am închis, ținându-mi răsuflarea. Dar ea a telefonat iarăși și iarăși, în fiecare zi la aceeași oră, niciodată duminica. Mi-am impus să nu răspund. Lăsam telefonul să sune și, dacă mama era acasă și se ducea ea la telefon, urlam: nu sunt acasă pentru nimeni, imitând tonul imperativ cu care îmi striga uneori din camera ei exprimându-se la fel.

În acele momente stăteam cu răsuflarea tăiată, mă rugam cu ochii întredeschiși să nu fie Vittoria. Și, măcar atât, nu s-a întâmplat, sau cel puțin, dacă s-a întâmplat, mama nu mi-a spus. S-a întâmplat, în schimb, că telefonul, puțin câte puțin, a sunat tot mai rar și m-am gândit că renunțase, am început să răspund la telefon fără teamă. Dar, pe neașteptate, Vittoria a început din nou să dea buzna, urla de la celălalt capăt: alo, ești Giannina, vreau să vorbesc cu Giannina. Dar eu nu mai voiam să fiu Giannina și am închis mereu. Sigur, uneori vocea ei gâfâită mi se părea suferindă, simțeam compasiune și eram din nou curioasă să o revăd, să-i pun întrebări, să o provoc. În anumite momente, când eram foarte deprimată, am fost tentată să urlu: da, eu sunt, explică-mi ce s-a întâmplat, ce le-ai făcut tatălui meu și mamei mele. Dar am tăcut mereu întrerupând convorbirea și m-am obișnuit să n-o pomenesc nici măcar în sinea mea.

De la un anumit moment încolo am hotărât să mă despart și de brățara ei. N-am mai purtat-o la mână, am închis-o în sertarul noptierei mele. Dar de fiecare dată când îmi aminteam de ea, mă durea stomacul, mă treceau toate nădușelile, aveam gânduri care nu mai voiau să mă părăsească. Cum era posibil ca tatăl meu și Costanza să se fi iubit atât de mult timp — încă dinainte să mă nasc — fără ca nici mama, nici Mariano să nu-și dea seama? Și cum de se îndrăgostise tatăl meu de soția celui mai bun prieten, nu ca victimă a unei amorezări trecătoare, ci — îmi spuneam — în mod chibzuit, astfel că stăruia în iubirea lui ? Și Costanza, ea, atât de fină, atât de bine educată, atât de afectuoasă, care venise la noi în casă de când îmi puteam aminti, cum putuse să aibă o relație cu

soțul mamei mele, timp de cincisprezece ani, chiar sub ochii ei? Și de ce Mariano, care o cunoștea pe mama mea dintotdeauna, doar recent prinsese strâns, sub masă, glezna ei între gleznele lui, în plus — cum deja era clar, mama nu făcea decât să mi-o jure — fără consimțământul ei? Ce se întâmpla, în fine, în lumea adulților, în mintea unor persoane foarte raționale, în corpurile lor pline de cunoaștere? Cum ajungeau să fie precum animalele în care puteai să ai cel mai puțin încredere, mai rău decât reptilele?

Starea mea de rău era atât de puternică, încât pentru aceste întrebări și pentru altele asemenea lor n-am căutat răspunsuri adevărate. Le respingeam imediat ce apăreau și chiar și în ziua de azi mi-e greu să revin la ele. Problema, am început să bănuiesc, era brățara. În mod evident, era parcă impregnată cu umorile acelei întâmplări și, chiar dacă eram atentă să nu deschid sertarul în care o închisesem, se impunea oricum, ca și cum scânteierile pietrelor ei, ale metalului ei ar fi răspândit frământări sufletești. Cum fusese posibil ca tatăl meu, cel care părea să mă iubească fără măsură, să-mi fure cadoul mătușii mele și să i-l dea Costanzei? Dacă brățara, la origine, îi aparținuse Vittoriei, dacă era, așadar, un semn al gustului ei, al ideii ei de frumusețe și de eleganță, cum de îi plăcuse Costanzei într-atât încât s-o păstreze și s-o poarte timp de treisprezece ani? Chiar și tatăl meu — mă gândeam — atât de dușman surorii lui, atât de diferit de ea în toate, de ce fusese el convins că o bijuterie care îi aparținea, o podoabă care îmi era destinată, ar putea să i se potrivească nu mamei mele, de exemplu, ci celeilalte soții, foarte elegante, descendenta unor bijutieri, într-atât de înstărită, că nu avea nicio nevoie de bijuterii? Vittoria și Costanza erau femei atât de diferite, totul la ele era diametral opus. Prima nu avea educație, a doua era foarte cultivată; prima era vulgară, a doua era rafinată; prima era săracă, a doua bogată. Și totuși, brățara le împingea pe una în cealaltă și le învălmășea, zăpăcindu-mă.

Azi mă gândesc că datorită acelui delir obsesiv am putut, încet, să diferențiez suferințele părinților mei, să mă conving chiar

că acuzațiile lor, implorările lor, desconsiderările lor mă lasă cu totul indiferentă. Dar a fost nevoie de luni de zile. La început m-am zbătut ca și cum m-aș fi înecat și aș fi căutat îngrozită ceva de care să mă agăț. Uneori, mai ales noaptea, când mă trezeam într-o stare de mare agitație, mă gândeam că tata, chiar dacă era dușmanul declarat al oricărei forme de magie, se temuse că obiectul ăla, dată fiind proveniența lui, ar putea, prin magie, să-mi facă rău și îl îndepărtase deci din casă, pentru binele meu. Ideea asta mă liniștea, avea meritul să-mi dea înapoi un tată afectuos care încă din primele luni de viață încercase să țină departe de mine răutatea mătușii Vittoria, dorința pe care acea mătușă-vrăjitoare o avea de a mă lua în posesia ei și a mă face să devin la fel ca ea. Dar dura puțin, mai devreme sau mai târziu ajungeam să mă întreb: dar dacă el o iubea pe Costanza într-atât încât să o înșele pe mama, într-atât încât să se despartă de ea și de mine, de ce i-a dat o brățară malefică? Poate — mă abandonam fanteziilor când dormitam — pentru că bijuteria îi plăcea foarte mult și asta îl împiedica să o arunce în mare. Sau pentru că, sedus el însuși de obiect, înainte să scape de el își dorise să-l vadă cel puțin o dată la mâna Costanzei și această dorință îl nenorocise. Costanza i se păruse și mai frumoasă decât era deja și brățara fermecată îl înlănțuise de ea pentru totdeauna, împiedicându-l să țină în continuare numai la mama mea. Ca să mă protejeze pe mine, în fine, tatăl meu sfârșise prin a se supune el însuși magiei negre a surorii lui (ajungeam adesea să-mi imaginez că Vittoria prevăzuse amănunțit acea mișcare a lui greșită) și asta distrusese întreaga familie.

Pentru o scurtă vreme, această întoarcere la basmele copilăriei, tocmai când simțeam că o părăsisem definitiv, a avut meritul de a reduce la minimum nu doar vinovăția tatălui meu, ci și pe a mea. Dacă, într-adevăr, la originea tuturor relelor erau artele magice ale Vittoriei, drama cotidiană începuse când abia mă născusem și deci *eu* nu aveam nicio vină, forța întunecată care mă împinsese să o caut și să o întâlnesc pe mătușa mea acționa de

mult, *eu* nu aveam legătură cu asta, *eu*, precum copiii chemați de Iisus la el, eram inocentă. Dar și acest tablou pălea, mai devreme sau mai târziu. Vrajă sau nu, cert era că tata, cu treisprezece ani în urmă, considerase frumos obiectul pe care sora lui mi-l dăruise și că acea frumusețe fusese confirmată de o femeie rafinată precum Costanza. În consecință, asta punea din nou în centru — chiar și în lumea de poveste pe care o construiam — o alăturare nepotrivită între vulgaritate și rafinament, și în acea absență ulterioară a granițelor clare, într-un moment în care pierdeam orice veche orientare, mă rătăceam și mai mult. Mătușa mea, dintr-o femeie trivială devenea una cu gust. Tatăl meu și Costanza, din persoane cu gust, deveneau — cum de altfel arătau nedreptățile pe care i le făcuseră mamei mele și chiar și odiosului de Mariano — triviali. Astfel, uneori, înainte să adorm, îmi imaginam un tunel subteran care îi punea în contact pe tatăl meu, Costanza, Vittoria, chiar și împotriva voinței lor. Oricât de diferiți s-ar fi pretins, mi se păreau tot mai mult făcuți din același aluat. Tata, în imaginația mea, prindea fesele Costanzei și o trăgea spre el exact așa cum, în trecut, Enzo făcuse cu mătușa mea și în mod sigur cu Margherita. Astfel îi provoca suferință mamei mele, care plângea ca în basme, umplând cu lacrimi sticle după sticle, până își pierdea mințile. Și eu, care rămăsesem să locuiesc cu ea, aș fi avut o viață goală, fără distracția pe care știa să mi-o ofere el, fără înțelegerea lui asupra problemelor lumii, capacitate de care în schimb s-ar fi bucurat Costanza, Ida, Angela.

Asta era atmosfera când odată, întorcându-mă de la școală, am descoperit că brățara era dureros de importantă nu doar pentru mine. Am descuiat ușa casei cu cheile, am găsit-o pe mama în camera mea, stând în picioare în fața noptierei, căzută pe gânduri. Scosese bijuteria din sertar și o ținea între degete, fixând-o cu privirea ca și cum ar fi fost colierul Harmoniei și ar fi vrut să treacă dincolo de suprafață ca să ajungă la puterile lui de obiect malefic. Mi-am dat seama cu acea ocazie că umerii i se cocârjaseră mult, slăbise și se cocoșase.

— N-o mai porți? a întrebat simțindu-mi prezența, dar fără să se întoarcă.

— Nu-mi place.

— Știi că nu era a Vittoriei, ci a bunicii tale?

— Cine ți-a zis?

Mi-a povestit că-i telefonase Vittoriei personal și că aflase de la ea că mama ei i-o lăsase pe patul de moarte. Am privit-o consternată, credeam că nu trebuia să mai vorbești niciodată cu Vittoria pentru că nu era de încredere și era periculoasă, dar în mod evident interdicția mă privea doar pe mine.

— E adevărat? am întrebat arătându-mă sceptică.

— Cine știe, tot ce vine dinspre familia tatălui tău, inclusiv tatăl tău, e aproape întotdeauna fals.

— Ai vorbit cu el?

— Da.

Tocmai ca să găsească o soluție acelei probleme îl sâcâise pe tata — e adevărat că brățara era a mamei tale, e adevărat că ea i-o lăsase surorii tale? — și el începuse să se bâlbâie că ținea mult la bijuteria aia, că și-o amintea la mâna mamei lui și că, deci, când aflase că Vittoria voia s-o vândă, îi dăduse niște bani și o păstrase.

— Când a murit bunica? am întrebat.

— Înainte să te naști.

— Deci mătușa Vittoria a spus o minciună, nu mi-a dăruit brățara.

— Tatăl tău așa spune.

Am înțeles că nu-l credea și, pentru că pe Vittoria în schimb o crezusem și încă o credeam, deși în silă, nu l-am crezut nici eu. Dar, împotriva propriei mele voințe, iată că brățara deja o apuca pe drumul unei alte povești, plină de consecințe. În mintea mea obiectul a devenit în câteva secunde parte esențială a certurilor dintre cei doi frați, un fragment ulterior al dușmăniei lor. Mi-am imaginat-o pe bunica mea care zăcea întinsă respirând greu, cu ochii ieșiți din orbite și gura larg deschisă, și pe tatăl meu și pe Vittoria, lângă muribundă, disputându-și brățara. El i-o smulgea,

o lua cu el printre insulte și blesteme aruncând bancnote prin aer. Am întrebat:

— După tine tata, măcar inițial, i-a luat brățara Vittoriei ca să mi-o poată da mie când mă făceam mare?

— Nu.

Răspunsul ăla monosilabic atât de clar mi-a făcut rău, am spus:

— Dar n-a luat-o nici ca să ți-o dea ție.

Mama a făcut semn că da, a pus brățara înapoi în sertar și, ca și cum ar fi părăsit-o puterile, s-a întins pe patul meu hohotind. M-am simțit stânjenită, ea care nu plângea niciodată, de luni de zile plângea cu fiecare prilej și aș fi vrut și eu să fac asta, dar mă abțineam, ea de ce n-o făcea? Am mângâiat-o pe umăr, am sărutat-o pe păr. Se știa foarte bine de-acum că, oricum ar fi intrat în posesia acelei bijuterii, scopul tatălui meu era s-o prindă la încheietura mâinii subțiri a Costanzei. Brățara, din orice unghi ar fi fost studiată, în orice tip de poveste ar fi fost introdusă — un basm, o povestire interesantă sau banală — punea în evidență doar că trupul nostru, agitat de viața care se răsucește înăuntrul lui consumându-l, face lucruri stupide pe care n-ar trebui să le facă. Și dacă, în general, puteam accepta asta — pentru Mariano, de exemplu, dar chiar și pentru mama și pentru mine —, nu mi-aș fi imaginat niciodată că prostia ar putea să distrugă și persoane superioare precum Costanza, precum tatăl meu. Am meditat mult timp la toată întâmplarea aia, m-am abandonat fanteziilor la școală, pe stradă, la prânz, la cină, noaptea. Căutam semnificații pentru a ocoli acea impresie de inteligență puțină la persoane care aveau multă.

2.

În acei câțiva ani s-au întâmplat multe lucruri relevante. Când tata, după ce subliniase că eram exact ca sora lui, a dispărut de acasă pentru prima oară, m-am gândit că o făcuse din cauza

repulsiei pe care i-o provocam. Mâhnită, furioasă, am hotărât că n-o să mai învăț. N-am mai deschis o carte, nu mi-am mai făcut temele și iarna a trecut în timp ce încercam să devin tot mai străină de mine însămi. Am renunțat la unele obiceiuri pe care mi le impusese el: să citesc ziarul, să mă uit la telejurnal. Am trecut de la culoarea albă sau roz la negru, ochi negri, buze negre, orice piesă vestimentară neagră. Am fost cu capul în nori, surdă la reproșurile profesorilor, indiferentă la văicărelile mamei mele. În loc să învăț, am devorat romane, m-am uitat la filme la televizor, m-am asurzit cu muzică. Mai cu seamă am trăit în tăcere, câteva cuvinte și gata. Deja, în mod normal, nu aveam prieteni, în afară de îndelungata familiaritate cu Angela și Ida. Dar din momentul în care și ele au fost înghițite de tragedia familiilor noastre, am rămas complet singură cu vocea mea care mi se învârtea în gol în minte. Râdeam în sinea mea, mă strâmbam, petreceam mult timp fie pe treptele din spatele liceului meu, fie în parcul Floridiana, pe aleile mărginite de copaci și tufișuri pe care odată le parcursesem cu mama, cu Costanza, cu Angela, cu Ida încă în cărucior. Îmi plăcea să mă reped năucă în vremea fericită de odinioară ca și cum aș fi fost deja bătrână, privind țintă, fără să-l văd, gărdulețul de piatră, grădinile vilei Santarella sau stând, în parcul Floridiana, pe o bancă în fața mării și a întregului oraș.

Angela și Ida au reapărut târziu și doar la telefon. Angela a fost cea care a sunat foarte veselă, a spus că voia să-mi arate cât mai repede casa din Posillipo.

— Când vii? a întrebat.

— Nu știu.

— Tatăl tău a spus că o să stai cu noi deseori.

— Trebuie să-i țin companie mamei mele.

— Ești supărată pe mine?

— Nu.

Odată lămurit că încă țineam la ea, a schimbat tonul, a devenit mai neliniștită și mi-a mărturisit unele dintre secretele ei chiar dacă ar fi trebuit să înțeleagă că nu aveam chef să le ascult. A spus

că tatăl meu urma să devină într-un fel tatăl lor, pentru că după divorț urma să se căsătorească cu Costanza. A spus că Mariano nu doar că nu mai voia s-o vadă pe Costanza, dar nici pe ele două și asta pentru că — urlase într-o seară, iar ea și Ida auziseră — nu avea îndoieli că adevăratul lor tată e tatăl meu. Mi-a dezvăluit, în fine, că avea un iubit, dar nu trebuia să spun nimănui: iubitul era Tonino; el o sunase des, se văzuseră la Posillipo, făcuseră numeroase plimbări și de mai puțin de o săptămână își declaraseră iubirea.

Chiar dacă a fost lungă conversația, am tăcut aproape tot timpul. Nu m-am pronunțat nici când mi-a șoptit ironic că, fiindcă poate eram surori, urma să devin cumnata lui Tonino. Abia când Ida, care era probabil lângă ea, mi-a strigat dezolată: nu e adevărat că suntem surori, tatăl tău e simpatic, dar eu îl vreau pe al meu, am spus încet: sunt de acord cu Ida și chiar dacă mama voastră și tatăl meu se căsătoresc, voi o să rămâneți fiicele lui Mariano și eu a lui Andrea. Am păstrat în schimb pentru mine neplăcerea provocată de vestea că începuse o relație cu Tonino. Am murmurat doar:

— Glumeam când am spus că mă plăcea, Tonino nu m-a plăcut niciodată.

— Știu, l-am întrebat înainte să-i spun da și el mi-a jurat că nu te-a simpatizat niciodată. M-a iubit încă din primul moment în care m-a văzut, se gândește doar la mine.

Apoi, ca și cum tensiunea care apăsa în spatele discuției ar fi rupt malul, a izbucnit în lacrimi, a spus scuze și a închis.

Cât de mult plângeam cu toții, nu mai suportam lacrimile. În iunie, mama s-a dus să vadă ce făcusem la școală și a aflat că fusesem lăsată repetentă. Știa, bineînțeles, că la școală nu mă descurcam deloc bine, dar repetenția i s-a părut exagerată. A vrut să stea de vorbă cu profesorii, a vrut să stea de vorbă cu directoarea, m-a târât cu ea ca și cum aș fi fost dovada că mi se făcuse o nedreptate. A fost un calvar pentru amândouă. Profesorii își aminteau cu greu de mine, au arătat în schimb cataloagele lor pline de note proaste, i-au dovedit că acumulasem un număr covârșitor de absențe. Ea

s-a supărat, mai ales pentru absențe. A murmurat: unde ai fost, ce ai făcut. Am spus: am fost în parcul Floridiana. Fata, a intervenit la un moment dat profesorul de literatură, în mod evident n-are înclinare pentru studiile clasice. Și mi s-a adresat cu amabilitate: nu-i așa? Nu i-am răspuns, dar aș fi vrut să-i strig că, acum când crescusem, acum când nu mai eram o marionetă, nu simțeam că am înclinare pentru nimic: nu eram inteligentă, nu eram capabilă de sentimente frumoase, nu eram frumoasă, nu eram nici măcar simpatică. Mama — cu ochii foarte machiați, cu prea mult fard în obraji, pielea chipului întinsă ca o velă — a răspuns în locul meu: are înclinare, are mare înclinare, doar că anul ăsta s-a pierdut un pic.

Deja pe stradă a început să-l ocărască pe tata: e vina lui, a plecat, el trebuia să te supravegheze, el trebuia să te ajute și să te încurajeze. A continuat acasă și, pentru că nu știa cum să dea de soțul vinovat, a doua zi l-a căutat la școală. Nu știu cum a decurs întâlnirea dintre ei, dar pe seară mama a zis:

— N-o să spunem nimănui.

— Ce?

— Că te-au lăsat repetentă.

Eu m-am simțit și mai umilită. Mi-am dat seama, în schimb, că voiam să se știe, repetenția aia, la urma urmei, era unicul meu semn distinctiv. Speram ca mama să le spună colegilor ei de școală, persoanelor pentru care corecta șpalturi și mâzgălea romane, și ca tata — mai ales tata — să le-o comunice celor care îl stimau și îl iubeau: Giovanna nu e ca mine și ca mama ei, nu învață, nu e dedicată, e urâtă pe dinăuntru și pe dinafară ca mătușa ei, poate că se va duce să trăiască la ea, care locuiește pe lângă *via* del Macello, în Zona industrială.

— De ce? am întrebat.

— Pentru că e inutil să faci din asta o tragedie, e vorba doar de un mic eșec. O să repeți anul, o să înveți și o să devii cea mai bună din clasă. De acord?

— Da, am răspuns fără chef și am vrut să mă duc în camera mea, dar ea m-a oprit:

— Așteaptă, nu uita să nu le spui nici măcar Angelei și Idei.

— Au fost promovate?

— Da.

— Tata ți-a cerut să nu le spui nici măcar lor?

Nu mi-a răspuns, s-a aplecat asupra muncii ei, mi s-a părut și mai slabă. Am înțeles că le era rușine cu nereușita mea, poate că era unicul sentiment pe care îl mai aveau în comun.

3.

N-a fost vacanță în vara aia, mama nu și-a luat concediu, de tata nu știu, l-am văzut abia anul următor, iarna târziu, când ea l-a convocat să-i ceară legalizarea separării lor. Dar eu n-am suferit din cauza asta, am petrecut toată vara prefăcându-mă că nu bag de seamă că mama se abandonase disperării. Am rămas indiferentă chiar și când ea și tata au început să discute ca să-și împartă lucrurile și s-au certat mânioși la culme când el s-a pornit să spună: Nella, am nevoie urgent de notițele care se găsesc în primul sertar al biroului, și mama mea a urlat la el că o să-i interzică întotdeauna, în toate modurile, să ia din casă chiar și numai o carte, și numai un caiet, și numai pixul pe care-l folosea de obicei și mașina de scris. Mă mâhnise, în schimb, mă umilise, acea recomandare: nu spune nimănui că ai fost lăsată repetentă. Pentru prima dată mi s-au părut meschini întocmai cum mi-i înfățișase Vittoria și de aceea am evitat în orice chip să vorbesc sau să mă întâlnesc cu Angela și Ida: mă temeam că o să mă întrebe de rezultatele școlare sau, ce știu eu, de cum îmi mergea în clasa a cincea de liceu când, în realitate, o repetam pe a patra. Îmi plăcea tot mai mult să mint, deja simțeam că îmi ofereau același confort să mă rog și să spun baliverne. Dar mă simțeam rănită, deprimată să fiu nevoită să

recurg la o scorneală pentru a evita ca părinții mei să fie demascați și să devină evident că nu le moștenisem abilitățile.

Odată, când a telefonat Ida, am pus-o pe mama să spună că nu eram acasă, chiar dacă în perioada aia cu multe lecturi și foarte multe filme aș fi vorbit mai bucuroasă cu ea decât cu Angela. Preferam izolarea totală, dacă ar fi fost posibil, n-aș mai fi scos un cuvânt nici cu mama. La școală, acum, mă îmbrăcam și mă machiam astfel încât să par o femeie destrăbălată printre adolescenți de ispravă și îi țineam la distanță pe toți, și pe profesori, care îmi suportau comportamentul irascibil doar pentru că mama găsise modalitatea de face să se afle că era și ea profesoară. Când nu era acasă, puneam muzică tare și uneori dansam cu o implicare plină de furie. Deseori, vecinii veneau să protesteze, sunau la ușă, dar nu deschideam.

Într-o după-amiază, când eram singură și mă dezlănțuiam, s-a auzit soneria, m-am uitat pe vizor sigură că sunt oameni supărați și am văzut că pe palier se afla Corrado. Am hotărât să nu deschid nici de data aceasta, dar mi-am dat seama că-mi auzise probabil pașii pe coridor. Se uita fix la vizor cu aceeași neobrăzare, poate că-mi simțea chiar și răsuflarea dincolo de ușă și, într-adevăr, din serios cum era a început să zâmbească larg și liniștitor. Mi-a venit în minte fotografia tatălui lui așa cum o văzusem la cimitir, cea în care amantul Vittoriei râdea cu satisfacție, și m-am gândit că n-ar fi trebuit să fie puse în cimitire fotografii în care morții râd, măcar zâmbetul lui Corrado era al unui băiat viu. L-am lăsat să intre mai ales pentru că părinții mei îmi impuseseră mereu să nu las pe nimeni să intre în absența lor și n-am regretat. A rămas o oră și, pentru prima dată de când începuse acea lungă criză, m-a cuprins o veselie de care nu mă mai credeam în stare.

Când îi cunoscusem pe copiii Margheritei, apreciasem atitudinea controlată a lui Tonino, reacțiile pline de vitalitate ale preafrumoasei Giuliana, dar mă enervase trăncăneala un pic perfidă a lui Corrado, felul lui de a ridiculiza pe oricine, chiar și pe mătușa Vittoria, cu replici care nu stârneau râsul. În schimb,

în după-amiaza aia, la orice îi ieșea pe gură — în general de o stupiditate incontestabilă — eu mă cocoșam de râs, cu lacrimi în ochi. A fost ceva nou, care pe urmă mi-a devenit caracteristic: încep cu un râset făcut din nimic și apoi nu reușesc să mă opresc, râsetul devine hohot necontenit. Apogeul, în după-amiaza aia, a fost cuvântul *battilocchio*[3]. Nu-l auzisem niciodată înainte și când el l-a pronunțat, mi s-a părut caraghios, am izbucnit în râs. Corrado a observat și a început, cu dialectul lui italienizat, să-l folosească încontinuu — *chillu battilocchio, chella battilocchia* — ca să-i umilească fie pe fratele lui, Tonino, fie pe sora lui, Giuliana, și între timp obținând satisfacție și încântare de la râsetele mele. Tonino, după el, era un *battilocchio* pentru că se logodise cu prietena mea, Angela, care era și mai *battilocchia.* El îl întreba pe fratele lui: ai sărutat-o? Uneori. Și-i atingi sânii cu mâinile? Nu, pentru că o respect. O respecți? Dar atunci ești un *battilocchio*, numai un *battilocchio* își face o iubită și apoi își respectă iubita, la ce dracu' ți-ai mai făcut o iubită dacă o respecți? O să vezi că Angela, dacă nu e o *battilocchia* mai *battilocchia* decât tine, o să-ți spună: Tonì, te rog, nu mă mai respecta, că altfel te părăsesc. Ha ha ha.

Ce m-am mai distrat în după-amiaza aia. Mi-a plăcut dezinvoltura cu care Corrado vorbea despre sex, mi-a plăcut cum ridiculiza relația dintre fratele lui și Angela. Părea să știe multe, din experiență proprie, despre ce fac iubiții între ei, și din când în când spunea într-o doară numele în dialect al vreunei practici sexuale, și tot în dialect îmi explica despre ce era vorba. Eu, chiar dacă nu înțelegeam bine, din cauza acelui vocabular pe care nu-l stăpâneam, chicoteam prudent, încordat, pentru ca apoi să râd în toată regula numai când el, într-un fel sau altul, spunea din nou *battilocchio*.

Era incapabil să facă deosebirea între serios și hazliu, sexul i se părea mereu comic. Pentru el — am înțeles — era comic să

---

[3] Din franțuzescul *battant l'oeil*, la Napoli termenul e folosit pentru a indica o persoană zăpăcită și amețită, care pare tulburată, ca și cum n-ar vedea bine, ar avea privirea încețoșată, de aceea arătată adesea cu degetul ca „prostul satului" (în dialect). (*N.t.*)

te săruți, dar și să nu te săruți, să te atingi, dar și să nu te atingi. Cei mai comici dintre toți, după el, erau sora lui, Giuliana, și Roberto, prietenul foarte inteligent al lui Tonino. Ăia doi, după ce se iubiseră încă de mici fără să-și spună asta, în sfârșit acum erau împreună. Giuliana era îndrăgostită lulea de Roberto, pentru ea era cel mai frumos, cel mai inteligent, cel mai curajos, cel mai onest și în plus, credea în Dumnezeu mult mai mult decât credea Iisus Hristos, care îi era și fiu. Toate bigotele de pe via del Pascone, ca și cele din Milano, oraș unde Roberto studiase, erau de aceeași părere cu Giuliana, dar, mi-a spus Corrado, erau și foarte multe alte persoane cu capul pe umeri care nu împărtășeau tot entuziasmul ăla. Printre alea trebuia să-l pui și pe el și pe prietenii lui, de exemplu băiatul cu dinții foarte ieșiți în afară, Rosario.

— Poate că vă înșelați, poate că are dreptate Giuliana, am spus eu.

El a căpătat un ton serios, dar am înțeles imediat că se prefăcea.

— Tu nu-l cunoști pe Roberto, dar o cunoști pe Giuliana, ai fost la parohie și i-ai văzut cum dansează, pe Vittoria care cântă la acordeon, lumea care e acolo. Așa că trebuie să-mi spui: ai încredere în ce cred ele sau în ce cred eu?

Eu deja râdeam, am spus:

— În ce crezi tu.

— Și atunci, după părerea ta, nepărtinitor, ce e Roberto?

— Un *battilocchio*, aproape că am strigat și am râs necontenit, de-acum mă dureau mușchii feței din cauză că râsesem prea mult.

Cu cât vorbeam în felul ăla, cu atât aveam tot mai intens un sentiment plăcut de încălcare a regulilor. Eu îl lăsasem să intre în casă, unde nu era nimeni, pe băiatul ăla care avea probabil cel puțin șase sau șapte ani mai mult decât mine, eu acceptasem să vorbesc vesel cu el, aproape o oră, despre chestiuni sexuale. Încet, încet, m-am simțit pregătită pentru orice altă posibilă încălcare

a regulilor și el a intuit asta, i-au sclipit ochii, a spus: vrei să vezi ceva. Eu am făcut semn că nu, dar râzând și Corrado s-a hlizit la rândul lui, și-a tras în jos fermoarul pantalonilor, a murmurat dă-mi mâna, măcar să mi-o atingi. Dar pentru că râdeam și nu i-o dădeam, mi-a luat-o el delicat. Strânge, a spus, nu, e prea tare, bravo, așa da, n-ai mai atins niciodată *battilocchio*, hm. A spus-o intenționat ca să râd iarăși în hohote și am râs, i-am șoptit ajunge, ar putea să se întoarcă mama și el a răspuns: o punem și pe ea să atingă *battilocchio*. Ah, cât am râs, mi s-a părut atât de ridicol să-i țin sula aia rotundă și rigidă în mână, i-am scos-o afară eu însămi, m-am gândit că nici nu mă sărutase. M-am gândit la asta în timp ce mă întreba: o iei în gură, și aș fi făcut-o, în acel moment aș fi făcut orice mi-ar fi cerut doar ca să râd, dar din pantalonii lui a venit un damf înăbușitor de latrină care m-a scârbit și, pe de altă parte, chiar în momentul ăla el a spus brusc ajunge, mi-a luat-o din mână și a băgat-o în chiloți gemând numai din gâtlej, impresionându-mă. L-am văzut lăsându-se pe spătarul fotoliului cu ochii închiși, câteva secunde, apoi și-a revenit, și-a tras fermoarul în sus, a sărit în picioare, s-a uitat la ceas și a spus:

— Trebuie să fug, Giannì, dar ne-am distrat atât de bine, că trebuie să ne revedem.

— Mama mea nu mă lasă să ies, trebuie să învăț.

— E inutil să înveți, ești deja o fată silitoare.

— Nu sunt o fată silitoare, repet anul.

El s-a uitat la mine uluit.

— Fugi d'aci, nu-i posibil. Eu n-am fost lăsat niciodată repetent și tu da? E o nedreptate, trebuie să te revolți. Știi că nu eram deloc croit pentru învățat? Mie mi-au dat diploma de expert mecanic pentru că sunt simpatic.

— Nu ești simpatic, ești prost.

— Spui că te-ai distrat cu un prost?

— Da.

— Deci ești proastă și tu?

— Da.

Abia când ieșise deja pe palier, Corrado și-a tras una peste frunte și a exclamat: uitam un lucru important, și a scos din buzunarul pantalonilor un plic îndoit. A spus că venise special pentru ăla, mi-l trimitea Vittoria. Bine că și-a adus aminte, dacă ar fi uitat, mătușa mea ar fi urlat ca o broască. A spus *broască* ca să mă facă să râd cu o comparație fără sens, dar de data asta n-am râs. Imediat ce mi-a dat plicul și a dispărut în jos pe scări, mi-a revenit starea de neliniște.

Plicul era încleiat, mototolit tot, murdar. L-am deschis în mare grabă înainte să se întoarcă mama. Erau câteva rânduri și totuși cu destule greșeli de ortografie. Vittoria spunea că trebuia să-i dau înapoi brățara pentru că nu mai dădusem niciun semn, pentru că nu răspundeam la telefon, demonstrându-i astfel că sunt incapabilă de afecțiune pentru rudele mele, exact ca tatăl meu și mama mea. O să-l trimită pe Corrado s-o ia.

4.

Am început iarăși să port brățara, din două motive: primul, având în vedere că Vittoria o dorea înapoi, am vrut să mă afișez cu ea în clasă măcar pentru puțin timp și să dau de înțeles că acea condiție de repetentă nu spunea mare lucru despre fata care eram; al doilea, pentru că tata, după despărțire, încerca să restabilească legătura cu mine și eu, de fiecare dată când apărea la școală, voiam să vadă bijuteria la mâna mea ca să-l fac să înțeleagă că, dacă o să mă invite vreodată acasă la Costanza, în mod sigur urma s-o port. Dar nici colegele mele, nici tatăl meu n-au părut să dea importanță acelei bijuterii, primele din invidie, al doilea pentru că se simțea probabil stânjenit numai dacă făceam aluzie la ea.

Tatăl meu apărea, în general, la ieșirea de la școală, îmi vorbea pe un ton prietenos și mergeam împreună să mâncăm langoși și minciunele la o patiserie nu departe de funicular. Mă întreba de profesori, de lecții, de note, dar aveam impresia că nu-l interesează

ce răspundeam, deși își lua o figură atentă. De altfel, subiectul ăla se epuiza repede, el nu trecea la altul, eu nu îndrăzneam să pun întrebări despre noua lui viață și, în cele din urmă, rămâneam în tăcere.

Tăcerea mă întrista, mă înfuria, simțeam că tatăl meu înceta să fie tatăl meu. Mă privea când credea că sunt neatentă și nu-mi dau seama, dar eu îmi dădeam seama și privirea lui o simțeam perplexă, ca și cum ar fi făcut eforturi să mă recunoască, neagră toată din cap până în picioare, cu un machiaj încărcat; sau poate ca și cum i-aș fi devenit prea cunoscută, mai cunoscută decât când fusesem fiica lui foarte iubită, știa că eram duplicitară și insidioasă. În dreptul casei redevenea prietenos, mă săruta pe frunte, spunea: salutări mamei. Îi făceam un ultim semn de salut și imediat ce ușa de la intrare se închidea în spatele meu, îmi imaginam, melancolic, că pleacă cu un sentiment de ușurare, accelerând zgomotos.

Adesea, pe scări sau în ascensor, îmi venea să fredonez anumite cântece napolitane pe care le detestam. Mă prefăceam că sunt o cântăreață, îmi descopeream puțin decolteul și, cu jumătate de gură, intonam versuri care îmi sunau deosebit de ridicole. Pe palier îmi reluam expresia calmă, intram în casă deschizând ușa cu cheia, o găseam pe mama, care uneori tocmai se întorsese de la școală.

— Tata îți transmite salutări.

— Bravo. Ai mâncat?

— Da.

— Ce?

— Langoși și minciunele.

— Spune-i, te rog, că nu poți mânca mereu langoși și minciunele. De altfel, îi fac rău și lui.

Mă surprindea tonul sincer al ultimei propoziții și al multor altora care uneori îi scăpau. După lunga ei perioadă de disperare, ceva se transforma în ea, poate că devenea esența însăși a disperării. Era deja piele și os, fuma mai mult decât Vittoria, umerii îi erau mereu cocârjați, când stătea așezată să lucreze, părea o undiță aruncată să prindă cine știe ce pești imposibil de prins. Și totuși, de ceva

vreme în loc să fie îngrijorată pentru ea însăși, părea îngrijorată pentru fostul ei soț. În anumite momente am fost convinsă că îl considera pe moarte sau chiar deja mort, deși nimeni nu băgase încă de seamă. Nu că încetase să-i atribuie toate vinile posibile, dar amesteca ranchiună și neliniște, îl detesta și totuși părea să se teamă că ieșit de sub aripa ei protectoare, în curând urma să-și piardă sănătatea și viața. Nu știam ce să fac. Aspectul ei fizic îmi crea o stare de anxietate, dar pierderea progresivă a oricărui alt interes care să nu fie timpul petrecut cu soțul ei mă înfuria. Când răsfoiam poveștile pe care le corecta și adesea rescria, în ele era mereu un bărbat extraordinar care când dintr-un motiv, când din altul dispăruse. Și dacă apărea în casă vreo prietenă de-a ei — în general profesoare de la liceul unde lucra —, o auzeam rostind adesea fraze de genul: fostul meu soț are foarte multe defecte, dar în privința acestei chestiuni are completă dreptate, el spune că, el crede că. Îl cita mereu și cu respect. Dar nu doar atât. Când a descoperit că tatăl meu începuse să scrie cu o anumită frecvență pentru *l'Unità*, ea, care cumpăra de obicei *la Repubblica*, a început să cumpere și ziarul ăla și-mi arăta semnătura, sublinia câteva fraze, decupa articolele. Eu credeam în sinea mea că dacă un bărbat mi-ar fi făcut ce-i făcuse el, i-aș fi străpuns cutia toracică și i-aș fi smuls inima și eram sigură că și ea, în toată perioada aia, visase probabil ravagii de felul ăsta. Dar acum alterna tot mai mult un sarcasm ranchiunos cu un cult liniștit al memoriei. Într-o seară am găsit-o punând ordine în fotografiile de familie, inclusiv în cele pe care le ținea închise în cutia de metal.

— Vino, uite ce frumos era tatăl tău aici, a spus.

Mi-a arătat o fotografie alb-negru pe care n-o văzusem niciodată, deși cu timp în urmă scotocisem peste tot. Tocmai o scosese din dicționarul ei de italiană pe care-l avea de pe vremea liceului, un loc unde nu m-aș fi gândit niciodată să caut fotografii. Nici tatăl meu nu știuse probabil nimic de ea, având în vedere că apărea, neacoperită cu cariocă, Vittoria când era încă tânără și chiar — l-am recunoscut imediat — și Enzo. Mai mult: între tatăl meu și

mătușa mea de o parte și Enzo de cealaltă, stătea pe un fotoliu o femeie măruntică, încă nu bătrână, dar nici tânără, cu o expresie care mi s-a părut amenințătoare.

— Aici tata și mătușa Vittoria par fericiți, uită-te la ea cum zâmbește, am murmurat eu.

— Da.

— Și ăsta e Enzo, polițistul delincvent.

— Da.

— Nici el și nici tata nu sunt supărați aici.

— Nu, la început erau prieteni, Enzo vizita familia.

— Doamna asta cine e?

— Bunica ta.

— Cum era?

— Odioasă.

— De ce?

— Nu ținea la tatăl tău și de aceea nici la mine. N-a vrut să-mi vorbească niciodată, nici măcar să mă vadă, am fost mereu aia care nu era din familie, o străină. Îl prefera pe Enzo, gândește-te, tatălui tău.

Am studiat fotografia cu multă atenție, am simțit că-mi stă inima o clipă. Am luat din penar o lupă, am mărit încheietura mâinii drepte a mamei tatălui meu și a Vittoriei.

— Uite, am spus, bunica are brățara mea.

Ea n-a luat lupa, s-a aplecat peste fotografie în poziția ei de undiță, a clătinat din cap, a mormăit:

— N-am observat-o niciodată.

— Eu am văzut-o imediat.

S-a strâmbat dezgustată.

— Da, tu ai văzut-o imediat. Dar între timp ți l-am arătat pe tatăl tău și nici măcar nu te-ai uitat la el.

— M-am uitat la el și nu mi se pare atât de frumos cum spui tu.

— E foarte frumos, ești încă mică și nu înțelegi cum poate să fie frumos un bărbat atât de inteligent.

— Ba înțeleg foarte bine. Dar aici pare fratele geamăn al mătușii Vittoria.

Mama și-a accentuat intonația vlăguită.

— Vezi că m-a părăsit pe mine, nu pe tine.

— Ne-a părăsit pe amândouă, îl urăsc.

Ea a clătinat din cap.

— E dreptul meu să-l urăsc.

— Și al meu.

— Nu, tu acum ești supărată și spui lucruri pe care nu le crezi. Dar el, în esență, e un om bun. Pare un trădător mincinos, în schimb e onest și, într-un anumit sens, fidel. Costanza e adevărata lui mare iubire, cu ea a rămas în toți acești ani și cu ea o să rămână până la moarte. Dar, mai ales, ei a vrut să-i dea brățara mamei lui.

5.

Ne-a făcut rău amândurora că eu am făcut acea descoperire, dar am reacționat în mod diferit. Cine știe de câte ori răsfoise mama dicționarul ăla, cine știe de câte ori privise imaginea aia și totuși nu-și dăduse seama că brățara pe care soția lui Mariano o afișase de ani de zile, pe care ea de ani de zile o considerase un obiect rafinat pe care i-ar fi plăcut să-l aibă, era aceeași care apărea la mâna soacrei ei în acea fotografie. În imaginea fixată în alb și negru îl văzuse mereu numai pe tatăl meu când era puști. Acolo recunoscuse motivele pentru care îl iubea și de aceea păstrase fotografia în dicționar ca pe o floare care, și când se usucă, trebuie să ne amintească momentul în care ne-a fost dăruită. La restul nu fusese niciodată atentă și deci, când eu i-am arătat bijuteria, probabil că a suferit îngrozitor. Dar a făcut-o fără să-mi arate, stăpânindu-și reacțiile și încercând să-mi încețoșeze privirea inoportună cu mici discursuri insipide sau nostalgice. Tatăl meu, bun, onest, fidel? Costanza, marea iubire, adevărata soție? Bunica mea care îl prefera pe Enzo, seducătorul Vittoriei, propriului fiu? A improvizat multe

povestioare de genul ăsta și, sărind de la una la alta, s-a refugiat din nou în cultul fostului soț. Desigur, azi pot spune că, dacă n-ar fi umplut cumva golul lăsat de el, ar fi căzut în el și ar fi murit. Dar în ochii mei modul pe care-l alesese era cel mai dezgustător.

În ce mă privește, fotografia mi-a îngăduit să îndrăznesc să cred că, indiferent de motive, n-o să-i dau niciodată înapoi Vittoriei brățara. Explicațiile pe care mi le-am oferit erau foarte încâlcite. E a mea — mi-am zis — pentru că era a bunicii mele. E a mea — mi-am zis — pentru că Vittoria și-a însușit-o împotriva voinței tatălui meu, pentru că tatăl meu și-a însușit-o împotriva voinței Vittoriei. E a mea — mi-am zis — pentru că mi se cuvine, mi se cuvine oricum, fie că Vittoria mi-a dăruit-o cu adevărat, fie că e vorba de o minciună și, în schimb, tatăl meu a fost cel care i-a luat-o ca s-o dea unei străine. E a mea — mi-am zis — pentru că străina aia, Costanza, mi-a dat-o înapoi mie și deci nu e corect ca mătușa mea s-o pretindă. E a mea — am conchis — pentru că am recunoscut-o în fotografie și mama nu, pentru că eu știu să privesc în față durerea și s-o suport și chiar s-o provoc, în timp ce ea nu, de ea mi-e milă, n-a fost în stare nici să devină amanta lui Mariano, nu știe să-și ofere bucurie și, uscată și cocoșată cum e, irosește energii cu pagini stupide pentru persoane care-i seamănă.

Eu nu-i semănam. Eu semănam cu Vittoria și cu tatăl meu, care, în fotografia aia, erau, fizic, foarte asemănători. Am pregătit, așadar, o scrisoare pentru mătușa mea. Mi-a ieșit mult mai lungă decât cea pe care mi-o scrisese ea, i-am înșirat toate explicațiile confuze pentru care voiam să păstrez brățara. Apoi am pus scrisoarea în rucsacul în care căram manualele și am așteptat ziua în care fie Corrado, fie Vittoria însăși urmau să apară din nou.

6.

La școală, în schimb, și-a făcut apariția, pe neașteptate, Costanza. N-o mai văzusem din dimineața în care, obligată de

mama mea, îmi adusese brățara. Mi s-a părut și mai frumoasă decât în trecut, și mai elegantă, dată cu un parfum discret pe care îl folosise și mama mea, dar la care acum renunțase. Un singur detaliu nu mi-a plăcut: avea ochii umflați. Mi-a zis cu vocea ei seducătoare, răgușită, că voia să mă ducă la o mică petrecere de familie, împreună cu fiicele ei: tata era ocupat la școală o bună parte din după-amiaza aia, dar o sunase deja pe mama, care fusese de acord.

— Unde? am întrebat.

— Acasă la mine.

— De ce?

— Nu-ți amintești? E ziua de naștere a Idei.

— Am multe teme.

— Mâine e duminică.

— Detest să învăț duminica.

— Nu ești dispusă să faci un mic sacrificiu? Ida vorbește mereu de tine, ține mult la tine.

Am cedat, am urcat în mașina ei la fel de parfumată ca ea, am mers spre Posillipo. M-a întrebat de școală și am fost foarte atentă să nu spun că eram încă în clasa a patra de gimnaziu, chiar dacă în a cincea nu știam ce se învață și, fiind și ea profesoară, mă temeam la fiecare răspuns dat să nu greșesc. Am evitat subiectul, întrebând-o de Angela, și Costanza a început imediat să-mi spună cât sufereau fiicele ei că nu ne mai întâlneam. Mi-a povestit că Angela mă visase de curând, un vis în care ea își pierdea un pantof și eu i-l găseam sau ceva de genul ăsta. În timp ce vorbea, m-am jucat cu brățara, voiam să bage de seamă că o aveam la mână. Apoi am spus: nu e vina noastră dacă nu ne mai întâlnim. Cum am pronunțat cuvintele alea, Costanza a căpătat un ton cordial, a murmurat: ai dreptate, nu e vina voastră, și a tăcut ca și cum ar fi hotărât că din cauza traficului trebuia să se concentreze doar la condus. Dar n-a reușit să se abțină și a adăugat dintr-odată: să nu crezi că e vina tatălui tău, nu există vină în ce s-a întâmplat, rănești fără să vrei. Și a încetinit, a oprit, a spus: scuze și — Dumnezeule, nu mai suportam lacrimi — a izbucnit în plâns.

— Tu nu știi, a hohotit, cât suferă tatăl tău, cât de rău îi pare pentru tine, nu doarme, îi lipsești și ne lipsești și Angelei, Idei și mie.

— Și el îmi lipsește, am spus stingherită, toți îmi lipsiți, îmi lipsește chiar și Mariano. Și știu că nu există vină, s-a întâmplat, nimeni nu poate face nimic.

Ea și-a șters ochii cu vârful degetelor, orice gest de-al ei era suav, atent.

— Ce înțeleaptă ești, a spus, ai avut întotdeauna cea mai bună influență asupra fiicelor mele.

— Nu sunt înțeleaptă, dar citesc multe romane.

— Ești grozavă, crești, dai răspunsuri spirituale.

— Nu, vorbesc serios: în loc de cuvintele mele, îmi vin în minte fraze din cărți.

— Angela nu mai citește. Știi că are un prieten?

— Da.

— Tu ai?

— Nu.

— Iubirea e complicată, Angela a început prea devreme.

Și-a machiat ochii înroșiți, m-a întrebat dacă era în regulă, a pornit din nou. Între timp a continuat prin aluzii discrete să vorbească despre fiica ei, voia să înțeleagă, fără totuși să-mi pună întrebări explicite, dacă eram mai informată decât ea. M-am enervat, nu voiam să spun ceva greșit. Am înțeles repede că nu știa nimic despre Tonino, nici vârsta, nici ce făcea, nici măcar numele și, la rândul meu, am evitat să fac trimitere spre Vittoria, Margherita, Enzo, n-am spus nici măcar că avea cu aproape zece ani mai mult decât Angela. Am murmurat doar că era un băiat foarte serios și, ca să nu spun altceva, am fost pe punctul de a născoci că nu mă simțeam bine și voiam să mă întorc acasă. Dar de-acum ajunseserăm, mașina aluneca deja pe un bulevard mărginit de copaci, Costanza a parcat. Am fost copleșită de lumina care iradia dinspre mare și de splendoarea grădinii: cât se vedea din Napoli, cât cer și ce priveliște spre Vezuviu. Iată deci unde locuia tatăl meu. Plecând

de pe strada San Giacomo dei Capri nu pierduse cine știe ce în altitudine și, în plus, câștigase în frumusețe.

— Mi-ai face o mică favoare? m-a întrebat Costanza.

— Da.

— Poți să-ți scoți brățara? Fetele nu știu că ți-am dat-o ție.

— Poate că ar fi totul mai puțin complicat dacă s-ar spune adevărul.

A zis cu un aer îndurerat:

— Adevărul e dificil, crescând o să înțelegi, e un lucru pentru care romanele nu sunt de-ajuns. Așadar, îmi faci plăcerea asta?

Minciuni, minciuni, adulții le interzic și între timp spun multe. Am făcut semn că da, am desfăcut brățara, am pus-o în buzunar. Ea mi-a mulțumit, am intrat în casă. Am revăzut-o pe Angela după mult timp, am revăzut-o pe Ida, am regăsit repede o armonie aparentă, chiar dacă toate trei ne schimbaserăm mult. Ce slabă ești, mi-a zis Ida, ce picioare lungi, dar ce piept ai, da, e foarte mare: de ce ești îmbrăcată toată în negru?

Am mâncat într-o bucătărie scăldată de soare, cu mobilier și aparate electrocasnice strălucitoare. Noi trei, fetele, am început să glumim, pe mine m-a apucat râsul hohotit, Costanza a părut ușurată să ne vadă așa. Îi dispăruse orice urmă de plâns, a fost atât de amabilă, încât s-a ocupat mai mult de mine decât de fiicele ei. La un moment dat, le-a dojenit pentru că, pline de elan, îmi povesteau amănunțit o călătorie pe care o făcuseră cu bunicii la Londra și pe mine nu mă lăsau să spun nimic. Tot timpul s-a uitat la mine cu simpatie, mi-a șoptit de două ori la ureche: ce bucuroasă sunt că ești aici, ce domnișoară frumoasă te-ai făcut. Ce intenții are, m-am întrebat. Poate că vrea să mă ia și pe mine de lângă mama mea, vrea să vin să locuiesc în casa asta. Mi-ar fi displăcut? Nu, poate că nu. Era spațioasă, foarte luminoasă, foarte confortabilă. Aproape sigur m-aș fi simțit bine, dacă tatăl meu n-ar fi dormit, n-ar fi mâncat, nu s-ar fi dus la baie în locul ăla exact cum făcea când stătea cu noi pe San Giacomo dei Capri. Dar fix ăla era obstacolul. Cu el locuind acolo devenea de neconceput să

mă stabilesc și eu, să reiau legătura cu Angela și Ida, să mănânc mâncarea gătită de menajera mută și zeloasă a Costanzei. De ce mă temeam mai mult — mi-am dat seama — era tocmai momentul în care tatăl meu s-ar fi întors de cine știe unde cu geanta plină de cărți și ar fi sărutat-o pe gură pe soția aia cum făcuse mereu cu cealaltă și ar fi spus că era foarte obosit și totuși ar fi glumit cu noi trei, s-ar fi prefăcut că ține la noi, ar fi luat-o pe Ida pe genunchi și ar fi ajutat-o să sufle în lumânărele și i-ar fi cântat de ziua de naștere și apoi, pe neașteptate rece cum știa să fie, s-ar fi retras într-o altă cameră, în noul birou, care avea aceeași funcție ca cel de pe strada San Giacomo dei Capri, și s-ar fi închis acolo și Costanza ar fi spus exact cum spusese mereu mama mea: vorbiți încet, vă rog, nu-l deranjați pe Andrea, trebuie să lucreze.

— Ce ai? m-a întrebat Costanza. Te-ai făcut palidă, ceva nu e în regulă?

— Mamă, a răbufnit Angela, ne lași un pic în pace?

7.

Am petrecut după-amiaza noi trei singure și o bună parte din timp Angela a vorbit încontinuu despre Tonino. A făcut tot posibilul să mă convingă că ținea foarte mult la băiatul ăla. Tonino vorbea puțin, cu prea multă nepăsare, dar spunea mereu lucruri importante. Pe ea Tonino o lăsa să fie autoritară cu el pentru că o iubea, dar știa să se impună în fața oricui îl provoca. Tonino venea s-o ia de la școală în fiecare zi, înalt, cârlionțat, ea îl zărea în mulțime cât era de frumos, avea umerii lați, mușchii i se vedeau chiar dacă purta geacă. Tonino avea diplomă de topograf și deja lucra câte puțin, dar avea aspirații mari și în secret, fără să le spună nici măcar mamei și fraților lui, studia arhitectura. Tonino era foarte bun prieten cu Roberto, logodnicul Giulianei, chiar dacă erau foarte diferiți: ea îl cunoscuse pentru că ieșiseră la o pizza toți patru și, ce dezamăgire, Roberto era un tip obișnuit, chiar un pic

plicticos, nu se înțelegea de ce Giuliana, fată foarte frumoasă, ține atât de mult la el și nici de ce Tonino, care stătea mult mai bine decât Roberto la capitolele frumusețe și inteligență, are atâta stimă pentru el.

Eu am stat să ascult, dar Angela n-a reușit să mă convingă, ba mi s-a părut că se folosește de iubitul ei ca să-mi dea de înțeles că, în ciuda despărțirii părinților, era fericită. Am întrebat-o:

— Cum de mamei tale nu i-ai vorbit niciodată despre el?

— Ce legătură are mama cu asta?

— Voia informații de la mine.

— I-ai zis cine e, i-ai zis unde l-am cunoscut? a întrebat speriată.

— Nu.

— Ea nu trebuie să știe nimic.

— Și Mariano?

— Nici atât.

— Știi că dacă îl vede tata, te obligă să-l părăsești imediat?

— Tatăl tău nu e nimeni, trebuie să tacă, nu are dreptul să-mi spună ce trebuie să fac.

Ida a făcut semne evidente de consens, a subliniat:

— Tatăl nostru e Mariano, asta s-a lămurit. Dar eu și sora mea am hotărât că nu suntem fiicele nimănui: nici pe mama noastră n-o mai considerăm mama noastră.

Angela a coborât tonul vocii cum făceam în mod tradițional când vorbeam despre sex folosind un vocabular necuviincios:

— E o curvă, e curva tatălui tău.

— Citesc o carte unde o fată scuipă pe fotografia tatălui ei și asta face și o prietenă de-a ei, am spus.

— Tu ai scuipa pe fotografia tatălui tău? a întrebat Angela.

— Dar tu? am întrebat la rândul meu.

— Eu, pe a mamei mele, da.

— Eu nu, a spus Ida.

M-am gândit o clipă, apoi am spus:

— Eu m-aș pișa pe a tatălui meu.

Ipoteza a entuziasmat-o pe Angela.

— Putem s-o facem împreună.

— Dacă o faceți, a spus Ida, eu mă uit la voi și vă scriu.

— Ce înseamnă că ne scrii? am întrebat.

— Scriu despre voi care vă pișați pe fotografia lui Andrea.

— O povestire?

— Da.

Am fost bucuroasă. Mi-a plăcut exilarea celor două surori în propria lor casă, retezarea legăturilor de sânge exact așa cum aș fi vrut să le retez eu. Mi-a mai plăcut și trivialitatea lor.

— Dacă îți place să scrii povestiri de genul ăsta, pot să-ți povestesc chestii adevărate pe care le-am făcut, am spus.

— Ce chestii? a întrebat Angela.

— Eu sunt mai curvă decât mama voastră, am spus pe un ton mai scăzut.

S-au arătat foarte interesate de dezvăluirea mea, au insistat să le povestesc totul.

— Ai un prieten? a întrebat Ida.

— De parcă ai nevoie de prieten ca să fii curvă. Curvă ești cu cine se nimerește.

— Și tu ești curvă cu cine se nimerește? a întrebat Angela.

Am spus da. Am povestit că vorbeam despre sex cu băieții folosind cuvintele urâte ale dialectului și râdeam mult, foarte mult și după ce râsesem suficient, băieții o scoteau și voiau să le-o țin în mână sau să le-o iau în gură.

— Ce scârbos, a spus Ida.

— Da, am recunoscut, totul îți face un pic scârbă.

— Tot ce? a întrebat Angela.

— Bărbații, parcă stau în toaleta unui tren.

— Dar săruturile sunt frumoase, a spus Ida.

Am clătinat din cap energic.

— Pe bărbați îi sâcâie povestea cu sărutatul, nici măcar nu te ating, își trag imediat fermoarul în jos, îi interesează doar să-i atingi tu.

— E fals, a izbucnit Angela, pe mine Tonino mă sărută.

M-am simțit jignită că ea punea la îndoială ce spuneam.

— Tonino te sărută, dar nu-ți face altceva.

— Nu e adevărat.

— Să auzim atunci: ce faci cu Tonino?

— El e foarte religios și mă respectă, a murmurat Angela.

— Vezi? De ce mai ai un prieten dacă te respectă?

Angela a tăcut, a clătinat din cap, a tresărit nemulțumită:

— Îl am pentru că ține la mine. La tine poate că nu ține nimeni. Te-au lăsat și repetentă.

— E adevărat? a întrebat Ida.

— Cine v-a spus?

Angela a ezitat, parcă regreta deja că cedase imboldului de a mă umili.

— Tu i-ai zis lui Corrado și Corrado i-a zis lui Tonino, a murmurat.

Ida a vrut să mă consoleze.

— Dar noi n-am spus nimănui, a zis și a încercat să mă mângâie pe obraz. M-am ferit, apoi am șuierat:

— Doar proastele ca voi învață papagalicește, sunt promovate și se fac respectate de iubiții lor. Eu nu învăț, rămân repetentă și sunt o curvă.

8.

Când a sosit tatăl meu, era întuneric. Costanza mi s-a părut nervoasă, i-a spus: cum de ai ajuns atât de târziu, știai că e Giovanna aici. Am cinat, el s-a prefăcut bucuros. Îl cunoșteam bine, oferea spectacolul unei bucurii pe care n-o simțea. Am sperat ca în trecut, când locuia cu mama mea și cu mine, să nu se fi prefăcut niciodată cum făcea în schimb, în mod evident, în seara aia.

La rândul meu, n-am făcut nimic să ascund că eram supărată, că Costanza mă enerva cu atențiile ei mieroase, că Angela

mă jignise și nu mai voiam să am de-a face cu ea, că nu suportam numeroasele manifestări de afecțiune cu care Ida încerca să mă îmbuneze. Simțeam o răutate în mine care voia cu orice preț să se manifeste, o am cu siguranță în ochi și pe față, m-am gândit speriată de mine însămi. Am ajuns în punctul în care i-am spus Idei la ureche: e ziua ta de naștere și Mariano nu e aici, vreun motiv o exista; poate că ești prea plângăcioasă, poate că ești prea pisăloagă. Ida n-a mai vorbit cu mine, i-a tremurat buza de jos, a fost ca și cum i-aș fi dat o palmă.

Chestia n-a trecut neobservată. Tatăl meu și-a dat seama că-i spusesem ceva urât Idei și, întrerupând nu știu ce trăncăneală amabilă cu Angela, s-a răsucit spre mine brusc, m-a dojenit: te rog, Giovanna, nu fi prost-crescută, încetează. N-am spus nimic, am schițat doar un fel de surâs care l-a înfuriat și mai mult, într-atât încât a adăugat autoritar: ne-am înțeles? Eu am făcut semn că da, având grijă să nu râd, am așteptat un pic, apoi am spus, simțind cum îmi ia foc fața înroșindu-mă: mă duc o clipă la baie.

M-am încuiat cu cheia, m-am spălat pe față cu dorința incontrolabilă de a îndepărta senzația de arsură a mâniei de pe chip. El crede că mă poate face să sufăr, dar și eu sunt capabilă. Înainte să mă întorc în sufragerie, mi-am machiat din nou ochii cum făcuse Costanza după porția ei de lacrimi, am luat din buzunar brățara și mi-am pus-o la mână, m-am întors la masă. Angela a făcut ochii mari de uimire, a spus:

— Cum de ai brățara mamei?

— Mi-a dat-o ea.

I s-a adresat Costanzei:

— De ce i-ai dat-o, o voiam eu.

— Îmi plăcea și mie, a murmurat Ida.

Tatăl meu a intervenit, cenușiu:

— Giovanna, dă înapoi brățara.

Costanza a clătinat din cap, și ea mi s-a părut brusc lipsită de putere.

— Nu, brățara e a Giovannei, i-am dăruit-o.

— De ce? a întrebat Ida.

— Pentru că e o fată bună și studioasă.

M-am uitat la Angela și Ida, erau dezamăgite. Sentimentul de răzbunare s-a atenuat, mi-a părut rău că erau dezamăgite. Totul era trist și dezolant, nu exista absolut nimic de care să mă bucur așa cum mă bucurasem când eram mică, când erau mici și ele. Acum însă — am tresărit — sunt atât de rănite, atât de întristate, încât o să spună că știu un secret de-al meu ca să se simtă mai bine, o să spună că am fost lăsată repetentă, că nu învăț, sunt proastă de la natură, am numai defecte, nu merit brățara. I-am spus Costanzei, în grabă:

— Nu sunt nici bună, nici studioasă. Repet anul.

Costanza s-a uitat nesigură la tatăl meu, el a tușit ușor, a spus fără chef, dar minimizând, ca și cum ar fi trebuit să remedieze o exagerare de-ale mele:

— E adevărat, dar anul ăsta e foarte cuminte și probabil că o să facă doi ani într-unul. Haide, Giovanna, dă brățara Angelei și Idei.

Eu am spus:

— Brățara e a bunicii mele, nu pot s-o dau unor străine.

Tatăl meu a scos atunci din fundul gâtlejului vocea lui îngrozitoare, cea plină de răceală și de dispreț:

— Știu eu cui aparține brățara aia, scoate-ți-o imediat.

Mi-am smuls-o de la încheietura mâinii și am azvârlit-o într-unul din dulapurile bucătăriei.

9.

Tata m-a condus acasă cu mașina. Am ieșit din apartamentul din Posillipo nesperat de învingătoare, dar epuizată din cauza stării proaste. Duceam în rucsac brățara și o felie de tort pentru mama. Costanza se supărase pe tatăl meu, se dusese ea însăși să ia bijuteria de pe podea. După ce a verificat că nu se stricase, silabisind

cuvintele, uitându-se fix în ochii partenerului ei, subliniase că brățara era în mod irevocabil a mea și nu voia alte discuții. Astfel, într-o atmosferă unde veselia nu mai era posibilă nici mimată, Ida suflase în lumânărele, petrecerea se terminase, Costanza mă obligase să-i duc puțin desert fostei ei prietene — ăsta e pentru Nella — și Angela, deprimată, tăiase o felie mare și o ambalase cu atenție. Acum tata conducea spre Vomero, dar era agitat, nu-l văzusem niciodată așa. Avea trăsături foarte diferite de cele cu care eram obișnuită, ochii erau foarte strălucitori, pielea feței foarte întinsă pe oase, dar în special pronunța cuvinte confuze schimonosindu-și gura ca și cum n-ar reuși să le articuleze decât cu un efort foarte mare.

A început cu fraze de genul ăsta: eu te înțeleg, tu crezi că i-am distrus viața mamei tale și acum vrei să te răzbuni distrugând-o pe a mea, pe a Costanzei, pe a Angelei și a Idei. Tonul părea blajin, dar am simțit toată încordarea lui și m-am speriat, mă temeam că o să mă lovească dintr-un moment în altul, că o să sfârșim într-un zid sau în altă mașină. El și-a dat seama, a murmurat ți-e frică de mine, am mințit, am spus nu, am exclamat că nu era adevărat, nu-mi doream să-l văd distrus, țineam la el. Dar el a insistat, a revărsat peste mine un șuvoi de cuvinte. Ți-e frică de mine, a spus, nu-ți mai par cel care eram și poate că ai dreptate, poate că uneori devin persoana care n-am vrut să fiu niciodată, iartă-mă dacă te sperii, dă-mi timp, o să vezi că o să fiu din nou cel pe care-l cunoști, acum trec printr-o perioadă urâtă, se duce totul de râpă, simțeam că o să se termine așa și nu trebuie să te justifici dacă ai sentimente negative, e normal, doar să nu uiți că ești singura mea fiică, tu o să fii mereu singura mea fiică, și mama ta, și la ea o să țin întotdeauna, acum nu poți să înțelegi, dar o să înțelegi, e dificil, i-am fost fidel mamei tale foarte mult timp, dar o iubesc pe Costanza dinainte să te naști tu, și totuși între noi nu fusese niciodată nimic, eu o consideram ca pe sora pe care aș fi vrut s-o am, opusul mătușii tale, chiar opusul, inteligentă, cultă, sensibilă, pentru mine era sora mea așa cum Mariano era fratele

meu, un frate cu care să studiez, să discut, căruia să mă confesez, și despre Mariano știam totul, el a înșelat-o mereu pe Costanza, tu acum ești mare, pot să-ți spun lucrurile astea, Mariano avea alte femei și îi plăcea să-mi povestească fiecare relație de-ale lui și eu mă gândeam, biata Costanza, mă impresiona, aș fi vrut s-o protejez chiar de logodnicul ei, chiar de soțul ei, credeam că implicarea mea se datorează faptului că ne simțeam frate și soră, dar în schimb, odată, din întâmplare, ei, din întâmplare, am făcut o călătorie împreună, o călătorie în interes de serviciu, ceva legat de meseria noastră de profesori, ea ținea mult la prilejul acela, și eu țineam, dar fără viclenie, îți jur că n-o înșelasem niciodată pe mama ta — la mama ta țineam din perioada școlii și țin la ea și acum, țin la tine și la ea —, dar am luat cina, eu, Costanza și multă altă lume, și cât am vorbit, am vorbit mai întâi la restaurant, apoi pe stradă, apoi toată noaptea în camera mea, întinși pe pat cum făceam și când erau cu noi și Mariano și mama ta, atunci eram patru adolescenți, ne cuibăream unul lângă altul și discutam, poți înțelege, nu?, ca tine, Ida și Angela când vorbiți despre orice, dar acum în cameră eram doar Costanza și cu mine și am descoperit că iubirea noastră nu era frățească, era un alt tip de iubire, am fost noi înșine uimiți, nu se știe niciodată cum și de ce se întâmplă aceste lucruri, care sunt motivele profunde și cele de suprafață, dar să nu crezi că apoi am continuat, nu, doar un sentiment intens și de care nu poți face abstracție, sunt atât de trist, Giovanna, iartă-mă, iartă-mă și pentru brățară, am considerat-o mereu a Costanzei, o vedeam și-mi spuneam: știi cât i-ar plăcea, știi cât i-ar veni de bine, ăsta a fost motivul pentru care, atunci când a murit mama mea, am vrut-o cu orice preț, i-am tras o palmă Vittoriei pentru cât insista că era a ei și, când te-ai născut tu, i-am spus: dăruiește-i-o fetiței și ea, o dată în viața ei, m-a ascultat, dar eu, da, i-am dăruit-o imediat Costanzei, brățara mamei mele care n-a ținut niciodată la mine, niciodată, poate că felul în care țineam la ea îi făcea rău, nu știu, întreprinzi acțiuni care par acțiuni și în schimb sunt simboluri, știi ce sunt simbolurile, ăsta e

un lucru pe care trebuie să ți-l explic, binele devine rău fără să-ți dai seama, înțelege-mă, nu ți-am făcut nicio nedreptate, tu abia te născuseși, i-aș fi făcut o nedreptate Costanzei în schimb, în mintea mea îi dădusem deja brățara de mult.

A continuat așa tot drumul, în realitate a fost și mai haotic decât am rezumat eu aici. N-am înțeles niciodată cum se poate întâmpla ca un bărbat atât de dedicat reflecției și studiului, capabil să conceapă fraze foarte clare, uneori, când era copleșit de emoții, să aibă discursuri atât de dezlânate. Am încercat să-l întrerup de mai multe ori. Am spus: te înțeleg, tată. Am spus: asta nu mă privește, sunt treburile tale și ale mamei, sunt treburile tale și ale Costanzei, nu vreau să le știu. Am spus: îmi pare rău că te simți rău, și eu mă simt rău și mama se simte rău și e un pic ridicol, nu ți se pare, că tot acest rău înseamnă că tu ții la noi.

Nu voiam să fiu sarcastică. O parte din mine își dorea cu adevărat, în momentul ăla, să discute cu el despre răul care, în timp ce ți se pare că ești bună, încet, încet sau pe neașteptate, se răspândește în cap, în stomac, în tot corpul. De unde apare, tată — voiam să-l întreb —, cum se controlează și de ce nu alungă binele, ba, dimpotrivă, ajung să conviețuiască. În momentul ăla mi se părea că el, deși vorbind mai ales despre iubire, știe despre rău mai mult decât mătușa Vittoria și, pentru că răul îl simțeam și eu în mine, simțeam că înainta tot mai mult, mi-ar fi plăcut să vorbesc despre asta. Dar a fost imposibil, el a simțit doar versantul sarcastic al cuvintelor mele și a continuat, neliniștit, să pună la grămadă explicații, acuzații, frenezia cu care se ponegrea singur și frenezia cu care se reabilita înșirând motivele lui importante, suferințele lui. În fața casei l-am sărutat scurt în colțul gurii și am fugit, avea un miros de acru care m-a dezgustat.

Mama m-a întrebat lipsită de curiozitate:

— Cum a decurs?

— Bine. Costanza îți trimite o felie de tort.

— Mănânc-o tu.

— N-am chef.

— Nici mâine la micul dejun?
— Nu.
— Atunci arunc-o.

10.

A trecut o vreme și apoi Corrado a apărut din nou. Mă pregăteam să intru în școală, m-am auzit strigată, dar deja înainte să-i aud vocea, deja înainte să mă întorc și să-l văd în mulțimea de elevi, știam că o să-l întâlnesc în dimineața aia. Am fost bucuroasă, mi s-a părut un presentiment, dar trebuie să recunosc că de ceva timp mă gândeam la el, mai ales în după-amiezile plicticoase de învățat, când mama ieșea și eram singură în casă și speram să apară pe neașteptate ca data trecută. Nu am crezut niciodată că e vorba de iubire, aveam altceva în minte. Eram îngrijorată mai ales pentru că, în cazul în care Corrado nu s-ar mai fi arătat, asta putea însemna că ar fi apărut mătușa mea în persoană să pretindă brățara, și scrisoarea pe care o pregătisem n-ar fi folosit la nimic, ar fi trebuit să am de-a face cu ea direct, lucru care mă îngrozea.

Dar era altceva. În mine creștea tot mai mult, de-acum, o foarte intensă nevoie de abjecție — dar o abjecție neînfricată, o dorință incontrolabilă de a mă simți, în mod eroic, vulgară — și Corrado mi se părea că intuise nevoia asta a mea și era pregătit să o satisfacă fără prea multe fasoane. Așa încât îl așteptam, îmi doream să dea un semn de viață și, iată, în sfârșit a apărut. Mi-a cerut, tot în felul lui propriu, care oscila între serios și hazliu, să nu merg la școală, și eu am acceptat imediat, ba l-am tras din dreptul intrării liceului de teamă că-l văd profesorii și eu am fost cea care i-am propus să mergem în parcul Floridiana, l-am târât acolo cu plăcere.

El a început să facă glume ca să mă amuze și să râd, dar eu l-am oprit, am scos scrisoarea.

— I-o dai Vittoriei?
— Și brățara?

— E a mea, nu i-o dau.

— Vezi că se înfurie, mă sâcâie, nu știi cât ține la ea.

— Și tu nu știi cât țin eu la ea.

— Ai avut o privire rea. Ce frumoasă erai, chiar mi-ai plăcut.

— Nu e doar privirea, eu sunt toată rea, din fire.

— Toată?

Ne îndepărtaserăm de alei, acum eram bine ascunși printre copaci și tufișuri care miroseau a frunze vii. De data asta m-a sărutat, dar nu mi-a plăcut limba lui, era mare, aspră, parcă voia să mi-o îndese pe a mea în fundul gâtlejului. M-a sărutat și mi-a atins sânii, dar în mod grosolan, m-a strâns cu prea multă putere. A făcut-o mai întâi peste tricou, apoi a încercat să-și bage mâna într-una din cupele sutienului, dar fără un interes real, s-a plictisit repede. A renunțat la piept continuând să mă sărute, mi-a ridicat fusta, a lovit violent cu palma mâinii de răscroiala chiloților, frecând-o câteva secunde. Am murmurat râzând: ajunge, și n-a trebuit să insist, mi s-a părut bucuros că-l scutesc de treaba aia. A privit în jur, a lăsat fermoarul în jos, mi-a tras mâna în pantaloni. Am evaluat situația. Dacă mă atingea el, mă durea, mă enerva, îmi venea să mă întorc acasă și să mă culc. Am hotărât să acționez eu, mi s-a părut un mod de a evita să acționeze el. I-am scos-o cu prudență, l-am întrebat la ureche: pot să ți-o sug? Cunoșteam doar expresia, nimic altceva, și am rostit-o fără naturalețe în dialect. Îmi imaginam că trebuie să sugi cu putere, ca și cum te-ai prinde vorace de un sfârc mare, sau poate să lingi. Am sperat să-mi explice el ce să fac și, pe de altă parte, orice ar fi fost, mai bine așa decât contactul cu limba lui aspră. Mă simțeam pierdută, de ce sunt aici, de ce vreau să fac chestia asta. Nu simțeam dorință, nu mi se părea un joc amuzant, nu eram nici măcar curioasă, mirosul pe care îl emana excrescența aia a lui groasă și tare, foarte compactă, era dezagreabil. Neliniștită, mi-am dorit ca cineva — o mamă care ieșea cu copiii la aer — să ne vadă de pe alee și să urle dojeni și insulte. Nu s-a întâmplat asta și, pentru că el nu vorbea, adică era — mi s-a părut — înmărmurit, am hotărât să fie un sărut superficial, o

atingere ușoară a buzelor. Din fericire, a fost de ajuns. Și-a băgat imediat în chiloți chestia și a scos un scurt horcăit. Apoi ne-am plimbat prin parc, dar m-am plictisit. Corrado își pierduse dorința de a mă face să râd, acum vorbea pe un ton serios, cu glasul dres, străduindu-se să folosească italiana în vreme ce eu aș fi preferat dialectul. Înainte să ne despărțim, m-a întrebat:

— Îți amintești de Rosario, prietenul meu?

— Cel cu dinții proeminenți?

— Da, e un pic urât, dar simpatic.

— Nu e urât, e așa și așa.

— Oricum, eu sunt mai frumos.

— Mda.

— El are mașină. Vii cu noi să facem o tură?

— Depinde.

— De ce?

— Depinde dacă mă faceți să mă distrez sau nu.

— Te facem să te distrezi.

— Să vedem, am spus.

11.

Corrado mi-a telefonat după câteva zile ca să-mi spună de mătușa mea. Vittoria îi poruncise să-mi transmită cuvânt cu cuvânt că dacă-mi permiteam să fac din nou pe deșteapta cum făcusem cu scrisoarea aia, ea venea acasă și mă lua la palme în fața dobitoacei ăleia de maică-mea. Așa că — m-a sfătuit el — du-i brățara, te rog, o vrea fără întârziere duminica viitoare, are nevoie de ea, trebuie s-o etaleze la nu știu ce eveniment din parohie.

Nu s-a limitat să facă un rezumat al mesajului, mi-a spus și că trebuia să ne organizăm cu acel prilej. El și prietenul lui urmau să vină să mă ia cu mașina și să mă ducă pe *via* del Pascone. Eu urma să dau înapoi brățara — dar te rog, nu ne oprim în piațetă: nu trebuie să-i spui Vittoriei că am venit să te iau cu mașina prietenului

meu, nu uita, ăleia îi sare muștarul, trebuie să spui că ai mers cu autobuzul — și apoi urma să mergem cu adevărat să ne distrăm. Bucuroasă?

În zilele alea eram foarte neliniștită, nu mă simțeam bine, tușeam. Mă consideram oribilă și voiam să fiu tot mai oribilă. Deja de la un timp, înainte să merg la școală, îmi dădeam silința în fața oglinzii să mă îmbrac și să mă pieptăn ca o nebună. Voiam ca oamenilor să nu le facă plăcere să stea cu mine, exact așa cum eu încercam în toate modurile să dau de înțeles că nu-mi face plăcere prezența lor. Mă indispuneau toți, vecinii, trecătorii, colegii, profesorii. Mă indispunea mai ales mama cu fumatul ei continuu, cu băutul ei de gin înainte să meargă la culcare, cu văicăreala ei tărăgănată în legătură cu orice, cu aerul ei nici preocupat, nici dezgustat pe care îl căpăta imediat ce ziceam că am nevoie de un caiet sau de o carte. Dar nu o suportam, mai ales, din cauza devotamentului tot mai accentuat pe care de-acum îl arăta față de tot ce făcea sau spunea tatăl meu, ca și cum n-ar fi înșelat-o timp de cel puțin cincisprezece ani cu o femeie care era prietena ei, care era soția celui mai bun prieten al lui. În fine, mă exaspera. Recent căpătasem obiceiul să-mi șterg de pe față aerul indiferent și să urlu la ea, intenționat pe jumătate în napolitană, că trebuia să înceteze, că trebuia să nu mai dea doi bani, du-te la cinema, mamă, du-te să dansezi, nu mai e soțul tău, consideră-l mort, s-a dus să locuiască acasă la Costanza, e posibil să te ocupi încă numai de el, să te gândești încă numai la el? Voiam să știe că o disprețuiam, că nu eram ca ea și că n-o să fiu niciodată ca ea. De aceea, odată, când tatăl meu telefonase și ea începuse cu cuvinte docile de genul: nu-ți face griji, mă ocup eu, mă apucasem să repet afectat cu o voce foarte ridicată aceleași expresii ale ei de femeie supusă, dar alternându-le cu insulte și obscenități în dialect prost însușite, prost rostite. Ea închisese imediat telefonul în încercarea de a-l scuti pe fostul ei soț de vocea mea indecentă, mă țintuise cu privirea câteva secunde, apoi se dusese în biroul lui, evident ca să plângă. Așa că gata, am acceptat imediat propunerea

lui Corrado. Mai bine s-o înfrunt pe mătușa mea și să merg să le-o sug ălora doi, decât să stau închisă aici, pe San Giacomo dei Capri, în viața asta de rahat.

Mamei mele i-am zis că mă duceam în excursie la Caserta cu colegii mei de școală. M-am machiat, mi-am pus fusta cea mai scurtă pe care o aveam, am ales un tricou strâmt și foarte decoltat, am vârât brățara în gentuță în cazul că m-aș fi aflat în situația de a fi nevoită s-o dau neapărat înapoi și am alergat jos la nouă dimineața fix, ora pe care o stabilisem cu Corrado. Spre marea mea uimire, am găsit așteptându-mă o mașină galbenă marca nu știu care — tatăl meu nu avea nicio pasiune pentru automobile și deci nici eu nu mă pricepeam deloc —, dar văzând-o mi s-a părut de un asemenea lux, încât am regretat că nu mai sunt în relații bune cu Angela și Ida, ar fi fost o satisfacție pentru mine să mă pot lăuda față de ele. La volan era Rosario, pe bancheta din spate Corrado și amândoi erau expuși aerului și soarelui, pentru că automobilul nu avea capotă, era o decapotabilă.

Corrado, imediat ce m-am văzut ieșind pe ușa blocului, a făcut gesturi de salut exagerat de bucuroase, dar când am încercat să mă așez lângă Rosario, mi-a zis cu o uitătură fermă:

— Nu, frumoaso, tu te așezi lângă mine.

Am fost dezamăgită, voiam să fac impresie frumoasă pe scaunul de lângă șofer, care își pusese pe el un sacou bleumarin cu nasturi aurii, o cămașă albastră, cravată roșie, și se pieptănase dându-și tot părul pe spate, căpătând astfel o înfățișare de mascul dur și periculos, și dințos pe deasupra. Am insistat zâmbind conciliant:

— Mă așez aici, mulțumesc.

Dar brusc, Corrado a intervenit pe un ton aspru:

— Giannì, ești surdă, ți-am zis să vii imediat aici.

Nu eram obișnuită cu acele inflexiuni, mă intimidau, dar mi-a venit oricum să răspund:

— Îi țin companie lui Rosario, că doar nu e șoferul tău.

— Ce legătură are acu' șoferul, tu îmi aparții mie, trebuie să stai unde stau eu.

— Nu aparţin nimănui, Corrà, şi oricum maşina e a lui Rosario şi stau unde zice el.

Rosario n-a spus nimic, pur și simplu s-a întors spre mine cu chipul lui de băiat care râde permanent, mi-a fixat îndelung sânii și și-a trecut nodurile degetelor de la mâna dreaptă peste scaunul de lângă el. M-am așezat imediat acolo, am închis portiera, el a demarat scrâşnind intenţionat din cauciucuri. Ah, reuşisem, cu părul în vânt și soarele frumoasei zile de duminică pe față, m-am relaxat. Și ce bine șofa Rosario, țâșnea de pe o bandă pe alta cu o asemenea dezinvoltură, că părea un campion al mașinilor de curse, nu mi-era teamă.

— E a ta mașina?

— Da.

— Ești bogat?

— Da.

— Mai târziu mergem în Parco della Rimembranza?

— Mergem unde vrei tu.

Corrado a intervenit imediat întinzând o mână pe umărul meu și strângându-l:

— Dar faci ce-ți spun eu.

Rosario s-a uitat în oglinda retrovizoare.

— Currà, calmează-te, Giannina face ce-i place ei.

— Tu să te calmezi: eu am adus-o.

— Și? m-am băgat îndepărtându-i mâna.

— Taci, e o discuție între mine și Rosario.

I-am răspuns că vorbeam cum și când aveam chef și tot drumul am fost atentă numai la Rosario. Am înțeles că era mândru de automobil și i-am spus că șofa mult mai bine decât tatăl meu. L-am îmboldit să se laude, m-am arătat interesată de toată cunoașterea lui în materie de motoare, am ajuns chiar să-l întreb dacă într-un viitor apropiat mă va învăța să șofez cum șofa el. Profitând, în fine, de faptul că ținea aproape mereu mâna pe schimbătorul de viteze, mi-am așezat mâna peste a lui spunând: așa te ajut cu vitezele, și dă-i cu râsul, eu râdeam, ca de obicei, din cauza hlizelii, el râdea

din cauza danturii. Îl emoționa atingerea mâinii mele peste a lui, mi-am dat seama de asta. Cum e posibil, mi-am spus, ca bărbații să fie atât de proști, cum e posibil ca ăștia doi, dacă doar îi ating ușor, dacă doar mă las atinsă ușor, să devină orbi, nu văd și nu aud nici măcar ce scârbă mi-e de mine însămi. Corrado suferea pentru că nu mă așezasem lângă el, Rosario era foarte bucuros pentru că stăteam lângă el cu mâna peste mâna lui. Cu un dram de viclenie îi puteai îndupleca să facă orice? Erau de ajuns coapsele dezgolite, pieptul expus? Era de ajuns să-i atingi ușor? În felul ăsta îl cucerise mama pe tatăl meu în tinerețe? În felul ăsta l-a luat Costanza de lângă ea? Așa procedase și Vittoria cu Enzo, smulgându-l de lângă Margherita? Când Corrado, nefericit, mi-a atins gâtul cu degetele și apoi mi-a mângâiat marginea de stofă sub care se înălța unduirea sânului, l-am lăsat, iar eu, tot atunci am strâns cu putere câteva secunde mâna lui Rosario. Și nici măcar nu sunt frumoasă, m-am gândit stupefiată, în vreme ce, printre mângâieri, hăhăieli, cuvinte aluzive, dacă nu chiar obscene, și vânt și cer brăzdat cu dungi albe, mașina gonea odată cu timpul și apăreau în depărtare zidurile de tuf cu sârma ghimpată în vârf, halele abandonate, bloculețele albastru-pal, joase, de pe *via* del Pascone.

Imediat ce am recunoscut-o, m-a apucat durerea de stomac, senzația de putere a dispărut: acum trebuia s-o înfrunt pe mătușa mea. Corrado a spus, tot ca să-și confirme înainte de toate lui însuși că el era cel care-mi comanda mie:

— Te lăsăm aici.

— Bine.

— Ne ducem în piațetă, nu ne face să așteptăm. Și nu uita că ai venit cu mijloacele.

— Ce mijloace?

— Autobuzul, funicularul, metroul. Ce nu trebuie să spui deloc e că te-am adus noi.

— Bine.

— Te rog, mișcă-te repede.

Am făcut semn că da, am coborât din mașină.

12.

Am parcurs o scurtă bucată de drum pe jos, cu inima bătându-mi în piept, am ajuns acasă la Vittoria, am sunat, ea mi-a deschis. La început n-am înțeles. Îmi pregătisem un mic discurs de rostit cu fermitate, concentrat pe sentimente care se coagulaseră în jurul brățării și care o făceau, în mod categoric, a mea. Dar n-am avut timp să-l spun. Ea, cum m-a văzut, m-a asaltat cu un monolog lung, agresiv, dureros și patetic, care m-a dezorientat, m-a intimidat. Cu cât vorbea, cu atât îmi dădeam seama că restituirea bijuteriei nu era nimic altceva decât o scuză. Vittoria se atașase de mine, crezuse că și eu țin la ea și mă vrusese acolo ca să-mi reproșeze cât o dezamăgisem.

Eu speram — a spus cu voce foarte ridicată, într-un dialect pe care mă chinuiam să-l înțeleg, în ciuda eforturilor recente de a-l învăța — ca tu să fii de-acum de partea mea, că o să-ți fie suficient să vezi ce oameni sunt cu adevărat tatăl tău și mama ta, ca să-ți dai seama, în schimb, cine sunt eu, ce viață am dus din vina fratelui meu. În schimb, nu, te-am așteptat inutil în fiecare duminică. Mi-ar fi fost de ajuns măcar un telefon, dar nu, tu n-ai înțeles nimic, tu, dimpotrivă, ai crezut că e vina mea dacă familia ta s-a dovedit de rahat și, în cele din urmă, ce-ai făcut, uită-te aici, mi-ai scris scrisoarea asta — scrisoarea asta, mie — ca să-mi amintești că n-am studiat, ca să-mi amintești că tu știi să scrii și eu nu. Ah, ești exact ca tatăl tău, ba nu, mai rău, nu mă respecți, nu poți vedea ce fel de om sunt, nu poți avea sentimente. Așa că dă-mi înapoi brățara, era a mamei mele, odihnească-se în pace, și nu o meriți. M-am înșelat, nu ai sângele meu, ești o străină.

În fine, dacă în acea interminabilă ceartă de familie aș fi ales partea bună, dacă aș fi tratat-o ca pe singurul sprijin ce-mi rămăsese, singura călăuză pentru viață, dacă aș fi acceptat cu bucurie parohia, pe Margherita, pe copii ca pe un fel de permanent refugiu duminical, restituirea bijuteriei ar fi fost neimportantă, asta mi s-a părut că înțeleg. În timp ce țipa, avea ochi plini de cruzime și totodată de

suferință, îi vedeam în gură o salivă albă care din când în când îi păta buzele. Vittoria voia pur și simplu să admit că țineam la ea, că îi eram recunoscătoare pentru că îmi arătase cât era de mediocru tatăl meu, că din motivul ăsta o să țin la ea mereu, că din recunoștință o să devin sprijinul ei la bătrânețe și alte lucruri de felul ăsta. Și eu, îndată, am hotărât să-i spun exact asta. În câteva fraze am ajuns chiar să născocesc că părinții mei îmi interziseseră s-o sun, apoi am adăugat că scrisoarea spunea adevărul: brățara era o amintire foarte dragă a felului în care ea mă ajutase, salvase, îndrumase. Am zis așa, cu voce emoționată, și am fost uimită eu însămi de cum eram capabilă să-i vorbesc cu mâhnire, prefăcându-mă, de cum alegeam cu grijă cuvinte eficace, de cum, în fine, nu eram ca ea, ci mai rău.

Vittoria, încet, încet, s-a liniștit, m-am simțit ușurată. Acum era de-ajuns să-mi dau seama în ce mod potrivit să-mi iau la revedere și să mă întorc la cei doi băieți care așteptau, sperând că uitase de brățară.

De fapt, n-a mai vorbit despre ea, dar a insistat să mergem să-l ascultăm pe Roberto, care vorbea în parohie. Ce încurcătura naibii, ținea mult la asta. L-a lăudat pe prietenul lui Tonino, probabil că devenise favoritul ei după ce începuse o relație cu Giuliana. Nu-ți poți imagina ce băiat bun e — a spus —, inteligent, ponderat: pe urmă mâncăm toți acasă la Margherita, rămâi și tu. Cu delicatețe am răspuns că nu puteam, că trebuia să mă întorc acasă și în acest timp am îmbrățișat-o ca și cum într-adevăr aș fi ținut la ea și cine știa, poate că țineam, nu mai înțelegeam nimic din sentimentele mele.

— Eu plec, mama mă așteaptă, o să mă întorc curând, am murmurat.

A cedat:

— Bine, te conduc.

— Nu, nu, nu, nu e nevoie.

— Te conduc până în stația de autobuz.

— Nu, știu unde stația, mulțumesc.

N-am putut face nimic, a vrut să mă conducă. Nu aveam nici cea mai vagă idee unde era stația, am sperat să fie într-un loc

îndepărtat de cel în care mă așteptau Rosario și Corrado. Dar între timp părea că mergem exact acolo și tot drumul n-am făcut decât să repet, neliniștită: bine, mulțumesc, acum mă duc singură. Dar mătușa mea n-a renunțat, dimpotrivă, cu cât încercam să o șterg cât mai repede, cu atât făcea fața cuiva care simte că ceva nu e în regulă. Am cotit, în fine, și, așa cum mă temeam, stația de autobuz era chiar în piațeta unde stăteau Corrado și Rosario, pe care puteai să-i vezi foarte bine în mașina cu capota lăsată.

Vittoria a zărit imediat automobilul, era o pată de tablă galbenă care strălucea în soare.

— Ai venit cu Corrado și cu împuțitu' ăla?

— Nu.

— Jură.

— Îți jur, nu.

M-a împins lovindu-mă în piept cu mâna și s-a dus spre automobil urlând insulte în dialect. Dar Rosario a plecat imediat scrâșnind din roți și ea a alergat mai întâi câțiva metri scoțând țipete feroce, apoi și-a scos un pantof și l-a azvârlit în direcția decapotabilei. Mașina a dispărut lăsând-o în urmă furioasă, îndoită de spate, pe marginea străzii.

— Ești o mincinoasă, mi-a spus, luându-și pantoful de jos, a venit spre mine gâfâind încă.

— Jur că nu.

— Acum o sun pe mama ta și o să vedem.

— Te rog, nu face asta. Nu am venit cu ăia, dar pe mama n-o suna.

I-am povestit că, dat fiind că mama nu voia s-o vizitez, dar eu țineam prea mult să o văd, îi spusesem că merg într-o excursie la Caserta cu colegii mei de școală. Am fost convingătoare: faptul că o păcălisem pe mama, doar ca să mă întâlnesc cu ea, a îmbunat-o.

— Toată ziua?

— Trebuie să mă întorc după-amiază.

S-a uitat în ochii mei, căutând ceva cu un aer nedumerit.

— Atunci vino cu mine să-l asculți pe Roberto și apoi pleci.

— Risc să întârzii.

— Riști să te iau la palme, dacă aflu că mă păcălești și vrei să mergi cu ăia doi.

Am urmat-o nemulțumită, m-am rugat: Doamne, te rog, nu am chef să merg la parohie, fă astfel încât Corrado și Rosario să nu fi plecat, fă să mă aștepte pe undeva, scapă-mă de mătușa mea, la biserică o să mor de plictiseală. Drumul mi-era deja cunoscut: străzi pustii, buruieni și gunoi, ziduri pline de inscripții, clădiri dărăpănate. Vittoria mi-a ținut tot timpul un braț în jurul umerilor, uneori mă strângea tare spre ea. A vorbit mai ales despre Giuliana — Corrado o îngrijora; în timp ce pentru fata aia și pentru Tonino avea multă considerație — cât devenise de înțeleaptă. Iubirea — a spus folosind pe un ton inspirat o formulare care nu-i aparținea, care dimpotrivă m-a dezorientat și m-a înfuriat — e o rază de soare care-ți încălzește sufletul. Eram dezamăgită. Poate că ar fi trebuit s-o observ pe mătușa mea cu aceeași atenție cu care ea mă îmboldise să-mi spionez părinții. Poate că aș fi descoperit în spatele acelei durități care mă fermecase o femeiușcă moale, ușor de tras pe sfoară, scorțoasă în aparență, blândă în adâncul ființei ei. Dacă Vittoria e într-adevăr asta — m-am gândit descurajată —, atunci e urâtă, are urâțenia banalității.

Între timp, la fiecare vuiet de automobil mă uitam pieziș sperând să reapară Rosario și Corrado și să mă răpească, dar și temându-mă că ea o să înceapă din nou să urle, să se supere pe mine. Am ajuns la biserică, m-a surprins că e aglomerată. M-am dus direct la agheasmatar, mi-am udat degetele, mi-am făcut semnul crucii înainte să mă oblige Vittoria. Se simțea în jur un miros de răsuflări și de flori, se auzea o rumoare civilizată, din când în când vocea ridicată a unui copil căruia imediat, pe tonuri sugrumate, i se spunea să tacă. În spatele unei mese așezate în capătul navei centrale, în picioare, cu spatele la altar, am văzut silueta lui don Giacomo, spunea cu emfază ceva de încheiere. A părut bucuros când ne-a văzut intrând, a făcut un semn de salut fără să se întrerupă. Eu m-aș fi așezat bucuroasă pe ultimele bănci, care

erau goale, dar mătușa mea m-a prins de un braț și m-a condus de-a lungul navei din dreapta. Ne-am așezat în primele rânduri, lângă Margherita, care îi păstrase locul și care s-a înroșit de bucurie când m-a văzut. M-am instalat înghesuită între ea și Vittoria, una mare, moale, cealaltă încordată, descărnată. Don Giacomo a tăcut, rumoarea s-a intensificat, abia am avut timp să privesc în jur, să o recunosc pe Giuliana, în mod surprinzător abandonată în primul rând și, la dreapta ei, pe Tonino, cu umerii lați, cu spatele foarte drept. Apoi preotul a spus: vino, Roberto, ce faci acolo, stai lângă mine, și s-a lăsat o tăcere impresionantă, ca și cum toți cei prezenți, pe neașteptate, ar fi rămas fără suflare.

Dar poate că nu s-a întâmplat așa, probabil că eu am fost cea care am anulat orice sunet atunci când un tânăr înalt, dar adus de spate și uscățiv ca o umbră s-a ridicat în picioare. Mi s-a părut că e prins de spinare cu un lanț lung de aur pe care-l puteam vedea doar eu și că el se leagănă ușor ca și cum ar fi atârnat de cupolă, atingând ușor podeaua cu vârful pantofilor. Când a ajuns la masă și s-a răsucit, am avut impresia că ochii precumpănesc asupra chipului: erau albaștri, albaștri pe un chip închis la culoare, osos, disproporționat, cuprins între o masă mare de păr rebel și o barbă deasă care părea albastră.

Aveam aproape cincisprezece ani și până în momentul ăla niciun băiat nu mă atrăsese cu adevărat, cu atât mai puțin Corrado, cu atât mai puțin Rosario. Dar imediat ce l-am văzut pe Roberto — înainte să deschidă gura, înainte să se înflăcăreze din pricina unui sentiment oarecare, înainte să rostească un cuvânt —, am simțit o durere foarte intensă în piept și am știut că toată viața mea urma să se schimbe, că îl doream, că ar fi trebuit în mod necesar să îl am, că deși nu credeam în Dumnezeu, m-aș fi rugat în fiecare zi și în fiecare noapte pentru ca asta să se întâmple și că numai dorința aia, numai speranța aia, numai rugăciunea aia mă puteau împiedica să mă prăbușesc acum, într-o clipă, moartă pe jos.

V

1.

Don Giacomo s-a așezat la masa sărăcăcioasă din capătul navei centrale și a rămas tot timpul cu privirea îndreptată spre Roberto, având atitudinea unui om care ascultă concentrat, cu obrazul sprijinit în palma mâinii. Roberto, în schimb, a vorbit din picioare, cu inflexiuni aspre și totuși seducătoare, cu spatele întors spre altar și un mare crucifix cu crucea închisă la culoare și trupul lui Hristos galben. Nu-mi amintesc aproape nimic din ce a zis, poate pentru că se exprima din interiorul unei culturi care-mi era străină, poate pentru că din cauza emoției n-am ascultat. Am în minte multe fraze care cu siguranță sunt ale lui, dar nu știu să le plasez în timp, confund cuvintele de atunci cu cele care au urmat. Totuși, e mult mai probabil ca unele să fi fost pronunțate în duminica aia. Uneori, de exemplu, sunt convinsă că el, acolo în biserică, a vorbit despre parabola pomilor buni care fac fructe bune, a celor răi care fac fructe rele și de aceea ajung lemne de foc. Sau mai adesea mi se pare cert că a insistat asupra calculului exact al resurselor noastre când ne cufundăm într-o acțiune importantă, pentru că e greșit să te apuci, să zicem, de construirea unui turn dacă nu ai banii ca să-l înalți până la ultima piatră. Sau rețin că ne-a îndemnat pe toți să avem curaj, amintindu-ne că singurul mod de a nu ne irosi viața e să ne-o dăm pentru salvarea celorlalți. Sau îmi imaginez că a expus argumente legate de necesitatea de a fi în mod real corecți, milostivi, credincioși, fără să ascundem nedreptatea, sufletul insensibil, necredința în spatele respectării

convențiilor. În fine, nu știu, timpul a trecut și nu reușesc să mă hotărăsc. Pentru mine discursul lui, de la început până la sfârșit, a fost mai ales un flux de sunete încântătoare care ieșeau din gura lui, din gâtlejul lui. Îi priveam țintă mărul lui Adam, foarte proeminent, ca și cum înapoia acelei protuberanțe ar fi vibrat într-adevăr răsuflarea primei ființe umane de sex masculin venite pe lume și nu, mai degrabă, a uneia dintre infinitele copii care au umplut planeta. Ce frumoși și cumpliți erau ochii lui deschiși la culoare, decupați pe chipul închis la culoare, degetele lungi, buzele lucioase. În legătură cu un singur cuvânt de-al lui nu am îndoieli, l-a rostit deseori cu acel prilej, așa cum rupi petalele unei margarete. Mă refer la „pocăință", am înțeles că îl folosea în mod neobișnuit. A spus că trebuia curățat de utilizările lui negative, a vorbit ca despre un ac care trebuia să lase firul să treacă prin fragmentele separate ale existenței noastre. I-a dat semnificația unei vigilențe extreme asupra nouă înșine, era cuțitul cu care rănești conștiința ca să n-o lași să adoarmă.

2.

Imediat ce Roberto a tăcut, mătușa mea m-a târât spre Giuliana. M-a impresionat cât se schimbase, frumusețea ei mi s-a părut de copil. Nu e machiată, m-am gândit, nu are culori de femeie, și m-am simțit jenată din cauza fustei mele scurte, a pleoapelor încărcate și a rujului, a decolteului. Sunt deplasată, mi-am zis, în timp ce Giuliana șoptea: ce fericită sunt să te văd, ți-a plăcut? Șoptit, în doar câteva cuvinte neclare, am complimentat-o pe ea și am fost entuziastă în legătură cu discursul logodnicului ei. Să i-l prezentăm, a intervenit Vittoria, și Giuliana ne-a condus la Roberto.

— E nepoata mea, a spus mătușă-mea cu o mândrie care mi-a sporit stinghereala, o fată foarte inteligentă.

— Nu sunt inteligentă, aproape că am țipat și i-am întins mâna, îmi doream ca măcar să mi-o atingă ușor.

El a luat-o într-a lui fără s-o strângă, a spus ce plăcere, cu o privire afectuoasă, în timp ce mătușa mea îmi reproșa: e prea modestă, opusul fratelui meu care a fost întotdeauna arogant. Roberto m-a întrebat de școală, ce studiam, ce citeam. Câteva secunde, am avut impresia că întrebările nu erau doar așa, ca să spună ceva, mi-am dat seama că am încremenit. Am bălmăjit ceva despre plictiseala orelor de curs, despre o carte dificilă pe care o citeam de luni de zile, nu se termina niciodată, povestea despre căutarea timpului pierdut. Giuliana i-a spus dintr-o suflare: ești chemat, dar el se uita fix în ochii mei, era uimit că citesc un text pe cât de frumos, pe atât de complex, i s-a adresat iubitei lui: îmi spuseseși că e o fată grozavă, dar e mai mult decât atât. Mătușa mea s-a simțit mândră, a repetat că eram nepoata ei și între timp câțiva enoriași zâmbitori începuseră să facă semne arătându-l pe preot. Voiam să găsesc niște cuvinte care să-l impresioneze profund pe Roberto, dar aveam mintea goală, n-am găsit nimic. Pe de altă parte, el era deja târât departe de simpatia pe care chiar el o suscitase, așa că în gestul cu care m-a salutat și-a manifestat regretul și a ajuns într-un grup numeros unde se afla don Giacomo.

N-am îndrăznit să-l urmăresc nici măcar cu privirea, am rămas lângă Giuliana, care mi s-a părut radioasă. M-am gândit din nou la fotografia tatălui ei, înrămată, din bucătăria Margheritei, flăcăruia candelei care tresărea în geam și îi lumina pupilele, și m-a descumpănit că o tânără femeie poate să conțină trăsăturile acelui bărbat și totuși să fie foarte frumoasă. Am simțit că o invidiam, corpul ei dichisit într-o rochiță bej și chipul ei curat răspândeau în jur o energie veselă. Dar când o cunoscusem, puterea aia era exprimată cu o voce ridicată și o gesticulație exagerată; în schimb, Giuliana avea acum o atitudine rezervată, ca și cum mândria de a iubi și de a fi iubită ar fi legat cu fire invizibile exuberanța manierelor. A spus într-o italiană chinuită: știu ce ți s-a întâmplat, îmi pare așa de rău, ce bine te înțeleg. Și chiar mi-a prins o mână în mâinile ei, așa cum tocmai făcuse logodnicul ei. Dar nu m-a deranjat, i-am vorbit cu sinceritate despre suferința mamei mele, deși partea din

mine mai vigilentă nu l-a pierdut niciodată din vedere pe Roberto, speram să mă caute din priviri. Nu s-a întâmplat, dimpotrivă, mi-am dat seama că se adresa oricui cu aceeași curiozitate cordială pe care o arătase față de mine. O făcea fără grabă, conversând cu interlocutorii lui și comportându-se astfel încât cine se înghesuia în jurul lui doar ca să-i vorbească, să aibă parte de simpatia felului lui de a zâmbi, de frumusețea chipului care se nutrea cu discordanțe, să înceapă, încet, încet, să vorbească și cu ceilalți. Dacă m-aș apropia, m-am gândit, cu siguranță mi-ar face loc și mie, m-ar atrage în vreo discuție. Dar atunci aș fi constrânsă să mă exprim mai articulat și și-ar da seama imediat că nu e adevărat, nu sunt o fată silitoare, nu știu nimic despre lucrurile care-i sunt cu adevărat dragi. Astfel m-a cuprins dezolarea, aș fi fost umilită dacă insistam să-i vorbesc, el și-ar fi zis: ce ignorantă e fata asta. Și brusc, în timp ce Giuliana încă mă ținea de vorbă, am anunțat-o că trebuia să plec. Ea a insistat să iau prânzul la ea acasă: rămâne *și* Roberto, a spus. Dar eu eram de-acum speriată, îmi doream, la propriu, să fug. Am părăsit biserica cu pași repezi.

Odată ajunsă afară, în fața bisericii, aerul proaspăt m-a amețit. Am privit în jur ca și cum aș fi ieșit dintr-un cinematograf după un film extrem de captivant. Nu doar că nu știam cum să mă întorc acasă, dar nu mă interesa să mă întorc. Aș fi rămas acolo pentru totdeauna: să dorm sub portic, să nu mănânc, să nu beau, lăsându-mă să mor cu gândul la Roberto. În momentul ăla nu-mi păsa nici măcar un pic de niciun alt sentiment sau dorință.

Dar m-am auzit strigată, era Vittoria, m-a ajuns din urmă. S-a folosit de cel mai enervant ton ca să mă oprească, până când a renunțat și mi-a explicat ce trebuia să fac ca să mă întorc pe San Giacomo dei Capri: metroul te duce în Piața Amedeo și de acolo iei funicularul, apoi, când ajungi în Piața Vanvitelli, știi pe unde s-o iei. Pentru că m-a văzut zăpăcită — ce e, n-ai înțeles? — s-a oferit să mă însoțească acasă cu Fiatul ei, chiar dacă trebuia să ia prânzul la Margherita. Am refuzat politicos drumul cu mașina, a început să-mi vorbească într-un dialect exagerat de sentimental,

netezindu-mi părul, prinzându-mă de braț, sărutându-mă de câteva ori pe obraz cu buze umede și am fost și mai convinsă că nu era un vârtej răzbunător, ci o biată femeie singură care își dorea afecțiune și care în acel moment ținea în mod special la mine pentru că făcusem impresie bună în fața lui Roberto. Ai fost grozavă, a spus, eu învăț asta, eu citesc astalaltă, grozavă, grozavă, grozavă. M-am simțit vinovată față de ea cel puțin la fel de mult cât, în mod sigur, se simțea tatăl meu și am vrut să mă recompensez, am scotocit în buzunarul unde aveam brățara, i-am întins-o.

— Nu voiam să ți-o dau, am spus, mi se părea că e a mea, dar îți aparține și nu trebuie s-o aibă nimeni altcineva decât tine.

Nu se aștepta la gestul meu, s-a uitat la brățară cu vizibilă iritare, ca și cum ar fi fost un șerpișor sau o prevestire rea.

— Nu, ți-am dăruit-o, mie îmi e de ajuns că ții la mine, a spus.

— Ia-o.

În cele din urmă, împotriva voinței, a acceptat-o, dar nu și-a pus-o la mână. A băgat-o în geantă și a rămas în stație ținându-mă strâns, râzând, fredonând, până când a venit autobuzul. Am urcat ca și cum fiecare pas ar fi fost decisiv și eu urma să mă revărs pe neașteptate într-o altă poveste de-a mea și într-o altă existență de-a mea.

Călătoream de câteva minute așezată la fereastră, când am auzit un claxonat insistent. Am văzut că pe banda de depășire mergea în paralel mașina sport a lui Rosario. Corrado dădea din mâini, urla: coboară, Giannì, vino. Mă așteptaseră ascunși cine știe unde, răbdători, imaginându-și tot timpul că urma să le satisfac toate dorințele. I-am privit cu simpatie, mi s-au părut duios de insignifianți, în timp ce goneau în bătaia vântului. Rosario conducea făcându-mi semn cu un gest lent să cobor, Corrado continua să zbiere: te așteptăm la următoarea stație, ne distrăm, și între timp îmi arunca priviri imperative, spera să-l ascult. Pentru că zâmbeam absentă și nu răspundeam, și Rosario a ridicat privirea ca să-mi

înțeleagă intențiile. I-am făcut semn doar lui că nu, i-am spus fără voce: nu mai pot.

Decapotabila a accelerat, a lăsat autobuzul în urmă.

3.

Mama a fost surprinsă că excursia la Caserta durase atât de puțin. Cum așa, a întrebat apatică, te-ai întors deja, ți s-a întâmplat ceva rău, te-ai certat cu careva? Aș fi putut să tac, să mă duc să mă închid în camera mea ca de obicei, să pun muzică tare, să citesc și să citesc și iar să citesc despre timpul pierdut sau despre orice altceva, dar n-am făcut-o. I-am mărturisit direct că nu mersesem la Caserta, ci la Vittoria și, când am văzut-o cum se face palidă simțind dezamăgire, am făcut ceva ce nu mai făceam de câțiva ani: m-am așezat pe genunchii ei, ținându-mi brațele în jurul gâtului ei și dându-i pupici pe ochi. Ea a opus rezistență. A murmurat că eram mare și cântăream mult, m-a dojenit pentru minciuna pe care i-o spusesem, pentru cum mă îmbrăcasem, pentru machiajul vulgar, ținându-mă strâns de talie cu brațele descărnate. La un moment dat a întrebat de Vittoria.

— A făcut ceva ce te-a speriat?

— Nu.

— Te simt nervoasă.

— Sunt bine.

— Dar ai mâinile reci, ești transpirată. Sigur nu s-a întâmplat nimic?

— Foarte sigur.

Era uimită, era speriată, era bucuroasă sau poate că eu eram cea care amestecam bucuria, uimirea și îngrijorarea crezând că sunt reacțiile ei. N-am făcut nicio aluzie la Roberto, simțeam că n-aș fi găsit cuvintele potrivite și m-aș fi detestat. I-am explicat în schimb că-mi plăcuseră anumite discursuri pe care le ascultasem la biserică.

— În fiecare duminică, i-am povestit, preotul invită câte un prieten de-ai lui foarte capabil, așază o masă în capătul navei centrale și se discută.

— Despre ce?

— Acum nu știu să-ți redau.

— Vezi că ești nervoasă?

Nu eram nervoasă, mă simțeam mai degrabă într-o stare de agitație fericită care nu mi-a trecut nici măcar când, stânjenită, mi-a spus că în urmă cu câteva zile, complet întâmplător, se întâlnise cu Mariano și, știind că eram în excursie la Caserta, îl invitase în după-amiaza aia la o cafea.

Nici vestea aia n-a reușit să-mi schimbe dispoziția, am întrebat:

— Vrei să fii împreună cu Mariano?

— Ei, asta-i bună.

— Cum e posibil să nu reușiți niciodată să spuneți adevărul?

— Giovanna, îți jur, ăsta *e* adevărul: nu e nimic și n-a fost niciodată nimic între mine și el. Dar, având în vedere că tatăl tău a început din nou să se vadă cu el, eu de ce să nu mă văd cu el?

Această ultimă veste m-a făcut să sufăr. Mama mi-a povestit fără să pară că era un fapt recent, că cei doi foști prieteni se întâlniseră o dată, când Mariano trecuse să-și vadă fiicele și, din dragoste pentru fetițe, își vorbiseră cu amabilitate. Am răbufnit:

— Dacă tata a restabilit legătura cu un prieten pe care l-a trădat, de ce nu-și face un examen al conștiinței și nu restabilește legătura cu sora lui?

— Pentru că Mariano e o persoană civilizată, și Vittoria nu.

— Tâmpenii. Chestia e că Mariano predă la universitate, îl face să se simtă bine, îi dă importanță, în timp ce Vittoria îl face să se simtă așa cum e de fapt.

— Îți dai seama cum vorbești despre tatăl tău?

— Da.

— Atunci încetează.

— Spun ce gândesc.

M-am dus în camera mea, m-am refugiat în gândul la Roberto. Vittoria era cea care mi-l prezentase. El era parte din lumea mătușii mele, nu din aceea a părinților mei. Vittoria se întâlnea cu el, îl aprecia, aprobase, dacă nu încurajase chiar logodna cu Giuliana. Asta o făcea în ochii mei mai sensibilă, mai inteligentă decât persoanele pe care le frecventau părinții mei de o viață, cu Mariano și Costanza în frunte. M-am închis în baie foarte nervoasă, m-am demachiat cu grijă, mi-am pus o pereche de blugi și o bluză albă. Ce ar fi spus Roberto dacă i-aș fi povestit întâmplările de la mine de acasă, comportamentul părinților mei, acea recompunere în putreziciunea unei vechi prietenii. Sunetul violent al interfonului m-a făcut să tresar. Au trecut câteva minute, am auzit vocea lui Mariano, pe cea a mamei mele, am sperat să nu mă convoace autoritar. N-a făcut-o, am început să învăț, dar n-am avut cale de scăpare, la un moment dat am auzit-o strigând: Giovanna, vino să-l saluți pe Mariano. Am pufnit, am închis cartea, m-am dus.

M-a impresionat să văd cât era de slab tatăl Angelei și al Idei, îi făcea concurență mamei mele. Mi s-a făcut milă de el, dar n-a durat. M-a înfuriat privirea lui rătăcită, imediat, pe sânii mei, exact ca Rosario și Corrado, chiar dacă de data asta bluza îmi acoperea cum trebuie sânii.

— Ce mare te-ai făcut, a exclamat emoționându-se, și a vrut să mă îmbrățișeze, să mă pupe pe obraji.

— Iei o ciocolățică? Le-a adus Mariano.

Am refuzat, am spus că trebuia să învăț.

— Știu că ți-ai luat angajamentul să recuperezi anul pierdut, a spus el.

Am făcut semn că da, am murmurat: mă duc. Înainte să ies, i-am simțit din nou privirea și mi-a fost rușine. M-am gândit că Roberto mă privise doar în ochi.

4.

Am înțeles repede ce se întâmplase: mă îndrăgostisem la prima vedere. Citisem suficient despre tipul ăla de iubire, dar, nu știu de ce, n-am folosit niciodată expresia în sinea mea. Am preferat să-l consider pe Roberto — chipul lui, vocea lui, mâinile lui în jurul mâinii mele — un fel de consolare miraculoasă pentru zilele și nopțile agitate. Bineînțeles, voiam să-l reîntâlnesc, dar după primul moment răvășitor — clipa aia de neuitat în care a-l vedea a coincis cu o nevoie foarte intensă de el — urmase un fel de realism calm. Roberto era un bărbat, eu o fetiță. Roberto iubea pe alta, care era foarte frumoasă și bună. Roberto era inaccesibil, trăia la Milano, nu știam nimic din ce îi era drag. Singura legătură posibilă era Vittoria, și Vittoria era o persoană complicată, fără să mai pun la socoteală că orice încercare de a o întâlni ar fi făcut-o pe mama să sufere. În fine, am lăsat zilele să treacă, nesigură pe ce aveam de făcut. Apoi m-am gândit că totuși aveam dreptul la o viață proprie, fără a fi nevoită să mă preocup încontinuu de reacțiile părinților mei, cu atât mai mult cu cât ei nu erau deloc preocupați de-ale mele. Și n-am rezistat, într-o după-amiază în care eram singură acasă i-am telefonat mătușii mele. Regretam că nu acceptasem invitația la prânz, mi se părea că irosisem o ocazie importantă și voiam, prudent, să înțeleg când puteam să o vizitez din nou, având o oarecare certitudine că-l pot întâlni pe Roberto. Eram sigură că o să fiu primită bine, după ce dădusem înapoi brățara, dar Vittoria nu m-a lăsat să spun nici măcar o jumătate de frază. Am aflat de la ea că mama, deja a doua zi după minciuna cu Caserta, o sunase să-i spună, în felul ei vlăguit, că trebuia să mă lase în pace, că nu trebuia să mă mai întâlnească niciodată. Motiv pentru care acum era furibundă. A insultat-o pe cumnata ei, a urlat că o s-o aștepte la bloc ca să înfigă cuțitul în ea, a zbierat: cum și-a permis să spună că *eu* fac totul ca să te fur de lângă ea când în schimb *voi* ați fost cei care m-ați lăsat fără nicio rațiune de a trăi, *voi*, tatăl tău, mama ta și chiar și tu care ai crezut că e de ajuns să-mi dai înapoi brățara ca să

îndrepți lucrurile. A țipat la mine: dacă ești de partea părinților tăi, nu trebuie să mă mai suni niciodată, ai înțeles? Și a trecut la o serie de obscenități care o lăsau fără răsuflare despre fratele și cumnata ei, după care a închis.

Am încercat să o sun din nou, să-i spun că eram de partea ei, că, dimpotrivă, eram foarte supărată din cauza telefonului dat de mama mea, dar n-a răspuns. M-am simțit deprimată, în momentul ăla mi-era necesară afecțiunea ei, m-am temut că fără ea n-o să mai pot avea ocazia să-l întâlnesc pe Roberto. Dar timpul a zburat, mai întâi zile de nemulțumire ranchiunoasă, apoi de reflecție îndârjită. Am început să mă gândesc la el ca la profilul unui munte foarte îndepărtat, o substanță albăstrie delimitată de linii clar marcate. Probabil, mi-am zis, nimeni de pe *via* del Pascone nu l-a văzut niciodată cu limpezimea de care am fost capabilă eu, acolo, în biserică. El s-a născut în zona aia, a crescut acolo, e prietenul din copilărie al lui Tonino. Toți îl apreciază ca pe un detaliu foarte luminos pe acel fundal dezolant, și Giuliana însăși probabil că s-a îndrăgostit de el nu pentru ce e cu adevărat, ci pentru originea lor comună și pentru aura cuiva care, deși provenind din Zona industrială plină de mirosuri urâte, a studiat la Milano și a știut să se remarce. Dacă nu cumva — m-am convins — tocmai caracteristicile pe care toți sunt în stare să le iubească în locul ăla te împiedică să-l vezi în realitate și să-i recunoști excepționalitatea. Roberto nu trebuie tratat ca o persoană oarecare cu anumite calități, Roberto trebuie protejat. Dacă, de exemplu, aș fi Giuliana, aș lupta cu toate puterile mele să nu-l fac să vină la prânz în casa mea, aș vrea să-i împiedic pe Vittoria, Margherita, Corrado să mi-l distrugă și să distrugă motivele pentru care m-a ales. L-aș ține departe de lumea aia, i-aș spune: să fugim, vin la tine la Milano. Dar Giuliana, după mine, nu-și dă cu adevărat seama ce noroc a dat peste ea. În ce mă privește, în caz că mi-ar reuși chiar și numai să-i devin un pic prietenă, nu l-aș face niciodată să piardă timpul cu mama mea, care totuși e mult mai prezentabilă decât Vittoria și Margherita. Și mai ales aș evita orice posibilă întâlnire cu tatăl meu. Energia pe

care o emană Roberto are nevoie de îngrijire ca să nu se risipească și simt că aș fi capabilă să i-o garantez. Ah, da, să devin prietena lui, doar atât, și să-i demonstrez că, pe undeva, într-un loc necunoscut chiar și mie însămi, păstrez calitățile de care are nevoie.

5.

În perioada aia am început să mă gândesc că, dacă nu eram frumoasă fizic, poate reușeam să fiu frumoasă spiritual. Dar cum? Aflasem de-acum că nu am un caracter bun, îmi venea să vorbesc și să acționez cu răutate. Dacă aveam calități, le sufocam eu însămi intenționat ca să nu mă simt o biată fetiță de familie bună. Aveam impresia că îmi găsisem calea salvării, dar că nu știam s-o parcurg și poate că nu o meritam.

Eram în starea aia când, într-o după-amiază, complet întâmplător, l-am întâlnit pe don Giacomo, preotul de pe *via* del Pascone. Mă aflam în Piața Vanvitelli nu-mi mai amintesc de ce, mergeam gândindu-mă la ale mele și aproape că m-am izbit de el. Giannina, a exclamat. Pentru câteva secunde, după ce m-am trezit cu el în fața mea, piața și clădirile au dispărut, iar eu brusc m-am simțit transportată înapoi în biserică, așezată lângă Vittoria, Roberto stând în picioare în spatele mesei. Când totul și-a recăpătat ordinea, am fost fericită că preotul mă recunoscuse, își amintise numele meu. Am simțit o asemenea bucurie, că l-am îmbrățișat ca și cum ar fi fost cineva de vârsta mea pe care îl cunoșteam din școala primară. Dar apoi m-am intimidat, am început să mă bâlbâi, i-am vorbit cu dumneavoastră, el a pretins să-l tutuiesc. Se ducea să ia funicularul de la Montesanto, m-am oferit să-l însoțesc, am început imediat, mult prea bucuroasă, să mă entuziasmez de experiența avută în parohie.

— Când se întoarce Roberto pentru altă conferință? am întrebat.

— Ți-a plăcut?

— Da.

— Ai văzut ce reușește să scoată din Evanghelii?

Nu-mi aminteam nimic — ce știam eu despre Evanghelii? —, numai Roberto îmi rămăsese bine întipărit în minte. Dar am făcut oricum semn că da, am murmurat:

— La școală niciun profesor nu știe să fie în aceeași măsură de fermecător ca el, o să vin să-l ascult din nou.

Preotul s-a posomorât și abia în acel moment mi-am dat seama că, deși fiind aceeași persoană, ceva în înfățișarea lui se schimbase: avea un colorit gălbui, ochii îi erau roșii.

— Roberto n-o să se întoarcă, a spus, în biserică nu vor mai fi inițiative de genul ăla.

Am fost foarte dezamăgită.

— Oamenilor nu le-a plăcut?

— Superiorilor mei și câtorva enoriași, nu.

Acum eram dezamăgită și furioasă, am spus:

— Superiorul tău nu e Dumnezeu?

— Da, dar cei care iau deciziile sunt slujitorii lui.

— Atunci vorbește tu direct cu el.

Don Giacomo a făcut un gest cu mâna voind parcă să indice o distanță nedefinită și am observat că pe degetele lui, pe dosul palmei și până la încheietură erau mari pete vineții.

— Dumnezeu nu e acasă, a spus zâmbind.

— Și rugăciunea?

— Sunt sleit, în mod evident, de-acum mă rog fiindcă asta mi-e meseria. Dar tu? Te-ai rugat, chiar dacă nu crezi?

— Da.

— Și ți-a folosit?

— Nu, e un truc care, în cele din urmă, nu iese.

Don Giacomo a tăcut. Am înțeles că greșisem ceva, mi-a venit să mă scuz.

— Uneori spun tot ce-mi trece prin minte, am murmurat, scuze.

— Pentru ce? Mi-ai înseninat ziua, ce bine că te-am întâlnit.

Și-a privit mâna dreaptă ca și cum ea ar fi ascuns un secret.

— Ești bolnav? am întrebat.

— Tocmai am fost la un prieten de-ai mei medic, aici, pe strada Kerbaker, e doar o erupție.

— De la ce?

— Când ești obligat să faci lucruri pe care nu vrei să le faci și te supui, mintea se deteriorează, totul se deteriorează.

— Supunerea e o boală de piele?

M-a privit o clipă uimit, a zâmbit:

— Bravo, e chiar așa, o boală de piele. Și tu ești un tratament bun, să nu te schimbi, spune mereu tot ce-ți trece prin minte. Încă puțin să stau de vorbă cu tine și pun pariu că starea mi se îmbunătățește.

Am spus impetuos:

— Și eu vreau să devin mai bună. Ce trebuie să fac?

— Să alungi trufia, care stă mereu la pândă, a răspuns preotul.

— Și apoi?

— Să te porți cu ceilalți cu bunătate și cu simț al dreptății.

— Și apoi?

— Apoi e lucrul care la vârsta ta e cel mai dificil: să-i cinstești pe tatăl tău și pe mama ta. Dar trebuie să încerci, Giannì, e important.

— Pe tata și pe mama nu-i mai înțeleg.

— O să-i înțelegi când o să fii mare.

Toți îmi spuneau că o să înțeleg când o să fiu mare.

— Atunci n-o să mă fac mare, am răspuns.

Ne-am luat la revedere la funicular, și de atunci nu l-am mai revăzut. N-am îndrăznit să pun întrebări despre Roberto, n-am întrebat dacă Vittoria îi vorbise despre mine, dacă îi povestise întâmplările din casa mea. Am spus doar, rușinându-mă:

— Mă simt urâtă, nu am un caracter bun și totuși aș vrea să fiu iubită.

Dar am spus-o târziu, dintr-o suflare, când el deja era cu spatele la mine.

6.

Întâlnirea aia mi-a fost de ajutor, am încercat, înainte de toate, să schimb relația cu părinții mei. Era exclus să-i cinstesc, dar să caut calea prin care să mă apropii din nou măcar un pic de ei, asta poate că da.

Cu mama lucrurile s-au aranjat destul de bine, chiar dacă n-a fost ușor să-mi stăpânesc tonurile agresive. Nu i-am vorbit niciodată de telefonul pe care i-l dădusem Vittoriei, dar din când în când îmi venea să urlu la ea poruncitor, dojenitor, acuzator, răutăcios. Ea, ca de obicei, nu reacționa, rămânea impasibilă, ca și cum ar fi avut abilitatea să devină surdă la comandă. Dar, încet, încet, mi-am schimbat atitudinea. O observam de pe coridor, îmbrăcată și pieptănată cu grijă chiar și când nu trebuia să iasă sau să primească vizite, și mă înduioșa spinarea ei osoasă de persoană consumată de suferință, aplecată ore în șir asupra muncii ei. Într-o seară, spionând-o, m-am trezit comparând-o pe neașteptate cu mătușa mea. Sigur, erau inamice, sigur erau, prin educație, prin rafinament, incomparabile. Dar Vittoria nu rămăsese legată de Enzo în ciuda faptului că murise de mult? Și fidelitatea ei nu mi se păruse un semn de măreție? M-am surprins pe neașteptate gândindu-mă că mama demonstra că are un suflet și mai nobil și am dat târcoale acelei idei câteva ore.

Iubirea Vittoriei fusese împărtășită, amantul ei o iubise, la rândul lui, mereu. Mama, în schimb, fusese înșelată în cel mai abject mod, și totuși reușise să păstreze intact sentimentul ei. Nu știa, nici nu voia să se imagineze pe sine fără fostul soț, dimpotrivă, i se părea că existența ei ar mai putea avea un sens numai dacă tatăl meu catadicsea să dea un semn telefonând și să i-l confere. Docilitatea ei, brusc, a început să-mi placă. Cum putusem să o atac și s-o insult pentru dependența aia? Era posibil să fi confundat slăbiciunea cu forța — da, forța — acelui mod al ei absolut de a iubi?

Odată i-am spus pe un ton constatativ, imparțial:

— Dat fiind că-ți place Mariano, fă astfel încât să devină al tău.

— De câte ori trebuie să-ți spun? Mariano îmi repugnă.

— Și tata?

— Tata e tata.

— De ce nu vorbești niciodată urât despre el?

— Una e ce spun și alta ce gândesc.

— Îți descarci sufletul în gând?

— Un pic, dar pe urmă ajung să mă întorc la toți anii în care am fost fericiți și uit că-l urăsc.

Mi s-a părut că fraza aia — *uit că-l urăsc* — conținea ceva adevărat, viu și tocmai aia a fost calea prin care am încercat să mă gândesc din nou și la tatăl meu. De-acum îl vedeam foarte puțin, în casa din Posillipo nu mă mai dusesem, le scosesem din viața mea pe Angela și pe Ida. Și oricât m-aș fi străduit să înțeleg de ce ne părăsise pe mine și pe mama și se dusese să trăiască împreună cu Costanza și fiicele ei, nu reușeam. În trecut îl considerasem mult superior mamei mele, dar acum îl simțeam fără niciun pic de măreție sufletească, nici măcar în rău. Când trecea, rareori, să mă ia de la școală eram foarte atentă la cum se văicărea, dar numai ca să-mi confirm în sinea mea că erau văicăreli prefăcute. Voia să mă facă să cred că nu era fericit sau că oricum era, într-o mică măsură, mai puțin nefericit față de când locuia în apartamentul de pe strada San Giacomo dei Capri. Nu-l credeam, bineînțeles, dar între timp îl observam și mă gândeam: trebuie să pun deoparte sentimentele mele de acum, trebuie să mă gândesc la el cel de când eram fetiță și-l adoram; pentru că dacă mama continuă să țină la el în ciuda a tot, dacă ajunge să uite că-l urăște, atunci caracterul lui excepțional poate că nu era doar un efect al copilăriei. Am făcut, în fine, un efort considerabil ca să-i atribui din nou câteva calități. Dar nu din afecțiune, de-acum mi se părea că nu am pentru el niciun sentiment: încercam doar să mă conving să mama iubise oricum o persoană cu o anumită însemnătate și de aceea, când îl vedeam, mă străduiam să fiu cordială. Îi vorbeam despre școală, despre câte o prostie a profesorilor și îi făceam chiar și

complimente, fie pentru cum îmi explicase un pasaj dificil al vreunui autor latin, fie pentru cum se tunsese.

— Ce bine, de data asta nu te-a tuns prea scurt. Ai schimbat frizerul?

— Nu, e la doi pași de casă, altfel nu merită. Și apoi, ce-mi pasă de păr, am albit deja, contează al tău, care e tânăr și foarte frumos.

Am ignorat aluzia la frumusețea părului meu, ba chiar am considerat-o deplasată.

— Nu ai albit, ești doar un pic grizonant pe la tâmple, am spus.

— Îmbătrânesc.

— Când eram mică, erai mult mai bătrân, ai întinerit.

— Durerea nu te întinerește.

— Se vede că nu simți suficientă. Știu că ai reluat legătura cu Mariano.

— Cine ți-a zis?

— Mama.

— Nu-i adevărat, dar uneori, când vine să le viziteze pe fete, ne întâlnim.

— Și vă certați?

— Nu.

— Atunci ce nu-i în regulă?

Nu era nimic care să nu fie în regulă, voia doar să-mi dea de înțeles că-i lipseam și că lipsa mea îl făcea să sufere. Lucru pe care uneori îl interpreta atât de bine, încât uitam că nu-l cred. Rămăsese frumos, nu slăbise ca mama, nu avea nici erupții pe piele: era ușor să pic în plasa vocii lui afectuoase, să alunec din nou în copilărie, să mă încredințez lui. Într-o zi, în timp ce mâncam ca de obicei langoși și minciunele la ieșirea de la școală, i-am spus dintr-odată că voiam să citesc Evangheliile.

— Cum așa?

— Fac ceva rău?

— Faci foarte bine.

— Și dacă devin creștină?

— Nu văd nimic rău în asta.

— Și dacă mă botez?

— Esențial e să nu fie un capriciu. Dacă ai credință, e totul în regulă.

N-avea nimic împotrivă, deci, dar am regretat imediat că-i vorbisem despre intenția mea. Mi s-a părut insuportabil să mă gândesc la el ca la o persoană cu prestigiu, demnă de a fi iubită, acum, după ce-l cunoscusem pe Roberto. Ce legătură mai avea cu viața mea? Nu voiam sub nicio formă să-și recapete autoritatea și afecțiunea. Dacă aș fi citit vreodată Evangheliile, aș fi făcut-o pentru tânărul bărbat care vorbise în biserică.

7.

Încercarea aia — eșuată la început — de a mă reapropia de tatăl meu a accentuat dorința de a-l revedea pe Roberto. N-am rezistat și m-am hotărât să-i telefonez din nou Vittoriei. A răspuns cu o voce deprimată, răgușită de la țigări, și de data asta nu m-a atacat, nu m-a insultat, dar nici n-a fost afectuoasă.

— Ce-ți trebuie?

— Voiam să știu ce faci.

— Bine.

— Pot să trec pe la tine într-o duminică?

— Ca să ce?

— Să te salut. Și apoi, am fost bucuroasă să-l cunosc pe logodnicul Giulianei: dacă vreodată se întoarce prin părțile alea, vin cu plăcere să-l salut.

— La biserică nu se mai face nimic, vor să-l dea afară pe preot.

Nu mi-a lăsat timp să-i spun că mă întâlnisem cu don Giacomo și că știam totul. A trecut la un dialect foarte autentic,

era supărată pe toată lumea, enoriași, episcopi, cardinali, papă, dar și pe don Giacomo și chiar și pe Roberto.

— Preotul a exagerat, a spus, a făcut la fel ca medicamentele: mai întâi ne-a tratat, apoi au apărut efectele secundare și acum ne simțim mult mai rău ca înainte.

— Și Roberto?

— Pentru Roberto e totul prea simplu. Vine, creează haos și pleacă, nu-l mai vezi cu lunile. Ori stă la Milano, ori stă aici, și ăsta nu e un lucru care să-i facă bine Giulianei.

— Dar iubirea da, am spus, iubirea nu face rău.

— Ce pricepi tu?

— Iubirea e bună, trece și peste lungile absențe, rezistă la tot.

— Nu știi nimic, Giannì, vorbești în italiană, dar nu știi nimic. Iubirea e opacă, la fel ca geamurile de la ferestrele toaletelor.

Imaginea aia m-a izbit, am avut imediat impresia că e în contradicție cu modul în care îmi povestise relația ei cu Enzo. Am lăudat-o, am spus că voiam să vorbesc mai mult cu ea, am întrebat:

— Odată, când luați prânzul toți împreună — tu, Margherita, Giuliana, Corrado, Tonino, Roberto —, pot să vin și eu?

S-a enervat, a devenit agresivă.

— Mai bine stai acasă: ăsta, dacă te iei după mama ta, nu e un loc pentru tine.

— Dar eu sunt bucuroasă să vă văd. E și Giuliana? O să mă-nțeleg cu ea.

— Giuliana stă la ea acasă.

— Și Tonino?

— După tine, Tonino mănâncă, doarme și se cacă aici?

A întrerupt brusc conversația, nepoliticoasă, vulgară ca de obicei. Aș fi vrut o invitație, o dată sigură, certitudinea că și peste trei luni, un an, aveam să-l revăd pe Roberto. Nu se întâmplase, și totuși am avut un sentiment plăcut de neliniște. Vittoria nu spusese nimic clar despre relația dintre Giuliana și Roberto, dar înțelesesem că erau niște piedici. Desigur, nu puteai avea încredere în considerațiile mătușii mele, foarte probabil că ce o deranja era

exact ceea ce, în schimb, le plăcea celor doi logodnici. Totuși, mi-am imaginat că perseverând, având răbdare, în scopuri bune, puteam deveni un fel de mediatoare între mătușa mea și ei, o persoană care știa să vorbească pe limba tuturor. Am căutat un exemplar din Noul Testament.

8.

Acasă n-am găsit unul, dar nu luasem în calcul că tatălui meu era de ajuns să îi spun de o carte, pentru ca el imediat să-mi facă rost de ea. La câteva zile după conversația noastră a apărut la școală cu o ediție comentată a Evangheliilor.

— Nu e de ajuns să citești, a spus, astfel de texte se studiază.

Am văzut cum i se înflăcărează privirea rostind fraza aia. Adevărata lui condiție existențială se dezvăluia imediat ce putea să se ocupe de cărți, de idei, de chestiuni nobile. Era momentul în care devenea evident că era nefericit doar când avea mintea goală și nu reușea să ascundă față de el ce ne făcuse mamei mele și mie. Dacă, în schimb, se dedica unor gânduri mărețe, întărite de cărți în mod sârguincios adnotate, era foarte fericit, nu-i lipsea nimic. Își mutase viața acasă la Costanza și acolo trăia simțindu-se în largul lui. Noul lui birou era o cameră mare și luminoasă de la a cărei fereastră se vedea marea. Reluase întrunirile cu toți cei pe care-i țineam minte din copilărie, cu excepția lui Mariano, bineînțeles, dar ficțiunea întoarcerii la ordine era de-acum consolidată și era previzibilă, în curând, și revenirea lui la dezbatere. Așadar, doar clipele goale în care se găsea față în față cu netrebniciile lui erau cele care-i stricau zilele. Dar nu-i trebuia mult ca să evadeze, și acea rugăminte a mea a fost cu siguranță un bun prilej, i-a dat probabil impresia că totul începe să fie din nou în regulă și în privința mea.

Într-adevăr, ediției comentate i-a urmat cu promptitudine un volum vechi cu Evangheliile în greacă și latină — traducerile sunt în regulă, dar textul original e fundamental — și apoi, fără

nicio legătură, m-a îndemnat să o rog pe mama să-l ajute să rezolve chestiuni foarte plicticoase cu certificate sau cu nu știu ce. Am luat cărțile, am promis că o să vorbesc cu ea. Când am făcut-o, ea a răbufnit, s-a enervat, a fost ironică, dar a cedat. Și, chiar dacă își petrecea zilele la școală sau corectând teme și șpalturi, a găsit timp să stea la cozi mari la ghișeele unor instituții diverse, să se confrunte cu funcționari inerți.

Cu acel prilej mi-am dat seama cât mă schimbasem eu însămi. M-am indignat oarecum din cauza docilității mamei mele, când am auzit din camera mea cum îl anunța la telefon că reușise. N-am simțit furie când vocea ei dogită de la prea multe țigări, de la tăriile băute seara, s-a emoționat și l-a invitat să treacă pe acasă să ia actele de urma cărora dăduse la oficiul evidenței populației, fotocopiile pe care i le făcuse la Biblioteca Națională, certificatele pe care i le eliberaseră cei de la Universitate. Nu m-am arătat prea bosumflată nici când tatăl meu a apărut într-o seară, având un aer dezolat, și au stat la o șuetă în camera de zi. Am auzit-o pe mama râzând o dată sau de două ori, apoi gata, și-a dat seama probabil că era un râs din vremuri apuse. În sfârșit, n-am mai gândit: dacă e proastă, cu atât mai rău pentru ea; de-acum mi se părea că înțeleg sentimentul ei. Mai ezitantă era, în schimb, atitudinea față de tatăl meu, detestam oportunismul lui. Și m-am înfuriat brusc când m-a strigat să-și ia la revedere, apoi a întrebat indiferent:

— Și? Studiezi Evangheliile?

— Da, am spus, dar povestea nu-mi place.

A zâmbit ușor ironic:

— Asta e interesant: povestea nu-ți place.

M-a sărutat pe frunte și a spus din ușă:

— O să discutăm despre asta.

Să discut cu el despre asta? Niciodată, niciodată. Ce puteam să-i spun? Începusem să citesc în ideea că e vorba de o poveste care mi-ar fi insuflat aceeași iubire pentru Dumnezeu ca cea nutrită de Roberto. Îi simțeam necesitatea, corpul meu era atât de încordat, încât uneori nervii mi se păreau niște cabluri electrice traversate de

înaltă tensiune. În schimb textele alea nu aveau desfășurarea unei povești, se întâmplau în locuri reale, oamenii aveau meserii reale, erau persoane care existaseră cu adevărat. Și, mai mult decât orice, din ele ieșea în evidență ferocitatea. Când încheiam textul unei Evanghelii, începeam alta, și succesiunea de evenimente mi se părea tot mai îngrozitoare. Da, era o narațiune tulburătoare. Citeam și mă enervam. Eram toți la dispoziția unui Dumnezeu care ne supraveghea ca să vadă ce alegeam, răul sau binele. Ce absurditate, cum se putea accepta o asemenea condiție servilă? Detestam ideea că există un Tată în ceruri și noi, fiii, jos, în noroi și în sânge. Ce tată era Dumnezeu, ce familie era aia a creaturilor lui, mă înspăimânta și în același timp mă făcea să mă enervez. Îl detestam pe Tatăl acela care făcuse ființe atât de fragile, expuse permanent suferinței, atât de perisabile. Detestam că stă să privească cum noi, marionetele, o scoteam la capăt cu foamea, setea, bolile, spaimele, cruzimea, trufia, chiar și cu sentimentele bune care, asumându-și mereu pericolul relei-credințe, ascundeau trădarea. Detestam că are un fiu născut de o mamă virgină și îl expune la ce e mai rău ca pe cele mai nefericite dintre creaturile lui. Detestam că fiul ăla, deși având puterea să facă minuni, își folosește acea putere pentru jocuri insignifiante, nimic care să îmbunătățească într-adevăr condiția umană. Detestam că fiul ăla e dispus să fie aspru cu mama lui și nu găsește curajul să se supere pe tatăl lui. Detestam că Domnul Dumnezeu îl lasă să moară pe fiul ăla în chinuri atroce și că nu catadicsește să răspundă rugăminții lui de a-i veni în ajutor. Da, era o poveste care mă deprima. Și învierea finală? Un trup oribil torturat, care revine la viață? Aveam oroare de înviați, nu reușeam să adorm noaptea. De ce să ai experiența morții dacă apoi ești readus la viață pentru veșnicie? Și ce sens avea viața veșnică în mijlocul unei mulțimi de morți resuscitați? Era într-adevăr o recompensă, sau o condiție de groază insuportabilă? Nu, nu, tatăl care sălășluia în ceruri era exact ca tatăl lipsit de iubire din versetele lui Matei și Luca, cel care dă pietre, șerpi și scorpioni fiului căruia îi e foame și cere pâine. Dacă aș fi discutat cu tatăl meu despre

asta, exista pericolul să-mi scape: acest Tată, tată, e mai rău decât tine. Așa că-mi venea să justific toate ființele, chiar și pe cele mai rele. Condiția lor era grea și, când reușeau să exprime oricum, din interiorul mâlului lor, sentimente reale și importante, eram de partea lor. De partea mamei mele, de exemplu, nu a fostului ei soț. El se folosea de ea și apoi îi mulțumea afectat, profitând de capacitatea ei de a simți un sentiment sublim.

Într-o seară, mama mi-a spus:

— Tatăl tău e mai tânăr decât tine. Tu te faci mare, și el a rămas un copil. O să rămână întotdeauna un copil, un copil extraordinar de inteligent, hipnotizat de jocurile lui. Dacă nu e supravegheat, se rănește. Aș fi vrut să-l înțeleg când eram tânără, dar pe atunci mi se părea un bărbat împlinit.

Se înșelase și totuși îi rămânea neschimbată iubirea. Am privit-o cu afecțiune. Voiam să iubesc și eu așa, dar nu un bărbat care nu merita asta.

— Ce citești? m-a întrebat.

— Evangheliile.

— De ce?

— Pentru că e un băiat care-mi place și le cunoaște bine.

— Te-ai îndrăgostit?

— Nu, ești nebună, are o relație: vreau doar să fiu prietena lui.

— Să nu-i spui tatei, o să vrea să discute cu tine și o să-ți strice lectura.

Dar nu riscam să mă expun acelui pericol, citisem deja până la ultimul rând și dacă tata m-ar fi întrebat, i-aș fi spus doar câteva fraze generice. Speram, într-o bună zi, să aprofundez subiectul împreună cu Roberto și să fac observații punctuale. În biserică mi se păruse că nu pot trăi fără el, dar timpul trecea, eu continuam să trăiesc. Impresia aia că nu mă pot lipsi de el se schimba. Acum, absolut necesară nu mi se părea prezența lui fizică — mi-l închipuiam departe, la Milano, fericit, implicat în nenumărate lucruri frumoase și utile, recunoscut de toți pentru meritele lui —, ci să mă reorganizez

în jurul unui scop: să devin o persoană care să-i poată câștiga stima. Îl simțeam de-acum ca pe o autoritate pe cât de nedefinită — el m-ar aproba, dacă aș acționa așa, sau ar fi contrariat? —, pe atât de neîndoielnică. Am renunțat în perioada aia și la obiceiul de a mă mângâia în fiecare seară înainte să adorm, ca o recompensă pentru efortul insuportabil de a exista. Mi se părea că ființele pustiite destinate morții au un singur mic noroc: să-și aline suferința, s-o uite pentru o clipă, inițiind între picioare mecanismul care duce la un pic de desfătare. Dar am fost convinsă că Roberto, dacă ar fi aflat, ar fi regretat că tolerase lângă el, fie și doar pentru câteva minute, o persoană care avea obiceiul să-și ofere plăcere singură.

9.

În perioada aia, fără să decid eu, dimpotrivă, reluând, parcă, un obicei, am început din nou să învăț, chiar dacă școala mi se părea și mai mult ca înainte un loc de flecăreli grosolane. Am obținut curând rezultate un pic mai bune și, între timp, m-am străduit să fiu mai disponibilă cu colegii mei, astfel că sâmbăta seara am început să ies cu ei, evitând totuși să stabilesc relații de prietenie. Bineînțeles, n-am reușit niciodată să anulez complet inflexiunile ranchiunoase, izbucnirile neașteptate de furie agresivă, tăcerile ostile. Și totuși, mi se părea că pot deveni mai bună. Uneori fixam cu privirea castroane, pahare, linguri sau chiar și o piatră de pe stradă, o frunză uscată și mă minunam de forma lor, fie că era lucrată, fie că se prezenta în starea din natură. Acum studiam atent străzi din cartierul Rione Alto, pe care le cunoșteam încă de mică, ca și cum le-aș fi văzut pentru prima dată, magazine, trecători, clădiri cu opt niveluri, balcoane ca un fel de dungi albe sprijinite pe ziduri portocalii sau verzi sau albastre. Mă încântau rocile de lavă neagră de pe strada San Giacomo dei Capri pe care călcasem de nenumărate ori, clădirile vechi gri-roz sau ruginii, parcurile. Același lucru mi se întâmpla cu persoanele: profesorii, vecinii, comercianții, oamenii

de pe străzile din Vomero. Mă uimea un gest de-al lor, o privire, o expresie a chipului. Erau momente în care mi se părea că totul are un fond secret și că ar fi datoria mea să-l descopăr. Dar nu dura. Din când în când, deși încercam să rezist, predomina lehamitea pentru orice, o înclinație spre judecăți biciuitoare, urgența de a mă certa. Nu vreau să fiu așa, îmi spuneam în special când dormitam, și totuși asta eram și, dându-mi seama că nu reușesc să mă manifest decât în modul acela — aspră, defăimătoare —, simțeam impulsul, uneori, nu să mă corectez, ci, cu o plăcere perfidă, să fac mai rău. Mă gândeam: dacă nu sunt amabilă, bine, să nu mă iubească; niciunul dintre ei nu știe ce duc cu mine în suflet zi și noapte, și astfel mă refugiam în gândul la Roberto.

Dar, între timp, îmi dădeam seama tot mai mult, cu plăcere și cu uimire, că, în ciuda acțiunilor mele necumpătate, colegele și colegii de școală mă căutau, mă invitau la petreceri, păreau să aprecieze chiar și crizele mele violente. Cred că grație acestei noi atmosfere am reușit să-i duc cu vorba pe Corrado și pe Rosario. Dintre cei doi, Corrado a fost primul care a dat din nou un semn de viață. A apărut la școală și mi-a spus:

— Hai să facem o plimbare prin parcul Floridiana.

Voiam să refuz, dar, ca să le fac curioase pe colegele mele care mă observau, am făcut semn că da și, când el și-a pus un braț în jurul umerilor mei, m-am eschivat. La început a încercat să mă facă să râd și eu am râs din politețe, dar când a încercat să mă târască dincolo de alei, printre tufișuri, i-am spus nu, mai întâi politicos, apoi în mod ferm.

— Nu suntem iubiți? a întrebat el sincer uimit.

— Nu.

— Cum nu? Și chestiile pe care le-am făcut?

— Ce chestii?

S-a rușinat.

— Știi tu.

— Nu mi le mai amintesc.

— Spuneai că te distrau.

— Spuneam minciuni.

A părut, spre uimirea mea, înspăimântat. A insistat din nou, a încercat perplex să mă sărute. Apoi s-a dat bătut, a făcut o față plouată și a bombănit: nu te înțeleg, mă faci să sufăr. Ne-am dus să ne așezăm pe niște trepte albe, dinaintea unui Napoli superb care părea aflat sub o cupolă transparentă, afară cerul albastru și înăuntru aburi ca și cum toate pietrele orașului ar fi respirat.

— Faci o greșeală, a spus.

— Ce greșeală?

— Crezi că ești mai bună decât mine, nu ai înțeles cine sunt.

— Cine ești?

— Așteaptă și ai să vezi.

— O să aștept.

— Cine nu așteaptă, Giannì, e Rosario.

— Ce legătură are Rosario cu toate astea?

— S-a îndrăgostit de tine.

— Nu se poate!

— Așa e. Tu l-ai încurajat și acum e sigur că ții la el și vorbește încontinuu despre pieptul tău.

— Se înșală, spune-i că eu țin la altul.

— La cine?

— Nu pot să-ți spun.

A insistat, am încercat să schimb subiectul și el mi-a pus din nou un braț în jurul umerilor.

— Eu sunt acest altul?

— Sigur că nu.

— Nu se poate să-mi fi făcut toate chestiile alea frumoase fără să ții la mine.

— Te asigur că așa a fost.

— Atunci ești o curvă.

— Dacă vreau, da.

M-am gândit să-l întreb de Roberto, dar știam că îl detestă, că ar fi încheiat subiectul cu câteva replici jignitoare și m-am abținut, am încercat să ajung la el prin intermediul Giulianei.

— E foarte frumoasă, am spus eu, lăudându-i sora.

— Da' de unde, se usucă de parcă e o moartă dezgropată, n-ai văzut-o când se trezește dimineața.

A spus într-o doară câteva fraze vulgare, a zis că acum Giuliana, ca să-l păstreze pe logodnicul cu diplomă, făcea pe sfințișoara, dar n-avea nimic sfânt. Dacă cineva are o soră, a conchis, îi trece cheful de femei, pentru că știe că sunteți categoric mai rău decât noi, bărbații.

— Atunci ia-ți mâinile de pe mine și nu mai încerca să mă săruți.

— Ce legătură are, eu m-am îndrăgostit.

— Și dacă te îndrăgostești, nu mă vezi?

— Te văd, dar uit că ești ca sora mea.

— Și Roberto face la fel: nu o vede pe Giuliana cum o vezi tu, ci o vede cum mă vezi tu pe mine.

S-a enervat, subiectul ăla îl irita.

— Ce vrei să vadă Roberto? E orbit, nu înțelege nimic despre femei.

— Se poate, dar când vorbește, toți stau să-l asculte.

— Și tu?

— Sigur că nu.

— Ăla place doar proștilor.

— Sora ta e proastă?

— Da.

— Numai tu ești inteligent?

— Eu, tu și Rosario. El vrea să te întâlnească.

M-am gândit o clipă, apoi am spus:

— Am o grămadă de teme.

— Lu' ăla îi sare muștaru', e fiul avocatului Sargente.

— Unul important?

— Important și periculos.

— Nu am timp, Corrà, voi doi nu învățați, eu da.

— Vrei să stai numai cu ăia care învață?

— Nu, dar e o diferență serioasă între tine și — să zicem — Roberto. Închipuie-ți dacă el are vreun pic de timp de irosit, o fi tot timpul cu nasul în cărți.

— Iarăși? Te-ai îndrăgostit?

— Nici vorbă.

— Dacă Rosario se convinge că te-ai îndrăgostit de Roberto, fie îl omoară, fie pune să fie omorât.

Am spus că trebuia neapărat să plec. Nu m-am mai referit la Roberto.

10.

A trecut puțin timp și a apărut la școală și Rosario. L-am văzut imediat, sprijinit de decapotabila lui, înalt, slab, constrâns să zâmbească, făcând paradă de bogăția lui prin haine, ceea ce printre colegii mei era considerat o mârlănie. N-a făcut niciun semn ca să fie văzut, era ca și cum ar fi crezut că dacă pe el nu-l observai, atunci sigur era imposibil să nu-i vezi mașina galbenă. Și avea dreptate, mașina au remarcat-o toți cu admirație. Și m-au observat, bineînțeles, pe mine când, împotriva voinței, dar parcă teleghidată, m-am dus la el. Rosario, cu o stăpânire de sine ostentativă, s-a așezat la volan, eu, cu aceeași stăpânire de sine, m-am așezat lângă el.

— Trebuie să mă duci imediat acasă, am spus.

— Tu ești stăpâna, eu sclavul, a răspuns.

A pornit motorul și a demarat nervos, claxonând ca să-și facă loc printre elevi.

— Îți amintești unde locuiesc? am întrebat imediat, speriată pentru că se strecura în sus pe strada care duce la San Martino.

— Pe San Giacomo dei Capri.

— Dar nu mergem pe San Giacomo dei Capri.

— O să mergem pe urmă.

A oprit pe o străduță lângă Sant' Elmo, s-a întors spre mine și m-a privit cu fața lui mereu veselă.

— Giannì, a spus grav, mi-ai plăcut de cum te-am văzut. Voiam să-ți spun între patru ochi, într-un loc liniștit.

— Sunt urâtă, du-te să-ți cauți o fată frumoasă.

— Nu ești urâtă, ești o tipă originală.

— O tipă originală înseamnă urâtă.

— Da' de unde, ai un piept pe care nu-l au nici măcar statuile.

S-a întins să mă sărute pe gură, m-am tras înapoi, i-am întors fața.

— Nu ne putem săruta, am spus, ai dinții proeminenți și buzele prea subțiri.

— Atunci de ce altele m-au sărutat?

— Se vede că erau fără dinți, lasă-le pe ele să te sărute.

— Nu te juca cu jignirile, Giannì, nu e corect.

— Nu eu sunt cea care se joacă, ci tu. Râzi încontinuu și atunci îmi vine să glumesc.

— Știi că e conformația feței mele. Eu, în sinea mea, sunt foarte serios.

— Și eu. Tu mi-ai zis că sunt urâtă și eu ți-am zis că ai dinții proeminenți. Acum suntem chit, du-mă acasă că se îngrijorează mama.

Dar el nu s-a retras, a rămas la câțiva centimetri de mine. A repetat că eram o tipă originală, genul care îi plăcea, și s-a văitat în șoaptă că nu înțelesesem cât erau de serioase intențiile lui. Apoi a ridicat brusc tonul vocii și a spus neliniștit:

— Corrado e un mincinos, zice că i-ai făcut unele chestii, dar eu nu cred.

Am încercat să deschid portiera mașinii, am spus furioasă:

— Trebuie să plec.

— Așteaptă: dacă le-ai făcut cu el, de ce nu vrei să le faci cu mine?

Mi-am pierdut răbdarea:

— M-am săturat, Rosà, eu nu fac nimic cu nimeni.

— Ești îndrăgostită de un altul.

— Nu sunt îndrăgostită de nimeni.

— Corrado zice că de când l-ai văzut pe Roberto Matese, nu mai pricepi nimic.

— Nici măcar nu știu cine e Roberto Matese.

— Îți spun eu: e unul care-și dă o groază de aere.

— Atunci nu e același Roberto pe care-l cunosc eu.

— Crede-mă, el e. Și dacă nu crezi, ți-l aduc aici în față și vedem.

— Mi-l aduci? Tu?

— E de-ajuns să poruncești.

— Și el vine?

— Nu, nu din proprie inițiativă. Eu ți-l fac să vină obligat.

— Ești ridicol. Nimeni nu-l obligă să facă ceva pe Roberto pe care-l cunosc eu.

— Depinde de forța care-l obligă. Cu forța potrivită, toți fac ce trebuie.

L-am privit îngrijorată. Râdea, dar în ochi avea o expresie foarte serioasă.

— Nu mă interesează nimic de niciun Roberto și de niciun Corrado și nici de tine, am spus.

Mi-a privit sânii cu intensitate, ca și cum aș fi ascuns ceva în sutien, apoi a bombănit:

— Dă-mi un sărut și te conduc acasă.

În momentul ăla am fost sigură că mi-ar fi făcut rău și totuși, fără nicio logică, m-am gândit că, chiar dacă era urât, îmi plăcea mai mult decât Corrado. Pentru o clipă l-am văzut ca pe un demon foarte luminos care mă prindea de cap cu amândouă mâinile și mai întâi mă săruta cu forța, apoi mă izbea de geamul ferestrei până mă omora.

— Nu-ți dau nimic, am spus. Fie mă conduci, fie cobor și plec.

S-a uitat fix în ochii mei foarte mult timp, apoi a pornit motorul.

— Tu ești stăpâna.

11.

Am aflat că și băieții din clasa mea vorbeau cu interes despre pieptul meu mare. Mi-a zis asta colega mea de bancă, Mirella, și a mai adăugat că un prieten de-ai ei din clasa a doua de liceu — îl chema Silvestro, îmi amintesc, și avea un anumit prestigiu, pentru că venea la școală cu o motoretă care stârnea invidie —, spusese în curte, cu voce tare: și nici curul nu e rău, e suficient să-i pui o pernă pe față și ai parte de un futai pe cinste.

Nu am dormit în noaptea aia, am plâns din cauza umilinței și a furiei. Mi-a venit în minte să-i spun tatălui meu, un gând care era o rămășiță sâcâitoare din copilărie, când eram mică îmi imaginasem că el o să înfrunte și o să rezolve orice problemă de-ale mele. Dar imediat după —m-am gândit la mama mea, care nu avea deloc sâni și la Costanza care-i avea rotunzi, plini, și mi-am zis că în mod sigur tatălui meu îi plăcea chiar mai mult decât lui Silvestro, lui Corrado, lui Rosario pieptul nostru, al femeilor. El era la fel ca toți bărbații și în mod sigur, dacă n-aș fi fost fiica lui, ar fi vorbit despre Vittoria în prezența mea exact cu același dispreț cu care Silvestro vorbise despre mine, ar fi spus că era urâtă, dar avea un piept imens, un cur tare și Enzo probabil că-i pusese o pernă peste față. Biata Vittoria, să-l aibă pe tatăl meu ca frate: ce bădărani erau bărbații, ce brutali erau în fiecare cuvânt pe care-l dedicau iubirii. Se desfătau umilindu-ne și târându-ne pe drumul lor plin cu abjecții. Eram abătută și, parcă străfulgerată — în momentele de suferință mă simt până în ziua de azi ca și cum aș avea o furtună electrică în cap —, am ajuns să mă întreb dacă și Roberto e așa, dacă se exprimă în felul ăla. Nu mi s-a părut posibil, dimpotrivă, simplul fapt că îmi pusesem întrebarea m-a înăsprit și mai mult. Giulianei, m-am gândit, el i se adresează în mod sigur cu fraze delicate și sigur o dorește, ar fi culmea să nu, dar o dorește cu tandrețe. M-am liniștit, în cele din urmă, imaginându-mi ce plină de cuviință trebuia să fie relația lor și jurându-mi că o să găsesc modalitatea de a-i îndrăgi pe amândoi și de a fi pentru toată viața

persoana căreia să-i mărturisească totul. Deci, gata cu pieptul, curul, perna. Cine era oare și Silvestro ăsta, ce știa despre mine, nu era nici măcar un frate care să-mi fi fost alături încă de mică și să-mi fi cunoscut rutina zilnică a corpului, din fericire nu aveam frați. Cum își permisese să vorbească în felul ăla, în fața tuturor?

M-am liniștit, dar a fost nevoie de câteva zile ca dezvăluirea Mirellei să pălească. Într-o dimineață eram în clasă, mintea mi-era lipsită de supărări. În timp ce ascuțeam un creion, a sunat clopoțelul pentru recreație. M-am dus pe coridor și m-am trezit cu Silvestro în fața mea. Era un băiat vânjos, cu zece centimetri mai înalt decât mine, cu o carnație foarte albă și pistruiată. Era cald, purta o cămașă galbenă cu mâneci scurte. Fără premeditare, l-am lovit în braț cu vârful creionului, am dezlănțuit lovitura cu toate puterile mele. Și el a țipat, un țipăt prelung ca al pescărușilor și s-a uitat fix la brațul lui spunând: mi-a rămas vârful înăuntru. L-au podidit lacrimile, am exclamat: m-au împins, scuze, n-am făcut-o intenționat. Între timp am verificat creionul, am murmurat: într-adevăr s-a rupt vârful, lasă-mă să văd.

Eram uluită. Dacă aș fi avut în mâini un cuțit, ce aș fi făcut, i l-aș fi înfipt în braț sau cine știe unde? Silvestro, susținut de colegii lui, m-a târât la directoare, eu am continuat să mă apăr și în fața ei, jurând că fusesem îmbrâncită în aglomerația din recreație. Mi se părea prea umilitor să expun povestea cu pieptul mare și perna, nu suportam să fiu nevoită să trec drept una care e urâtă și nu vrea s-o recunoască. Când a fost clar că Mirella n-o să intervină povestind motivele mele, chiar m-am simțit ușurată. A fost un accident, am repetat până m-am plictisit. Încet, încet, directoarea l-a liniștit pe Silvestro și i-a convocat pe părinții mei.

12.

Mama s-a supărat foarte tare. Știa că reîncepusem să învăț și conta mult pe faptul că hotărâsem să dau examenul ca să

recuperez anul pierdut. Chestiunea aia stupidă i s-a părut a nu știu câta trădare, poate i-a confirmat că, din momentul în care tatăl meu plecase, nici ea, și nici eu nu mai știam să trăim cu demnitate. A murmurat că trebuia să apărăm ce eram, că trebuia să fim conștiente de noi însene. Și s-a înfuriat ca niciodată, dar nu pe mine, de-acum atribuia orice dificultate de-ale mele, în mod obsesiv, Vittoriei. A spus că în felul ăla eu îi făceam pe plac, că mătușa mea voia să mă facă egală cu ea în atitudini, în cuvinte, în tot. Ochii mici i s-au adâncit și mai mult în orbite, oasele feței păreau gata să-i străpungă pielea. A spus încet: vrea să se folosească de tine ca să demonstreze că tatăl tău și cu mine suntem numai aparență, că dacă noi am urcat un pic, tu o să cobori cu repeziciune și totul se va echilibra. S-a dus, așadar, la telefon și i-a comunicat totul fostului ei soț, dar în timp ce cu mine își pierduse cumpătul, cu el și l-a redobândit. I-a vorbit cu o voce foarte scăzută, ca și cum între ei ar fi fost înțelegeri din care eu eram cu atât mai exclusă, cu cât amenințam mai mult să nu-i respect prin comportamentul meu greșit. M-am gândit mâhnită: ce dezlânat e totul, încerc să țin laolaltă fragmentele și nu reușesc, e ceva în neregulă cu mine, cu toții e ceva în neregulă, mai puțin cu Roberto și Giuliana. Între timp mama spunea la telefon: te rog, du-te tu. Și a repetat de mai multe ori: bine, ai dreptate, știu că ești ocupat, dar te rog, du-te. Când a încheiat convorbirea, eu am spus ranchiunoasă:

— Nu vreau ca tata să se ducă la directoare.

Ea mi-a răspuns:

— Taci, tu vrei ce vrem noi.

Se știa că directoarea, în timp ce era conciliantă cu cei care-i ascultau în tăcere discursurile și spuneau câteva cuvinte de reproș progeniturii, devenea foarte severă cu părinții care le luau copiilor apărarea. Eram sigură că puteam avea încredere în mama, ea se descurcase mereu foarte bine cu directoarea. Tata, în schimb, declarase cu mai multe ocazii, uneori chiar cu veselie, că orice are de-a face cu lumea școlară îl enerva — colegii îl indispuneau, disprețuia ierarhiile, ritualurile structurilor administrative — și

de aceea, cu fiece prilej, avusese mare grijă să nu pună piciorul în școala mea în rol de părinte, știa că sigur mi-ar fi făcut rău. De data aia, însă, a venit punctual, la sfârșitul orelor. L-am văzut pe coridor și m-am dus la el fără chef. I-am murmurat neliniștită, intenționat cu inflexiune napolitană: tată, eu chiar n-am făcut-o înadins, dar e mai bine să nu-mi dai dreptate, altfel e de rău. A spus să nu-mi fac griji și, odată aflat în prezența directoarei, s-a arătat foarte cordial. A ascultat cu multă atenție când ea i-a povestit amănunțit cât era de dificil să conducă un liceu, i-a spus la rândul lui o povestioară despre ignoranța administratorului în funcție, i-a făcut dintr-odată complimente despre cât de bine îi veneau cerceii. Directoarea a strâns pleoapele mulțumită, a lovit ușor aerul cu mâna voind parcă să-l alunge, a râs și cu aceeași mână și-a acoperit gura. Abia când de-acum părea că n-o să mai înceteze cu pălăvrăgitul, tata a revenit brusc la gestul meu urât. A spus, lăsându-mă fără răsuflare, că în mod sigur îl lovisem intenționat pe Silvestro, că el mă cunoștea bine, că dacă reacționasem așa aveam un motiv bun s-o fac, că nu știa care e motivul ăla întemeiat și nici nu voia să știe, dar învățase de mult că, în încăierările dintre bărbați și femei, bărbații greșesc întotdeauna și femeile au întotdeauna dreptate și că, dacă cu acel prilej lucrurile nu stăteau așa, bărbații trebuiau oricum educați să-și asume vinovăția, chiar și când în aparență nu aveau una. Bineînțeles, acesta e un rezumat aproximativ, tatăl meu a vorbit mult timp și frazele lui erau pe atât de seducătoare, pe cât de tăioase, de rămâi cu gura căscată cât sunt de elegant exprimate și, în același timp, înțelegi că nu admit obiecții, sunt rostite cu mare autoritate. Am așteptat într-o stare de neliniște ca directoarea să-i răspundă. Ea a făcut-o cu o voce evlavioasă, i-a spus domnule profesor, era atât de sedusă, că mi-a fost rușine că sunt femeie, că sunt menită să fiu tratată în felul acela de un bărbat chiar dacă studiasem, chiar dacă ocupam o poziție importantă. Totuși, în loc să încep să urlu de furie, m-am simțit de-a dreptul bucuroasă. Directoarea nu mai voia să-l lase pe tatăl meu să plece și se vedea că-i punea întrebări peste întrebări doar ca să-i mai audă

tonul vocii și, cine știe, poate sperând la alte complimente sau la începutul unei prietenii cu o persoană amabilă și rafinată, care o considerase demnă de gânduri frumoase.

Eu, când ea încă nu se hotăra să ne lase să plecăm, eram deja sigură că, imediat ce ajungem în curte, tata, ca să mă facă să râd, ar fi imitat tonul vocii ei, modul în care verifica dacă părul îi era aranjat, expresia cu care reacționase la complimentele lui. Exact așa s-a întâmplat.

— Ai văzut cum bătea din gene? Și mișcarea cu mâna, ca să-și aranjeze părul? Și vocea? Vai, da, ah, ah, domnule profesor, dar nu.

Am râs, exact ca atunci când eram mică, deja îmi revenea vechea admirație din copilărie pentru bărbatul acela. Am râs cu putere, dar stânjenită. Nu știam dacă să mă las în voia momentului sau să-mi amintesc că nu merita acea admirație și să-i strig: i-ai spus că bărbații greșesc întotdeauna și că trebuie să-și asume vinovăția, dar tu cu mama nu ți-ai asumat-o niciodată, și nici cu mine. Ești un mincinos, tată, un mincinos care mă sperie tocmai din cauza acestei simpatii pe care, când vrei, știi s-o stârnești.

13.

Entuziasmul datorat succesului acțiunii lui a durat până când am urcat în mașină. În timp ce se instala la volan, tata a început să înșire fraze arogante una după alta.

— Ia-o ca pe o lecție. Poți să pui la respect pe oricine. Fii sigură că pentru restul anilor de liceu femeia aia o să fie mereu de partea ta.

N-am reușit să mă stăpânesc și am răspuns:

— Nu de partea mea, ci de partea ta.

El a sesizat disprețul, a părut să se rușineze de autoadularea lui. N-a pornit motorul, și-a trecut mâinile peste față, de la frunte la bărbie, voind parcă să șteargă ce fusese până cu o clipă mai devreme.

— Preferai să înfrunți totul singură?

— Da.

— Nu ți-a plăcut cum m-am comportat?

— Ai fost grozav. Dacă îi cereai să aibă o relație cu tine, îți spunea da.

— Ce trebuia să fac, după tine?

— Nimic, să-ți vezi de treburile tale. Ai plecat, ai o altă soție și alte fiice, lasă-ne în pace pe mine și pe mama.

— Mama ta și cu mine ținem unul la altul. Și tu ești singura mea fiică, pe care o iubesc foarte mult.

— E o minciună.

Tata a avut o străfulgerare de furie în ochi, mi s-a părut jignit. Iată, m-am gândit, de la cine mi-a venit pornirea să-l lovesc pe Silvestro. Dar sângele i-a clocotit doar o clipă, apoi a spus încet:

— Te duc acasă.

— La mine sau la tine?

— Unde vrei.

— Nu vreau nimic. Facem tot timpul numai ce vrei tu, tată, știi cum să pătrunzi în mintea celorlalți.

— Ce tot spui.

Iată din nou cum îi urca sângele la cap, i l-am văzut în pupile: puteam într-adevăr, dacă voiam, să-l fac să-și piardă cumpătul. Dar n-o să ajungă niciodată să mă pălmuiască, m-am gândit, nu are nevoie de asta. Ar putea să mă umilească prin cuvinte, știe s-o facă, s-a pregătit încă de tânăr, așa a distrus iubirea Vittoriei și a lui Enzo. Și în mod sigur m-a pregătit și pe mine, voia să fiu ca el, până când l-am dezamăgit. Dar n-o să mă agreseze nici măcar cu ajutorul cuvintelor, crede că ține la mine și îi e teamă să mă rănească. Am schimbat tonul.

— Scuze, am murmurat, nu vreau să-ți faci griji pentru mine, nu vreau ca din vina mea să pierzi timp făcând lucruri pe care n-ai chef să le faci.

— Atunci comportă-te cum trebuie. Ce ți-a trecut prin minte să-l lovești pe băiatul ăla? Așa ceva nu se face, nu e corect. Sora

mea făcea la fel și, de fapt, nu a mers mai departe de clasa a cincea elementară.

— Am hotărât că o să recuperez anul pe care l-am pierdut.

— Asta e o veste bună.

— Și am hotărât că n-o s-o mai văd pe mătușa Vittoria.

— Dacă e alegerea ta, mă bucur.

— Dar o să continui să mă întâlnesc cu copiii Margheritei.

M-a privit perplex:

— Cine e Margherita?

Câteva secunde m-am gândit că se preface, apoi m-am răzgândit. În timp ce sora lui îi cunoștea în mod obsesiv și alegerile cele mai secrete, el, după ce rupseseră legătura, n-a mai vrut să știe de ea. Se lupta de decenii întregi cu Vittoria, dar nu știa nimic despre viața ei, o nepăsare plină de mândrie care era parte importantă a modului lui de a o detesta. I-am explicat:

— Margherita e o prietenă de-a mătușii Vittoria.

A făcut un gest plictisit.

— E adevărat, nu-mi aminteam numele.

— Are trei copii: Tonino, Giuliana și Corrado. Giuliana e cea mai isteață dintre toți. Țin la ea, are cu cinci ani mai mult decât mine și e foarte inteligentă. Logodnicul ei studiază la Milano, a absolvit acolo. L-am cunoscut și e foarte capabil.

— Cum îl cheamă?

— Roberto Matese.

M-a privit nesigur.

— Roberto Matese?

Când tata folosea tonul ăla de voce nu existau dubii: îi venise în minte cineva pentru care simțea o admirație autentică și o invidie aproape imperceptibilă. Într-adevăr, curiozitatea lui a sporit, a vrut să știe în ce împrejurări îl cunoscusem, a fost imediat sigur că Roberto al meu coincidea cu un tânăr studios care scria eseuri foarte cunoscute într-o revistă importantă a Universității catolice. Am simțit că-mi ia foc fața de mândrie și din sentimentul revanșei împlinite. M-am gândit: citești, studiezi, scrii, dar el e cu mult mai

bun decât tine, știi și tu, în acest moment admiți asta. A întrebat uluit:

— V-ați cunoscut pe *via* del Pascone?

— Da, în parohie, el s-a născut acolo, dar apoi a plecat la Milano. Mi l-a prezentat mătușa Vittoria.

A părut tulburat, ca și cum în decursul câtorva fraze i s-ar fi răvășit cunoștințele geografice și ar fi făcut eforturi să țină conectate Milano, Vomero, *via* del Pascone, casa în care se născuse. Dar a reluat în grabă obișnuitul ton înțelegător, patern și profesional totodată.

— Bine, mă bucur. Pe orice persoană care îți stârnește curiozitatea ai dreptul și datoria să o cunoști în profunzime. În felul ăsta crești. Păcat doar că ai limitat foarte mult relația cu Angela și Ida. Aveți multe lucruri în comun. Ar trebui să țineți din nou unele la altele ca odinioară. Știi că Angela are prieteni de pe *via* del Pascone?

Mi s-a părut că toponimul ăla, în general pronunțat cu lehamite, cu amărăciune, cu dispreț nu doar în prezența mea, dar probabil și în prezența Angelei pentru a pune ștampila infamiei pe prieteniile fiicei lui vitrege, e pronunțat de data asta într-un mod mai puțin resentimentar. Dar poate că am exagerat, nu reușeam să-mi controlez impulsul, care îmi făcea și rău, de a-l considera meschin. Am privit țintă mâna lui delicată care răsucea cheia să pornească motorul, m-am hotărât:

— Bine, vin un pic acasă la tine.

— Fără să faci bot?

— Da.

S-a înveselit, a demarat.

— Dar nu e casa mea, e și a ta.

— Știu, am spus.

În timp ce conducea spre Posillipo, după o lungă tăcere l-am întrebat:

— Vorbești mult cu Angela și Ida, aveți o relație bună?

— Destul.

— Mai bună decât relația lor cu Mariano?
— Poate că da.
— Ții mai mult la ele decât la mine?
— Ce tot spui? Țin mult mai mult la tine.

14.

A fost o după-amiază frumoasă. Ida a vrut să-mi citească câteva poezii de-ale ei, care mi s-au părut foarte frumoase. M-a îmbrățișat foarte strâns când i-am vorbit cu entuziasm despre ele; s-a plâns de școală, plicticoasă, rigidă, cel mai mare obstacol în calea manifestării libere a vocației ei literare; a promis că o să-mi dea să citesc un roman lung inspirat de noi trei, atâta doar că avea nevoie de timp să-l termine. Angela, în schimb, n-a făcut decât să mă atingă, să mă îmbrățișeze strâns, ca și cum s-ar fi dezobișnuit de prezența mea și ar fi vrut să se asigure că eram cu adevărat acolo. Dintr-odată, a început să vorbească despre anumite episoade din copilăria noastră, cu mare familiaritate, când râzând, când cu ochii plini de lacrimi. Eu nu-mi aminteam nimic sau aproape nimic din ce evoca, dar nu i-am spus. Am făcut mereu semn că da, am râs și, uneori, simțind-o așa de fericită, m-a cuprins o nostalgie reală pentru o perioadă pe care totuși o consideram apusă pentru totdeauna și neadecvat scoasă de la naftalină de fantezia ei prea sentimentală.

Ce bine vorbești, mi-a spus îndată ce Ida s-a închis fără chef în altă cameră să învețe. Mi-am dat seama că voiam să-i spun același lucru. Eu pătrunsesem pe terenul Vittoriei, fără să vorbesc de al lui Corrado, al lui Rosario, și-mi umplusem intenționat gura cu dialect și inflexiuni dialectale. Dar iată că deja ieșea din nou la suprafață vorbirea noastră în jargon, în mare parte provenind din fragmente de lecturi din copilărie de care nici măcar nu ne mai aminteam. M-ai lăsat singură — s-a văitat, dar fără reproș — și a mărturisit râzând că aproape mereu se simțise deplasată, normalitatea ei eram eu. Mă rog, în cele din urmă a fost plăcut să simt că

ne recunoaștem, și ea a părut fericită. Am întrebat-o de Tonino, mi-a răspuns:

— Încerc să nu mă mai întâlnesc cu el.

— Cum așa?

— Nu-mi place.

— E frumos.

— Dacă îl vrei, ți-l fac cadou.

— Nu, mulțumesc.

— Vezi? Nu-ți place nici ție. Iar mie mi-a plăcut numai fiindcă credeam că-ți place ție.

— Nu e adevărat.

— E foarte adevărat. Dintotdeauna, dacă un lucru îți place, eu imediat fac în așa fel încât să-mi placă.

Am consumat câteva vorbe bune în favoarea lui Tonino și a fraților lui, l-am lăudat pentru că era un băiat cuminte și avea ambiții legitime. Dar Angela a spus că era întotdeauna atât de serios, atât de patetic cu frazele lui scurte, încât păreau o profeție. Un băiat născut bătrân, l-a descris, prea îndatorat preoților. Când, rareori, se vedeau, Tonino nu făcea decât să se lamenteze că îl alungaseră pe don Giacomo din parohie din cauza dezbaterilor pe care le organiza, îl trimiseseră în Columbia. Era singurul lui subiect de conversație, nu știa nimic despre cinema, despre televiziune, despre cărți, despre cântăreți. Cel mult vorbea uneori despre case, spunea că ființele umane sunt ca niște melci care și-au pierdut cochilia, dar nu pot trăi mult timp fără un acoperiș deasupra capului. Sora lui nu era ca el, Giuliana avea mai multă personalitate și, mai ales, chiar dacă începuse să slăbească un pic, era foarte frumoasă.

— Are douăzeci de ani, a spus, dar pare mică. E atentă la tot ce-mi iese pe gură, ca și cum aș fi cine știe cine. Uneori parcă o intimidez. Și de tine știi ce a zis? A zis că ești extraordinară.

— Eu?

— Da.

— Nu e adevărat.

— E adevărat. Mi-a povestit că asta i-a spus și logodnicul ei.

Acele fraze m-au tulburat, dar n-am lăsat să se vadă. Trebuia să le cred? Giuliana mă considera extraordinară, la fel și Roberto? Sau era un fel de a vorbi amabil ca să mă facă fericită și să reconsolideze relația noastră? I-am spus Angelei că mă simțeam o piatră sub care stă ascunsă o formă de viață primitivă, nicidecum extraordinară, dar că, dacă ieșea cu Tonino și Giuliana și, eventual, Roberto, aș fi făcut bucuroasă o plimbare cu ei.

Ea s-a arătat entuziasmată și în sâmbăta următoare m-a sunat. Giuliana nu era, bineînțeles că nici logodnicul ei, dar avea o întâlnire cu Tonino și o plictisea să iasă singură cu el, m-a rugat s-o însoțesc. Am acceptat bucuroasă și ne-am plimbat pe faleză, de la stația Mergellina până la Palatul Regal, Tonino la mijloc, eu de o parte, Angela de cealaltă.

De câte ori îl întâlnisem pe băiatul ăla? O dată, de două ori? Mi-l aminteam stingherit, dar agreabil și, într-adevăr, era un tânăr înalt, numai fibră și mușchi, cu părul foarte negru, trăsături armonioase, o timiditate personală care-l îndemna să savureze cuvintele, gesturile. Dar curând mi s-a părut că înțeleg motivul nemulțumirii Angelei. Tonino părea că măsoară consecințele fiecărui cuvânt și îți doreai să-i completezi frazele sau să le elimini pe cele inutile, să-i strigi: am înțeles, continuă. Eu am fost răbdătoare. Spre deosebire de Angela, care își ocupa atenția cu altceva, admira marea, clădirile, eu i-am pus multe întrebări și mi s-a părut interesant tot ce spunea. Mai întâi a vorbit despre studiile lui secrete, cele de arhitect, și mi-a povestit, până la epuizare, amănunt cu amănunt, cum se desfășurase un examen dificil pe care-l trecuse în mod strălucit. Apoi mi-a spus că Vittoria, din momentul în care don Giacomo fusese nevoit să plece din parohie, devenise mai insuportabilă decât de obicei și le făcea tuturor viața grea. În fine, îndemnat cu prudență de mine, a vorbit mult despre Roberto, cu mare afecțiune și cu o admirație atât de nemăsurată, încât Angela a spus: cu el nu trebuia să aibă o relație sora ta, trebuia să ai o relație tu. Mie mi-a plăcut în schimb acea devoțiune fără nici măcar o urmă de invidie sau de ostilitate, Tonino a spus lucruri care m-au înduioșat.

Roberto era menit unei strălucite cariere universitare. Roberto publicase recent un eseu într-o prestigioasă revistă internațională. Roberto era bun, era modest, avea o energie care le însuflețea și pe persoanele cele mai descurajate. Roberto răspândea în jurul lui sentimentele cele mai bune. Am ascultat fără întrerupere, aș fi lăsat ca acea foarte lentă acumulare de laude să dureze la nesfârșit. Dar Angela a dat tot mai multe semne de plictiseală și, deci, seara s-a încheiat după ce s-au mai spus câteva replici.

— El și sora ta o să locuiască la Milano? am întrebat.

— Da.

— După ce se căsătoresc?

— Giuliana ar vrea să se ducă la el imediat.

— Și de ce nu o face?

— O cunoști pe Vittoria, a ridicat-o pe mama împotriva ei. Și acum amândouă vor ca mai întâi să se căsătorească.

— Dacă Roberto vine la Napoli, mi-ar face plăcere să vorbesc cu el.

— Desigur.

— Cu el și cu Giuliana.

— Dă-mi numărul tău, o să te sune.

Când ne-am despărțit, mi-a zis cu recunoștință:

— A fost o seară frumoasă, sper să ne revedem curând.

— Avem mult de învățat, i-a tăiat-o Angela.

— Da, am spus eu, dar timp îți faci.

— Nu mai vii pe *via* del Pascone?

— Știi cum e mătușa mea, o dată e afectuoasă, altă dată m-ar omorî.

El a clătinat mâhnit din cap.

— Nu e o persoană rea, dar dacă o să continue așa, o să rămână singură. Nici Giuliana n-o mai suportă.

Voia să înceapă să vorbească despre crucea aia — a descris-o pe Vittoria chiar așa — pe care el și frații lui trebuiseră s-o îndure încă din copilărie, dar Angela s-a descotorosit de el cu asprime. El a încercat să o sărute, ea s-a eschivat. Ajunge — aproape că a

strigat prietena mea când l-am lăsat în urma noastră —, ai văzut ce exasperant e, spune mereu aceleași lucruri, folosind exact aceleași cuvinte, niciodată o glumă, niciodată un zâmbet, un bleg.

Am lăsat-o să-și descarce sufletul, ba i-am dat de mai multe ori dreptate. E mai rău decât o cataplasmă, am spus, dar apoi am adăugat: și totuși e o raritate, bărbații sunt cu toții urâți și agresivi și împuțiți, în schimb el e doar un pic reținut, și chiar dacă te face să mori de plictiseală, nu-l părăsi, sărăcuțul, unde găsești altul ca el.

Am râs încontinuu. Am râs de niște cuvinte ca blegeală, cataplasmă și mai ales de acea expresie pe care o auzisem când eram mici, poate de la Mariano: a fi plin de viață ca un bolovan. Am râs pentru că Tonino nu te privea niciodată în ochi, nici pe Angela, nici pe nimeni altcineva, ca și cum ar fi avut cine știe ce lucruri de ascuns. Am râs, în fine, pentru că mi-a povestit că, deși abia o îmbrățișa, i se umflau pantalonii într-un asemenea hal, încât ea își îndepărta imediat burta de scârbă, inițiative nu lua, nu-i pusese niciodată nici măcar o mână în sutien.

15.

A doua zi a țârâit telefonul, am răspuns, era Giuliana. Am simțit-o cordială și totodată foarte serioasă, ca și cum ar fi avut un scop important care nu îngăduia tonalități glumețe sau frivolități. A spus că aflase de la Tonino intenția mea de a-i telefona și atunci cu bucurie mi-o luase înainte. Voia să mă vadă, și Roberto ținea la asta. Săptămâna următoare venea la Napoli pentru o conferință și amândoi ar fi fost foarte fericiți să mă întâlnească.

— Să vă întâlniți cu mine?

— Da.

— Nu, să mă întâlnesc cu tine, sigur, cu plăcere, dar cu el nu, mi-e rușine.

— De ce? Roberto e o persoană prietenoasă.

Am acceptat, bineînțeles, așteptam de mult timp o astfel de ocazie. Dar, ca să-mi stăpânesc starea de agitație, poate chiar să încerc să ajung binedispusă la acea întâlnire, i-am propus să facem o plimbare. A primit bucuroasă, a spus: chiar și azi. Era secretară într-un cabinet stomatologic pe strada Foria, ne-am văzut după-amiaza târziu, la stația de metrou din Piața Cavour, o zonă care de ceva timp îmi plăcea, pentru că îmi amintea de bunicii de la Muzeu, rudele drăguțe din copilărie.

Dar m-a luat depresia doar văzând-o pe Giuliana de departe. Era înaltă, cu mișcări armonioase, înainta spre mine degajând una aer de încredere și mândrie. Sobrietatea pe care o observasem deja cu mult timp în urmă, la biserică, parcă se răspândise asupra hainelor, pantofilor, mersului ei, și acum lăsa impresia că-i devenise a doua natură. M-a întâmpinat cu o turuială veselă ca să mă facă să mă simt în largul meu și am pornit fără o țintă anume. Am trecut de Muzeu, am apucat-o până la urmă în sus pe strada Santa Teresa, eu mi-am înghițit cuvintele, copleșită de felul în care silueta extrem de slabă, machiajul foarte discret îi confereau un fel de frumusețe ascetică ce impunea respect.

Iată, m-am gândit, ce a făcut Roberto: a transformat o fată de la periferie într-o copilă ca cele din poezii. Am exclamat la un moment dat:

— Ce te-ai schimbat, ești mai frumoasă decât atunci când te-am văzut la biserică.

— Mulțumesc.

— Trebuie să fie un efect al iubirii, m-am hazardat să spun, era o frază pe care o auzisem deseori de la Costanza, de la mama.

Ea a râs, a negat, a spus:

— Dacă prin iubire vrei să spui Roberto, nu, cu Roberto n-are nicio legătură.

Ea fusese cea care simțise nevoia să se transforme și făcuse un efort mare încă neîncheiat. A încercat mai întâi să-mi explice în termeni generali de ce ne e necesar să ne placă cei pe care îi respectăm, cei pe care îi iubim, dar apoi, încetul cu încetul, în încercarea

de a se exprima în mod abstract s-a încurcat și a început să-mi spună cum lui Roberto îi convenea totul la ea, fie că rămânea cum fusese mereu încă din copilărie, fie că se schimba. El nu-i impunea nimic, părul cumva, rochia altcumva, nimic.

— Pe tine, a spus, te simt îngrijorată, crezi că el e unul din ăia care stau tot timpul cu nasul în cărți, inspirând teamă și impunându-și voința. Nu-i așa, eu mi-l amintesc de când era puști, a fost mereu genul care nu învață mult, adică n-a învățat niciodată ca tocilarii ăia. Îl vedeai mereu pe stradă jucând fotbal, e unul care învață în mod distrat, a făcut mereu zece lucruri deodată. Pare un animal care nu distinge între lucrurile bune și cele otrăvitoare, îi convine totul, pentru că — eu l-am văzut — transformă orice element doar atingându-l ușor și într-un mod în care te lasă cu gura căscată.

— Poate că, atunci, așa face și cu oamenii.

A râs, un râs nervos.

— Da, bravo, și cu oamenii. Să zicem că, fiindu-i alături, am simțit și simt nevoia să mă schimb. Bineînțeles, prima care și-a dat seama că mă schimbam a fost Vittoria, ea nu suportă să nu depindem întru totul de ea și s-a supărat, a spus că mă cretinizez, că nu mâncam și slăbeam de puteai să-mi numeri oasele. Mama, în schimb, e bucuroasă, ar vrea să mă schimb și mai mult și să se schimbe și Tonino, să se schimbe și Corrado. Într-o seară mi-a zis pe ascuns, ca să n-o audă Vittoria: când o să pleci la Milano cu Roberto, ia-i și pe frații tăi, nu rămâneți aici, nu poate ieși nimic bun din asta. Dar de Vittoria nu scapi, Giannì, ea aude și ce e spus în șoaptă sau chiar ce rămâne nespus. Astfel, în loc să se supere pe mama mea, ultima dată când Roberto a venit pe *via* del Pascone l-a înfruntat și i-a spus: tu te-ai născut în aceste case, ai crescut pe străzile astea, Milano a venit după, aici trebuie să te întorci. El a ascultat, ca întotdeauna — caracterul lui îl poartă și spre ascultarea frunzelor când le suflă vântul — și apoi a răspuns ceva politicos despre socotelile care trebuie întotdeauna încheiate, adăugând însă că între timp avea socoteli de încheiat la Milano.

Așa e făcut: te ascultă și apoi merge pe drumul lui, sau oricum, pe toate drumurile care îl fac curios, inclusiv, eventual, drumul pe care i-l sugerezi tu.

— Deci o să vă căsătoriți și o să locuiți la Milano?

— Da.

— Adică Roberto o să se certe cu Vittoria?

— Nu: cu Vittoria o să rup eu relațiile, o să le rupă Tonino, o să le rupă Corrado. Dar Roberto nu, Roberto face ce trebuie să facă și nu rupe relațiile cu nimeni.

Îl admira, lucrul care-i plăcea cel mai mult la logodnicul ei era voința lui binefăcătoare. Am simțit că i se încredințase complet lui, îl considera salvatorul ei, cel care ar fi smuls-o locului în care se născuse, școlarizării insuficiente, fragilității mamei, autorității mătușii mele. Am întrebat-o dacă se ducea des la Milano, la Roberto, și ea s-a posomorât, a spus că era complicat, Vittoria nu voia. Fusese de trei sau patru ori și numai pentru că o însoțise Tonino, dar nu îi trebuise mai mult de cele câteva șederi acolo ca să iubească orașul. Roberto avea mulți prieteni, unii foarte importanți. El ținea mult să o prezinte tuturor și o lua mereu cu el, când acasă la unul, când la o întâlnire cu altul. Fusese totul foarte frumos, dar ea se simțise și foarte neliniștită. După acele experiențe, o apucase tahicardia. Cu fiecare prilej se întreba de ce Roberto o alesese tocmai pe ea, care era proastă, needucată, nu știa să se îmbrace, pe când la Milano erau cele mai bune dintre cele mai bune domnișoare extraordinare. Chiar și la Napoli, a spus, tu ești într-adevăr o fată cumsecade. Ca să nu mai vorbesc de Angela, se exprimă așa de bine, e frumoasă, e elegantă. Eu, în schimb? Cine sunt eu, ce legătură am eu cu el?

Acea superioritate pe care mi-o recunoștea mi-a făcut plăcere, totuși i-am spus că erau niște prostii. Angela și cu mine vorbeam așa cum ne educaseră părinții noștri, iar hainele ni le alegeau mamele noastre sau oricum le alegeam noi după gustul lor, care însă ni se părea al nostru. Mai degrabă, cert era că Roberto o dorise pe ea și numai pe ea pentru că se îndrăgostise de ceea ce reprezenta, și

de aceea n-ar fi înlocuit-o niciodată cu altele. Ești atât de frumoasă, atât de plină de viață, am exclamat, restul se învață, îl înveți deja: te ajut dacă vrei, și Angela, te ajutăm noi.

Ne-am întors, am condus-o la stația de metrou din Piața Cavour.

— Nu trebuie să te simți stânjenită față de Roberto, a subliniat, te rog, e atât de disponibil și cordial, o să vezi.

Ne-am îmbrățișat, am fost bucuroasă de începutul acelei prietenii. Dar am descoperit și că eram de partea Vittoriei. Voiam ca Roberto să părăsească Milano, să se stabilească la Napoli. Voiam ca mătușa mea să se impună și să-i facă pe viitorii soți să locuiască, ce știu eu, pe *via* del Pascone, astfel încât eu să-mi pot uni viața cu a lor și să-i întâlnesc când voiam, chiar și în fiecare zi.

16.

Am comis o greșeală: i-am povestit Angelei că o întâlnisem pe Giuliana și că în curând o să mă întâlnesc și cu Roberto. Chestia asta nu i-a plăcut. Ea, care-mi vorbise de rău pe Tonino și foarte de bine pe Giuliana, s-a răzgândit brusc: a spus că Tonino era un băiat bun și că sora lui era o zgripțuroaică și îi chinuia. Nu mi-a luat mult să înțeleg că era geloasă: nu suporta gândul că Giuliana venise către mine fără să recurgă la ajutorul ei.

— Mai bine să nu mai apară, mi-a spus într-o seară când am ieșit la plimbare. E mare și ne tratează ca pe niște fetițe.

— Nu e adevărat.

— E foarte adevărat. La început, cu mine s-a prefăcut că eu eram profesoara și ea eleva. Stătea lipită de mine, spunea: ce frumos, dacă te căsătorești cu Tonino, o să devenim rude. Dar e prefăcută. Se amestecă în viața altuia, face pe prietena și în schimb se gândește la ale ei. Acum a făcut o fixație cu tine, eu nu-i mai sunt suficientă. M-a folosit și apoi mă aruncă cât colo.

— Nu exagera. E o fată de treabă, poate fi atât prietena ta, cât și a mea.

A trebuit să fac eforturi să o liniștesc, dar n-am reușit deplin. Tot discutând, am înțeles că își dorea mai multe lucruri în același timp, și asta o ținea într-o stare permanentă de nemulțumire. Voia s-o termine cu Tonino, dar fără să rupă relațiile cu Giuliana, de care se atașase; nu voia ca Giuliana să se atașeze de mine, excluzând-o pe ea; își dorea ca Roberto să nu tulbure, nici în absență măcar, un eventual trio al nostru foarte armonios; voia ca eu, deși parte din acel eventual trio, să o am numai pe ea în centrul gândurilor mele, și nu pe cealaltă. La un moment dat, văzând că nu găsește înțelegere la mine, a lăsat deoparte răutățile îndreptate împotriva Giulianei și a început să vorbească despre ea ca despre o victimă a logodnicului ei.

— Tot ce face Giuliana, face pentru el, a spus.

— Și nu e frumos?

— După tine, e frumos să fii sclavă?

— Eu cred că e frumos să iubești.

— Chiar dacă el n-o iubește?

— De unde știi tu că n-o iubește?

— Ea o spune, zice că e imposibil ca el să țină la ea.

— Toți cei care iubesc se tem că nu sunt iubiți.

— Dacă cineva te face să trăiești într-o stare de angoasă cum trăiește Giuliana, ce plăcere e în a iubi?

— De unde știi tu că trăiește într-o stare de angoasă?

— I-am văzut împreună, odată, cu Tonino.

— Și?

— Giuliana nu suportă ideea că el s-ar putea să n-o mai placă.

— O fi la fel și pentru el.

— El stă la Milano, știi câte femei are.

Această ultimă replică m-a enervat în mod special. Nu voiam nici măcar să mă gândesc la eventualitatea ca Roberto să aibă alte femei. Îl preferam devotat Giulianei și fidel până la moarte.

— Giuliana se teme că e înșelată? am întrebat-o.

— Nu mi-a spus-o niciodată, dar, după mine, da.

— Mie, atunci când l-am văzut, nu mi s-a părut unul care înșală.

— Tatăl tău ți se părea genul care înșală? Și totuși, așa era: o înșela pe mama ta cu mama mea.

Am reacționat dur.

— Tatăl meu și mama ta sunt niște ipocriți.

A avut un aer consternat.

— Nu-ți convin discuțiile astea?

— Nu. Sunt comparații fără sens.

— Posibil. Dar pe acest Roberto vreau să-l pun la încercare.

— Cum?

Privirea i s-a înflăcărat, a întredeschis gura, și-a arcuit spinarea, scoțând pieptul în față. Așa, a spus. Voia să i se adreseze cu acea expresie a feței și în acea postură provocatoare. Ba și-ar fi pus pe ea ceva foarte decoltat și o fustă mini și l-ar fi atins deseori pe Roberto cu umărul și și-ar fi sprijinit sânii de brațul lui și i-ar fi pus o mână pe coapsă și și-ar fi strecurat-o pe sub brațul lui la plimbare. Ah, a spus în mod vizibil dezgustată, ce dobitoci sunt bărbații, e suficient să le faci doar câteva lucruri de felul ăsta și, la orice vârstă, își pierd mințile, fie că ești piele și os sau foarte grasă sau ai coșuri supurânde și păduchi.

Tirada aia m-a enervat. Începuse în nota noastră de când eram fetițe și acum vorbea, dintr-odată, cu o vulgaritate de femeie matură. I-am spus, reținându-mi cu greu un ton amenințător:

— Să nu îndrăznești să faci chestiile astea cu Roberto.

— De ce? a zis ea mirată. E pentru Giuliana. Dacă el e un băiat cuminte, bine, dar dacă nu e, în felul ăsta o salvăm.

— Eu, în locul ei, n-aș vrea să fiu salvată.

M-a privit ca și cum n-ar fi reușit să înțeleagă, apoi a spus:

— Era doar o glumă. Îmi promiți ceva?

— Ce?

— Dacă Giuliana te caută, sună-mă imediat, vreau să fiu și eu la această întâlnire cu Roberto.

— Da. Dar dacă ea spune că în felul ăsta îl facem pe logodnicul ei să nu se simtă în largul lui, eu nu pot face nimic.

A tăcut, a lăsat privirea în jos și, când o fracțiune de secundă mai târziu a ridicat-o din nou, îmi adresa nerostit rugămintea dureroasă de a limpezi lucrurile.

— S-a pierdut totul între noi, nu mai ții la mine.

— Ba da, țin la tine și o să țin până când o să mor.

— Atunci dă-mi un sărut.

Am sărutat-o pe obraz. Mi-a căutat gura, dar i-am refuzat-o.

— Nu mai suntem fetițe, am spus.

A plecat nefericită spre Mergellina.

17.

Giuliana a telefonat într-o după-amiază stabilind o întâlnire pentru duminica următoare în Piața Amedeo, avea să fie și Roberto. Am simțit că momentul mult dorit, pe care atât mi-l imaginasem, sosise într-adevăr și, din nou, într-un mod mai intens, mi s-a făcut teamă. M-am bâlbâit, am vorbit de temele numeroase cu care mă încărcase școala, dar ea a spus râzând: Giannì, liniștește-te, Roberto nu te mănâncă, vreau să-i arăt că și eu am prietene care învață, care vorbesc bine, fă-mi favoarea asta.

Am dat înapoi, m-am zăpăcit și, ca să găsesc totuși ceva care să încurce lucrurile într-atât încât să împiedice întâlnirea, am adus-o în discuție pe Angela. Hotărâsem deja aproape fără să mi-o mărturisesc că, în cazul în care Giuliana ar fi avut cu adevărat intenția să mă facă să-l întâlnesc pe logodnicul ei, nu i-aș fi spus nimic Angelei, îmi doream să evit enervări și tensiuni ulterioare. Dar gândurile descătușează uneori o forță latentă, înșfacă imagini împotriva voinței tale, ți le împing pentru o fracțiune de secundă sub ochi. Mi-am zis în mod sigur că figura Angelei, odată evocată, n-ar fi fost agreată de Giuliana și deci ar fi putut-o determina să spună: bine, lăsăm pe altă dată. Dar

în mintea mea s-a întâmplat mai mult: mi-am închipuit-o pe prietena mea care bătea din gene, își strângea buzele în formă de O, își arăta decolteul, își arcuia spatele; și, pe neașteptate, mi-am dat seama că ea se poate transforma într-un tsunami devastator dacă o așez lângă Roberto, că îi pot da libertatea de a distruge și de a dezbina acel cuplu.

— Și mai e o problemă: i-am spus Angelei că ne-am văzut și că probabil o să ne întâlnim cu Roberto.

— Și?

— Vrea să vină și ea.

Giuliana a tăcut o clipă îndelungată, apoi a spus:

— Giannì, eu țin la Angela, dar are un caracter dificil, vrea să fie tot timpul în centrul atenției.

— Știu.

— Dacă nu i-ai spune nimic de întâlnirea asta?

— Imposibil. Într-un fel sau altul o să afle că l-am întâlnit pe logodnicul tău și n-o să mai vorbească cu mine. Mai bine renunțăm.

Alte secunde de tăcere, apoi a fost de acord:

— Bine, ia-o și pe ea.

Din momentul acela am trăit într-o continuă agitație. M-a apucat frica de a părea în fața lui Roberto needucată și cam proastă, drept care mi-am pierdut somnul și am fost la un pas să-l sun pe tata ca să-i pun întrebări despre viață, moarte, Dumnezeu, creștinism, comunism, astfel încât, într-o eventuală conversație, să pot folosi răspunsurile lui întotdeauna foarte erudite. Dar am rezistat, nu voiam ca logodnicul Giulianei, despre care păstram imaginea unui fel de apariție divină, să fie contaminat de micimea pământeană a tatălui meu. Și apoi s-a accentuat obsesia înfățișării mele. Cum o să mă îmbrac? Aveam posibilitatea să arăt măcar un pic mai bine?

Spre deosebire de Angela, care încă de mică ținea mult la vestimentație, eu, de când începuse acea lungă perioadă de criză, abandonasem provocator mania înfrumusețării. Ești

urâtă — trăsesem concluzia — și o persoană urâtă e ridicolă dacă încearcă să se înfrumusețeze. Astfel, singura mea idee fixă rămăsese să fiu curată, mă spălam încontinuu. De altfel, mă înveșmântam în negru, ascunzându-mă, sau, dimpotrivă, mă machiam strident, foloseam culori șocante, arătam intenționat vulgară. Dar cu acel prilej am tot încercat să văd dacă reușeam să găsesc o cale de mijloc prin care să devin acceptabilă. Întrucât nu m-am plăcut niciodată, în cele din urmă, am avut doar grijă să se armonizeze culorile pe care le alegeam și, după ce-i strigasem mamei că mă întâlneam cu Angela, am ieșit în goană pe ușă, am luat-o grăbită în jos pe San Giacomo dei Capri.

O să mă simt rău din cauza tensiunii, mă gândeam eu, în timp ce funicularul cobora cu obișnuita lui lentoare zgomotoasă spre Piața Amedeo, o să mă împiedic, o să mă lovesc la cap, o să mor. Sau o să mă enervez și o să scot ochii cuiva. Eram în întârziere, transpirată, nu făceam decât să-mi aranjez părul cu degetele, de teamă că o să mi se lipească de țeastă, cum i se întâmpla uneori Vittoriei. Când am ajuns în piață, am văzut-o imediat pe Angela care-mi făcea semn, stătea la terasa unei cafenele, deja sorbea ceva. Am ajuns lângă ea, m-am așezat și eu, soarele era călduț. Iată-i pe cei doi iubiți, mi-a spus cu voce scăzută, și am înțeles că erau în spatele meu. Nu doar că mi-am impus să nu mă întorc, dar în loc să mă ridic, cum deja făcea Angela, am rămas așezată. Am simțit mâna Giulianei care mi se sprijinea ușor pe umăr — bună, Giannì —, i-am privit cu coada ochiului degetele îngrijite, mâneca jachetei maro, o brățară care abia se ivea. Angela rostea deja primele propoziții cordiale, acum și eu aș fi vrut să spun ceva, să răspund la salut. Dar brățara pe jumătate acoperită de mâneca jachetei era cea pe care i-o dădusem înapoi mătușii mele și, în mod surprinzător, nu mi-a venit să spun nici măcar bună. Vittoria, Vittoria, nu știam ce să cred, era într-adevăr cum o descriau părinții mei. Mi-o luase mie, care eram nepoata ei, și acum, chiar dacă părea că nu se poate lipsi de ea, i-o dăduse fiicei ei vitrege. Cum strălucea bijuteria la mâna Giulianei, cum căpăta valoare!

18.

Acea a doua întâlnire cu Roberto mi-a confirmat că nu-mi aminteam aproape nimic de la prima. M-am ridicat în sfârșit, el venea la câțiva pași în urma Giulianei. Mi s-a părut foarte înalt, peste un metru nouăzeci, dar când s-a așezat, s-a restrâns ca și cum s-ar fi înghesuit cu toate membrele într-o formă îndesată pe scaun, evitând, astfel, să ocupe prea mult spațiu. Eu aveam în minte un bărbat de statură medie și, în schimb, iată-l, impozant și în același timp fragil, o persoană care știa să se extindă sau să se ghemuiască după voia lui. De frumos era frumos, mult mai mult decât îmi aminteam: părul foarte negru, fruntea înaltă, ochii strălucitori, pometii reliefați, nasul frumos desenat și gura, ah, gura, cu dinți perfecți și foarte albi care păreau o pată de lumină pe tenul lui închis la culoare. Dar comportamentul lui m-a dezorientat. O bună parte din timpul pe care l-am petrecut la masa aia n-a manifestat nici măcar una dintre înzestrările de orator pe care le etalase în biserică și care mă marcaseră profund. A recurs la propoziții scurte, la o gestică puțin comunicativă. Doar ochii erau cei ai discursului din altar, atenți la fiecare detaliu, vag ironici. În rest, m-a dus cu gândul la acei profesori timizi care emană bonomie și înțelegere, nu-ți dau o stare de anxietate și nu doar îți pun scurte întrebări cu amabilitate, în mod clar și precis, ci, după ce au ascultat răspunsurile fără să te întrerupă deloc, fără să comenteze, în cele din urmă spun cu un zâmbet binevoitor: poți pleca.

Spre deosebire de Roberto, Giuliana a sporovăit nervos. Ne-a prezentat logodnicului atribuind fiecăreia dintre noi multe calități și, în timp ce vorbea, deși așezată într-o parte umbrită, mi s-a părut luminoasă. Mi-am impus să ignor brățara, chiar dacă nu puteam evita s-o văd din când în când întrezărindu-se în jurul încheieturii ei subțiri și să mă gândesc: poate că ăla e izvorul magic al luminii ei. Cuvintele nu, au fost opace. De ce vorbește atât de mult, m-am întrebat, ce o îngrijorează, în mod sigur nu frumusețea noastră. Contrar tuturor previziunilor mele, Angela

era frumoasă ca întotdeauna, dar nu exagerase cu îmbrăcămintea: fusta era scurtă, dar nu foarte, avea o bluză elegantă, dar nu decoltată și, deși arunca zâmbete, arătându-se dezinvoltă, nu făcea nimic deosebit de seducător. În ce mă privește, eram stângace — mă simțeam, *voiam să fiu* stângace —, tristă, îndesată, cu sânii voluptuoși ascunși sub o jachetă, și îmi ieșea foarte bine. Dat fiind că în mod sigur nu aspectul nostru fizic era cel care să o îngrijoreze, nu exista competiție între ea și noi. Am fost convinsă în schimb că-i dădea o stare de neliniște posibilitatea de a nu ne dovedi la înălțime. Intenția ei declarată era să ne arate logodnicului în calitate de fete de familie bună pe care le frecventa. Își dorea să ne placă pentru că eram din cartierul Vomero, eleve de liceu, persoane cumsecade. În fine, ne convocase acolo ca să facă dovada faptului că ea ștergea *via* del Pascone din ea, se pregătea să trăiască, demn, împreună cu el, la Milano. Și cred că asta — nu brățara — a fost ceea ce mi-a accentuat nervozitatea. Nu aveam chef să fiu etalată, nu voiam să mă simt ca în vremea în care părinții mei îmi impuneau să arăt prietenilor cât eram de pricepută să fac asta, să spun ailaltă și imediat ce simțeam că sunt obligată să dau ce era mai bun din mine, mă ofuscam. Am stat în tăcere, cu mintea goală, m-am uitat ostentativ chiar și la ceas de câteva ori. Consecința a fost că Roberto, după câteva politețuri, a ajuns să-și concentreze atenția mai ales asupra Angelei, folosind un ton cu inflexiuni tipice de profesor. A întrebat-o: cum e școala ta, în ce stare e, aveți o sală de sport, ce vârstă au profesorii tăi, cum sunt lecțiile lor, ce faci în timpul liber și ea a vorbit, a vorbit, a vorbit cu vocișoara ei de elevă dezinvoltă și a zâmbit, a râs spunând lucruri amuzante despre colegi, despre profesori.

Giuliana nu doar c-a ascultat-o cu zâmbetul pe buze, dar a intervenit deseori în conversație. Își apropiase scaunul de cel al logodnicului, uneori își lăsa capul pe umărul lui râzând tare când el râdea ușor la glumele Angelei. Mi s-a părut mai liniștită, Angela se descurca bine, Roberto părea că nu se plictisește. La un moment dat, el a spus:

— Și când găsești timp să citești?

— Nu găsesc, a răspuns Angela. Când eram mică, citeam, dar acum nu mai fac asta, școala îmi mănâncă viața. Sora mea citește foarte mult. Și ea, de asemenea, ea chiar citește.

M-a arătat cu un gest grațios și o privire plină de afecțiune.

— Giannina, a spus Roberto.

Eu l-am corectat încruntată.

— Giovanna.

— Giovanna, a spus Roberto, îmi aduc bine aminte de tine.

— E ușor, sunt leită mătușa Vittoria, am bombănit eu.

— Nu, nu de asta.

— Atunci de ce?

— Acum nu știu, dar dacă îmi vine în minte, îți spun.

— Nu e nevoie.

Dar sigur că ar fi fost nevoie, nu voiam să-și amintească lumea de mine pentru că eram șleampătă, urâtă, cocoșată, cufundată într-o tăcere arogantă. Mi-am fixat ochii în ochii lui și pentru că mă privea cu simpatie, iar asta mă încuraja — nu era o simpatie nătângă, ci o simpatie blând ironică — m-am forțat să nu-mi desprind privirea, voiam să văd dacă simpatia făcea loc plictiselii. Am făcut-o cu o insistență de care până cu o clipă mai devreme nu mă simțeam în stare, chiar și să clipesc mi s-a părut o formă de renunțare.

A continuat pe tonul profesorului bonom, a întrebat cum de mie școala îmi lăsa timp să citesc, în vreme ce Angelei nu: oare profesorii mei dădeau mai puține teme? Am răspuns posomorâtă că profesorii meu erau animale instruite, își recitau mecanic lecțiile și dădeau la fel de mecanic o asemenea cantitate de teme, încât dacă noi, elevii, le-am fi dat lor, n-ar fi reușit niciodată să le facă. Dar eu nu eram preocupată de teme, citeam când aveam chef, dacă o carte mă prindea, citeam zi și noapte, nu-mi păsa deloc de școală. Ce citești, m-a întrebat el, și, pentru că răspunsul meu a fost vag — acasă la mine sunt cărți peste tot, odinioară îmi făcea recomandări tatăl meu, dar apoi a plecat și acum mă descurc singură, din când

în când iau câte una, eseuri, romane, ce am eu chef —, a insistat să-i spun câteva titluri, ultima pe care o citisem. Așa că i-am răspuns: Noul Testament, mințindu-l ca să-l impresionez, era o lectură veche de câteva luni, acum citeam altceva. Dar sperasem mult să vină momentul ăla și, în eventualitatea în care avea să se întâmple, îmi notasem într-un caiet toate impresiile de lectură, cu intenția să i le comunic. Acum chiar se întâmpla și, pe neașteptate, fără ezitări, am tot vorbit, continuând să-l privesc drept în ochi cu un calm prefăcut. În realitate, în sinea mea eram furioasă, furioasă fără un motiv anume, sau mai rău, ca și cum mă enervaseră chiar textele lui Marcu, Matei, Luca și Ioan, și furia ar fi anulat totul în jur, piața, chioșcul de ziare, tunelul metroului, verdele-strălucitor al parcului, pe Angela și Giuliana, totul, mai puțin pe Roberto. Când am tăcut, în sfârșit, am lăsat privirea în jos. Mă apucase durerea de cap, am încercat să-mi controlez respirația, ca el să nu-și dea seama că gâfâiam.

A urmat un lung moment de tăcere. Abia atunci mi-am dat seama că Angela mă privea cu ochi plini de orgoliu satisfăcut — eram prietena ei din copilărie, era mândră de mine, îmi spunea asta fără cuvinte — care mi-au dat forță. Giuliana, în schimb, stătea lipită de logodnicul ei uitându-se țintă la mine, ca și cum ar fi fost ceva în neregulă cu mine, și ea ar fi vrut să mă avertizeze din priviri. Roberto m-a întrebat:

— Deci, după tine, povestea Evangheliilor e una urâtă?

— Da.

— De ce?

— Nu are logică. Iisus e fiul lui Dumnezeu, dar face minuni inutile, se lasă trădat și sfârșește pe cruce. Mai mult: îi cere tatălui să-l scutească de cruce, dar tatăl nu mișcă un deget și nu-l scutește de niciun chin. De ce Dumnezeu n-a venit el în persoană să pătimească? De ce a lăsat proasta funcționare a creației lui pe umerii fiului? Să faci voia tatălui ce înseamnă, să bei paharul chinurilor până la fund?

Roberto a clătinat ușor din cap, ironia a dispărut.

A spus, dar aici fac un rezumat, eram agitată, nu-mi amintesc prea bine:

— Dumnezeu nu e ușor de înțeles.

— Ar face bine să devină, dacă vrea ca eu să înțeleg ceva.

— Un Dumnezeu facil nu e Dumnezeu. El e altceva decât noi. Nu comunici cu Dumnezeu, e atât de mult peste nivelul nostru de înțelegere, încât nu poate fi interogat, ci doar invocat. Dacă se manifestă, o face în tăcere, prin mici semnale prețioase, mute, care vin de la ființe complet obișnuite. Să faci voia lui înseamnă să pleci capul și să te angajezi să crezi în el.

— Am deja prea multe angajamente.

I-a reapărut în ochi ironia, am simțit cu bucurie că mojicia mea îi stârnea interesul.

— Angajamentul față de Dumnezeu merită. Îți place poezia?

— Da.

— Citești?

— Dacă se nimerește.

— Poezia e creată din cuvinte, exact ca discuția pe care o avem acum. Dacă poetul ia cuvintele noastre banale și le eliberează de flecăreală, iată că ele, din interiorul banalității lor, manifestă o energie neașteptată. Dumnezeu se manifestă în același mod.

— Poetul nu e Dumnezeu, e pur și simplu unul ca noi care, în plus, știe să creeze poezii.

— Dar creația aia îți deschide ochii, te uimește.

— Când poetul e bun, da.

— Și te surprinde, te zguduie.

— Uneori.

— Dumnezeu asta e: o zguduire într-o încăpere întunecoasă ce nu mai are podea, pereți, tavan. Nu e nimic de reflectat, nu e nimic de discutat. E o chestiune de credință. Dacă tu crezi, funcționează. Dacă nu, nu.

— De ce trebuie să cred într-o zguduire?

— Din spirit religios.

— Nu știu ce e aia.

— Gândește-te la o anchetă ca cea din cărțile polițiste, numai că misterul rămâne mister. Spiritul religios înseamnă asta: să-ți croiești drum, tot mai mult, ca să dezvălui ce rămâne învăluit.

— Nu te înțeleg.

— Misterele nu pot fi înțelese.

— Misterele nerezolvate mă sperie. Eu m-am identificat cu cele trei femei care merg la mormânt, nu mai găsesc trupul lui Iisus și fug.

— Când simți că viața e mărginită, ar trebui s-o iei la goană.

— O iau la goană când viața e suferință.

— Spui că nu ești mulțumită de cum merg lucrurile?

— Spun că nimeni n-ar trebui să fie pus pe cruce, mai ales din voința tatălui său. În schimb, nu se întâmplă așa.

— Dacă nu-ți place cum stau lucrurile, trebuie să le schimbi.

— Schimb și creația?

— Desigur, pentru asta suntem făcuți.

— Și pe Dumnezeu?

— Și pe Dumnezeu, dacă e necesar.

— Atenție, spui o blasfemie.

Pentru o clipă am avut impresia că Roberto percepuse într-o asemenea măsură efortul meu de a-i ține piept, încât i se umeziseră ochii de emoție.

— Dacă blasfemia îmi îngăduie chiar și un mic pas înainte, spun o blasfemie.

— Serios?

— Da.

— Dumnezeu îmi place și aș face orice, chiar și să-l jignesc, ca să mă apropii de el. Așa că te sfătuiesc să nu te grăbești să răvășești totul: mai așteaptă un pic, povestea Evangheliilor spune mai mult decât ai găsit acum în ele.

— Există multe alte cărți. Am citit Evangheliile pentru că ai vorbit despre ele atunci în biserică și am fost curioasă.

— Citește-le din nou. Povestesc despre patimă și despre cruce, adică despre suferință, lucrul care te descumpănește cel mai mult.

— Mă descumpănește tăcerea.

— Chiar dacă tu ai tăcut o bună jumătate de oră. Dar apoi, vezi, ai vorbit.

— Poate că ea e Dumnezeu, a exclamat Angela amuzată.

Roberto n-a râs, și m-am înfrânat la timp să mă hlizesc nervos.

— Acum știu de ce mi-am amintit de tine, a spus el.

— Ce am făcut?

— Pui multă energie în cuvinte.

— Tu pui și mai multă.

— N-o fac înadins.

— Eu da. Sunt încrezută, nu sunt bună, sunt adesea nedreaptă.

De data asta el a fost cel care a râs, noi trei nu. Giuliana i-a amintit în șoaptă că aveau o întâlnire și nu puteau întârzia. A spus-o pe tonul întristat al cuiva căruia îi pare rău că trebuie să se despartă de o companie plăcută; apoi s-a ridicat, a îmbrățișat-o pe Angela, mie mi-a făcut un semn amabil. Și Roberto ne-a salutat, m-a trecut un fior când s-a aplecat spre mine, m-a sărutat pe obraji. Când cei doi iubiți s-au îndepărtat pe strada Crispi, Angela m-a tras de un braț.

— Ai făcut impresie, a exclamat entuziasmată.

— Mi-a spus că citesc în mod greșit.

— Nu e adevărat. Nu doar c-a stat să te asculte, dar a început să discute cu tine.

— Bineînțeles, el stă de vorbă cu oricine. Tu, însă, doar pălăvrăgești, nu trebuia să stai lipită de el?

— Ai spus că nu trebuia s-o fac. Și oricum, n-am putut. Atunci când l-am văzut cu Tonino mi s-a părut un tont, acum pare magic.

— E ca toți ceilalți.

Am păstrat tonul ăla depreciativ mereu, chiar dacă Angela mă tempera cu fraze de genul: fă comparație între cum m-a tratat pe mine și cum te-a tratat pe tine, voi păreați doi profesori. Și a imitat vocile noastre, a ridiculizat câteva fragmente de dialog. Eu m-am strâmbat, m-am hlizit, dar în realitate, în sinea mea, eram foarte încântată. Angela avea dreptate, Roberto îmi vorbise.

Dar nu îndeajuns, voiam să vorbesc cu el iarăși și iarăși, acum, după-amiază, mâine, tot timpul. În schimb, asta nu se putea întâmpla și deja îmi trecea bucuria, revenea o asprime care mă epuiza.

19.

Starea mi s-a înrăutățit rapid. Mi s-a părut că întâlnirea cu Roberto îmi folosise doar la a-mi demonstra că singura persoană la care țineam — singura persoană care, într-un schimb de cuvinte foarte scurt, mă făcuse să simt înăuntrul meu o văpaie ce-mi dădea o vioiciune plăcută — avea lumea lui stabilită pentru totdeauna altundeva, nu-mi putea oferi decât câteva minute.

La întoarcere am găsit gol apartamentul de pe strada San Giacomo dei Capri, se auzea doar vacarmul orașului, mama ieșise cu una dintre cele mai plicticoase prietene ale ei. M-am simțit singură și, ce contează cel mai mult, fără nicio perspectivă de mântuire. M-am dus să mă întind pe pat ca să mă liniștesc, am încercat să dorm, m-am trezit, brusc, cu brățara de la mâna Giulianei în minte. Eram agitată, poate că visasem urât, am format numărul Vittoriei. Mi-a răspuns imediat, dar cu un „alo“ care părea să provină din toiul unei certe, pe care l-a răstit, în mod evident, la finalul câtorva fraze pronunțate și mai răstit cu o clipă înainte să țârâie telefonul.

— Sunt Giovanna, am spus aproape în șoaptă.

Vittoria n-a coborât tonul vocii.

— Bravo ție. Și ce dracu' vrei?

— Voiam să te întreb de brățara mea.

M-a întrerupt.

— A ta? Ah, am ajuns în acest punct, mă suni să-mi spui că e a ta? Giannì, eu cu tine am fost prea bună, dar acum gata, tu trebuie să stai la locul tău, ne-am înțeles? Brățara e a cui ține la mine, nu știu dacă m-am făcut înțeleasă.

Nu, nu se făcuse înțeleasă, sau cel puțin eu nu înțelegeam. Am fost pe punctul să închid, eram speriată, nu-mi aminteam nici măcar de ce sunasem, sigur nu era un moment bun. Dar am auzit-o pe Giuliana zbierând:

— E Giannina? Dă-mi-o. Și taci, Vittò, taci, nu mai scoate nici măcar un cuvânt.

Imediat după aceea s-a auzit și vocea Margheritei, mama și fiica erau, în mod evident, acasă la mătușa mea. Margherita a spus o frază de genul:

— Vittò, te rog, las-o baltă, fetița n-are legătură cu asta.

Dar Vittoria a zbierat:

— Ai auzit, Giannì, aici ți se spune fetiță. Dar tu ești o fetiță? Da? Și atunci de ce te bagi între Giuliana și logodnicul ei? Răspunde, în loc să mă futi la cap cu brățara. Ești mai rău decât fratele meu? Spune-mi, te ascult: ești mai arogantă decât tatăl tău?

S-a auzit imediat un alt țipăt al Giulianei, apoi a urlat:

— Ajunge, ești nebună. Înghite-ți limba dacă nu știi ce spui.

În momentul ăla convorbirea s-a întrerupt. Uluită, am rămas cu receptorul în mână. Ce se întâmpla? Și de ce mă atacase mătușa mea în modul ăla? Poate că greșisem spunând „brățara mea", fusesem intempestivă. Și totuși, era formularea corectă, ea mi-o dăruise. Dar bineînțeles că nu sunasem ca s-o cer înapoi, nu-mi doream decât să-mi explice cum de n-o ținuse pentru ea. De ce iubea atât de mult brățara aia și apoi nu făcea decât să se descotorosească de ea?

Am închis, m-am dus să mă întind din nou pe pat. Probabil că visasem într-adevăr urât, ceva ce avea de-a face cu fotografia lui Enzo la cimitir, neliniștea profundă mă devora. Și acum, venise acea suprapunere de voci la telefon, le-am auzit din nou în minte, și am înțeles abia atunci că Vittoria era supărată pe mine din cauza întâlnirii de dimineață. În mod evident, Giuliana tocmai îi povestise cum decursese, dar oare ce văzuse Vittoria în povestea aia, de o înfuriase? Acum aș fi vrut să fi fost prezentă acolo și să fi ascultat

cuvânt cu cuvânt ce-i spusese Giuliana. Poate, dacă aș fi auzit și eu relatarea, aș fi înțeles ce se întâmplase cu adevărat în Piața Amedeo.

A sunat din nou telefonul, am tresărit, m-am temut să răspund. Apoi m-am gândit că ar putea fi mama și m-am întors pe coridor, am ridicat precaut receptorul. Giuliana a murmurat: alo. Și-a cerut scuze pentru Vittoria, și-a tras nasul, poate că plângea.

— Am greșit cu ceva de dimineață? am întrebat eu.

— Nu, Giannì, Roberto e încântat de tine.

— Serios?

— Îți jur.

— Mă bucur, spune-i că mi-a prins foarte bine să vorbesc cu el.

— Nu e nevoie să-i spun eu, o să-i spui tu. Vrea să te vadă din nou mâine după-amiază, dacă poți. Mergem să bem o cafea toți trei.

Lațul durerii de cap s-a strâns și mai tare.

— Bine. Vittoria mai e furioasă? am spus murmurat.

— Nu, nu-ți face griji.

— Mi-o dai la telefon?

— E mai bine să evităm asta, e un pic nervoasă.

— De ce e supărată pe mine?

— Pentru că e nebună, mereu a fost nebună și ne-a distrus viața tuturor.

VI

1.

Timpul adolescenței mele e lent, alcătuit din mari mase compacte de culoare gri și neașteptate culmi de culoare verde sau roșie sau violet. Masele compacte nu au ore, zile, luni, ani, iar anotimpurile sunt incerte, e cald și frig, plouă și e soare. Nici protuberanțele nu au un timp sigur, culoarea contează mai mult decât orice datare. Nuanța însăși, de altfel, pe care o capătă anumite emoții, are o durată irelevantă, cine scrie știe. Imediat ce cauți cuvintele, lentoarea se transformă în învolburare și culorile se amestecă, ca acelea ale mai multor fructe într-un blender. Nu doar „a trecut timpul" devine o expresie lipsită de conținut, ci și „o după-amiază", „o dimineață", „o seară" se dovedesc indicații utile. Tot ce pot spune e că am reușit într-adevăr să recuperez anul pierdut și fără mare efort. Aveam memorie bună — mi-am dat seama — și învățam din cărți mai mult decât de la școală. Îmi era suficient să citesc chiar și cu mintea în altă parte, și îmi aminteam totul.

Acel mic succes a îmbunătățit relația cu părinții mei, care s-au arătat din nou mândri de mine, mai ales tata. Dar eu nu am obținut din asta nicio satisfacție, umbrele lor mi se păreau un junghi sâcâitor care nu trece, partea din mine inoportună, care trebuia îndepărtată. Am hotărât — la început doar ca să mă distanțez, ironic, de ei și apoi printr-un refuz premeditat al legăturii de rudenie — să le spun pe nume. Nella, tot mai jigărită și demnă de milă, era de-acum văduva tatălui meu, chiar dacă el încă trăia, perfect

sănătos și ducând o viață foarte tihnită. Continua să-i păstreze cu grijă lucrurile pe care cu încăpățânare îi interzisese să le ia cu el. Era mereu disponibilă pentru vizitele fantomei lui, pentru telefoanele pe care le dădea din lumea de dincolo de mormânt a vieții lor conjugale. Și am fost convinsă chiar și că se întâlnește cu Mariano din când în când doar ca să afle de ce chestiuni importante se ocupă fostul ei soț. În rest, se supunea cu disciplină, strângând din dinți, unui lung șir de obligații cotidiene printre care eram și eu. Dar asupra mea — și răsuflam ușurată — nu se mai concentra cu îndârjirea pe care o punea în corectarea unor vrafuri peste vrafuri de teme sau în redactarea unor povestioare de amor. Ești mare, spunea tot mai des, descurcă-te singură.

Eu eram fericită că pot pleca și veni, în sfârșit, fără să mă controleze prea mult. Cu cât ea și tata se ocupau mai puțin de mine, cu atât mă simțeam mai bine. Andrea mai ales, ah, dacă ar tăcea. Suportam tot mai puțin instrucțiunile înțelepte pentru utilizarea vieții, pe care tatăl meu se simțea dator să mi le pregătească când ne vedeam la Posillipo, când mă duceam să le vizitez pe Angela și pe Ida, sau la școală, să mâncăm împreună langoși și minciunele. Posibilitatea ca între Roberto și mine să se nască o prietenie se realiza în mod miraculos, astfel încât aveam impresia că el mă ghidează și mă instruiește așa cum tatăl meu, prea preocupat de sine și de nelegiuirile lui, nu știuse niciodată să facă. Andrea, într-o seară de-acum îndepărtată, în apartamentul cenușiu de pe strada San Giacomo dei Capri, vorbind nesăbuit, îmi confiscase încrederea; logodnicul Giulianei, în mod cordial și afectuos, mi-o restituia. Eram, în fine, atât de mândră de relația aia cu Roberto, că uneori făceam aluzie la el de față cu tata doar ca să savurez modul în care devenea serios și atent. Se informa, voia să știe ce fel de persoană era, despre ce vorbeam, dacă îi povestisem vreodată de el și de munca lui. Nu știu dacă-l stima cu adevărat pe Roberto, greu de spus, consideram de mult timp că în cuvintele lui Andrea nu puteai avea niciun pic de încredere. Odată, îmi amintesc, l-a definit cu convingere drept un

tânăr norocos, care știuse să părăsească la timp un oraș de rahat ca Napoli și să-și construiască o carieră universitară prestigioasă la Milano. Altă dată mi-a spus: faci bine că frecventezi oameni care sunt mai buni decât tine, e singurul mod de a urca și de a nu coborî. Cu câteva prilejuri, în fine, a ajuns să mă întrebe dacă puteam, eventual, să i-l prezint, simțea nevoia să iasă din clica foarte arțăgoasă și plină de meschinării în care se scufundase de tânăr. Mi s-a părut un omuleț fragil.

2.

S-a întâmplat chiar așa, Roberto și cu mine am devenit prieteni. Dar nu vreau să exagerez, nu venea des la Napoli, aveam puține ocazii să ne vedem. Dar, încetul cu încetul, a apărut un mic obicei al nostru care, fără să ajungem niciodată să ne frecventăm propriu-zis, presupunea ca, atunci când se ivea ocazia, și întotdeauna în compania Giulianei, să găsim modalitatea de a vorbi doar noi doi numai câteva minute.

La început, trebuie să spun, am fost foarte neliniștită. La fiecare întâlnire îmi venea în minte că poate exagerasem, că a încerca să-i țin piept — avea cu aproape zece ani mai mult decât mine, eu mergeam la liceu, el preda la universitate — fusese un semn de aroganță, că în mod sigur fusesem ridicolă. Îmi tot răsuceam de nenumărate ori în minte ce spusese el, ce răspunsesem eu, și imediat mă rușinam de fiecare cuvânt de-ale mele. Simțeam ușurința superficială cu care soluționasem chestiuni complicate și simțeam cum îmi crește în piept o stare de rău foarte asemănătoare celei care mă încerca, în copilărie, când făceam impulsiv ceva ce în mod sigur i-ar fi supărat pe părinții mei. Mă îndoiam, în acel moment, că suscitasem simpatie. În memorie, tonul lui ironic lua amploare și devenea în mod explicit derâdere. Îmi aminteam un ton disprețuitor pe care-l percepusem, anumite porțiuni din conversație cu care țintisem să-l impresionez, și mă străbătea o

senzație de frig și de greață, voiam să mă alung pe mine din mine, ca și cum aș fi vomitat.

Dar lucrurile, de fapt, nu stăteau așa. Fiecare dintre acele întâlniri mă făcea mai bună, cuvintele lui Roberto declanșau imediat o nevoie de lecturi și de informații. Zilele au devenit o cursă pentru a ajunge la o viitoare întâlnire mai pregătită, cu probleme complexe pe vârful limbii. Am început să scotocesc printre cărțile pe care tatăl meu le lăsase acasă, ca să găsesc unele potrivite din care să înțeleg mai mult. Dar să înțeleg mai mult din ce, pe cine? Evangheliile, Tatăl, Fiul, Sfântul Duh, transcendența și tăcerea, încurcătura de credință și absență a credinței, radicalismul lui Hristos, ororile inegalității, violența folosită mereu asupra celor mai slabi, lumea sălbatică fără limite a sistemului capitalist, apariția roboților, necesitatea și urgența de comunism? Ce larg era orizontul lui, Roberto divaga încontinuu. Unea împreună cerul și pământul, știa totul, amesteca scurte exemple, povești, citate, teorii, iar eu încercam să mă țin după el, oscilând între certitudinea că lăsasem impresia unei fetițe care vorbește prefăcându-se că știe și speranța de a avea cât mai curând o nouă ocazie să mă dovedesc mai bună.

3.

În acea perioadă am apelat adesea atât la Giuliana, cât și la Angela ca să mă liniștesc. Giuliana mi s-a părut, din motive evidente, mai apropiată, mai încurajatoare. Gândul la Roberto era cel care ne dădea un motiv să petrecem timpul împreună și, pe parcursul lungilor lui absențe, hoinăream prin cartierul Vomero pălăvrăgind despre el. O urmăream cu privirea: emana o eleganță fermecătoare, purta mereu la mână brățara mătușii mele, bărbații îi aruncau ocheade și întorceau capul să se uite o ultimă dată la ea, ca și cum nu s-ar fi putut lipsi de imaginea ei. Alături de ea, eu eram nimic, și, totuși, era de ajuns un ton prezumțios al vocii mele,

un cuvânt prețios ca să o lase fără energie, o simțeam în anumite momente parcă lipsită de viață. Odată mi-a spus:

— Câte cărți citești!

— Îmi place mai mult decât să fac teme.

— Eu mă plictisesc imediat.

— E o chestiune de obișnuință.

Am recunoscut că pasiunea pentru lectură nu-mi aparținea, ci mi se trăgea de la tatăl meu: el fusese cel care mă convinsese încă de mică de importanța cărților și de valoarea enormă a activităților intelectuale.

— Odată ce ți-a intrat în cap această idee, nu mai scapi de ea, am spus.

— Ce bine! Intelectualii sunt oameni buni.

— Tatăl meu nu e bun.

— Dar Roberto da, la fel și tu.

— Eu nu sunt o intelectuală.

— Ești. Înveți, știi să vorbești despre orice și ești disponibilă pentru toți, chiar și pentru Vittoria. Eu nu sunt capabilă și-mi pierd imediat răbdarea.

Mă bucurau — trebuie să recunosc — acele declarații de apreciere. Dat fiind că și-i închipuia pe intelectuali în felul ăla, încercam să fiu la înălțimea așteptărilor ei, asta și pentru că se întrista dacă mă limitam să vorbesc despre fleacuri, ca și cum cu logodnicul ei aș fi dat tot ce era mai bun din mine, și cu ea m-aș fi limitat să spun imbecilități. Mă îndemna, într-adevăr, să țin discursuri complexe, mă ruga să vorbesc despre cărțile care-mi plăcuseră sau îmi plăceau. Spunea: povestește-mi-le. Și manifesta aceeași curiozitate neliniștită pentru filme, pentru muzică. Nici măcar Angela și Ida, până în acel moment, nu mă lăsaseră să vorbesc atât despre ce-mi plăcea, lucruri pe care nu le simțisem niciodată ca pe o obligație, ci ca pe o delectare. Școala, apoi, nu remarcase niciodată multitudinea dezordonată de interese care mi se trăgea de la citit și niciuna dintre colegele mele nu dorise vreodată să îi povestesc — așa, ca să dau un exemplu — acțiunea din *Tom Jones*. Așa că ne-am simțit

bine împreună în acea perioadă. Ne-am întâlnit adesea, o așteptam la ieșirea funicularului de la Montesanto, urca spre Vomero ca și cum ar fi fost o țară străină unde se afla, liniștită, în vacanță. Mergeam din Piața Vanvitelli în Piața Artiștilor și invers, fără să ne pese de trecători, de trafic, de magazine, pentru că eu mă lăsam cuprinsă de plăcerea de a o încânta cu nume, titluri, povești și ea părea că nu vede altceva decât ce văzusem eu citind, sau la cinema, sau ascultând muzică.

În absența lui Roberto, în compania logodnicei lui mă jucam de-a păstrătoarea unei vaste culturi, și Giuliana îmi sorbea cuvintele ca și cum n-ar fi cerut nimic altceva decât să-mi recunoască superioritatea, în ciuda diferenței de vârstă, în ciuda frumuseții ei. Însă, uneori simțeam că ceva în ea nu era în regulă, o stare proastă pe care o alunga cu forța. Și mă agitam, îmi revenea în minte vocea arțăgoasă a Vittoriei la telefon: „De ce te bagi între Giuliana și logodnicul ei? Ești mai rău decât fratele meu? Spune-mi, te ascult: ești mai arogantă decât tatăl tău?". Eu voiam doar să fiu o prietenă bună și mi-era teamă că, din cauza monstruozităților Vittoriei, Giuliana o să se convingă de contrariu și o să mă îndepărteze.

4.

Ne vedeam adesea și în compania Angelei, care era jignită dacă o excludeam. Dar cele două nu se simțeau bine împreună, și starea proastă a Giulianei devenea mai evidentă. Angela, foarte guralivă, avea tendința să râdă de mine și, de asemenea, de ea, să-l bârfească, în mod provocator, pe Tonino, să zădărnicească ironic orice încercare de discuție serioasă. Eu nu mă supăram, dar Giuliana se posomora, își apăra fratele, răspundea mai devreme sau mai târziu la glume cu izbucniri de dialect agresiv.

În fine, ceea ce cu mine era latent, cu Angela devenea fățiș, și riscul unei despărțiri definitive aștepta mereu după colț. În momentele în care eram singure, Angela arăta că știe una, alta despre

Giuliana și Roberto, chiar dacă după întâlnirea din Piața Amedeo renunțase complet să-și bage nasul în relația aia. Retragerea ei pe de o parte mă alinase, pe de alta mă iritase. Când a venit odată la mine acasă, am întrebat-o:

— Ți-e antipatic Roberto?

— Nu.

— Atunci ce nu e în regulă?

— Nimic. Dar dacă tu și cu el vorbiți, nu mai e loc pentru nimeni altcineva.

— E Giuliana.

— Biata Giuliana.

— Ce vrei să spui?

— Știi cum se plictisește între voi, profesorii.

— Nu se plictisește deloc.

— Se plictisește, dar se preface ca să-și păstreze rolul.

— Ce rol?

— De logodnică. Ți se pare că una ca Giuliana, secretară la un cabinet de stomatologie, vă aude pe voi doi vorbind despre rațiune, credință și, într-adevăr, nu se plictisește?

Am izbucnit:

— După tine, petreci timp plăcut numai dacă vorbești despre coliere, brățări, chiloți și sutiene?

S-a supărat:

— Eu nu vorbesc numai despre asta.

— Altădată nu, dar de la o vreme da.

— Nu e adevărat.

I-am cerut scuze, ea a răspuns: bine, dar ai fost perfidă. Și, bineînțeles, a început iar cu o răutate accentuată:

— Ce bine că ea, din când în când, se duce să-l viziteze la Milano.

— Ce vrei să spui?

— Că în sfârșit se bagă în pat și fac ce trebuie să facă.

— Giuliana merge întotdeauna cu Tonino la Milano.

— Și, după tine, Tonino face pe gardianul zi și noapte?

Am răbufnit:

— După tine, dacă doi oameni se iubesc, trebuie neapărat să doarmă împreună?

— Da.

— Întreabă-l pe Tonino dacă dorm împreună și o să vedem.

— Am făcut-o deja, dar Tonino nu spune nimic despre lucrurile astea.

— Înseamnă că nu are nimic de zis.

— Înseamnă că și el crede că iubirea se poate lipsi de sex.

— Cine mai crede asta?

Mi-a răspuns surâzând cu o tristețe neașteptată:

— Tu.

5.

După opinia Angelei, eu nu mai povesteam nimic amuzant în legătură cu acel subiect. Acum, era adevărat că pusesem capăt povestirilor mele spurcate, dar numai pentru că mi se păruse infantil să exagerez cu puținele mele experiențe, și material mai substanțial nu aveam. De când se consolidase relația cu Roberto și cu Giuliana, îl ținusem la distanță pe colegul meu de școală, Silvestro, care, după episodul cu creionul, se atașase de mine și îmi propusese de mai multe ori o relație sentimentală secretă. Dar fusesem foarte dură mai ales cu Corrado, care continuase cu ofertele lui, și precaută, dar fermă cu Rosario care, la intervale fixe, apărea la școală propunându-mi să-l însoțesc într-o mansardă a lui de pe strada Manzoni. Cei trei pretendenți ai mei îmi păreau, de-acum, că aparțin unei umanități degradate din care, din păcate, făcusem parte. Angela, în schimb, parcă devenise alta, îl înșela pe Tonino și nu ne scutea pe mine și pe Ida de niciun amănunt al relațiilor ei ocazionale pe care le avea cu colegi de școală și chiar cu un profesor trecut de cincizeci de ani, încât se schimonosea și ea de scârbă în timp ce vorbea despre asta.

Acea scârbă mă impresiona, era autentică. O cunoșteam și voiam să spun: ți se citește pe față, hai să vorbim despre asta. Dar n-am vorbit niciodată, părea că sexul ar trebui, în mod obligatoriu, să ne entuziasmeze. Eu însămi nu voiam să recunosc, nici față de Angela și nici față de Ida, că mai degrabă preferam să devin călugăriță decât să simt din nou damful ăla de latrină al lui Corrado. În plus, nu-mi convenea ca Angela să interpreteze entuziasmul meu scăzut ca pe un act de devotament față de Roberto. Și apoi, hai s-o spunem, adevărul era dur. Scârba avea ambiguitățile ei, greu de pus în cuvinte. Ce mă dezgusta la Corrado poate că nu m-ar fi dezgustat dacă i-ar fi aparținut lui Roberto. Astfel, mă limitam să identific contradicții, spuneam:

— De ce continui să fii împreună cu Tonino dacă faci aceste lucruri cu alții?

— Pentru că Tonino e un băiat bun, și ceilalți sunt niște porci.

— Și tu ți-o tragi cu niște porci?

— Da.

— De ce?

— Pentru că-mi place cum mă privesc.

— Lasă-l pe Tonino să te privească în același mod.

— El nu privește așa.

— Poate că nu e bărbat, a spus odată Ida.

— Ba e, și încă cum.

— Atunci?

— Nu e un porc, atâta tot.

— Nu cred, a spus Ida, nu există bărbați care nu sunt porci.

— Există, am spus eu, gândindu-mă la Roberto.

— Există, a spus Angela menționând cu expresii pline de fantezie erecțiile lui Tonino, pe care le avea când abia ce o atingea ușor.

Cred că ăla a fost momentul când, în timp ce ea vorbea distrându-se, am simțit lipsa unei discuții serioase pe acea temă, nu cu ele, ci cu Roberto și Giuliana. Roberto ar fi evitat-o? Nu,

eram sigură că mi-ar fi răspuns și că ar fi găsit modalitatea prin care să facă și în acel caz raționamente foarte articulate. Problema era riscul de a mă dovedi inoportună în ochii Giulianei. De ce să abordez acea temă în prezența logodnicului ei? La urma urmei, ne văzuserăm de șase ori, cu excepția întâlnirii din Piața Amedeo, și aproape mereu pentru puțin timp. În mod obiectiv, deci, nu era multă intimitate. Deși el urmărea întotdeauna să dea exemple foarte concrete când discuta despre chestiuni importante, n-aș fi avut curajul să întreb: de ce, dacă sapi un pic, găsești sexul în orice lucru, chiar și în interiorul acelora mai elevate; de ce, ca să definești sexul, un singur adjectiv e insuficient, e nevoie de multe — stânjenitor, stupid, tragic, vesel, plăcut, respingător — și niciodată pe rând, toate odată; e posibil ca o mare iubire să se lipsească de sex, e posibil ca practicile sexuale între bărbat și femeie să nu distrugă nevoia de a iubi fiind iubit? Îmi imaginam aceste întrebări și altele, pe un ton detașat, poate un pic solemn, mai ales pentru a evita ca atât Giuliana, cât și el să poată crede că voiam să-mi bag nasul în viața lor privată. Dar știam că n-o să le pun niciodată. Am insistat în schimb față de Ida:

— De ce crezi că nu există bărbați care nu sunt porci?

— Nu cred, știu.

— Atunci, și Mariano e un porc?

— Bineînțeles, el se culcă cu mama ta.

Am tresărit, am spus rece:

— Se văd uneori, dar ca prieteni.

— Și eu cred că sunt doar prieteni, a intervenit Angela.

Ida a scuturat energic din cap, a repetat cu hotărâre: nu sunt doar prieteni. Și a exclamat:

— Eu nu sărut un bărbat, mi-e silă.

— Nici măcar pe unul bun și frumos ca Tonino? a întrebat Angela.

— Nu, o să sărut numai femei. Vreți să ascultați o povestire scrisă de mine?

— Nu, a spus Angela.

Eu, în tăcere, am privit țintă pantofii Idei, care erau verzi. Mi-am amintit că tatăl ei se uitase în decolteul meu.

6.

Am mai vorbit deseori despre relația dintre Roberto și Giuliana, Angela smulgea informații de la Tonino doar din plăcerea de a mi le comunica mie. Într-o zi m-a sunat pentru că aflase de a nu știu câta ceartă, de data asta între Vittoria și Margherita. Se încăieraseră pentru că Margherita nu împărtășea ideea Vittoriei că Roberto ar trebui să se căsătorească imediat cu Giuliana și să vină să trăiască la Napoli. Mătușa mea, ca de obicei, făcea scandal, Margherita, ca de obicei, obiecta cu calm, și Giuliana tăcea ca și cum chestiunea n-ar privi-o. Dar apoi, pe neașteptate, Giuliana începuse să urle, începuse să spargă farfurii, supiere, pahare și nici măcar Vittoria, care era foarte puternică, nu reușise s-o oprească. Zbiera: plec imediat, mă duc să locuiesc la el, nu vă mai suport. Fuseseră nevoiți să intervină Tonino și Corrado.

Povestea aia m-a descumpănit, am spus:

— E vina Vittoriei, care nu-și vede niciodată de treaba ei.

— E vina tuturor, se pare că Giuliana e foarte geloasă. Tonino zice că el bagă mâna în foc pentru Roberto, e o persoană corectă și fidelă. Dar ea, de fiecare dată când Tonino o însoțește la Milano, face scene, pentru că nu suportă, ce știu eu, ca studenta aia să fie prea familiară, ca o colegă de-ale lui să facă prea multe mutre etc. etc.

— Nu cred.

— Rău faci. Giuliana pare liniștită, dar Tonino mi-a zis că are o cădere nervoasă.

— Adică?

— Când nu se simte bine, nu mănâncă, plânge și zbiară.

— Cum se simte acum?

— Bine. În seara asta vine la cinema cu mine și Tonino, vii și tu?

— Dacă vin, eu stau cu Giuliana, nu mă lăsa cu Tonino.

Angela a râs.

— Te invit înadins ca să mă scapi de Tonino, nu mai rezist.

M-am dus, dar ziua n-a decurs bine: mai întâi după-amiaza, apoi seara au fost mizerabile. Ne-am întâlnit toți patru în Piazza del Plebiscito, în față la Gambrinus, și am pornit pe strada Toledo spre cinematograful Modernissimo. N-am reușit să schimb nici măcar un cuvânt cu Giuliana, am observat doar privirea agitată, albul ochilor cu vinișoare de sânge și brățara la mână. Angela a luat-o imediat de braț, eu am rămas la câțiva pași în urmă cu Tonino.

— E totul în regulă? l-am întrebat.

— Da.

— Știu că o însoțești adesea pe sora ta la Roberto.

— Nu, nu adesea.

— Știi că ne-am văzut de câteva ori.

— Da, mi-a zis Giuliana.

— Formează un cuplu frumos.

— E adevărat.

— Mi se pare că am înțeles că, după ce o să se căsătorească, o să se mute la Napoli.

— Se pare că nu.

N-am reușit să scot altceva de la el, era un tânăr amabil și voia să stea de vorbă cu mine, dar nu despre acel subiect. De aceea, la un moment dat, l-am lăsat să-mi vorbească despre prietenul lui din Veneția, plănuia să se ducă la el și să vadă dacă putea să se mute acolo.

— Dar Angela?

— Angela nu e fericită cu mine.

— Nu e adevărat.

— Ba așa e.

Am ajuns la Modernissimo, acum nu-mi amintesc ce film proiectau, poate că o să-mi amintesc mai pe urmă. Tonino a vrut

să plătească biletul pentru noi toate și a cumpărat, de asemenea, bomboane și înghețate. Am intrat ronțăind, luminile din sală erau încă aprinse. Ne-am așezat, mai întâi Tonino, apoi Angela, apoi Giuliana, apoi eu. La început nu prea le-am acordat atenție celor trei băieți așezați chiar în spatele nostru, elevi identici cu colegii de școală ai mei sau ai Angelei, cel mult șaisprezece ani. I-am auzit doar conversând, râzând, dar între timp noi, fetele, deja îl excludeam pe Tonino, am început să pălăvrăgim între noi fără să ne pese de nimic.

Tocmai pentru că i-am ignorat, cei trei au început să se agite. Eu mi-am dat seama clar de prezența lor abia când am auzit că cel care era probabil mai îndrăzneț spunea cu voce tare: veniți să vă așezați aici lângă noi, vă arătăm noi filmul. Angela a izbucnit în râs, poate din cauza nervozității, și s-a răsucit spre ei, băieții au râs la rândul lor, îndrăznețul a spus alte cuvinte de invitație. M-am răsucit și eu și m-am răzgândit, nu erau precum colegii noștri de clasă, mi-au amintit de Corrado, Rosario, doar un pic mai educați. M-am adresat Giulianei, ea era mai mare, mă așteptam la un surâs indulgent. În schimb am văzut-o serioasă, încremenită, îl urmărea cu privirea pe Tonino care părea surd, se uita fix, impasibil, la ecranul alb.

A început publicitatea, îndrăznețul a mângâiat părul Giulianei șoptind: ce frumos e, și un alt tovarăș de-ai lui a început să zdruncine scaunul Angelei care l-a tras pe Tonino de braț și a spus: ăștia mă deranjează, fă-i să înceteze. Giuliana a murmurat: las-o baltă, nu știu dacă vorbind cu ea sau direct cu fratele ei. Cert e că Angela a ignorat-o și i-a spus lui Tonino țâfnoasă: nu mai ies cu tine, gata, m-am săturat. Băiatul îndrăzneț a exclamat imediat: bravo, ți-am spus, vino la noi că aici e loc. Cineva din sală a făcut *ssst*, un șuierat care pretindea tăcere. Tonino a spus fără grabă, cu vocea un pic stâlcită: să ne așezăm un pic mai în față, aici nu stăm bine. S-a ridicat și sora lui a făcut același lucru cu o asemenea promptitudine, că m-am ridicat imediat și eu. Angela a mai rămas așezată câteva clipe, apoi s-a ridicat și i-a spus lui Tonino: ești ridicol.

Ne-am așezat în aceeași ordine câteva rânduri mai în față, Angela a început să-i vorbească la ureche lui Tonino: era furioasă, am înțeles că profita de prilej să scape de el. Timpul nesfârșit dedicat publicității s-a consumat, s-au aprins din nou luminile. Cei trei băieți se distrau, îi auzeam cum râdeau, m-am răsucit. Erau în picioare, săreau zgomotos peste unul două trei rânduri, într-o clipă ne-am trezit din nou cu ei așezați în spatele nostru. Portavocea lor a spus: voi vă lăsați comandate de dobitocul ăsta, dar noi ne simțim jigniți, nu putem suporta să fim tratați așa, vrem să vedem filmul împreună cu voi.

Din momentul ăla a fost chestiune de câteva secunde. S-au stins luminile, filmul a început zgomotos. Vocea băiatului a fost înghițită de muzică, ne-am transformat cu toții în niște străfulgerări de lumină. Angela i-a zis cu voce tare lui Tonino: ai auzit că te-au făcut dobitoc? Râsetele băieților, *ssst* au făcut spectatorii, Tonino a țâșnit în picioare, Giuliana a spus: nu, Tonì. Dar el i-a dat oricum Angelei o palmă atât de violentă, încât capul ei s-a izbit de osul obrazului meu, m-a durut. Băieții au tăcut dezorientați, Tonino s-a răsucit ca atunci când o adiere de vânt trântește o ușă deschisă larg, i-au ieșit pe gură într-un ritm susținut obscenități imposibil de reprodus. Angela între timp a izbucnit în plâns, Giuliana mi-a strâns o mână, a spus: trebuie să plecăm, să-l luăm de aici. Să-l luăm de acolo cu forța pe fratele ei, asta voia să spună, ca și cum persoana în pericol ar fi fost el, nu Angela sau noi două. Între timp portavocea băieților își revenise din stupoare, a spus: vai, ce frică ne e, ne faci să tremurăm, caraghiosule, știi să te superi numai pe femei, vino încoace, și Giuliana a părut că vrea să-i acopere vocea, a țipat: Tonì, sunt niște puști. Dar clipele treceau în grabă, Tonino l-a înșfăcat cu o mână pe băiat de cap — poate de o ureche, dar n-aș jura —, l-a înșfăcat și l-a tras spre el voind parcă să i-l smulgă. În schimb l-a lovit sub bărbie cu cealaltă mână făcută pumn și băiatul a zburat în spate, s-a așezat din nou la locul lui cu gura sângerându-i. Ceilalți doi voiau să-și ajute prietenul, dar când au văzut că Tonino intenționa să sară peste șirul de

scaune, au căutat dezordonat ieșirea. Giuliana s-a agățat de fratele ei ca să nu-l lase să se ducă după ăia, era muzica foarte tare de la începutul filmului, spectatorii țipau, Angela plângea, băiatul rănit zbiera. Tonino a respins-o pe sora lui, s-a luat din nou de cel căzut în lacrimi și gemete și înjurături pe scaun. L-a lovit cu palme și pumni și între timp îl insulta într-un dialect de neînțeles pentru mine, atât era de rapid și încărcat de furie, un cuvânt exploda în urma altuia. De-acum în cinematograf urlau toți, cereau să se aprindă luminile, să fie chemată poliția, iar eu și Giuliana, chiar și Angela, ne-am agățat de brațele lui Tonino strigând: să mergem, ajunge, să mergem. În cele din urmă, am reușit să-l luăm de acolo și am pornit spre ieșire. Du-te, Tonì, du-te, fugi, a strigat Giuliana bătându-l pe spate și el a repetat de două ori în dialect: nu e posibil ca cineva, în orașul ăsta, să fie o persoană cumsecade și să vadă un film în sfântă pace. Mi s-a adresat mai ales mie, ca să vadă dacă eram de acord. Am fost de acord, ca să-l liniștesc, și el a fugit spre Piața Dante, era frumos, în ciuda ochilor ieșiți din orbite, a buzelor vineții.

7.

Ne-am făcut și noi dispărute cu pași rapizi pe strada Spirito Santo și am încetinit doar când ne-am simțit apărate de mulțimea din Piața Pignasecca. Atunci mi-am dat seama de toată sperietura pe care o trăsesem. Și Angela era îngrozită, și Giuliana, care părea că participase ea însăși activ la altercație, avea părul ciufulit, jacheta cu gulerul pe jumătate rupt. Am verificat că poartă încă brățara la mână, și era acolo, dar nu strălucea.

— Trebuie să alerg imediat acasă, a spus Giuliana adresându-mi-se.

— Du-te și sună-mă, vreau să știu ce face Tonino.

— Te-ai speriat?

— Da.

— Îmi pare rău, Tonino de obicei se controlează, dar uneori vede negru în fața ochilor.

Angela a intervenit cu ochii plini de lacrimi:

— M-am speriat și eu.

Giuliana s-a făcut palidă de furie, aproape că a țipat:

— Taci, tu trebuie doar să taci și atât.

Așa furibundă n-o văzusem niciodată. M-a sărutat pe obraji și a plecat.

Eu și Angela am ajuns la funicular. Eram tulburată, îmi rămăsese întipărită în minte propoziția: uneori vede negru în fața ochilor. Pe tot parcursul drumului am ascultat cu mintea distrată văicărelile prietenei mele. Era disperată, am fost proastă, spunea. Dar pe urmă își atingea obrazul roșu și umflat, o durea gâtul, zbiera: cum și-a permis, mi-a dat o palmă, mie, mie pe care nici măcar tatăl meu și mama mea nu m-au bătut, nu vreau să-l mai văd niciodată niciodată niciodată. Plângea, apoi o lua de la capăt cu altă suferință: Giuliana n-o salutase, mă salutase doar pe mine. Nu e corect să fiu învinovățită numai eu, murmura, de unde să știu eu că Tonino e o bestie. Când am lăsat-o în fața casei, a recunoscut: bine, am greșit, dar atât Tonino, cât și Giuliana sunt persoane fără educație, nu m-aș fi așteptat niciodată, palma aia dată mie, putea să mă omoare, putea să-i omoare și pe băieții ăia, am greșit să țin la un astfel de animal. Eu am bălmăjit: te înșeli, Tonino și Giuliana sunt foarte educați, dar la un moment dat se poate întâmpla ca un om într-adevăr să vadă negru în fața ochilor.

Am urcat până acasă, mergând încet. Expresia aia — a vedea negru în fața ochilor — nu voia să-mi iasă din minte. Totul pare în ordine, bună ziua, pe curând, luați loc, ce vă ofer de băut, ați putea da mai încet, mulțumesc, pentru puțin. Dar există un văl negru care poate cădea dintr-un moment în altul. E o orbire neașteptată, nu mai știi să păstrezi distanța, te îndrepți spre luptă. Se întâmpla doar anumitor persoane sau tuturor ca, odată depășit un anumit nivel, să vadă negru în fața ochilor? Și erai mai autentic dacă

vedeai totul cu claritate sau când sentimentele cele mai puternice și consistente — ura, iubirea — te orbeau? Enzo, orbit de Vittoria, n-o mai văzuse pe Margherita? Tatăl meu, orbit de Costanza, n-o mai văzuse pe mama mea? Eu nu mai văzusem nimic, orbită de insulta colegului meu, Silvestro? Și Roberto era un om căruia i se putea întâmpla să vadă negru în fața ochilor? Sau el reușea mereu, în orice împrejurare, sub lovitura oricărui impuls emoțional, să-și păstreze mintea lucidă și calmă?

În apartament era întuneric și foarte liniște. Mama se hotărâse probabil să petreacă seara de sâmbătă în oraș. A țârâit telefonul, am răspuns imediat, sigură că e Giuliana. E Tonino, a spus lent, cu un calm care mi-a plăcut pentru că acum mi se părea o variantă a lui mai robustă:

— Voiam să-ți cer scuze și să-mi iau rămas-bun.

— Unde te duci?

— La Veneția.

— Când pleci?

— În noaptea asta.

— De ce ai hotărât așa?

— Pentru că altfel îmi irosesc viața.

— Giuliana ce zice?

— Nimic, nu știe, nimeni nu știe.

— Nici Roberto?

— Nu, dacă ar ști ce am făcut în seara asta, n-ar mai vorbi cu mine niciodată.

— O să-i spună Giuliana.

— Eu nu.

— Îmi trimiți adresa ta?

— Imediat ce o să am una, îți scriu.

— De ce mă suni tocmai pe mine?

— Pentru că ești o tipă care înțelege.

Am închis, m-am simțit tristă. M-am dus în bucătărie, am luat un pic de apă, m-am întors pe coridor. Dar ziua nu se terminase. S-a deschis ușa dormitorului care odată fusese al părinților

mei și a apărut mama. Nu purta hainele ei obișnuite, ci era îmbrăcată ca pentru o ocazie specială. A spus firesc:

— Nu trebuia să te duci la film?

— Nu ne-am mai dus.

— Acum mergem noi: cum e afară, trebuie să pun ceva pe deasupra?

Din aceeași cameră, îmbrăcat și el îngrijit, a apărut Mariano.

8.

Aceasta a fost ultima etapă a crizei îndelungate din casa mea și, totodată, un moment important al obositoarei apropieri de lumea adulților. Am aflat — chiar în același moment în care am luat hotărârea să mă arăt prietenoasă și să-i răspund mamei mele că era o seară destul de caldă și să accept obișnuitul sărut al lui Mariano pe obraji, ca și obișnuita lui ocheadă aruncată spre sânii mei — că era imposibil să opresc creșterea. Când cei doi au închis ușa casei în urma lor, m-am dus la baie și am făcut un duș lung, parcă voind să mă curăț de ei.

În timp ce-mi uscam părul în fața oglinzii, mi-a venit să râd. Fusesem păcălită complet, nici măcar părul nu era frumos, mi se lipea de țeastă și nu reușeam să-i dau volum și strălucire. În privința feței, da, nu era deloc armonioasă, exact ca a Vittoriei. Dar greșeala fusese să fac o tragedie din asta. Era de ajuns să te uiți doar și pentru o clipă la cei care aveau privilegiul unei frumoase fețe delicate și descopereai că ascundeau infernuri deloc diferite de cele exprimate de fețe urâte și necizelate. Splendoarea unui chip, îmbogățit, printre altele, de amabilitate, nutrea și promitea suferință, mai mult chiar decât un chip inexpresiv.

Angela, de exemplu, după episodul cu cinematograful și dispariția lui Tonino din viața ei, s-a amărât, s-a înrăit. M-a sunat de multe ori, ținându-mă îndelung la telefon, acuzându-mă că nu mă așezasem de partea ei, că acceptasem ca un bărbat să o

pălmuiască, că îi dădusem dreptate Giulianei. Am încercat să neg, a fost inutil. Mi-a spus că îi povestise episodul acela Costanzei, chiar și tatălui meu; și Costanza îi dăduse dreptate, dar Andrea făcuse mai mult: odată ce a înțeles cine era acel Tonino, al cui fiu era, unde se născuse și crescuse, se înfuriase foarte tare, și nu atât pe ea, cât pe mine. Mi-a comunicat că tatăl meu spusese textual: Giovanna știe foarte bine ce fel de oameni sunt ăia, trebuia să te apere. Dar tu nu m-ai apărat, a zbierat, și eu mi-am imaginat că fața ei dulce, armonioasă și seducătoare, acolo, în casa din Posillipo, cu receptorul alb la ureche, devenise în momentul ăla mai urâtă decât a mea. I-am spus: te rog, de acum încolo lasă-mă în pace; fă-le confesiuni lui Andrea și Costanzei, ei te înțeleg mai bine. Și am închis.

Imediat după aceea am întărit relația cu Giuliana. Angela a încercat adesea să ne împăcăm, îmi spunea: să ieșim împreună. I-am răspuns mereu, chiar dacă nu era adevărat: am o treabă, mă văd cu Giuliana, și i-am dat de înțeles sau i-am zis explicit: nu poți veni cu mine, ea nu te suportă.

Am limitat cât am putut de mult și relația cu mama, am trecut la propoziții seci ca: azi nu sunt, mă duc pe *via* del Pascone, și când ea întreba de ce, răspundeam: pentru că așa am chef. Cu siguranță m-am comportat așa ca să mă simt eliberată de toate vechile constrângeri, ca să clarific că nu-mi mai păsa de părerea părinților și a prietenilor, de valorile lor, de dorința lor ca eu să fiu conform imaginii lor despre mine.

9.

E neîndoielnic că m-am apropiat tot mai mult de Giuliana ca să cultiv prietenia cu Roberto, nu vreau să neg asta. Dar mi s-a părut și că Giuliana are într-adevăr nevoie de mine, acum când Tonino plecase fără explicații, lăsând-o singură să se lupte cu Vittoria și abuzurile ei. Într-o după-amiază, m-a sunat foarte

agitată să-mi spună că mama ei — îndemnată de mătușa mea, bineînțeles — voia ca ea să-i spună lui Roberto: fie te căsătorești cu mine imediat și mergem să locuim la Napoli, fie rupem logodna.

— Dar nu pot, a zis cuprinsă de disperare, el e foarte obosit, face o muncă importantă pentru cariera lui. Aș fi nebună să-i spun: căsătorește-te cu mine imediat. Și, oricum, eu vreau să plec din orașul ăsta pentru totdeauna. Se săturase de toate. Am sfătuit-o să le explice Margheritei și Vittoriei problemele lui Roberto și ea, după multe șovăieli, a făcut-o, dar cele două femei n-au fost convinse și au început să-i macine creierul cu nenumărate insinuări. Sunt persoane ignorante — a zis cuprinsă de disperare — și vor să mă convingă că dacă Roberto pune pe primul loc problemele lui de profesor și pe al doilea căsătoria, înseamnă că nu ține suficient la mine și mă face doar să pierd timpul.

Această pisălogeală n-a rămas fără efect, mi-am dat seama în curând că și Giuliana se îndoia de Roberto. Desigur, în general reacționa cu furie și se supăra pe Vittoria care îi băga în cap mamei ei tot felul de idei nasoale, dar, tot repetându-le, ideile nasoale își croiau drum și în ea și o întristau.

— Vezi unde trăiesc? mi-a zis într-o după-amiază, când mă dusesem la ea și făceam câțiva pași pe străzile mohorâte din jurul casei ei. Roberto, în schimb, stă la Milano, e mereu ocupat, întâlnește multe persoane inteligente și uneori are atât de multă treabă, că nici nu-l găsesc la telefon.

— Aia e viața lui.

— Viața lui ar trebui să fiu eu.

— Nu știu.

S-a enervat.

— Nu? Și care e, atunci: să studieze, să pălăvrăgească cu colegele și studentele? Poate că are dreptate Vittoria: fie se căsătorește cu mine, fie gata.

Lucrurile s-au complicat ulterior când Roberto i-a comunicat că trebuia să meargă zece zile la Londra în interes de serviciu. Giuliana s-a agitat mai mult ca de obicei și, încet, încet, a devenit

evident că problema nu era atât șederea în străinătate — am aflat că se mai întâmplase deja de câteva ori, chiar dacă pentru două sau trei zile —, cât faptul că nu pleca singur. În acest moment m-am neliniștit și eu.

— Cu cine merge?

— Cu Michela și alți doi profesori.

— Cine e Michela?

— Una care nu se dezlipește niciodată de el.

— Du-te și tu.

— Unde, Giannì? Unde? Nu te gândi la cum te-au crescut pe tine, gândește-te la cum am crescut eu, gândește-te la Vittoria, gândește-te la mama mea, gândește-te la locul ăsta de rahat. Pentru tine e ușor totul, pentru mine nu.

Mi s-a părut nedreaptă: dacă eu mă străduiam să-i înțeleg problemele, ea nu avea nicio idee de ale mele. Dar m-am prefăcut că nu e nimic, am lăsat-o să-și descarce sufletul, m-am dedicat liniștirii ei. În centrul argumentelor mele erau, ca de obicei, calitățile rare ale logodnicului ei. Roberto nu era o persoană oarecare, ci un om de mare forță spirituală, foarte cult, fidel. Și dacă Michela aia ar fi avut niște scopuri, el n-ar fi cedat. Te iubește, am spus, și o să se comporte în mod onest.

A izbucnit în râs, a devenit aspră. Schimbarea a fost atât de neașteptată, că mi-a venit în minte Tonino și episodul de la cinema. S-a uitat fix în ochii mei cu ochii ei anxioși, a încetat brusc să vorbească în italiana ei pe jumătate în dialect, a trecut total la dialect.

— De unde știi că ține la mine?

— Nu știu doar eu, știu toți, în mod sigur și această Michela.

— Pe bărbați, buni sau răi, e de ajuns să-i atingi ușor și imediat vor să te fută.

— Asta ți-a zis Vittoria, dar e o tâmpenie.

— Vittoria zice chestii nasoale, dar nu tâmpenii.

— Oricum, trebuie să ai încredere în Roberto, altfel te îmbolnăvești.

— Sunt deja foarte bolnavă, Giannì.

Am intuit în momentul ăla că Giuliana nu-i atribuia Michelei doar obsesia de a se culca cu Roberto, ci planul de a i-l fura și de a se căsători cu el. Mi-a venit în minte că el, prins complet cu studiile lui, nici nu bănuia probabil că ea ar putea să aibă acele angoase. Și m-am gândit că poate ar fi fost de ajuns să-i spun: Giuliana se teme că te pierde, e foarte agitată, liniștește-o. Sau, oricum, acesta a fost pretextul pe care mi l-am oferit când i-am cerut numărul de telefon al logodnicului ei.

— Dacă vrei, am zis într-o doară, vorbesc cu el și încerc să înțeleg cum stau lucrurile cu această Michela.

— Ai face asta?

— Bineînțeles.

— Dar nu trebuie să creadă că suni din partea mea.

— Nici vorbă.

— Și trebuie să-mi relatezi tot ce spui tu și tot ce spune el.

— Bineînțeles.

10.

Am transcris numărul într-un carnețel, l-am încadrat într-un dreptunghi roșu. Într-o după-amiază, foarte emoționată, am sunat profitând că mama nu era în casă. Roberto mi s-a părut surprins, chiar îngrijorat. A crezut probabil că s-a întâmplat ceva cu Giuliana, a fost prima lui întrebare. I-am spus că era bine, am rostit câteva fraze neclare și apoi, renunțând la toate introducerile pe care le născocisem ca să dau demnitate conversației telefonice, am spus pe un ton aproape amenințător:

— Dacă ai promis că te căsătorești cu Giuliana și nu te căsătorești cu ea, ești iresponsabil.

A tăcut o clipă, apoi l-am auzit râzând.

— Întotdeauna îmi țin promisiunile. Ți-a zis mătușa ta să mă suni?

— Nu, fac ce am eu chef să fac.

Am început de acolo o discuție care m-a tulburat profund prin modul în care s-a arătat dispus să vorbească cu mine despre chestiuni personale. A spus că o iubea pe Giuliana, că singurul lucru care l-ar fi putut împiedica să se căsătorească cu ea era ca ea să nu mai vrea. I-am dat asigurări că Giuliana își dorea asta mai mult decât orice, dar am adăugat că era nesigură, se temea să nu-l piardă, se temea că o să se îndrăgostească de alta. A răspuns că știa și că făcea tot ce putea s-o liniștească. Te cred, am spus, dar acum pleci în străinătate, ai putea întâlni o altă fată: dacă îți dai seama că Giuliana nu înțelege nimic despre tine și despre munca ta, în timp ce cealaltă da, ce faci? Mi-a dat un răspuns lung. A început cu Napoli, cu *via* del Pascone, cu copilăria lui în acele locuri. A vorbit ca despre niște ținuturi minunate, în orice caz, foarte diferite de cum le vedeam eu. A spus că acolo își asumase o îndatorire și că trebuia să se achite de ea. A încercat să-mi explice că iubirea pentru Giuliana, care se ivise pe acele străzi, era ca o însemnare, amintirea constantă a acelei îndatoriri. Și când l-am întrebat ce înțelegea prin îndatorire, mi-a explicat că datora o despăgubire ideală locului în care se născuse și că n-ar fi fost de ajuns o viață ca să reechilibreze balanța. Atunci am replicat: vrei să te căsătorești cu ea ca și cum te-ai căsători cu *via* del Pascone? L-am simțit stânjenit, a spus că mi-era recunoscător că îl obligam să reflecteze, a rostit lent, oarecum anevoios: vreau să mă căsătoresc cu ea pentru că e încarnarea însăși a îndatoririi mele. A păstrat până la capăt un ton scăzut, deși pronunțând uneori propoziții solemne ca „nu te salvezi de unul singur". Uneori mi s-a părut că vorbește ca unul dintre colegii mei de școală, atâta alegea construcții elementare, și asta m-a făcut parțial să mă simt în largul meu, parțial m-a întristat. În anumite momente l-am suspectat că mimează cu mine atitudinile potrivite pentru ce eram, o fetiță, și pentru o clipă m-am gândit că poate, cu Michela aia, ar fi vorbit folosind un limbaj mai bogat și mai complex. Pe de altă parte, ce pretindeam? I-am mulțumit pentru conversație, el mi-a mulțumit că-i îngăduisem să vorbească despre

Giuliana și pentru prietenia pe care o dovedeam amândurora. Am zis fără să chibzuiesc:

— Tonino a plecat, ea suferă mult, e singură.

— Știu, și o să încerc să remediez situația. Mi-a făcut multă plăcere să te aud.

— Și mie.

11.

I-am comunicat Giulianei fiecare cuvânt, ea a prins din nou un pic de culoare în obraji și avea nevoie de asta. Nu mi s-a părut că observ vreo înrăutățire când Roberto a plecat la Londra. Mi-a zis că o suna, că-i trimisese o scrisoare frumoasă, și că nu s-a referit deloc la Michela. S-a bucurat când i-a spus că tocmai apăruse un nou articol într-o revistă importantă. Mi s-a părut mândră de el, era fericită ca și cum ea scrisese articolul. Dar s-a văitat, râzând, că se putea lăuda numai față de mine: Vittoria, mama ei, Corrado nu puteau aprecia genul ăsta de lucruri; și Tonino, singurul care ar fi înțeles, era departe, era ospătar, cine știe dacă mai studia.

— Mi-l dai să-l citesc? am întrebat.

— N-am revista.

— Dar l-ai citit?

Mi-am dat seama că nu puneam la îndoială faptul că el îi dădea să citească tot ce scria, și chiar așa și era: tatăl meu proceda în acest fel cu mama mea, uneori mă obligase și pe mine să citesc anumite pagini la care ținea. S-a posomorât, i-am citit în ochi că ar fi vrut să-mi răspundă da, le-am citit, în mod automat a făcut chiar și un semn aprobator. Dar apoi a lăsat privirea în jos, a ridicat-o din nou furioasă, a spus:

— Nu, nu le-am citit și nu vreau să le citesc.

— De ce?

— De teamă că nu înțeleg.

— Poate că trebuie să le citești oricum, el sigur ține la asta.

— Dacă ținea la asta, mi le dădea. Dar n-a făcut-o, așa că e convins că nu pot să înțeleg.

Îmi amintesc că ne plimbam pe strada Toledo, era cald. Școlile se închideau, în scurt timp urmau alegerile. Se adunau băieți și fete, era frumos să nu ai teme, să stai în aer liber. Giuliana îi privea ca și cum n-ar fi înțeles motivul unei animații așa de mari. Și-a trecut degetele peste frunte, am simțit că se deprima, am spus în grabă:

— E din cauză că trăiți separați, dar când o să vă căsătoriți, o să vezi că o să-ți dea să citești tot.

— Michelei deja îi dă să citească tot.

Vestea m-a îndurerat și pe mine, dar n-am avut timp să reacționez. Exact la sfârșitul acelei fraze o voce masculină puternică ne-a strigat, am auzit mai întâi numele Giulianei, imediat pe al meu. Ne-am răsucit în același timp și l-am văzut, peste drum, pe Rosario, care stătea în pragul ușii unei cafenele. Giuliana a făcut un gest de plictiseală, a lovit aerul cu o mână, voia să treacă mai departe ca și cum nu ar fi auzit. Dar eu făcusem deja un semn de salut, și el traversa strada ca să ajungă la noi.

— Îl cunoști pe fiul avocatului Sargente? a spus Giuliana.

— Mi l-a prezentat Corrado.

— Corrado e un cretin.

Între timp, Rosario traversa strada și bineînțeles că râdea, părea foarte fericit că ne-a întâlnit.

— E un semn al destinului, a spus, dacă v-am întâlnit atât de departe de *via* del Pascone. Veniți, vă fac cinste cu ceva.

Giuliana a răspuns inflexibilă:

— Ne grăbim.

El a căpătat un aer de exagerată îngrijorare.

— Ce e, nu te simți bine azi, ești nervoasă?

— Mă simt foarte bine.

— Logodnicul tău e gelos? A zis că nu trebuie să-mi vorbești?

— Logodnicul meu nici măcar nu știe că exiști.

— Dar tu știi, nu-i așa? Știi și te gândești mereu la mine, dar logodnicului tău nu-i spui asta. Și totuși, ar trebui să-i spui, ar trebui să-i spui totul. Nu trebuie să ai secrete față de logodnici, altfel relația nu funcționează și suferi. Eu văd că suferi, te privesc și mă gândesc: ce s-a șubrezit, ce păcat. Erai atât de voluptuoasă și de moale, acum devii o sfrijită.

— Bine că ești tu frumos.

— Oricum, mai frumos decât logodnicul tău. Giannì, vino, vrei un pateu?

Am răspuns:

— E târziu, trebuie să mergem.

— Vă duc eu cu mașina. Mai întâi o ducem pe Giuliana pe *via* del Pascone și apoi urcăm în Rione Alto.

Ne-a târât după el până la bar, dar odată ajunși la tejghea a ignorat-o complet pe Giuliana, care s-a așezat într-un colț lângă ușă, uitându-se țintă la stradă și la trecători. În timp ce mâncam pateul, mi-a vorbit încontinuu, stând atât de aproape de mine, încât, din când în când, trebuia să mă mut câte un pic. La ureche îmi făcea complimente îndrăznețe și cu voce tare îmi lăuda, ce știu eu, ochii, părul. A ajuns să mă întrebe în șoaptă dacă eram încă virgină, și eu am râs nervos, am spus că da.

— Plec, a bombănit Giuliana și a ieșit din cafenea.

Rosario a menționat casa lui de pe strada Manzoni, numărul, etajul, a spus că se vedea marea. În fine, a murmurat:

— Te tot aștept, vrei să vii?

— Acum? am întrebat prefăcut amuzată.

— Când vrei tu.

— Acum nu, am spus serioasă, am mulțumit pentru pateu și am ajuns-o din urmă pe Giuliana pe stradă. Ea a exclamat furioasă:

— Să nu ai încredere în dobitocul ăla.

— Nu am, el crede că am.

— Dacă vă vede împreună mătușa ta, vă omoară și pe tine și pe el.

— Știu.

— Ți-a zis de strada Manzoni?

— Da, ce știi de ea?

Giuliana a clătinat cu putere din cap, ca și cum ar fi vrut să alunge cu semnul ăla de negare și imaginile care îi veneau în minte.

— Am fost acolo.

— Cu Rosario?

— Păi, cu cine?

— Acum?

— Ce spui, eram mai mică decât tine.

— De ce?

— Pentru că atunci eram și mai proastă decât azi.

Aș fi vrut să-mi povestească, dar a spus că nu era nimic de povestit. Rosario era un nimeni, dar grație tatălui său — partea urâtă a orașului Napoli, Giannì, partea foarte urâtă a Italiei, pe care nimeni n-o schimbă, cu atât mai puțin Roberto, cu vorbele lui frumoase, pe care le spune și pe care le scrie — credea că e cineva. Prostia lui ajungea până în punctul în care credea că avea dreptul să-i amintească cu fiecare ocazie că fuseseră împreună la un moment dat. Ochii i s-au umezit de lacrimi:

— Trebuie să plec de pe *via* del Pascone, Giannì, trebuie să plec din Napoli. Vittoria vrea să mă țină aici, ei îi place să fie mereu în război. Și Roberto, în adâncul sufletului lui, vede lucrurile la fel ca ea, ți-a zis că are o îndatorire. Dar ce îndatorire? Eu vreau să mă căsătoresc și să trăiesc la Milano într-o casă frumoasă a mea, în sfântă pace.

Am privit-o consternată.

— Chiar dacă pentru el e important să se întoarcă aici?

A clătinat energic capul, a început să plângă, ne-am oprit în Piața Dante. Am spus:

— De ce faci așa?

Și-a șters ochii cu vârful degetelor, a murmurat:

— M-ai însoți la Roberto?

Am răspuns imediat:

— Da.

12.

Margherita m-a convocat duminică dimineața, dar nu m-am dus direct la ea acasă, am trecut mai întâi pe la Vittoria. Eram sigură că ea era în spatele deciziei de a-mi cere mie să o însoțesc pe Giuliana la Roberto și am intuit că urma să-mi fie revocată însărcinarea dacă nu m-aș fi arătat afectuos de supusă. În toată perioada aia abia o zărisem când mă duceam să o vizitez pe Giuliana și fusese, ca de obicei, cu două fețe. Cu timpul mă convinsesem că, de fiecare dată când se recunoștea în mine, era copleșită de afecțiune, în timp ce, dacă identifica ceva din tatăl meu, suspecta că aș putea să-i fac ei și persoanelor la care ținea ceea ce în vremuri apuse îi făcuse fratele ei. De altfel, eu nu eram mai prejos. O consideram extraordinară când îmi imaginam că o să devin o adultă combativă, și dezgustătoare când recunoșteam la ea trăsături de-ale tatălui meu. În dimineața aia mi-a venit brusc în minte un lucru care mi s-a părut insuportabil și totodată amuzant: nici eu, nici Vittoria, nici tatăl meu nu puteam smulge, cu adevărat, rădăcinile noastre comune și, deci, ajungeam să ne iubim și să ne urâm, după caz, tot pe noi înșine.

Ziua s-a dovedit norocoasă, Vittoria s-a arătat foarte fericită să mă vadă. M-am lăsat îmbrățișată și pupată cu obișnuita intensitate lipicioasă. Țin așa de mult la tine, a spus, și am ieșit în grabă să mergem la Margherita. Pe drum, mi-a dezvăluit ceea ce deja știam, dar m-am prefăcut că ignor, și anume că, de foarte puținele ori când Giulianei îi fusese permis să se întâlnească cu Roberto la Milano, Tonino o însoțise mereu. Dar acum băiatul își dorise să plece la Veneția, părăsindu-și familia — ochii Vittoriei s-au umplut de lacrimi într-un amestec de durere și dispreț — și pentru că pe Corrado nu te puteai baza absolut deloc, se gândise la mine.

— O fac cu plăcere, am spus.

— Dar trebuie să o faci cum trebuie.

Am hotărât să mă duelez un pic, când era binedispusă, îi plăcea. Am întrebat:

— În ce sens?

— Giannì, Margherita e timidă, dar eu nu, și de aceea îți spun clar: tu trebuie să-mi garantezi că Giuliana o să stea mereu cu tine, zi și noapte. Înțelegi ce înseamnă asta?

— Da.

— Bravo. Bărbații — ține minte asta — vor un singur lucru. Dar Giuliana nu trebuie să i-l dea înainte de căsătorie, pentru că altfel el nu se mai căsătorește cu ea.

— După mine, Roberto nu e genul ăla de bărbat.

— Toți sunt genul ăla de bărbat.

— Nu sunt sigură.

— Dacă zic toți, Giannì, înseamnă toți.

— Și Enzo?

— Enzo mai mult decât ceilalți.

— Și de ce i-ai dat lucrul ăla?

Vittoria m-a privit cu o uluială plină de satisfacție. A izbucnit în râs, mi-a înconjurat umerii strângându-mă cu putere, m-a pupat pe un obraz.

— Ești ca mine, Giannì, și chiar mai rău, dar îmi placi. I l-am dat pentru că era deja căsătorit, avea trei copii și, dacă nu i-l dădeam, trebuia să renunț la el. Dar nu puteam, pentru că țineam prea mult la el.

M-am prefăcut că mă mulțumesc cu răspunsul ăla, chiar dacă mi-ar fi plăcut să-i demonstrez că era o persoană ambiguă și contradictorie, că lucrul care le e drag bărbaților nu se oferă pe baza unor calcule oportuniste, că Giuliana era mare și putea face ce voia, că ea și Margherita, în fine, nu aveau niciun drept să țină sub supraveghere o tânără de douăzeci de ani. Dar am tăcut pentru că singura mea dorință era să merg la Milano și să-l întâlnesc pe Roberto, să văd cu ochii mei unde și cum trăia. Și apoi, știam că nu trebuie să întind prea mult coarda cu Vittoria, dacă acum o făcusem să râdă, era de-ajuns o mică abatere și ar fi fost în stare să mă alunge. Astfel, am ales să-i arăt că sunt de acord cu ea, și am ajuns acasă la Margherita.

Acolo am asigurat-o pe mama Giulianei că o să-i supraveghez permanent pe cei doi logodnici și Vittoria, în timp ce vorbeam într-o italiană corectă ca să-mi dau un aer de autoritate, a șuierat către fiica ei vitregă: ai înțeles, tu și Giannina trebuie să stați mereu împreună, trebuie mai ales să dormiți împreună, și Giuliana a făcut semn că da cu un aer distrat, iar singurul care m-a enervat cu privirile lui zeflemitoare a fost Corrado. Mi-a propus de mai multe ori să mă conducă la autobuz și, când toate înțelegerile cu Vittoria au fost enunțate — trebuia să ne întoarcem neapărat duminică seara, Roberto urma să plătească biletele de tren —, eu am plecat și el a venit cu mine. Pe drum și în stație, așteptând autobuzul, n-a făcut decât să râdă de mine, să spună fraze jignitoare ca și cum ar fi glumit. Mi-a cerut explicit, mai ales, să-i fac din nou lucrurile pe care i le făcusem în trecut.

— Mi-o sugi, a spus în dialect, și apoi gata: aici, aproape, e o veche clădire abandonată.

— Nu, mi-e silă de tine.

— Dacă aflu că i-ai făcut asta lui Rosario, îi spun Vittoriei.

— Mi se rupe, am răspuns în dialect, ceea ce l-a făcut să râdă cu poftă, atât de prost folosisem expresia.

Am râs și eu auzindu-mă. N-am vrut să mă cert nici măcar cu Corrado, eram prea bucuroasă că plec. Deja, în timp ce mă întorceam acasă, m-am concentrat asupra minciunii pe care ar fi trebuit să i-o povestesc mamei mele ca să justific călătoria la Milano. Dar imediat am fost convinsă că nu-i mai datoram nici măcar efortul de a minți și i-am spus, în timpul cinei, pe tonul cuiva care consideră chestiunea indiscutabilă, că Giuliana, fiica vitregă a Vittoriei, se ducea să-și viziteze logodnicul la Milano și că îmi luasem angajamentul să o însoțesc.

— La sfârșitul ăsta de săptămână?

— Da.

— Dar sâmbătă e ziua ta de naștere, am organizat o petrecere, vine tatăl tău, vin Angela și Ida.

Pentru câteva clipe, am simțit un gol în piept. Ce mult țineam, când eram mică, la ziua mea de naștere și totuși, de data asta, îmi ieșise cu totul din minte. Am avut impresia că fac o greșeală în primul rând față de mine însămi, nu față de mama. Nu reușeam să mă apreciez, mă transformam într-o imagine de fundal, o umbră alături de Giuliana, însoțitoarea urâțică a prințesei care se duce la prinț. Pentru rolul ăla eram dispusă să renunț la o lungă tradiție familială, la lumânări în care să suflu, la mici cadouri surpriză? Da, am recunoscut, și i-am propus Nellei:

— Petrecem când mă întorc.

— Mă faci să sufăr.

— Mamă, nu face o tragedie dintr-un fleac.

— Și tatăl tău o să fie amărât.

— O să vezi că o să fie bucuros: logodnicul Giulianei e un tip foarte de treabă, tata îl apreciază.

S-a strâmbat nemulțumită, ca și cum ar fi fost responsabilă pentru lipsa mea de afecțiune.

— O să promovezi anul?

— Mamă, asta e treaba mea, nu te băga.

— Nu mai contăm deloc pentru tine, a bombănit.

I-am răspuns că nu era adevărat și între timp m-am gândit: dar Roberto contează mai mult.

13.

Vineri seara a început una dintre cele mai nesocotite întâmplări din adolescența mea.

Călătoria de noapte spre Milano a fost foarte plicticoasă. Am încercat să fac conversație cu Giuliana, dar ea, în special din clipa în care i-am spus că a doua zi o să împlinesc șaisprezece ani, a făcut și mai evidentă o stânjeneală pe care o manifestase încă de când ajunsese în gară cu o enormă valiză roșie, un gentoi burdușit și își dăduse seama că eu aveam doar o valijoară cu câteva lucruri

esențiale. Îmi pare rău, a spus, că te-am târât cu mine stricându-ți petrecerea și, după acel scurt schimb de replici, nimic altceva, n-am reușit să găsim nici tonul potrivit, nici acel dram de tihnă care dă startul confidențelor. La un moment dat, am anunțat că mi-era foame și voiam să explorez trenul ca să găsesc ceva de mâncare. Giuliana a scos fără chef din gentoi lucruri bune preparate de mama ei, dar a luat pentru ea doar câteva îmbucături de budincă de paste, eu am devorat restul. Compartimentul era aglomerat, ne-am instalat stingherite în cușete. Mintea ei părea că pricepe greu din cauza stării de neliniște, am auzit-o foindu-se încontinuu, nu s-a dus deloc la baie.

În schimb, s-a închis acolo pentru mult timp, cu cel puțin o oră înainte de sosire și a revenit pieptănată și machiată discret, își schimbase chiar și rochia. Am zăbovit pe coridor, afară începea o zi spălăcită. M-a întrebat dacă era ceva exagerat sau deplasat la înfățișarea ei. Am liniștit-o și în acel moment a părut că se relaxează un pic, mi-a vorbit cu o franchețe afectuoasă.

— Te invidiez, a spus.

— De ce?

— Nu te aranjezi, te simți bine așa cum ești.

— Nu e adevărat.

— Ba da. Ai în tine ceva ce e doar al tău și îți e suficient.

— Nu am nimic, tu ai totul.

A clătinat din cap, a murmurat:

— Roberto spune mereu că ești foarte inteligentă, că ai o mare sensibilitate.

Am simțit că-mi ia foc fața.

— Se înșală.

— E foarte adevărat. Când Vittoria nu voia să mă lase să plec, el a fost cel care mi-a sugerat să te rog pe tine să mă însoțești.

— Credeam că mătușa mea hotărâse asta.

A zâmbit. Sigur că ea hotărâse, nu se întâmpla nimic fără aprobarea Vittoriei. Dar ideea îi venise lui Roberto, Giuliana, fără să facă aluzie la logodnicul ei, îi vorbise mamei ei și Margherita

se consultase cu Vittoria. Am fost copleșită de emoție — deci el fusese cel care își dorise să vin la Milano — și Giulianei care acum voia să vorbească i-am răspuns monosilabic, nu reușeam să mă calmez. Peste puțin timp urma să-l revăd și toată ziua urma să stau cu el, în casa lui, la prânz, la cină, să dorm. Încet, încet m-am liniștit și am spus:

— Tu știi să ajungi acasă la Roberto?

— Da, dar vine să ne ia.

Giuliana și-a verificat din nou fața, apoi a scos din geantă un săculeț din piele, l-a desfăcut, în palmă i-a alunecat brățara mătușii mele.

— Mi-o pun? a întrebat.

— De ce nu?

— Sunt mereu îngrijorată. Vittoria se înfurie dacă nu o vede la mâna mea. Dar pe urmă îi e teamă că o pierd, mă sâcâie și eu mă sperii.

— Fii atentă. Îți place?

— Nu.

— De ce?

A făcut o pauză lungă stânjenită.

— Nu știi?

— Nu.

— Nici Tonino nu ți-a zis?

— Nu.

— Tatăl meu i-a dăruit-o mamei Vittoriei furând-o de la bunica mea, mama mamei mele, care atunci era deja foarte bolnavă.

— Furând-o? Tatăl tău, Enzo?

— Da, a luat-o pe furiș.

— Și Vittoria știe asta?

— Sigur că știe.

— Și mama ta?

— Ea mi-a povestit.

Mi-a venit în minte poza lui Enzo din bucătărie, cea în uniformă de polițist. Veghea asupra celor două femei și mort, înarmat

cu pistol. Le ținea unite în cultul imaginii lui, soția și amanta. Ce putere au bărbații, chiar și cei mai meschini, chiar și asupra unor femei curajoase și violente, ca mătușa mea. Am spus, fără să reușesc să-mi înfrânez sarcasmul:

— Tatăl tău a furat brățara de la soacra muribundă, ca s-o dăruiască mamei sănătoase a amantei lui.

— Bravo, chiar așa e. În casa mea n-au fost niciodată bani, și el era un bărbat căruia îi plăcea să facă impresie bună asupra celor pe care încă nu-i cunoștea, dar nu ezita să-i rănească pe cei a căror afecțiune le-o câștigase deja. Mama a suferit mult din pricina lui.

Am spus fără să mă gândesc:

— Și Vittoria.

Dar imediat după aceea, am simțit tot adevărul, toată povara acelor două cuvinte și mi s-a părut că am înțeles de ce Vittoria avea acea atitudine ambiguă în privința brățării. Aparent, o voia, dar în realitate simțea nevoia să se descotorosească de ea. Aparent, era a mamei ei, dar în realitate nu era. Aparent, trebuia să fie un cadou pentru cine știe ce petrecere a noii soacre, dar în realitate Enzo o furase de la fosta lui soacră, aflată pe patul de moarte. În fond, bijuteria era dovada că tatăl meu avea dreptate în legătură cu amantul surorii lui. Și, în general, depunea mărturie că idila fără egal povestită de mătușa mea fusese probabil complet altceva decât o idilă.

Giuliana a spus cu dispreț:

— Vittoria nu suferă, Giannì, Vittoria provoacă suferință. Pentru mine brățara asta e un simbol constant al perioadelor urâte și al durerii. Îmi dă o senzație de neliniște, poartă ghinion.

— Obiectele nu au vinovăție, mie îmi place.

Giuliana a căpătat o expresie de mâhnire ironică:

— Aș fi pus pariu, și lui Roberto îi place.

Am ajutat-o s-o prindă la mână, trenul intra în gară.

14.

L-am recunoscut pe Roberto înaintea Giulianei, stătea nemişcat pe peron, în mijlocul mulţimii. Am ridicat o mână, ca să ne repereze în cortegiul de călători și imediat a ridicat-o și el. Giuliana a grăbit pasul, târând valiza, Roberto s-a dus înspre ea. S-au îmbrățișat ca și cum ar fi vrut să se fărâmițeze și să-și amestece fragmentele corpurilor, dar s-au sărutat ușor pe gură o singură dată. Apoi, el mi-a prins mâna în palmele lui și mi-a mulțumit că am însoțit-o pe Giuliana: fără tine, a spus, cine știe când ne-am fi revăzut ea și cu mine. Apoi a luat din mâinile iubitei lui valiza cea mare și gentoiul, iar eu am mers cu câțiva pași mai în urma lor, cu bagajul meu minuscul.

E un om normal, m-am gândit, sau poate că printre multiplele lui calități se află și cea de a ști să se poarte ca un om normal. În cafeneaua din Piața Amedeo și apoi în toate celelalte dăți când îl întîlnisem, simțisem că am de-a face cu un profesor valoros care se ocupa de nu știam bine ce, dar în mod sigur de niște discipline complicate. Acum îi vedeam șoldul lipit de al Giulianei, aplecându-se încontinuu să o sărute, și era un logodnic oarecare, de douăzeci și cinci de ani, cum puteai vedea pe stradă, la cinema, la televizor.

Înainte să o luăm în jos pe o scară gălbuie a vrut să ia și valijoara mea, dar i-am interzis cu fermitate și atunci a continuat să se ocupe afectuos de Giuliana. Nu știam nimic despre Milano, am călătorit cu metroul cel puțin douăzeci de minute și, ca să ajungem acasă, ne-a mai luat un alt sfert de oră pe jos. Ne-am cățărat pe o veche scară închisă la culoare până la etajul al cincilea. M-am simțit în mod mândru tăcută, singură cu bagajul meu, în timp ce Giuliana mergea lipsită de poveri, foarte gurală și la fiecare mișcare în sfârșit fericită.

Am ajuns pe un coridor de trecere spre care dădeau trei uși. Roberto a deschis-o pe prima și ne-a lăsat să intrăm într-un apartament care mi-a plăcut imediat, în ciuda faptului că mirosea ușor

a gaz. Spre deosebire de cel de pe San Giacomo dei Capri, elegant și subjugat ordinii mamei mele, acolo era o impresie de curățenie dezordonată. Am traversat un coridor cu stive de cărți aranjate pe podea și am intrat într-o cameră mare cu câteva mobile vechi, un birou acoperit cu dosare, o masă, un divan de un roșu-pal, pe pereți etajere pline ochi cu cărți, un televizor așezat pe un cub de plastic.

Roberto, adresându-mi-se mai ales mie, s-a scuzat, a spus că oricâtă ordine ar face portăreasa în fiecare zi, casa nu avea o structură prea primitoare. Eu am încercat să spun nepăsătoare ceva ironic, voiam să am în continuare tonul încrezut care — de-acum eram sigură de asta — îi plăcea. Dar Giuliana nu m-a lăsat să vorbesc, a spus: nicio portăreasă, am eu grijă, o să vezi ce primitor o să devină și s-a aruncat cu brațele de gâtul lui, s-a lipit de el cu aceeași energie pe care o pusese în întâlnirea din gară, de data asta sărutându-l îndelung. Eu m-am uitat imediat în altă parte, ca și cum aș fi căutat un loc unde să-mi las valiza, ea un minut mai târziu deja îmi dădea indicații precise, cu un aer de stăpână.

Știa totul despre apartament, m-a târât într-o bucătărie în culori stinse arătând și mai stinse din cauza luminii electrice slabe, verificând dacă era asta, dacă era ailaltă, criticând-o pe portăreasă pentru anumite neglijențe pe care a dat zor să le remedieze. Între timp, n-a încetat o clipă să i se adreseze lui Roberto, vorbea încontinuu, interogându-l în legătură cu persoane cărora le spunea pe nume — Gigi, Sandro, Nina —, fiecare având legătură cu anumite probleme legate de viața universitară și despre care ea părea informată. O dată sau de două ori Roberto a spus: poate că Giovanna se plictisește, eu am exclamat că nu, și ea continuat să-i vorbească cu dezinvoltură.

Era o Giuliana diferită de cea pe care până în momentul ăla mi se păruse că o cunosc. Vorbea cu hotărâre, uneori chiar în mod peremptoriu, și din tot ce spunea — sau la ce făcea aluzie — rezulta clar nu numai că el o informa amănunțit în legătură cu viața lui, cu problemele lui de serviciu și de studiu, dar îi atribuia capacitatea de a fi de partea lui și de a-l sprijini și de a-l ghida ca și cum

ea ar fi avut cu adevărat competențele și înțelepciunea necesare să o facă. În fine, Roberto îi acorda încredere și din acea încredere — mi s-a părut că înțeleg —, în mod surprinzător, în mod îndrăzneț, își trăgea Giuliana forța să interpreteze acel rol. Dar apoi s-a întâmplat de câteva ori ca el, cu amabilitate, cu afecțiune, să aibă niște obiecții, să-i spună: nu, nu e chiar așa. Atunci Giuliana s-a întrerupt, a roșit, a abordat un ton agresiv, apoi și-a schimbat rapid părerea, încercând să-i demonstreze că e de aceeași părere cu el. În acele momente am recunoscut-o, am simțit suferința acelor poticniri, m-am gândit că dacă Roberto i-ar fi dat de înțeles că debita prostii, una după alta, că pentru el vocea ei era ca un cui care zgârie o tablă, ea s-ar fi prăbușit moartă pe podea.

Bineînțeles, nu mi-am dat seama doar eu că spectacolul era fragil. Roberto, când au avut loc acele mici disensiuni, a tras-o imediat spre el, i-a vorbit cu blândețe, a sărutat-o, iar eu am făcut iarăși ceva care pe moment să-i anuleze. După părerea mea, stinghereala mea l-a făcut să exclame: pun pariu că vă e foame, să mergem la cafeneaua de jos, fac niște prăjituri excelente. După zece minute devoram prăjituri, beam cafea, începeam să fiu curioasă în legătură cu orașul necunoscut. Am spus asta și Roberto a vrut să ne plimbe prin centru. Știa totul despre Milano și s-a străduit mult să ne arate monumentele esențiale, să le spună, un pic pedant, istoria. Am hoinărit de la o biserică la o curte, la o piață, la un muzeu, fără oprire, ca și cum ar fi fost ultima noastră ocazie să vedem orașul înainte de distrugerea lui. Giuliana, deși spusese deseori că în tren nu închisese un ochi și că era obosită, s-a arătat foarte interesată și nu cred că se prefăcea. Avea o dorință reală de a învăța, adăugată unui fel de sentiment al datoriei, de parcă rolul ei de logodnică a unui tânăr profesor i-ar fi impus o privire mereu atentă, o ureche mereu receptivă. Eu, în schimb, m-am simțit scindată. Am descoperit în ziua aia plăcerea de a transforma un loc necunoscut într-un loc cunoscut în detaliu, alăturând numele și istoria acelei străzi de numele și istoria acelei piețe, ale acelei clădiri. Dar, în același timp, m-am îndepărtat supărată. M-am

gândit din nou la plimbările instructive prin Napoli, călăuzită de tatăl meu, la permanenta etalare a competenței lui și la rolul meu de fiică în stare de adorație. Roberto, m-am întrebat, nu e nimic altceva decât tatăl meu în tinerețe, adică o capcană? L-am privit în timp ce mâncam toți un sendviș și beam bere, iar el glumea și plănuia un nou itinerariu. L-am privit în timp ce stătea cu Giuliana într-un colț, în aer liber, sub un copac mare, și discutau despre lucruri de-ale lor, ea încordată, el relaxat, ea având câteva lacrimi, el urechile roșii. L-am privit în timp ce venea bucuros spre mine, cu brațele lui lungi ridicate în aer, tocmai aflase de ziua mea de naștere. Nu era ca tatăl meu, excludeam asta, între ei era o diferență uriașă. Eu, în schimb, mă simțeam în rolul de fiică ascultătoare, și nu-mi plăcea să mă simt în felul ăla, voiam să fiu femeie, o femeie iubită.

Plimbarea noastră a continuat. Îl ascultam pe Roberto și mă întrebam de ce sunt aici, mă țineam după el și Giuliana și mă întrebam ce caut în compania lor. Uneori mă opream intenționat asupra detaliilor unei fresce cărora, ce știu eu, el nu le atribuise, în mod just, nicio importanță. Aproape că o făceam ca să răvășesc un pic ordinea evenimentelor și Giuliana se întorcea spre mine și îmi șuiera: Giannì, ce faci, vino, altfel te pierzi. Vai, dacă aș putea într-adevăr să mă pierd, m-am gândit la un moment dat, să mă abandonez pe undeva ca o umbrelă și să nu mai știu niciodată nimic de mine. Dar era de ajuns să mă strige Roberto, să mă aștepte, să repete pentru mine ce îi spusese deja Giulianei, să laude două sau trei observații de-ale mele cu fraze ca: da, e adevărat, nu mă gândisem, că imediat mă simțeam bine și mă entuziasmam. Ce frumos e să călătorești, ce frumos e să cunoști o persoană care știe totul și e extraordinară prin inteligență și frumusețe și bunătate și îți explică valoarea a ceea ce singură n-ai ști niciodată să apreciezi.

15.

Lucrurile s-au complicat când ne-am întors acasă, după-amiaza târziu. Roberto a găsit pe robotul telefonic un mesaj în care o voce feminină voioasă îi amintea de un angajament pe care-l avea pe seară. Giuliana era obosită, a auzit vocea aia, am văzut-o foarte iritată. Roberto, în schimb, s-a întristat că uitase de întâlnire, era o cină stabilită de mult timp, cu așa-zisul grup de studiu, toate persoane pe care Giuliana deja le cunoștea. Ea, într-adevăr, și-a amintit imediat de ei, și-a șters de pe față dezamăgirea și s-a arătat foarte încântată. Dar de-acum o cunoșteam un pic, știam să deosebesc între o situație în care ceva o făcea fericită și alta care, în schimb, o neliniștea. Cina aia îi distrugea ziua.

— Eu fac o plimbare, am spus.

— De ce, a spus Roberto, trebuie să vii cu noi, sunt persoane simpatice, o să-ți placă.

Am rezistat, chiar nu voiam să mă duc. Știam că fie aș fi tăcut bosumflată, fie aș fi devenit agresivă. În mod nesperat, Giuliana a intervenit susținându-mă.

— Are dreptate, a spus, nu cunoaște pe nimeni, o să se plictisească.

Dar el m-a privit cu insistență, ca și cum aș fi fost o pagină scrisă al cărei sens nu vrea să se arate și a spus:

— Îmi pari o tipă care crede mereu că se plictisește, dar pe urmă nu se plictisește niciodată.

A fost o frază care m-a uimit prin ton. N-a rostit-o în mod colocvial, ci cu intonația pe care i-o auzisem o singură dată, la biserică: intonația caldă și plină de convingere care te uimea, ca și cum ar ști despre mine mai mult decât aș ști eu. A pierit, atunci, echilibrul care până în acel moment, bine sau rău, se menținuse. Mă plictisesc cu adevărat — m-am gândut cu furie —, nu știi cât mă plictisesc, nu știi cât m-am plictisit și cât mă plictisesc în continuare. Am greșit venind până aici pentru tine, n-am făcut decât să sporesc confuzia, în ciuda amabilității tale, a disponibilității

tale. Și, între timp, tocmai când furia aia mă răvășea pe dinăuntru, totul s-a schimbat. Am vrut să nu se înșele. În niște unghere ale creierului meu a prins formă ideea că Roberto ar avea puterea să limpezească lucrurile și mi-am dorit ca din acel moment el — numai el — să-mi arate ce nu eram și, în schimb, ce eram. Giuliana aproape că a șoptit:

— A fost deja prea amabilă, să n-o obligăm să facă lucruri pe care nu vrea să le facă.

Dar eu am întrerupt-o.

— Nu, nu, e bine, vin, am spus, dar apatic, fără să fac nimic ca să diminuez impresia că îi însoțesc numai ca să nu creez complicații.

În momentul ăla, ea a schițat o grimasă consternată și a dat fuga să se spele pe cap. În timp ce-și usca părul, nemulțumită de cum i se aranja, în timp ce se machia, în timp ce era indecisă între rochia roșie sau fusta maro cu bluză verde, în timp ce ezita între doar cercei și colier sau și brățară și îmi tot punea întrebări căutând încurajare, a spus de mai multe ori: nu te simți obligată, rămâi, tu poți, eu trebuie să merg, dar aș sta bucuroasă cu tine, sunt toți de la universitate care vorbesc, vorbesc, vorbesc și n-ai habar câte aere își dau. În felul ăla a rezumat ceea ce în momentul ăla o speria, ce credea că mă sperie și pe mine. Dar eu cunoșteam încă de mică acea trăncăneală arogantă a oamenilor culți, Mariano și tatăl meu și prietenii lor nu făceau altceva. Acum, desigur, detestam treaba asta, dar nu sporovăiala în sine mă intimida. Așa că i-am spus: nu-ți face griji, vin de dragul tău, îți țin companie.

Am ajuns astfel într-un mic restaurant unde proprietarul, cu părul grizonant, înalt și foarte slab, l-a întâmpinat pe Roberto cu o simpatie plină de respect. Totul e pregătit, a spus pe un ton complice, arătând înspre o mică încăpere unde se întrezărea o masă lungă, cu numeroși comeseni gălăgioși. Câtă lume, m-am gândit, și m-am întristat din cauza înfățișării mele inadecvate, nu-mi găseam nicio trăsătură atrăgătoare care să înlesnească relațiile cu străinii. În plus, la prima privire, fetele mi s-au părut toate foarte tinere, toate

grațioase, toate cu un aer cultivat, tipologii feminine ca Angela, știau să strălucească prin atitudini fine, glăscioare însetate. Băieții erau o minoritate, doi sau trei, de vârsta lui Roberto sau puțin mai mari. Privirile lor s-au concentrat asupra Giulianei, foarte frumoasă, cordială, și chiar atunci când Roberto m-a prezentat, atenția lor a stăruit doar câteva secunde asupra mea, eram prea urât îmbrăcată.

Ne-am așezat, am ajuns să stau departe de Roberto și de Giuliana care găsiseră loc unul lângă altul. Am perceput imediat că niciunul dintre acei tineri nu era acolo pentru plăcerea de a sta împreună. În spatele bunelor maniere erau tensiuni, erau animozități și, dacă ar fi putut, cu siguranță și-ar fi petrecut seara în alt mod. Dar deja în timp ce Roberto schimba cu ei primele replici, s-a creat între comeseni o atmosferă similară cu cea pe care o văzusem apărând între enoriașii bisericii de pe *via* del Pascone. Corpul lui Roberto — voce, gesturi, privire — a început să acționeze ca un adeziv și, văzându-l între acele persoane care îl iubeau ca și mine și se iubeau între ele doar pentru că îl iubeau pe el, m-am simțit brusc eu însămi parte a unei reacții inevitabile de bună-înțelegere. Ce voce avea, ce ochi: Roberto, acum, între atâția oameni, mi s-a părut mult mai mult decât fusese cu Giuliana, cu mine, în orele petrecute plimbându-ne prin Milano. A devenit ca atunci când îmi adresase fraza aia („Îmi pari o tipă care crede mereu că se plictisește, dar pe urmă nu se plictisește niciodată“) și a trebuit să recunosc că nu fusese un privilegiu de-al meu, avea darul de a arăta celorlalți mai mult decât erau în stare să vadă.

Toți au mâncat, au râs, au discutat, s-au contrazis. Îi interesau marile teme, am înțeles doar puțin. Azi pot spune doar că au vorbit toată seara despre nedreptate, foamete, sărăcie, ce poți face în fața cruzimii persoanei nedrepte care adună pentru sine lipsindu-i pe toți ceilalți, ce comportament trebuie să ai. În mare, aș putea rezuma astfel discuția care a țopăit, în mod vesel și serios, de la un capăt la celălalt al mesei. Se recurge la lege? Și dacă legea favorizează nedreptatea? Și dacă legea însăși e nedreptatea, dacă violența statului o tutelează? Ochii străluceau de încordare,

cuvintele întotdeauna savante sunau, în mod sincer, însuflețite. Au dezbătut mult, doct, mâncând și bând, și m-a impresionat că fetele au fost mai pătimașe decât băieții. Eu cunoșteam vocile arțăgoase care se auzeau din biroul tatălui meu, discuțiile ironice cu Angela, pasiunile prefăcute pe care uneori le interpretam la școală pentru a le face plăcere profesorilor când puneau pe masă sentimente pe care ei înșiși nu le simțeau. Acele fete, în schimb, care probabil că predau sau urmau să predea la universitate, erau reale și instruite și binevoitoare. Au menționat grupuri sau asociații de care nu mai auzisem niciodată, unele tocmai se întorseseră din țări îndepărtate și au povestit orori pe care le cunoșteau din experiență directă. O tânără femeie brunetă pe care o chema Michela s-a remarcat imediat prin cuvintele înflăcărate, stătea exact în fața lui Roberto, era bineînțeles acea Michela care o obseda pe Giuliana. A expus un episod de samavolnicie care se întâmplase poate sub ochii ei, acum nu-mi amintesc unde, sau poate că nu vreau să-mi amintesc. Era un episod atât de îngrozitor, încât, la un moment dat, a trebuit să se oprească, evitând astfel să plângă. Giuliana, până atunci, rămăsese tăcută și mânca fără chef, oboseala nopții și a zilei turistice îi împăienjenise ochii. Dar când a început lunga tiradă a Michelei, a lăsat furculița pe farfurie și a țintuit-o cu privirea neîntrerupt.

Fata — un chip aspru, o privire strălucitoare în spatele unor ochelari mari cu rame subțiri, buze pronunțate și foarte roșii — începuse vorbind către toată masa, dar acum i se adresa doar lui Roberto. Nu era ceva anormal, toți aveau tendința să procedeze așa, îi recunoșteau fără să vrea rolul de colecționar al discursurilor individuale care apoi, în sinteza vocii lui, deveneau convingerea tuturor. Dar dacă ceilalți, câteodată, își aminteau de cei prezenți, Michela arăta că îi pasă numai de atenția lui, și Giuliana, cu cât aia vorbea, cu atât — am văzut — se subția. Era ca și cum chipul i-ar fi slăbit până devenea doar piele transparentă care arăta, înainte de vreme, ce ar fi devenit atunci când boala și bătrânețea ar fi sosit s-o distrugă. Ce o pocea în momentul ăla? Gelozia, probabil. Sau poate că nu, nimic din ce făcea Michela n-ar fi putut-o face

geloasă, niciun gest, de exemplu, din acelea pe care mi le înșirase Angela, la rândul ei, înfățișându-mi strategia seducției. Probabil că Giuliana era pur și simplu deformată de cât o făceau să sufere calitatea vocii Michelei, eficacitatea frazelor, abilitatea cu care știa să pună problema alternând exemple și generalități. Când de-acum viața de pe chipul ei părea că o părăsise complet, i s-a auzit vocea răgușită, agresivă, cu un puternic colorit dialectal:

— Dacă îi trăgeai o lovitură de cuțit, rezolvai totul.

Am știut imediat că erau cuvinte deplasate în acel mediu și sunt sigură că o știa și Giuliana. Dar sunt la fel de sigură că le-a rostit pentru că alea au fost singurele propoziții care i-au venit în minte ca să întrerupă decisiv lunga înșiruire de cuvinte a Michelei. S-a făcut liniște, Giuliana și-a dat seama că spusese cuvintele greșite și ochii i-au devenit sticloși, ca și cum urma să leșine. A încercat să ia distanță de sine însăși râzând nervos, a zis adresându-i-se lui Roberto, acum într-o italiană mai controlată:

— Sau cel puțin așa ar face oamenii în locul în care ne-am născut eu și cu tine, nu?

Roberto a tras-o spre el înconjurându-i umerii, a sărutat-o pe frunte și a început un discurs de-ale lui care treptat a șters efectul trivial al cuvintelor logodnicei. Oamenii ar face așa nu doar unde ne-am născut noi, a spus, ci pretutindeni, pentru că e soluția cea mai ușoară. Dar el, bineînțeles, nu era pentru soluțiile ușoare, niciunul dintre tinerii de la masa aia nu era. Și, de asemenea, Giuliana s-a grăbit să spună, din nou aproape în dialect, că era împotriva răspunsului violent la violență, dar s-a încurcat — mi-a fost foarte milă de ea —, a tăcut imediat, deja toți îl ascultau pe Roberto. Nedreptății — a spus el — trebuie să-i dai un răspuns ferm, îndârjit: tu îi faci asta aproapelui tău și eu îți spun că nu trebuie s-o faci și dacă tu continui s-o faci, eu continui să mă opun și, dacă tu mă strivești cu puterea ta, eu mă ridic din nou sau, dacă nu reușesc să mă ridic din nou, alții și alții se vor ridica. Se uita țintă la masă, în timp ce vorbea, și apoi ridica brusc capul, îi privea pe fiecare cu ochii lui încântători.

În cele din urmă, toți au fost convinși că aceea era reacția corectă, Giuliana însăși, eu. Dar Michela — și am perceput uimirea printre cei prezenți — a izbucnit intolerantă, a exclamat că în fața unei costrângeri nedrepte nu răspunzi fiind slab. Tăcere, intoleranța chiar și într-o formă ușoară nu era acceptată la masa aia. M-am uitat la Giuliana, o fixa pe Michela cu furie, m-am temut că intervine din nou împotriva ei, chiar dacă puținele cuvinte ale presupusei ei rivale păreau similare cu teza loviturilor de cuțit. Dar Roberto deja dădea replica: cei drepți nu pot fi decât slabi, au curaj fără forță. Și mie mi-au venit brusc în minte câteva rânduri pe care le citisem de curând, le-am amestecat cu altele, am murmurat aproape fără să vreau: au slăbiciunea neghiobului care încetează să-i ofere carne și untură lui Dumnezeu, chiar prea sătul, și le dă aproapelui său, văduvei, orfanului, străinului. Mi-a ieșit pe gură doar asta, pe un ton liniștit, chiar ușor ironic. Și pentru că vorbele mele au fost imediat preluate de Roberto aprobator, folosind și dezvoltând metafora neghiobiei, le-au plăcut tuturor, mai puțin Michelei poate. Ea mi-a aruncat o privire curioasă și în momentul ăla, fără motiv, Giuliana a râs, un râset zgomotos.

— Ce e de râs? a întrebat rece Michela.

— Nu pot să râd?

— Ba da, să râdem, a intervenit Roberto folosind persoana întâi plural chiar dacă el nu râsese, pentru că azi e sărbătoare, Giovanna împlinește șaisprezece ani.

Moment în care s-au stins luminile din sală, a apărut un ospătar cu un tort mare și șaisprezece flăcărui de lumânare care se unduiau peste albul glazurii.

16.

A fost o zi de naștere foarte frumoasă, m-am simțit înconjurată de amabilitate și cordialitate. Dar Giuliana, la un moment dat, a spus că e foarte obosită și ne-am întors acasă. M-a impresionat

că, odată ajunși în apartament, n-a mai căpătat inflexiunile de stăpână pe care le avusese de dimineață, a privit fascinată întunericul de dincolo de fereastra camerei de zi și l-a lăsat pe Roberto să se ocupe. El a fost foarte grijuliu, ne-a dat prosoape curate, a ținut un discurs ironic despre cât era de incomod divanul și despre cât era de dificil să-l desfaci. Numai portăreasa o face cu ușurință, a spus, și s-a găsit el însuși în dificultate, a tot încercat până când a revărsat în mijlocul încăperii un pat matrimonial deja pregătit, cu așternuturi imaculate. Eu am atins așternuturile, am spus: e răcoare, nu ai o pătură? El a făcut semn că da, a dispărut în dormitor.

— Pe ce parte dormi? am întrebat-o pe Giuliana.

Ea s-a desprins de întunericul de dincolo de geamuri și mi-a spus:

— Dorm cu Roberto, așa o să ai mai mult loc.

Eram sigură că așa o să se întâmple, dar a subliniat oricum:

— Vittoria m-a pus să jur că o să dormim împreună.

— Și pe Tonino îl punea să jure, dar el nu și-a ținut niciodată jurământul. Tu vrei să-l ții?

— Nu.

— Mi-ești dragă, a spus sărutându-mă fără entuziasm pe un obraz și între timp s-a întors Roberto cu o pătură și o pernă. Atunci Giuliana a fost cea care a dispărut în dormitor și el, în cazul în care m-aș fi trezit prima și aș fi vrut să iau micul dejun, mi-a arătat unde erau cafeaua, biscuiții, ceștile. Centrala emana un miros foarte intens de gaz, i-am spus:

— E o scurgere, o să murim?

— Nu, cred că nu, robineții sunt foarte proști.

— Mi-ar părea rău să mor la șaisprezece ani.

— Eu locuiesc aici de șapte ani și n-am mai murit.

— Cine îmi garantează?

A zâmbit, apoi a spus:

— Nimeni. Sunt bucuros că ești aici, noapte bună.

Au fost singurele cuvinte pe care le-am schimbat față în față. S-a dus după Giuliana în dormitor, a închis ușa.

Am deschis valijoara în căutarea pijamalei, am auzit că Giuliana plângea, el a șoptit ceva, a șoptit și ea. Apoi au început să râdă, mai întâi Giuliana, apoi Roberto. M-am dus la baie sperând să adoarmă imediat, m-am dezbrăcat, m-am spălat pe dinți. Ușă care se deschide, ușă care se închide, pași. Giuliana a bătut, a întrebat: pot să intru. Am lăsat-o să intre, avea pe un braț o cămașă de noapte albastră cu broderie albă, m-a întrebat dacă-mi plăcea, i-am lăudat-o. A lăsat să curgă apa în bideu și a început să se dezbrace. Am ieșit în grabă (ce proastă sunt, de ce m-am pus în situația asta), divanul a scârțâit când m-am băgat sub așternuturi. Giuliana a traversat din nou camera în cămașa de noapte care se lipea de corpul ei armonios. Pe dedesubt nu-și lăsase nimic, avea sâni mici, dar tari și foarte delicați. Noapte bună, a spus, eu am răspuns noapte bună. Am stins lumina, mi-am băgat capul sub pernă, am strâns-o peste urechi. Ce știu eu despre sex, totul și nimic: ce am citit în cărți, plăcerea masturbării, gura și corpul Angelei, organele genitale ale lui Corrado. Pentru prima oară am resimțit ca pe o umilință virginitatea mea. Ceea ce nu vreau să se întâmple e să-mi imaginez plăcerea Giulianei, să mă pun în locul ei. Nu sunt ea. Mă aflu aici și nu în camera aia, nu-mi doresc ca el să mă sărute și să mă atingă și să mă penetreze așa cum a povestit Vittoria că făcea Enzo, sunt prietena amândurora. Totuși, transpiram sub pătură, aveam deja părul umed, nu respiram, am dat perna la o parte. Ce supus și sâcâitor e trupul, am încercat să mă simt doar schelet, am clasificat unul câte unul zgomotele casei: lemnul care scârțâie, frigiderul care bâzâie, mici pocnituri, poate ale centralei, carii în birou. Din dormitor nu se auzea vreun sunet, niciun scârțâit de arcuri, niciun gâfâit. Poate că-și mărturisiseră că sunt obosiți și deja dormeau. Poate că hotărâseră prin semne să nu folosească patul ca să evite zgomotele. Poate că erau în picioare. Poate că nici nu gâfâiau, nici nu gemeau, din discreție. Mi-am imaginat unirea corpurilor lor în poziții pe care le văzusem doar desenate sau pictate, dar imediat ce mi-am dat seama de asta, am alungat imaginile. Poate că nu se doreau cu adevărat, pierduseră întreaga zi în excursii

turistice și flecăreli. Așa era, nicio pasiune, mă îndoiam că se poate face dragoste într-o liniște atât de deplină: eu aș fi râs, aș fi spus cuvinte pasionale. Ușa dormitorului s-a deschis cu precauție, am văzut silueta întunecată a Giulianei traversând camera în vârful picioarelor, am auzit că se închide din nou în baie. Din nou, apa curgând. Am plâns un pic, am adormit.

17.

M-a trezit sirena unei ambulanțe. Era patru dimineața, am făcut eforturi să-mi amintesc unde eram și, când mi-am amintit, m-am gândit imediat: o să fiu nefericită toată viața. Am rămas în pat trează până când s-a făcut ziuă, organizând în mod scrupulos nefericirea care mă aștepta. Trebuia să rămân lângă Roberto cu tact, trebuia să mă fac îndrăgită. Trebuia să învăț tot mai multe lucruri dintre cele care-l interesau. Trebuia să obțin un loc de muncă nu foarte departe de al lui, să predau și eu la Universitate, poate la Milano, dacă ieșea câștigătoare Giuliana, la Napoli, dacă ieșea câștigătoare mătușa mea. Trebuia să fac astfel încât acea relație de cuplu să țină o veșnicie, să-i astup eu însămi breșele, să-i ajut pe amândoi să-și crească copiii. Am hotărât, în fine, în mod definitiv, că o să trăiesc în preajma lor, mulțumindu-mă cu firimituri. Apoi, fără să vreau, am adormit la loc.

Am sărit în sus la ora nouă, casa încă era cufundată în liniște. M-am dus la baie, am evitat să mă privesc în oglindă, m-am spălat, m-am ascuns în cămașa pe care o purtasem cu o zi înainte. Pentru că din dormitor mi s-a părut că aud voci înăbușite, am explorat bucătăria, am pus masa pentru trei persoane, am preparat cafeaua. Dar sunetele din cealaltă cameră nu s-au întețit, ușa nu s-a deschis, niciunul dintre cei doi nu s-a ivit. La un moment dat, mi s-a părut doar că o aud pe Giuliana reprimându-și un hohot de râs sau poate un geamăt. Chestia asta mi-a provocat o asemenea suferință, că am hotărât — dar poate că n-a fost o hotărâre,

mai degrabă un gest de nerăbdare — să bat la ușă, cu nodurile degetelor, fără ezitare.

Liniște totală. Am bătut din nou, de data asta mai hotărât.

— Da? a spus Roberto.

Am întrebat pe un ton voios:

— Vă aduc cafeaua? E făcută.

— Venim, a spus Roberto, dar Giuliana a exclamat, în același timp:

— Ce frumos, da, mulțumesc.

I-am auzit râzând de acea nepotrivire a cuvintelor suprapuse și, mai voios, am promis:

— Cinci minute.

Am găsit o tavă, am așezat pe ea cești, farfurii, tacâmuri, pâine, biscuiți, un gem de căpșune din care am îndepărtat câteva dâre albe de mucegai și cafeaua aburindă. Am făcut asta cu o bucurie neașteptată, ca și cum unica mea posibilitate de supraviețuire începea să capete formă în acel moment. Și singurul lucru care m-a speriat a fost brusca înclinare a tăvii în timp ce cu mâna liberă apăsam clanța. M-am temut că totul, cafeaua, o să ajungă pe podea, dar nu s-a întâmplat așa și, cu toate astea, bucuria a dispărut, echilibrul precar al tăvii mi s-a transmis. Am înaintat ca și cum nu tava, ci eu riscam să ajung pe jos.

În cameră nu era întuneric, cum mă așteptam. Era lumină, jaluzeaua era ridicată, fereastra întredeschisă. Cei doi erau în pat, sub o pătură ușoară de culoare albă. Dar Roberto avea capul sprijinit de tăblie și o expresie stânjenită — un bărbat oarecare, cu umerii prea lați, toracele îngust —, în timp ce Giuliana, cu umerii goi, obrazul sprijinit pe pieptul cu păr negru, o mână care-i atingea fața cu o mângâiere tocmai întreruptă, era veselă. Toate planurile mele au fost spulberate când i-am văzut așa. Apropierea de ei nu-mi atenua nefericirea, ci mă transforma în spectatorul fericirii lor. Lucru pe care — mi s-a părut în momentul ăla — și-l dorea mai ales Giuliana. În cele câteva minute cât mi-a luat să pregătesc tava, amândoi ar fi putut să se îmbrace, dar probabil că ea îi interzisese,

se strecurase goală din pat, deschisese fereastra ca să se împrospăteze aerul și se băgase din nou în pat ca să pozeze într-o tânără femeie după o noapte de iubire, strâns lipită de el în așternuturi, cu un picior peste ale lui. Nu, nu, ideea mea de a deveni un fel de mătușă mereu pregătită să alerge către ei, să ajute, nu era otrava cea mai rea. Spectacolul — pentru Giuliana probabil chiar asta era: o apariție ca la cinema, cu toată probabilitatea, un mod absolut deloc răuvoitor de a da o formă stării ei de bine, un fel de a profita de intruziunea mea ca să fie văzută și astfel să încremenească în timp ceva ce nu durează, să-i devin martoră — mi s-a părut insuportabil de crud. Și totuși, am rămas acolo, așezată pe marginea patului, în mod prudent pe partea Giulianei, mulțumind încă o dată pentru petrecerea din urmă cu o zi, sorbind din cafea împreună cu ei, care se desprinseseră din îmbrățișare, ea care se acoperea prost cu așternutul, el care își pusese în sfârșit o cămașă pe care eu însămi, la rugămintea Giulianei, i-o înmânasem.

— Ce amabilă ești, Giannì, n-o să mai uit dimineața asta, a exclamat ea și a vrut să mă îmbrățișeze, mișcând periculos tava care era sprijinită pe o pernă. Roberto, în schimb, a spus cu detașare, după o înghițitură de cafea, privindu-mă ca și cum aș fi fost un tablou despre care era chemat să formuleze o părere:

— Ești foarte frumoasă.

18.

La întoarcere, Giuliana a făcut ce nu făcuse la dus. În timp ce trenul călătorea cu o lentoare extenuantă, m-a ținut pe culoar, între compartiment și ferestruica întunecată, vorbind întruna.

Roberto ne condusese la gară, scena de rămas-bun dintre ei fusese dureroasă, se sărutaseră și se strânseră în brațe iarăși și iarăși. Eu nu putusem să fac altceva decât să-i privesc, formau un cuplu care oferea plăcere ochilor, fără îndoială el o iubea și ea nu se putea lipsi de acea iubire. Dar propoziția — *ești foarte frumoasă* — nu

voia să dispară din mintea mea, o lovitură dată în plin sufletului. Răspunsesem grosolan, pe un ton strident, stâlcind vocale din cauza emoției: nu-ți bate joc de mine. Și Giuliana adăugase imediat, serioasă: e adevărat, Giannì, ești foarte frumoasă. Murmurasem: sunt la fel ca Vittoria, dar amândoi exclamaseră indignați, el râzând, ea lovind aerul cu o mână: Vittoria, dar ce spui, ești nebună? Atunci, în mod stupid, izbucnisem în plâns. Un plâns scurt, câteva secunde, ca un atac de tuse imediat întrerupt, dar care îi tulburase. Mai ales el murmurase: ce e, liniștește-te, cu ce am greșit noi? Și eu îmi revenisem imediat, rușinându-mă, dar complimentul acela rămăsese acolo, intact în mintea mea, și încă era acolo, în gară, pe peron, când aranjam bagajele în compartiment, iar ei și-au vorbit între timp de la geam până în ultimul minut.

Trenul a pornit, noi am rămas pe culoar. Am spus, ca să capăt un aer demn, ca să alung vocea lui Roberto — ești foarte frumoasă —, ca să o consolez pe Giuliana: cât de mult ține la tine, trebuie să fie minunat să fii iubită așa. Și ea, cuprinsă dintr-odată de disperare, a început să-și descarce sufletul pe jumătate în italiană, pe jumătate în dialect și nu s-a mai oprit. Am călătorit lipite una de alta — șoldurile se atingeau ușor, ea adesea mă lua de braț, de o mână —, dar în realitate separate: eu, care continuam să-l aud pe Roberto în timp ce-mi spunea acele trei cuvinte — și mă bucuram de ele, mi se părea formula magică foarte secretă a renașterii mele — și ea, care avea nevoie să spună tot ce o făcea să sufere. Și-a descărcat sufletul îndelung, frământată de furie, de neliniște, și am ascultat-o cu atenție, am încurajat-o să continue. Dar, în timp ce suferea, făcea ochii mari, își atingea obsesiv părul înfășurându-și o șuviță în jurul arătătorului și a degetului mijlociu și apoi eliberând brusc degetele ca și cum șuvițele ar fi fost niște șerpi, eu eram fericită și mereu pe punctul de a o întrerupe ca s-o întreb direct: după tine, Roberto, când a zis că sunt foarte frumoasă, vorbea serios?

Monologul Giulianei a fost lung. Da, a spus ea rezumând, ține la mine, dar eu țin și mai mult la el, pentru că mi-a schimbat

viața, m-a luat pe neașteptate din locul unde eram destinată să stau și m-a așezat alături de el, și acum nu pot sta decât acolo, înțelegi, dacă se răzgândește și mă îndepărtează, nu mai știu să fiu eu, nu mai știu nici măcar cine sunt; în timp ce el, el a știut dintotdeauna cine e, știa încă de mic, îmi amintesc, tu nu-ți poți imagina ce se întâmpla dacă doar deschidea gura, l-ai văzut pe fiul avocatului Sargente, Rosario e ticălos, pe Rosario nimeni nu-l poate înduioșa, și Roberto, în schimb, îl fermeca cum se face cu șerpii și îl liniștea, dacă n-ai văzut niciodată aceste lucruri, nu știi ce e Roberto, eu am văzut multe și nu doar cu unul ca Rosario, care e prost, gândește-te la ieri seară, ieri seară erau toți profesori, erau tot ce-i mai bun, dar ți-ai dat seama, ei stau acolo pentru el, sunt atât de inteligenți, sunt atât de educați doar ca să-i facă plăcere, pentru că fără prezența lui s-ar măcelări, ar trebui să-i auzi imediat ce Roberto întoarce privirea, invidii, răutăți, cuvinte urâte, obscenități; așa că, Giannì, nu există egalitate între mine și el, dacă eu aș muri acum, în acest tren, vai, da, Roberto în mod sigur s-ar întrista, Roberto ar suferi, dar apoi ar continua să fie ceea ce e, în timp ce eu, nu spun dacă el moare — nici măcar nu pot să mă gândesc la asta —, dar dacă mă părăsește — ai văzut cum îl privesc toate femeile și ai văzut cât sunt de frumoase, inteligente și câte lucruri știu —, dacă mă părăsește pentru că una din alea îl cucerește — Michela, de exemplu, care stă acolo numai ca să vorbească cu el, i se rupe de toți cei prezenți, ea e una importantă, cine știe ce o să devină, și tocmai de asta îl vrea, pentru că împreună cu el poate deveni chiar și, ce știu eu?, președinta republicii —, dacă Michela ia locul pe care acum îl ocup eu, Giannì, mă omor, sunt obligată să mă omor, pentru că și dacă o să trăiesc cum o să pot, o să trăiesc cum o să pot fără să mai fiu nimic.

Cam asta a zis ore în șir, obsesiv, cu ochii ieșiți din orbite, schimonosindu-și gura. Am ascultat tot timpul șușoteala aia nesfârșită pe culoarul pustiu al trenului și, trebuie să recunosc, am simțit o compasiune tot mai mare pentru ea și, de asemenea, o anumită admirație. O consideram adultă, eu eram o copilă. În

mod sigur n-aş fi fost în stare de o asemenea luciditate nemiloasă, în momentele cele mai critice ştiam cum să mă ascund şi faţă de mine însămi. În schimb, ea nu-şi pierdea vederea, nu-şi astupa urechile, îşi contura cu precizie situaţia. Totuşi, n-am făcut mare lucru s-o consolez, m-am limitat să repet, când şi când, o idee pe care voiam s-o accept, în mod definitiv, eu însămi. Roberto, am spus, locuieşte la Milano de mult timp, a cunoscut cine ştie câte fete ca acea Michela şi ai dreptate, se vede bine că toate sunt fermecate de el, dar cu tine vrea să trăiască, pentru că eşti complet diferită de celelalte, deci nu trebuie să te schimbi, trebuie să rămâi cea care eşti, numai aşa te va iubi el pentru totdeauna.

Atâta tot, un mic discurs rostit cu o mâhnire un pic prefăcută. De altfel, am alunecat şi eu într-un monolog de-ale mele foarte tăcut, care a evoluat paralel cu al ei. Nu sunt, m-am gândit, cu adevărat frumoasă, n-o să fiu niciodată. Roberto a intuit că mă simţeam urâtă şi pierdută şi a vrut să mă consoleze cu o minciună compătimitoare, probabil că acesta e motivul acelei propoziţii. Dar dacă el ar fi văzut într-adevăr în mine o frumuseţe pe care eu nu ştiu să o văd, dacă într-adevăr îi plăcusem? Desigur, mi-a zis eşti foarte frumoasă în prezenţa Giulianei, deci fără maliţiozitate. Şi Giuliana a fost de acord, nici ea n-a văzut maliţiozitate. Dar dacă, în schimb, maliţiozitatea se ascunsese foarte bine în cuvinte, scăpându-i şi lui? Şi dacă acum, în acest moment, ar ieşi la suprafaţă, şi Roberto, gândindu-se din nou, s-ar întreba: de ce am vorbit în felul acela, ce intenţii aveam? Da, ce intenţii avea? Trebuie să-i dau de cap, e important. Am numărul lui, o să-l sun, o să spun: mă consideri într-adevăr foarte frumoasă? Fii atent la ce spui, mi s-a schimbat deja faţa din vina tatălui meu şi am devenit urâtă; nu te juca şi tu de-a schimbatul, făcându-mă să devină frumoasă. Sunt sătulă să fiu expusă cuvintelor altcuiva. Am nevoie să ştiu ce sunt cu adevărat şi ce persoană pot deveni, ajută-mă. Iată, un astfel de discurs ar trebui să-i placă. Dar cu ce scop să i-l ţin? Ce vreau cu adevărat de la el, şi apoi tocmai acum, în timp ce această fată mă copleşeşte cu suferinţa ei? Îmi doresc ca el să-mi confirme că sunt

frumoasă, mai frumoasă decât oricine, chiar și decât logodnica lui? Îmi doresc asta? Sau mai mult, și mai mult?

Giuliana mi-a fost recunoscătoare că am ascultat-o cu răbdare. La un moment dat mi-a luat mâna, s-a emoționat, m-a lăudat — ah, ce tare ai fost, Michelei i-ai tras o scatoalcă zdravănă drept în față, cu o jumătate de frază, mulțumesc, Giannì, tu trebuie să mă ajuți, trebuie să mă ajuți mereu, dacă o să am o fetiță, îi pun numele tău, trebuie să devină inteligentă cum ești tu — și a vrut să-i promit că o s-o sprijin în toate felurile posibile. Am promis, dar nu i-a fost de ajuns, mi-a impus un pact în toată regula: cel puțin până când o să se căsătorească și o să se ducă să locuiască la Milano, trebuia să fiu atentă să nu-și piardă mințile și să nu mai fie sigură de lucruri care nu erau adevărate.

Am acceptat, mi s-a părut mai calmă, am hotărât să ne întindem un pic în cușete. Am adormit imediat, dar la câțiva kilometri de Napoli, când deja era ziuă, m-am simțit zgâlțâită, m-am trezit și am văzut-o arătându-mi încheietura mâinii cu ochi speriați:

— Sfântă Fecioară, Giannì, nu mai am brățara!

19.

S-a dat jos din cușetă:

— Cum e posibil?

— Nu știu, nu știu unde am pus-o.

A scotocit în geantă, în bagajul ei, și n-a găsit-o. Am încercat să o liniștesc:

— Sigur ai lăsat-o acasă la Roberto.

— Nu, o aveam aici, în buzunarul genții.

— Ești sigură?

— Nu sunt sigură de nimic.

— O aveai la pizzerie?

— Îmi amintesc că voiam să o pun la mână, dar poate că pe urmă nu am pus-o.

— Mie mi se pare că o aveai.

Am continuat așa până când trenul a intrat în gară. Nervozitatea ei m-a contaminat. Am început să mă tem și eu că se rupsese închizătoarea și o pierduse, sau că i-o furaseră la metrou sau chiar că îi fusese sustrasă în somn de vreunul dintre ceilalți pasageri din compartiment. Cunoșteam amândouă furia Vittoriei și eram sigure că dacă ne-am fi întors fără brățară, ne-ar fi făcut viața un iad.

Odată ce am coborât din tren, Giuliana a alergat la un telefon, a format numărul lui Roberto. Telefonul țârâia și ea între timp își pieptăna părul cu degetele, murmura cu jumătate de gură: nu răspunde, se uita țintă la mine, repeta: nu răspunde. A spus după câteva secunde, în dialect, fărâmițând cu manie autodistructivă peretele dintre cuvintele adecvate și cele inadecvate: poate se fute cu Michela și nu vrea să se întrerupă. Dar în sfârșit Roberto a răspuns, și ea a trecut imediat la un ton afectuos, reprimându-și angoasa, dar continuând să se joace răsucind cu iuțeală șuvițele de păr. I-a spus de brățară, a tăcut o scurtă vreme, a murmurat docilă: bine, te sun peste cinci minute. A închis, a spus mânioasă: trebuie să termine futaiul. Ajunge, am exclamat iritată, calmează-te. A făcut semn că da rușinându-se, și-a cerut scuze, a spus că Roberto nu știa nimic de brățară, acum urma s-o caute prin casă. Eu am rămas lângă bagaje, ea a început să se plimbe înainte și înapoi, tot nervoasă, agresivă cu bărbații care o priveau sau îi spuneau obscenități.

— Au trecut cele cinci minute? aproape că a strigat.

— Au trecut zece.

— Nu puteai să-mi spui?

A dat fuga să pună fise în telefon. Roberto a răspuns imediat, ea a stat să asculte, a exclamat: ce bine. Vocea lui Roberto a ajuns și la mine, dar neclară. În timp ce el vorbea, Giuliana a șoptit ușurată: a găsit-o, o lăsasem în bucătărie. Mi-a întors spatele ca să-i spună cuvinte de iubire, am auzit-o oricum. A închis, a părut bucuroasă, dar a durat puțin, a murmurat: cum fac să știu sigur că

imediat ce plec eu, Michela nu se strecoară în patul lui? S-a oprit lângă scara care ducea la metrou, acolo ar fi trebuit să ne luăm rămas-bun, mergeam în direcții opuse, dar ea a spus:

— Așteaptă încă un pic, nu vreau să mă întorc acasă, nu vreau să aud interogatoriul Vittoriei.

— Nu-i răspunde.

— O să mă terorizeze oricum pentru că nu am nenorocita aia de brățară.

— Ești prea îngrijorată, nu poți trăi așa.

— Eu sunt mereu îngrijorată, pentru orice. Vrei să știi ce mi-a venit în minte acum, exact în timp ce vorbesc cu tine?

— Zi-mi.

— Dacă Michela se duce acasă la Roberto? Dacă vede brățara? Dacă o ia?

— Dincolo de faptul că Roberto nu i-ar permite, știi câte brățări își poate permite Michela? De ce să-i pese de-a ta, nu-ți place nici măcar ție.

M-a țintuit cu privirea, și-a răsucit o șuviță în jurul degetelor, a murmurat:

— Dar îi place lui Roberto și tot ce îi place lui Roberto îi place ei.

A vrut să dea drumul șuviței cu acel gest mecanic pe care-l făcea de ore întregi, dar n-a fost nevoie, părul i-a rămas înfășurat în jurul degetelor. L-a privit plină de spaimă. A murmurat:

— Ce se întâmplă?

— Ești atât de agitată, că ți-ai smuls părul.

Privea șuvița, se înroșise toată la față.

— Nu l-am smuls, a ieșit singur.

Și-a prins altă șuviță și a spus:

— Uite.

— Nu trage.

A tras și i-a rămas între degete un alt smoc de păr lung, sângele care-i năvălise în față s-a retras, s-a făcut foarte palidă.

— Sunt pe moarte, Giannì, sunt pe moarte?

— Nu mori dacă îți cade puțin păr.

M-am străduit s-o liniștesc, dar părea copleșită de toată angoasa pe care o simțise din copilărie până în ziua de azi: tatăl, mama, Vittoria, urletul de neînțeles al adulților în jurul ei și acum Roberto și angoasa aia că nu-l merită și că-l pierde. A vrut să-mi arate scalpul, a spus: dă-mi părul la o parte, vezi ce am. Am făcut-o, era o mică pată de piele albă, un gol insignifiant în mijlocul țestei. Am condus-o jos, pe peronul ei.

— Nu-i spune nimic Vittoriei de brățară, am sfătuit-o, povestește-i doar plimbarea noastră turistică prin Milano.

— Și dacă mă întreabă?

— Amână.

— Și dacă vrea s-o vadă imediat?

— Spune-i că mi-ai împrumutat-o mie. Între timp, odihnește-te.

Am reușit s-o conving să urce în trenul spre Gianturco.

20.

Încă mă face curioasă modul în care creierul nostru elaborează strategii și le concretizează fără a și le dezvălui. A spune că e vorba de acțiuni inconștiente mi se pare aproximativ, poate chiar ipocrit. Eu știam foarte bine că voiam cu orice preț să mă întorc imediat la Milano, știam cu toată ființa mea, dar nu-mi spuneam asta. Și fără să-mi mărturisesc scopul acelei noi călătorii foarte obositoare, mi-am închipuit necesitatea ei, urgența ei, motivele nobile ale acelei plecări la o oră după sosire: să ușurez starea de angoasă a Giulianei, recuperând brățara; să-i spun logodnicului ei ce îi tăinuia, și anume că imediat, înainte să fie târziu, el trebuia să se căsătorească cu ea și s-o ia de pe *via* del Pascone, fără să-i pese de îndatoriri morale sau sociale și alte prostii; să o apăr pe prietena mea adultă, deviind furiile mătușii mele asupra mea, care eram încă o copilă.

Așa s-a făcut că am cumpărat un nou bilet și i-am telefonat mamei mele anunțând-o, fără să admit replici tânguitoare, că o să rămân încă o zi la Milano. Trenul era gata de plecare când mi-am dat seama că nu-l anunțasem pe Roberto. L-am sunat ca și cum era pe cale să se împlinească ceea ce cu o altă expresie care se dovedește utilă numim destin. Mi-a răspuns imediat și, sinceră să fiu, nu știu ce ne-am spus, dar mi-ar plăcea să povestesc că a decurs așa:

— Giuliana are nevoie urgentă să-și recupereze brățara, mă pregătesc să plec spre tine.

— Îmi pare rău, probabil că ești obosită.

— Nu contează, mă întorc cu plăcere.

— La cât ajungi.

— La 22:08.

— Vin să te iau.

— Te aștept.

Dar e un dialog închipuit, tinde să contureze, grosolan, un fel de acord subînțeles între mine și Roberto: mi-a spus că sunt foarte frumoasă și deci, cum cobor din tren, iată că, deși obosită moartă, urc în altul cu scuza acestei brățări magice, care — tu știi mai bine decât mine — e magică doar pentru ocazia oferită de a dormi împreună în noaptea asta, în același pat în care te-am văzut ieri dimineață cu Giuliana. Bănuiesc, în schimb, că n-a fost un dialog real între mine și el, ci doar o conversație fără înflorituri, cum tindeam să vorbesc atunci.

— Giulianei îi trebuie urgent brățara. Mă pregătesc să iau trenul, o să fiu la Milano diseară.

Poate că mi-a răspuns ceva, poate că nu.

21.

Eram atât de obosită, că am dormit ore în șir, în ciuda compartimentului aglomerat, a flecărelii, a ușilor trântite, a vocilor din difuzoare, a lungilor fluierături, a huruitului. Problemele au

început când m-am trezit. Mi-am atins imediat capul convinsă că sunt cheală, probabil că visasem urât. Dar ce visasem dispăruse deja, îmi lăsase doar senzația că părul îmi cădea în șuvițe mai mult decât Giulianei, dar nu părul real, ci cel pe care mi-l lăuda tatăl meu când eram mică.

Am rămas cu ochii închiși, pe jumătate adormită. Mi se părea că apropierea fizică excesivă de Giuliana mă contaminase. Disperarea ei era de-acum și a mea, probabil că mi-o transmisese, organismul meu se degrada, așa cum se întâmplase cu al ei. Speriată, m-am străduit să scap definitiv de starea de somnolență, dar a stăruit neplăcerea de a o avea în minte pe Giuliana cu frământările ei tocmai când călătoream spre logodnicul ei.

M-am indispus, am început să nu-i mai suport pe tovarășii mei de drum, am ieșit pe culoar. Am încercat să mă consolez cu citate despre puterea dragostei de care, chiar dacă vrei, nu e posibil să scapi. Erau versuri din poezii, cuvinte din romane, le citisem în cărți care îmi plăcuseră, le transcrisesem în caietele mele. Dar Giuliana n-a pălit, a rezistat mai ales gestul care-i lăsa în mână șuvițe de păr, o parte din ea care o părăsea aproape cu tandrețe. Fără o legătură imediată, mi-am zis: dacă deocamdată nu am fața Vittoriei, peste puțin timp fața aia o să mi se depună definitiv pe oase și n-o să mai dispară.

A fost un moment urât, poate că cel mai urât din acei ani urâți. Eram în picioare, pe un culoar identic cu cel unde petrecusem o bună parte din noaptea precedentă ascultând-o pe Giuliana care, ca să fie sigură de atenția mea, îmi lua o mână, mă trăgea de un braț, își lovea încontinuu corpul ei de al meu. Soarele apunea, câmpia albăstrie era sfârtecată de huruitul trenului în viteză, se apropia o altă noapte. Pe neașteptate, am reușit să-mi spun limpede că nu aveam intenții nobile, nu făceam călătoria aia ca să recuperez brățara, nu intenționam să o ajut pe Giuliana. Eu mă duceam să o trădez, mă duceam să-l cuceresc pe bărbatul pe care ea îl iubea. Eu, mult mai vicleană decât Michela, intenționam să o alung din locul pe care Roberto i-l oferise alături de el și să-i distrug viața.

Eu mă simțeam îndreptățită să o fac pentru că un tânăr care mi se păruse extraordinar, mai bun decât îl consideram pe tatăl meu când lăsase să-i scape că începeam să aduc la față cu Vittoria, îmi spusese, dimpotrivă, că eram foarte frumoasă. Dar acum — în timp ce trenul se apropia să intre în Milano — trebuia să constat că tocmai fiindcă, mândră de acea distincție, mă duceam să fac ce aveam în minte, tocmai fiindcă nu aveam intenția să mă las oprită de nimic, fața mea nu putea fi decât copia feței Vittoriei. Trădând încrederea Giulianei, urma să devin, într-adevăr, ca mătușa mea când distrusese viața Margheritei și, de ce nu, ca fratele ei, tatăl meu, când o distrusese pe a mamei mele. M-am simțit vinovată. Eram virgină și în noaptea aia voiam să-mi pierd virginitatea cu singura persoană care îmi atribuise, grație imensei lui autorități masculine, o nouă frumusețe. Mi se părea un drept al meu, aș fi intrat astfel în etapa adultă. Dar în timp ce coboram din tren eram speriată, nu voiam să mă fac mare în felul ăla. Frumusețea pe care Roberto mi-o recunoscuse semăna prea mult cu a cuiva care face oamenii să sufere.

22.

Mi se păruse că înțeleg, la telefon, că o să mă aștepte pe peron cum făcuse cu Giuliana, dar nu l-am găsit. Am așteptat un pic, am sunat. I-a părut rău, era convins că o să mă duc la el acasă, lucra la un eseu pe care ar fi trebuit să-l predea a doua zi. M-am întristat, dar n-am spus nimic. Am urmat indicațiile lui, am luat metroul, am ajuns la el acasă. M-a primit afabil. Am sperat că o să mă sărute pe gură, m-a sărutat pe obraji. Pusese masa pentru cină, opera portăresei serviabile, și am mâncat. Nu s-a referit la brățară, nu s-a referit la Giuliana și nici eu n-am făcut-o. Mi-a vorbit ca și cum ar fi avut nevoie de mine să-și limpezească ideile legate de tema la care lucra, și eu aș fi luat trenul înadins ca să stau să-l ascult. Eseul era despre pocăință. A numit-o de mai

multe ori antrenament pentru înțeparea conștiinței, trecând prin ea cu ac și ață ca printr-un material, când trebuie să faci din el o rochie. Am stat să ascult, a folosit vocea care mă vrăjise. Și am fost încă o dată sedusă — eu sunt la el în casă, printre cărțile lui, ăla e biroul lui, mâncăm împreună, el vorbește cu mine despre munca lui —, am simțit că eram femeia de care avea nevoie, exact cum voiam să fiu.

După cină mi-a dat brățara, dar a făcut-o ca și cum ar fi fost vorba de pasta de dinți, de un prosop, și a continuat să nu se refere la Giuliana, părea că o alungase din viața lui. Am încercat să îmi însușesc definitiv comportamentul lui, dar n-am reușit, am fost copleșită de gândul la fiica vitregă a Vittoriei. Știam mult mai bine decât el în ce condiții fizice și mentale se găsea, departe de acel oraș frumos, departe de acel apartament, cât se poate de departe, până la marginile orașului Napoli, în casa cenușie cu fotografia mare a lui Enzo în uniformă. Și totuși, fuseserăm împreună în camera aia cu câteva ore înainte, o văzusem în baie în timp ce-și usca părul și-și masca angoasele în oglindă, în timp ce stătea lângă el la restaurant, în timp ce se ghemuia la pieptul lui în pat. E posibil să pară moartă, acum că eu eram acolo și ea nu mai era? E atât de de ușor — m-am gândit — să murim chiar în viața persoanelor fără care nu putem trăi? Și, pe firul acelor gânduri, în timp ce el vorbea despre nu știu ce în mod duios-ironic —, nu mai ascultam, prindeam doar câteva cuvinte: somnul, divanul-pat, întunericul care aplatizează, starea de veghe până în zori și câteodată vocea lui Roberto care părea cea mai frumoasă dintre vocile tatălui meu —, am spus abătută:

— Sunt foarte obosită și speriată.

El a răspuns:

— Poți dormi cu mine.

Cuvintele mele și ale lui n-au reușit să se unească, păreau două replici consecvente, dar nu erau. În ale mele se precipitaseră nebunia acelei călătorii extenuante, disperarea Giulianei, teama de a comite o greșeală impardonabilă. În ale lui exista rezultatul

unei cumpăniri aluzive asupra dificultății de a întinde divanul-pat. Imediat ce mi-am dat seama de asta, am răspuns:

— Nu, mă descurc așa.

Și, ca să demonstrez, m-am întins pe divan, ghemuită toată.

— Sigur?

— Da.

— De ce te-ai întors? a spus.

— Nu mai știu.

Au trecut câteva secunde, el în picioare, privindu-mă de sus cu simpatie, eu pe divan, fixându-l de jos, confuză. Nu s-a aplecat deasupra mea, nu m-a mângâiat, n-a spus decât noapte bună și s-a retras în camera lui.

M-am instalat pe divan fără să mă dezbrac, nu voiam să mă lipsesc de armura hainelor. Dar m-a cuprins imediat dorința să aștept să adoarmă, pentru ca apoi să mă ridic și să mă duc la el și să mă bag în patul lui îmbrăcată, doar ca să stau lângă el. Până înainte să-l întâlnesc pe Roberto nu simțisem niciodată nevoia să fiu penetrată, cel mult băgasem de seamă o anumită curiozitate, imediat alungată de teama de a simți durere într-o parte a corpului atât de delicată, încât mă temeam, atingându-mă, să nu mă zgârii eu însămi. După ce-l văzusem în biserică, mă copleșise un imbold erotic pe cât de intens, pe atât de confuz, o excitație care semăna cu o tensiune veselă și care, dacă în mod cert asalta organele genitale parcă umflându-le, apoi se răspândea în tot corpul. Nici după întâlnirea din Piața Amedeo și scurtele întâlniri ocazionale care urmaseră nu-mi închipuisem niciodată că el m-ar fi putut pătrunde, dimpotrivă, dacă mă gândesc, în rarele ocazii când avusesem fantezii în acest sens, mi se păruse o acțiune vulgară. La Milano doar, când în dimineața precedentă îl văzusem în pat cu Giuliana, fusesem nevoită să constat că, la fel ca orice bărbat, și el avea un penis flasc sau erect, îl introducea în Giuliana ca pe un piston și ar fi fost dispus să-l introducă și în mine. Dar nici această constatare nu fusese decisivă. În mod cert făcusem încă o călătorie în ideea că acea penetrare urma să aibă loc, că scenariul

erotic în mod intens descris de mătușa mea cu timp în urmă m-ar fi privit și pe mine. Totuși, nevoia care mă împoldise pretindea cu totul altceva și acum, în starea de veghe, îmi dădeam seama de asta. În pat, lângă el, lipită strâns de el, voiam să mă bucur de stima lui, voiam să discut despre pocăință, despre Dumnezeu care e sătul, în vreme ce multe dintre creaturile lui mor de foame și de sete, voiam să mă simt mai mult decât o animăluță drăguță sau de-a dreptul foarte frumoasă cu care un bărbat cu gânduri extraordinare își poate distrage atenția, jucându-se un pic. Am adormit gândindu-mă cu durere că treaba aia, exact treaba aia, nu s-ar fi întîmplat niciodată. Ar fi fost ușor să-l am în mine, el m-ar fi penetrat, fără nicio stupoare, chiar și acum, în somn. Era convins că mă întorsesem pentru genul ăla de trădare, și nu pentru trădări mult mai pline de cruzime.

VII

1.

Când m-am întors, mama nu era acasă. N-am mâncat nimic, m-am băgat în pat, am adormit imediat. Casa, a doua zi de dimineață, mi s-a părut goală și tăcută, m-am dus la baie, m-am întors în pat și am adormit la loc. Dar, la un moment dat, m-am trezit brusc, Nella stătea pe marginea patului și mă zgâlțâia.

— Toate bune?

— Da.

— Gata cu somnul.

— Cât e ceasul?

— Unu și douăzeci.

— Mi-e foarte foame.

M-a întrebat de Milano cu indiferență, i-am povestit cu tot atâta indiferență despre locurile pe care le văzusem, Domul, Opera La Scala, Galleria[4], Navigli. Apoi mi-a zis că avea o veste bună: directoarea îl sunase pe tatăl meu și îi spusese că fusesem promovată cu note maxime, chiar cu nouă la greacă.

— Directoarea l-a sunat pe tata?

— Da.

— Directoarea e o proastă.

Mama a zâmbit și a spus:

---

[4] Se referă, probabil, la Galleria Vittorio Emanuele II, construită în centrul orașului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după planurile arhitectului Giuseppe Mengoni. (*N.t.*)

— Îmbracă-te, Mariano e dincolo.

M-am dus în bucătărie în picioarele goale, ciufulită, în pijama. Mariano, care stătea deja la masă, a țâșnit în picioare, a vrut să mă felicite pentru promovare îmbrățișându-mă și pupându-mă. A constatat că de-acum eram chiar mare, mai mare decât ultima oară când mă văzuse, și a spus: ce frumoasă te-ai făcut, Giovanna, într-o seară o să mergem la cină numai eu și cu tine și o stăm la taclale pe îndelete. Apoi i s-a adresat mamei mele pe un ton de prefăcut regret și a exclamat: nu e posibil ca această domnișoară să-l frecventeze pe Roberto Matese, unul dintre tinerii noștri cei mai promițători, și să vorbească între patru ochi cu el despre cine știe câte lucruri interesante, în timp ce eu, care o cunosc de mică, nu pot să am nici măcar o conversație cu ea. Mama a dat din cap că da cu o expresie de mândrie, dar se vedea că nu știa nimic despre Roberto, de unde am dedus că tata fusese cel care îi vorbise lui Mariano de Roberto, ca despre un bun prieten de-ai mei.

— Abia îl cunosc, am spus.

— E simpatic?

— Foarte.

— E adevărat că e napolitan?

— Da, dar nu din cartierul Vomero, de mai jos.

— Tot napolitan e.

— Da.

— Cu se ce ocupă acum?

— Cu pocăința.

M-a privit consternat:

— Pocăința?

A părut dezamăgit și totuși imediat curios. Deja, o zonă îndepărtată a creierului lui se gândea că poate pocăința era o temă asupra căreia era urgent să reflecteze.

— Pocăința, i-am confirmat.

Mariano i s-a adresat mamei mele, râzând:

— Ai înțeles, Nella? Fiica ta zice că abia îl cunoaște pe Roberto Matese și apoi aflăm că el i-a vorbit despre pocăință.

Am mâncat mult, din când în când îmi atingeam părul să văd dacă era bine înfipt în pielea capului, îl mângâiam cu degetele, trăgeam de el un pic. La sfârșitul mesei m-am ridicat brusc și am spus că mă duc să mă spăl. Mariano, care până în momentul ăla înșirase fraze una după alta, convins că ne distrează atât pe mine, cât și pe Nella, a căpătat un aer preocupat, a spus:

— Știi de Ida?

Am făcut semn că nu, mama a intervenit:

— A fost lăsată repetentă.

— Dacă ai un pic de timp, a spus Mariano, fii alături de ea. Angela a fost promovată și deja ieri-dimineață a plecat în Grecia cu un prieten de-ai ei. Ida are nevoie de companie și de consolare, nu face decât să citească și să scrie. De asta au lăsat-o repetentă: citește, scrie și nu învață.

N-am suportat fețele lor îndurerate, am spus:

— Consolare pentru ce? Dacă evitați să faceți din asta o tragedie, o să vedeți că Ida n-o să aibă nevoie de consolare.

M-am dus să mă închid în baie și, când am ieșit, în casă era o liniște desăvârșită. Am apropiat urechea de ușa camerei mamei mele, nici măcar un oftat. Am întredeschis-o, nimic. Nella și Mariano în mod evident mă consideraseră nepoliticoasă și își luaseră tălpășița fără măcar să-mi strige: pa, Giovanna. Atunci am sunat-o pe Ida, mi-a răspuns tata.

— Ești extraordinară, a exclamat fericit, imediat ce mi-a auzit vocea.

— Nemaipomenit ești tu: directoarea e o spioană în slujba ta.

A râs satisfăcut.

— E o persoană cumsecade.

— Sigur.

— Știu că ai fost la Milano, musafira lui Matese.

— Cine ți-a spus?

I-a luat câteva secunde să-mi răspundă.

— Vittoria.

Am exclamat uluită:

— Vorbiți la telefon?

— Mai mult: ieri a venit aici, acasă. Costanza are o prietenă care are nevoie de îngrijire zi și noapte și ne-am gândit la ea.

Am murmurat:

— V-ați împăcat.

— Nu, pacea cu Vittoria e imposibilă. Dar anii trec, îmbătrânești. Și apoi tu, încet, încet, cu dibăcie, ai fost ca o punte, bravo. Ești abilă, la fel ca mine.

— O să seduc și eu directori de școală?

— Chiar mai mult de atât. Cum a decurs cu Matese?

— Să-ți spună Mariano, i-am povestit deja lui.

— Vittoria mi-a dat adresa lui, vreau să-i scriu. Sunt vremuri dezastruoase, persoanele de valoare trebuie să fie în legătură. Tu ai numărul lui de telefon?

— Nu. Mi-o dai pe Ida?

— Nici nu mă saluți de la revedere?

— Pa, Andrea.

A tăcut o vreme îndelungată.

— Pa.

L-am auzit strigând-o pe Ida cu același ton cu care, ani în urmă, când eram căutată la telefon, mă striga pe mine. Ida a venit imediat, a spus plouată, aproape în șoaptă:

— Dă-mi un prilej să ies din casa asta.

— Ne vedem într-o oră în parcul Floridiana.

2.

M-am dus s-o aștept pe Ida la intrarea în parc. A sosit asudată toată, cu părul castaniu strâns în coadă de cal, mult mai înaltă decât în urmă cu câteva luni și foarte slabă și plăpândă, ca un fir de iarbă. Avea o geantă neagră burdușită, o fustă mini tot neagră, un maiou în dungi și un chip foarte palid pe care rătăceau copilăria, gură umflată, pomeții mari și rotunzi. Am căutat o bancă

la umbră. Mi-a zis că era fericită că fusese lăsată repetentă, voia să renunțe la școală și doar să scrie. I-am amintit că și eu fusesem lăsată repetentă, dar nu fusesem mulțumită, ba dimpotrivă, suferisem. A răspuns cu o privire provocatoare:

— Ție ți-a fost rușine, mie nu-mi e rușine.

— Mi-a fost rușine pentru că le era rușine părinților mei, am spus.

— De rușinea alor mei mă doare în cur, au multe alte lucruri de care să le fie rușine.

— Sunt oameni speriați. Se tem că n-o să fim demne de ei.

— Nu vreau să fiu demnă, vreau să fiu nedemnă, vreau să sfârșesc rău.

Mi-a povestit că, pentru a fi cât mai nedemnă cu putință, își învinsese scârba și se întâlnise cu un tip care pentru o vreme făcuse lucrări în grădina casei din Posillipo, căsătorit, cu trei copii.

— Cum a fost? am întrebat.

— Foarte nașpa. Saliva lui părea apă de canal și zicea încontinuu cuvinte urâte.

— Dar măcar ai scăpat de o grijă.

— Asta da.

— Însă acum liniștește-te și încearcă să fii bine.

— Cum?

I-am propus să mergem împreună la Tonino, la Veneția. A răspuns că prefera o altă destinație, Roma. Am insistat pentru Veneția, am înțeles că nu orașul era problema, ci Tonino. Într-adevăr, a ieșit la iveală că Angela îi povestise despre palma primită, despre furia care-l cuprinsese pe băiat până l-a făcut să acționeze necontrolat. I-a făcut rău surorii mele, a spus. Da, am recunoscut, dar îmi place efortul pe care-l face să se comporte bine.

— Cu sora mea n-a reușit.

— Dar s-a implicat mult mai mult decât ea.

— Vrei să te lași dezvirginată de Tonino?

— Nu.

— Pot să mă gândesc, și apoi îți spun?

— Da.

— Aș vrea să merg într-un loc unde să mă simt bine și să scriu.

— Vrei să scrii povestea grădinarului?

— Am făcut-o deja, dar nu ți-o citesc, pentru că ești încă virgină și te face să-ți treacă orice chef.

— Atunci citește-mi altceva.

— Serios?

— Da.

— E una pe care vreau să ți-o citesc de mult.

A scotocit în geantă, a scos caiete și foi disparate. A ales un caiet cu copertă roșie, a găsit ce căuta. Erau puține pagini, povestea unei lungi dorințe neîmplinite. Două surori aveau o prietenă care mergea deseori să doarmă la ele. Prietena era mai bună prietenă cu sora cea mare și mai puțin cu cea mică. Cea mare aștepta ca cea mică să adoarmă ca să se ducă în patul musafirei și să doarmă cu ea. Cea mică încerca să lupte cu somnul, suferea la gândul că cele două o excludeau, dar în cele din urmă ceda. Însă o dată se prefăcuse că doarme și astfel, în tăcere, în solitudine, rămăsese să asculte șoaptele lor și sărutările pe care și le dădeau. De atunci se prefăcuse mereu ca să le poată spiona și mereu, când în sfârșit cele două mari adormeau, plângea un pic, pentru că i se părea că nimeni nu ține la ea.

Ida a citit fără pasiune, rapid, dar silabisind cu precizie cuvintele. N-a ridicat deloc privirea din caiet, nu m-a privit în ochi nici măcar o dată. În cele din urmă, a izbucnit în plâns, precum copilul care suferea din poveste.

Am căutat o batistă, i-am șters lacrimile. Am sărutat-o pe gură chiar dacă două mame treceau, una lângă alta, la câțiva metri de noi, împingând cărucioarele și pălăvrăgind.

3.

A doua zi dimineață, fără măcar să încerc să sun, m-am dus direct acasă la Margherita, luând cu mine brățara. Am evitat cu

grijă casa Vittoriei, mai întâi pentru că voiam să o văd pe Giuliana între patru ochi și în al doilea rând pentru că după acea neașteptată și în mod sigur provizorie reconciliere cu tatăl meu, mi se părea că nu mai am nicio curiozitate față de ea. Dar a fost un vicleșug inutil, a deschis ușa chiar mătușa mea, ca și cum casa Margheritei ar fi fost a ei. M-a întâmpinat cu o bună dispoziție tristă. Giuliana nu era, Margherita o însoțise la medic, ea făcea ordine în bucătărie.

— Dar vino, vino, a spus, ce frumoasă ești, ține-mi companie.

— Giuliana ce face?

— Îi cade părul.

— Știu.

— Știu că știi și știu și cât ai ajutat-o și ce atentă ai fost la tot. Bravo, bravo, bravo. Atât Giuliana, cât și Roberto țin mult la tine. Și eu la fel. Dacă tatăl tău te-a făcut așa, înseamnă că nu e în întregime nenorocitul care pare.

— Tata mi-a zis că ai un loc de muncă nou.

Era în picioare, lângă chiuvetă, în spate avea fotografia lui Enzo cu candela aprinsă. Pentru prima dată de când o frecventam am văzut cum o ușoară stânjeneală îi traversează rapid ochii.

— Unul foarte bun, da.

— Te muți la Posillipo.

— Ei, da.

— Mă bucur.

— Mie, în schimb, îmi pare rău un pic. Trebuie să mă despart de Margherita, de Corrado, de Giuliana și deja l-am pierdut pe Tonino. Uneori mă gândesc că tatăl tău mi-a făcut-o intenționat, să-mi găsească locul ăsta de muncă. Vrea să mă facă să sufăr.

Am izbucnit în râs, dar mi-am revenit imediat.

— Posibil, am spus.

— Nu crezi?

— Cred: de la tatăl meu te poți aștepta la orice.

Mi-a aruncat o privire urâtă.

— Nu vorbi așa de tatăl tău, că-ți trag o palmă.

— Scuze.

— Numai eu am voie să vorbesc rău de el, tu nu, ești fiica lui.

— Bine.

— Vino încoace, dă-mi un sărut. Țin la tine, chiar dacă uneori mă scoți din sărite.

Am sărutat-o pe un obraz, am scotocit în geantă.

— I-am adus Giulianei brățara, ajunsese din întâmplare în geanta mea.

Mi-a oprit mâna.

— Cum să nu, din întâmplare. Ia-o, știu că ții la ea.

— De-acum e a Giulianei.

— Giulianei nu-i place, pe când ție, da.

— Cum de i-ai dat-o, dacă ei nu-i place?

M-a privit nesigură, a părut că sensul întrebării o pune în dificultate.

— Ești geloasă?

— Nu.

— I-am dat-o pentru că o vedeam agitată. Dar brățara e a ta de când te-ai născut.

— Dar nu e o brățară pentru fetițe. De ce n-ai păstrat-o? Puteai să o porți duminica la liturghie.

Ochii ei au căpătat o expresie perfidă, a exclamat:

— Acum îmi spui ce ar trebui să fac cu brățara mamei mele? Păstrează-o și taci. Giuliana, dacă e să spunem adevărul, nu are nevoie de ea. E atât de plină de lumină, că brățara sau orice altă bijuterie sunt de prisos pentru ea. Acum are problema asta cu părul, dar nu e nimic grav, medicul o să-i dea un tratament fortifiant și o să-i treacă. Tu, în schimb, nu știi să te aranjezi, Giannì, vino aici.

Se agitase ca și cum bucătăria ar fi fost un spațiu îngust și fără aer. M-a târât în dormitorul Margheritei, a deschis ușile dulapului, am apărut într-o oglindă lungă. Vittoria mi-a poruncit: privește-te. Am privit, dar am văzut-o mai ales pe ea în spatele meu. A spus: tu nu te îmbraci, fata mea, tu te ascunzi în haine. Mi-a ridicat fusta până în talie, a exclamat: vezi ce coapse, Dumnezeule Doamne, și întoarce-te, ăsta mai zic și eu cur. M-a obligat să mă învârt în loc,

mi-a ars o palmă destul de violentă peste fund, apoi m-a pus din nou să mă rotesc spre oglindă. Sfântă Fecioară, ce siluetă — a exclamat mângâindu-mi șoldurile —, tu trebuie să te cunoști, tu trebuie să te pui în valoare, trebuie să-ți arăți părțile frumoase. Mai ales pieptul, vai, ce piept, n-ai habar ce ar face o fată pentru un astfel de piept. Tu, în schimb, te pedepsești, ți-e rușine de țâțe, le încui cu cheia. Uite cum trebuie să faci. Și în acel moment, în timp ce îmi trăgeam fusta în jos, mi-a băgat mâna în decolteul cămășii, mai întâi într-o cupă a sutienului, apoi în cealaltă, și mi-a aranjat pieptul astfel încât să devină o unduire umflată, ridicată peste decolteu. S-a entuziasmat: ai văzut? Noi suntem frumoase, Giannì, frumoase și inteligente. Suntem din naștere bine făcute și nu trebuie să ne irosim. Eu vreau să te văd aranjată mai bine decât Giuliana, meriți să urci până în Paradis, care e în ceruri, nu ca dobitocul ăla de taică-tu care a rămas mediocru, dar își dă o grămadă de aere. Dar ține minte: pe asta — m-a atins delicat pentru o fracțiune de secundă între picioare —, pe asta, ți-am zis de o mie de ori, vinde-o scump. Cântărește avantajele și dezavantajele înainte să o dăruiești, altfel nu ajungi nicăieri. Ba, ascultă-mă bine: dacă aflu că ai dat-o degeaba, îi spun tatălui tău și împreună te snopim în bătaie. Acum stai nemișcată — mi-a scotocit ea în geantă de data asta, a luat brățara, mi-a prins-o la mână —, vezi ce bine arăți, vezi cum îți crește valoarea?

În momentul ăla, pe fundalul oglinzii a apărut și Corrado.

— Bună, a spus.

Vittoria s-a răsucit, la fel și eu. L-a întrebat, făcându-și vânt cu o mână din cauza căldurii:

— E frumoasă Giannina, nu?

— Foarte frumoasă.

4.

Am rugat-o de mai multe ori pe Vittoria să o salute pe Giuliana din partea mea, să-i spună că țineam la ea și că nu trebuia

să-și facă griji pentru nimic, totul o să fie cât se poate de bine. Apoi am pornit spre ușă, dar așteptându-mă să-l aud pe Corrado spunând: fac doi pași cu tine. El, în schimb, a tăcut, bălăbănindu-se apatic. Eu i-am zis:

— Corrà, mă conduci până la autobuz?

— Da, condu-o, i-a poruncit Vittoria, și el m-a urmat fără chef pe scară, pe stradă, sub un soare care te năucea.

— Ce ai? l-am întrebat.

A ridicat din umeri, a bălmăjit ceva ce n-am înțeles, a spus mai clar că se simțea singur. Tonino plecase, Giuliana urma să se căsătorească în curând și Vittoria se pregătea să se mute la Posillipo, care era ca un alt oraș.

— Eu sunt prostul casei și trebuie să rămân cu mama, care e mai proastă decât mine, a spus.

— Pleacă și tu.

— Unde? Să fac ce? Și oricum nu vreau să plec. M-am născut aici și vreau să rămân aici.

— Atunci?

A încercat să se explice. A spus că întotdeauna se simțise apărat de prezența lui Tonino, de cea a Giulianei și mai ales de cea a Vittoriei. A murmurat: Giannì, eu sunt ca mama, suntem două persoane care înghit orice pentru că nu știu să facă nimic și nu contează deloc. Dar — vrei să știi ceva? —, imediat ce Vittoria pleacă, scot fotografia aia cu tata din bucătărie, n-am suportat-o niciodată, mă sperie, și știu deja că mama o să fie de acord.

L-am încurajat să o facă, dar i-am spus și că nu trebuia să-și facă iluzii, Vittoria n-ar fi plecat niciodată pentru totdeauna, ar fi revenit iarăși și iarăși, tot mai suferindă și tot mai insuportabilă.

— E în avantajul tău să te duci la Tonino, l-am sfătuit.

— Nu ne înțelegem.

— Tonino e genul rezistent.

— Eu nu.

— Poate trec prin Veneția și-l salut.

— Bravo, salută-l și din partea mea și spune-i că s-a gândit numai la el însuși și l-a durut în cur de mama, de Giuliana și de mine.

I-am cerut adresa fratelui, dar avea doar numele restaurantului unde lucra. Acum că-și descărcase un pic sufletul, a încercat să revină la disimularea lui obișnuită. A glumit amestecând cuvinte tandre și propuneri obscene, așa încât i-am spus râzând: să-ți intre bine în cap, Corrà, n-o să se mai întâmple nimic între mine și tine. Apoi am devenit serioasă și i-am cerut numărul de telefon al lui Rosario. M-a privit surprins, a vrut să știe dacă mă hotărâsem să mă fut cu prietenul lui. Pentru că i-am răspuns că nu știam și el, în schimb, ar fi vrut un nu hotărât, s-a îngrijorat, a adoptat tonul unui frate mai mare care voia să mă apere de alegeri periculoase. A continuat așa o vreme, mi-am dat seama că intenționa, într-adevăr, să nu-mi dea numărul. Atunci l-am amenințat: bine, îl găsesc singură, dar îi spun lui Rosario că ești gelos și n-ai vrut să mi-l dai. A cedat imediat, deși tot bombănind: o să-i spun Vittoriei și ea o să-i spună tatălui tău și o să se întâmple chestii foarte nasoale. Am zâmbit, am vrut să-i dau un sărut pe un obraz, am spus cu toată seriozitatea: Corrà, tu în felul ăsta îmi faci o favoare, eu sunt prima care vreau ca Vittoria și tatăl meu să afle, ba trebuie să-mi promiți că, dacă se întâmplă, în mod sigur le spui. Între timp venise autobuzul și l-am lăsat pe trotuar, tulburat.

5.

În orele următoare mi-am dat seama că nu e nicio urgență în a-mi pierde virginitatea. Rosario, bineînțeles, din motive neclare, mă atrăgea un pic, dar nu l-am sunat. Am sunat-o, în schimb, pe Ida ca să aflu dacă se hotărâse să plece cu mine la Veneția, și ea a spus că era pregătită, tocmai îi spusese Costanzei, mama fusese bucuroasă să n-o mai vadă prin preajmă un timp și îi dăduse destui bani.

Imediat după aceea, l-am căutat pe Tonino la numărul de telefon al restaurantului unde lucra. La început a părut fericit de planul meu, dar când a aflat că o să mă însoțească Ida, a lăsat să treacă câteva secunde, apoi a spus că trăia într-o cămăruță în Mestre, trei nu încăpeam. Am răspuns: Tonì, noi venim oricum să te salutăm; apoi, dacă tu vrei să ne întâlnim, bine, dacă nu, n-ai decât. A schimbat tonul, a jurat că îi făcea plăcere, ne aștepta.

Pentru că deja cheltuisem pe trenuri toți banii pe care mama mi dăduse cadou de ziua mea când plecasem la Milano, am insistat până când mi-a dat alți bani, de data asta pentru promovarea mea. De-acum totul era pregătit pentru plecare, când, într-o dimineață cu ploaie măruntă și răcoare plăcută a sunat, la nouă fix, Rosario. Corrado vorbise probabil cu el, pentru că prima frază pe care a rostit-o a fost:

— Giannì, am aflat că în sfârșit te-ai hotărât.

— Unde ești?

— În cafeneaua de jos.

— Jos unde?

— Jos lângă casa ta. Coboară, te aștept cu umbrela.

Nu m-a încercat un sentiment de aversiune, am simțit, în schimb, că totul era pe cale să înceapă și că era mai bine să te strângă un om în brațe într-o zi răcoroasă, decât într-una călduroasă.

— N-am nevoie de umbrela ta, am răspuns.

— Vrei să spui că trebuie plec?

— Nu.

— Atunci mișcă-te.

— Unde mă duci.

— Pe strada Manzoni.

Nu m-am pieptănat, nu m-am machiat, din tot ce mă sfătuise Vittoria n-am făcut nimic decât să-mi pun brățara ei. L-am găsit pe Rosario la ușa de intrare în bloc, cu obișnuita veselie aparentă întipărită pe față, dar când am ajuns în traficul zilelor ploioase, cel

mai urât, a amenințat, i-a insultat tot timpul pe mulți dintre șoferi care erau, zicea el, nepricepuți. M-am îngrijorat, am spus:

— Dacă nu e o zi bună, Rosà, du-mă înapoi acasă.

— Nu-ți face griji, e o zi bună, dar uite cum conduce dobitocul ăsta.

— Calmează-te.

— Ce e, sunt prea mitocan pentru tine?

— Nu.

— Vrei să știi de ce sunt nervos?

— Nu.

— Giannì, sunt nervos pentru că te doresc de când te-am văzut prima oară, dar nu înțeleg dacă tu mă dorești. Ce zici, mă dorești?

— Da. Dar nu trebuie să-mi faci rău.

— Ce rău? Îți fac bine.

— Și nu trebuie să-ți ia prea mult timp, am treabă.

— E nevoie de timpul de care e nevoie.

A găsit loc de parcare chiar lângă casă, o clădire cu cel puțin cinci etaje.

— Ce noroc, am spus în timp ce el nici nu încuia mașina și pornea cu pas vioi spre intrare.

— Nu e noroc, a spus, se știe că locul e al meu și nu trebuie să-l ocupe nimeni.

— Altfel?

— Altfel îi împușc.

— Ești un gangster?

— Și tu ești o fată de familie bună care merge la liceu?

N-am răspuns, am urcat în tăcere la etajul al cincilea. M-am gândit că peste cincizeci de ani, dacă eu și Roberto am fi fost mai buni prieteni decât acum, i-aș fi povestit după-amiaza aia ca să mi-o explice. El știa să găsească un sens în tot ce facem, cu asta se ocupa el și, dacă mă luam după tata și după Mariano, o făcea foarte bine.

Rosario a deschis ușa, în apartament era complet întuneric. Așteaptă, a spus. N-a aprins lumina și, cu mișcări sigure, a ridicat jaluzelele una dupa alta. Lumina cenușie a vremii urâte s-a răspândit într-o cameră mare și goală, nu era nici măcar un scaun. Am intrat, am închis ușa în urma mea, am auzit ploaia șfichiuind în geamuri și vântul șuierând.

— Nu se vede nimic, am spus privind dincolo de ferestre.

— Am ales prost ziua.

— Nu, mi se pare ziua potrivită.

A venit cu pas agil spre mine, m-a prins cu o mână de ceafă și m-a sărutat apăsându-mi cu putere buzele și încercând să mi le deschidă cu limba. Între timp mi-a strâns un sân în cealaltă mână. L-am respins presându-i ușor pieptul, râzând nervos în gura lui și pufnind pe nas. S-a retras, și-a lăsat numai mâna pe sânul meu.

— Ce e? a întrebat.

— Trebuie neapărat să mă săruți?

— Nu-ți convine?

— Nu.

— Tuturor fetelor le place.

— Mie nu, și aș prefera să nu-mi atingi nici pieptul. Dar dacă e nevoie, e în regulă.

El și-a luat mâna de pe sânul meu, a bombănit:

— Eu n-am nevoie de nimic.

A tras de fermoar în jos, și-a scos penisul ca să-mi demonstreze. Mi-era teamă că are în pantaloni ceva imens, dar am văzut, cu un sentiment de ușurare, că treaba aia nu era foarte diferită de a lui Corrado, în plus mi s-a părut de o formă mai elegantă. Mi-a luat mâna și a spus:

— Atinge.

I l-am atins, era cald, de parcă acolo ar fi avut febră. Pentru că, una peste alta, era plăcut să i-l strâng în mână, n-am retras-o.

— Pentru tine e bine?

— Da.

— Spune-mi ce vrei să faci, atunci, vreau să-ți placă.
— Pot să rămân îmbrăcată?
— Fetele se dezbracă.
— Dacă se poate fără dezbrăcat, îmi faci o favoare.
— Măcar chiloții trebuie să ți-i scoți.
I-am lăsat chestia din mână, mi-am scos blugii și chiloții.
— E bine?
— E bine, dar nu așa se face.
— Știu, dar ți-o cer ca pe o favoare.
— Eu cel puțin pot să-mi scot pantalonii?
— Da.

Și-a scos pantofii, pantalonii și chiloții. Avea picioare foarte slabe și păroase, tălpile osoase, lungi, purta cel puțin un 45. A rămas în sacoul de in, cămașă, cravată și, în partea de jos, membrul erect care se întindea în față deasupra picioarelor și tălpilor goale ca un chiriaș arțăgos care a fost deranjat. Eram amândoi urâți, ce bine că nu erau oglinzi.

— Mă întind pe jos? am întrebat.
— Ce vorbești, avem un pat.

A pornit spre o ușă larg deschisă, i-am văzut curul mic, crăpătura dintre fese. Acolo era un pat nefăcut și nimic altceva. De data asta n-a ridicat storurile, a aprins lumina.

— Nu te speli? am întrebat.
— M-am spălat dimineață.
— Pe mâini, cel puțin.
— Tu ți le speli?
— Eu nu.
— Atunci nici eu.
— Bine, mi le spăl și eu.
— Giannì, vezi ce mi se întâmplă?
Penisul se lăsa în jos, micșorându-se.
— Dacă te speli, nu se mai scoală?
— Ba da, mă duc.
A dispărut în baie.

Ce de fițe făceam, nu mi-aș fi imaginat niciodată că o să mă comport așa. S-a întors, și acum avea o chestie spânzurată între picioare, pe care i-am privit-o cu simpatie.

— E drăguț, am spus.

El a pufnit.

— Spune clar dacă nu vrei să faci nimic.

— Ba sigur că vreau, acum mă spăl.

— Vino încoace, e bine așa. Tu ești o doamnă, sunt sigur că te speli de cincizeci de ori pe zi.

— Pot să ți-l ating?

— Te rog.

M-am dus lângă el, l-am apucat cu delicatețe. Pentru că fusese nesperat de răbdător, aș fi vrut să fiu expertă și să i-l ating astfel încât să fie fericit, dar nu știam ce să fac mai precis și m-am limitat la a i-l ține în mână. Au fost de ajuns câteva secunde ca să se facă imens.

— Te ating un pic și eu, a spus el cu vocea ușor răgușită.

— Nu, am spus, nu știi s-o faci, și mă doare.

— Știu s-o fac foarte bine.

— Mulțumesc, Rosà, ești amabil, dar n-am încredere.

— Giannì, dacă nu te ating un pic, apoi chiar o să te doară.

Am fost tentată să fiu de acord, el cu siguranță avea mai multă experiență decât mine, dar mă temeam de mâini, de unghii murdare. Am făcut un semn clar de refuz, i-am lăsat excrescența aia, m-am întins pe pat cu picioatele apropiate. L-am văzut deasupra mea, înalt, cu ochii uimiți sculptați pe chipul vesel, era atât de bine îmbrăcat în partea de sus și atât de indecent de gol de la brâu în jos. Pentru o fracțiune de secundă m-am gândit la cum mă pregătiseră cu grijă părinții mei, încă de mică, pentru ca eu să-mi trăiesc viața sexuală în cunoștință de cauză și fără temeri.

Între timp, Rosario mă apucase de glezne, îmi îndepărta picioarele. A spus cu voce emoționată: ce chestie frumoasă ai între coapse și s-a întins prudent peste mine. Mi-a căutat sexul cu al lui, ajutându-se cu mâna și, când i s-a părut că se potrivise,

a împins ușor, foarte ușor, apoi, pe neașteptate, impactul a fost puternic.

— Au, am spus eu.

— Te-a durut?

— Un pic. Să nu mă lași gravidă.

— Nu-ți face griji.

— Ai terminat?

— Așteaptă.

A împins din nou, s-a potrivit mai bine, a împins iarăși. Din momentul ăla n-a făcut altceva decât să se tragă un pic înapoi și apoi, gata!, din nou înainte. Dar cu cât insista în mișcarea aia, cu atât mă durea mai tare și el își dădea seama, murmura: relaxează-te, ești prea încordată. Eu șopteam: nu sunt încordată, au, sunt relaxată, și el spunea politicos: Giannì, tu trebuie să cooperezi, ce ai acolo?, o bucată de fier, o ușă blindată. Strângeam din dinți, murmuram: nu, împinge, haide, mai tare, dar eram transpirată, îmi simțeam transpirația pe față și pe piept, el însuși spunea ce transpirată ești, și mă rușinam, șopteam: nu transpir niciodată, doar azi, îmi pare rău, dacă ți-e silă, las-o baltă.

În sfârșit, m-a pătruns cu o asemenea forță, încât am avut senzația că mi se sfâșie burta. A fost o clipă, a ieșit brusc, provocându-mi și mai multă durere decât atunci când intrase. Am ridicat capul să înțeleg ce se întâmpla și l-am văzut în genunchi, între picioarele mele cu chestia lui murdară de sânge din care țâșnea spermă. Deși râdea, era foarte furios.

— Ai reușit? am întrebat vlăguită.

— Da, a spus, întinzându-se lângă mine.

— Ce bine!

— Ce bine, într-adevăr.

— Mă ustură.

— E vina ta, putea fi mai bine.

M-am întors spre el, am spus:

— Chiar așa voiam să fie, și l-am sărutat împingând limba cât mai mult posibil dincolo de dinții lui. O clipă mai târziu, am

alergat să mă spăl. Mi-am pus din nou pe mine chiloții și blugii. Când a intrat el în baie, am desprins brățara și am lăsat-o pe jos, lângă pat, ca un cadou al sorții potrivnice. M-a condus acasă, el nemulțumit, eu veselă.

A doua zi am plecat la Veneția împreună cu Ida. În tren ne-am promis din nou să devenim adulte așa cum niciuneia nu i se mai întâmplase vreodată.